

ПРОПОВІДИ

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО Ч. 1

о. Онуфрій Гайовський

Христова Церква

(Її прикмети як нашого провідника по дорозі до спасення)

Азъ єсмь путь, истина и животь (Йоа. 14. 6);
Азъ єсмь дверь: мною, аще кто внидетъ,
спасется (Йоа. 10, 9).

В часі, коли ізраїльський нарід стогнав в асирійській неволі, не бракло поміж ним людей, що своїм чесним і побожним життям пригадували йому, що не слід тратити надії на Боже милосердя навіть у такому горю, як утрата свободи цілого народу. З тих чесних людей найбільшою любовю Бога й ближніх визначився Товит. Не жалував він ні труду, ні майна, а навіть і життя своє на небезпеку. наражував, щоб тільки прийти з потіхою своїм нещасливим браттям в їхній гіркій неволі. І дійшло до того, що стратив він усе своє майно. А до того зіслав на нього Бог ще й такий досвід, що він осліп. І в тих нещастях не нарікав Товит на Бога, лиш хвалив Його ім'я. „Праведний Ти, Господи, а всі Твої діла й стежки — милосердя і правда“ (Тов. 3. 2) — так молився він.

Єдиною журбою в його горю була гадка, щоб забезпечити від злиднів свого сина-одинака, Товію. І пригадав собі старий Товит, що колись за добрих часів позичив він був своєму своякови, Гаваїлови, великі гроші. Та не легко було їх тепер відобрати, бо Гаваїл проживав у далекому краю і треба було відбутися не лиш тяжку, але й небезпечну дорогу до нього. І нікого іншого не можна було туди післати, як лиш Товію, а що Товія був молодий та недосвідчений, то порадив йому старенький Товит оглянутися за провідником. І надіслав Товія молодця, що назвав себе Азарієм, і привів його до батька. Товит, не зважаючи на гарний вигляд чужинця, розпитав його про його рід та ім'я (Тов. 5, 12). А коли впевнився, що походить він із чесного роду, а притім дійсно знає дорогу, спокійно здав на його провід свого сина.

І не обманув той провідник Товита, бо не лиш допоміг Товії відібрати батьківські гроші, але в дорозі вибрав йому жінку тай з поворотом вилічив старенького Товита з сліпоти. І щойно при прощанню з ними дав їм пізнати, що він не Азарій, але Божий Ангел, Рафаїл.

І ми теж, М. Д., маємо відбути дорогу, щоб відібрати велике майно. А це майно—то скарб нашого вічного щастя. А той скарб заслужив і зложив нам сам Ісус Христос не тлінним золотом або сріблом, але цінною кров'ю (І. Петр. 1. 18), значить своїм життям і смертю. „Він — як говорить св. Ап. Павло (Євр. 5, 9) — став справником вічного спасення для всіх“, тому, що „дав себе самого на відкуплення всіх“ (І. Тим. 2, 6).

Наша дорога до неба — беде через Божі заповіді. Вона небезпечна, як у Товії, бо засівся при ній зависник-диявол, що „як лев рикаючий ходить, шукаючи, кого пожерти“ (І. Петр. 5, 8). Тому слід і нам оглянутися за добрим і певним провідником, щоби безпечно відбути нашу дорогу і прийти в посідання скарбу нашого спасення.

Найліпшим провідником є сам Ісус Христос, бо говорить про себе: „Я є дорога і правда і життя“ (Йоа. 14, 6). „Я є дверми, коли хто через мене ввійде, спасеться“ (Тамже 10, 9). Алеж Ісус Христос нині в небі, і для нас Він невидимим, а провідника неначе треба держатися за руки. І щож думаєте? Коли Ісус Христос так нас полюбив, що „віддав себе самого за нас“ (Тим. 2, 14), то невжеж бракло Йому любови, лишити нам по своїм вознесенню провідника на землі? Ніколи! Вінжеж говорить: „Не покину вас сиротами“ (Йоа. 14, 18). І не покинув, а лишив для нас свою Церкву. І на неї вложив право й обов'язок проводу, коли говорив до її перших членів: „Хто вас слухає, мене слухає, а хто вами погорджує, мною погорджує“ (Лук. 10, 16). Так виходить, що нашим провідником на дорозі до спасення є Христова Церква.

Пізнавши, хто нашим провідником, запитаймо за Товитом: який його рід і ім'я, значить: а) по яких прикметах пізнаємо правдиву Христову Церкву? б) Яку Церкву і наш український нарід визнавав колись, визнає тепер і набудуче визнавати має за свого провідника?

I

Відмовляючи щоденні молитви при Символі віри в дев'ятій його, часті говоримо так: „(Вірую) в єдину, святу, соборну і апостольську Церкву“. Так і виходить, що правдива Христова Церква має аж чотири знаки:

Вона є: 1) одна, 2) свята, 3) соборна і 4) апостольська.

Застановімся при Божій помочі, що ті назви означають, і котрій Церкві вони справедливо прислужують.

1) Назва „одна“ перш усього голосить, що в Христовій Церкві мусить бути одна наука. Ісус Христос все, всюди і всіх учив однаково.

Одна наука голоситься в католицькій Христовій Церкві. На селі чи в місті, всюди: в Європі, Азії, Америці, Африці, на далекій півночі і на полудні, на заході й сході — те саме слово Боже.

А вчить католицька Церква не лиш усього, що записано в св. Письмі, але й того, що дійшло до нас устним переданням, бо цілу науку Христову — як каже св. Іоан Євангелист (21, 25) — „якби списати зокрема, думаю, що й сам світ не мігби помістити книг, котрі требаби написати“. Тимчасом ті, що зrekliся проводу Христової Церкви, пр. лютерани, методисти, баптисти, цілу свою науку спирають тільки на св. Письмі, а устне передання відкидають, значиться: в них наука Христова не така, як була голошена, бо вони її скоротили, взявши лиш те, що записали Апостоли, а прецінь Апостоли не записували всього, що голосили.

Всюди також, де є правдива Христова Церква, уділяється сім св. Тайн, що їх установив Ісус Христос, і так, як установив їх Ісус Христос, тай в тій цілі, для якої встановив їх Ісус Христос, значиться, щоб ними прийти до Божої ласки. З того слідно, що там, де відкидають хочби одну Христову Тайну, немає правдивої Христової Церкви. Отже нема її в протестантів, лютеранів, методистів і баптистів тому, що вони відкидають майже всі св. Тайни.

Найстрашнійше в них те, що вони відкидають св. Тайну Покаяння (Сповідь) і Тайну Пресв. Евхаристії. Знаєтеж прецінь, що найбільшим нещастям чоловіка — це гріх. Задля цього Ісусови Христови найбільше жаль було грішників і тому радо ратував їх, вертаючи їм скорше здоров'я душі, чим тіла (Мат. 9. 2). Ту саму власть — відпускати гріхи — лишив Він і своїй Церкві, бо так поручив своїм ученикам: „кому відпустите гріхи, відпустяться їм, а кому задержите, задержаться“ (Іоан.

20, 23). Невжеж це не є велике щастя для нас належати до Христової Церкви, котра має такий могучий лік на душевну недугу, як св. Сповідь.

Та бажанням Ісуса Христа було не лиш лічити від гріха наші душі, але Він хотів, щоб ми жили з Ним в безнастанній злуці. Тому саме встановив Пресв. Тайну Евхаристії, щоб той „хто їсть моє Тіло і п'є мою Кров, в мені пробував, а я в нім“ (Іоа. 6, 56). Задля цього тим, що відкидають цю Найсвятішу Тайну, погрожує Ісус Христос: „Істинно, істинно говорю вам: Коли ви не будете їсти Тіла Сина Чоловічого, не будете пити Його Крови, життя не будете мати в собі“ (Іоа. 6, 53). Якжеж всякі єретики, що відкинули провід Христової Церкви, можуть надіятися на спасення, коли нема в них тих св. Тайн, що дають християнській душі життя?

Та на цьому ще не кінець. В Христовій правдивій Церкві є новозавітня жертва — Служба Божа, в якій приноситься Найсвятіше Тіло і Найсвятіша Кров Ісуса за спасення людських душ. Ісус Христос хотів, щоб цю жертву приношено по всі часи, бо виразно поручив це своїй Церкві словами: „Робіть се на мій спомин“ (Лук. 22, 19). І цю Його волю сейчас по Його вознесенню зачали сповняти Апостоли і „служили*) Господу“, памятаючи, як говорив Апостол: „скільки разів їсте сей хліб і п'єте чашу, смерть Господню звіщаєте, аж Він прийде“ (I. Кор. 11, 26). В якуж пропась кинув діавол всіх тих єретиків, що відійшовши від Христової Церкви, не хочуть признати жертви св. Літургії?

Говорячи про жертву св. Літургії, не можу не згадати, що до відправи так Служби Божої, як і інших церковних богослужень, установлені Церквою торжественні обряди. Як самі знаєте, ті обряди інші в нас, а інші пр. у латиників. Але не думайте, що це вже не одно й те саме богослуження. — Найкрасше покаже вам це примір: Наш український нарід дуже великий, бо належить до нього близько сорок мільйонів людей. Та не у всіх сторонах наші браття однаково зодягаються, бо інакше носяться на Поділля, інакше в горах Гуцули, відмінно на Волині, Поліссю, Холмщині, а ще інакше коло Київа, Полтави або над Чорним Морем. А вжеж задля цієї різної ноші нікому не прийде на гадку говорити, що це не діти одного й того самого народу, бож єдинство народу не становить його одіж, але його однакова мова, однакова минувшість та й однакові життєві

*) В грецькій ориг.: „λειτουργούντων“.

справи. Саме ця різномантність його гарної ноші дуже багато говорить про його любов до краси. А такої краси в різно-родности домагається сам Господь Бог, бож і Він не створив пр. для всіх птахів однакового строю, тільки інші пера дав соловієви, а інші паві. Та всі, хоч різні, Божі створіння мають ту спільноту, що кожда з них на свій лад голосить Божу славу: пава розкішю своїх пер, а соловій своїм чудовим співом. Того самого Господь Бог домагається й від нас. Захуваймо одну віру, яку голоситься в цілій католицькій Церкві, але любім і цінім свій окремий обряд, бо хочби він і не був такий чудовий, як у дійсности він є, то він наш рідний, він той стрій, що його призначив для нас сам Господь Бог. І як соловій до кінця світа не промінєє свого мистецького голосу за розкішні павині пера, такі ми зміною свого обряду не принесемо собі добра, тільки заподіємо Богу обиду, а цілому рідному народови — кривду.

Як спасення людських душ, так теж єдність Церкви дуже дорогі Христовому сердцю. Тому, відходячи на свої муки й смерть, в горячій молитві благав Божий Син небесного Вітця: „Не про сих же тільки (зн.: Апостолів і учеників) молю, але й про тих, що за дла їх слова увірятъ в мене (отже всіх християн): щоби всі були **одно**, як Ти, Отче, в мені, а я в Тобі, щоби й вони **одно** були в нас; щоби світ вірив, що Ти мене післав. А я славу, котру Ти мені дав, дав їм, щоби були **одно**, як і ми є **одно**“ (Йоа. 17, 20-22).

А щоб Його Церква була одним тілом, то Ісус Христос настановив над нею одного голову і призначив на нього св. Ап. Петра словами: „А я тобі кажу, що ти єси Петро і на сій скалі збудую мою церкву і ворота пекольні не переможуть її. І дам тобі ключі царства небесного, і що звяжеш на землі, буде звязане на небесах, а що розвяжеш на землі, буде розвязане на небесах.“ (Мат. 16, 18—19).

Інакше й не могло бути. Ви ж самі знаєте, яка біда по ваших родинах, яка недоля з вихованням дітей, коли нема єдності поміж родичами, коли тато приказує дитині це, а мама якраз щось противного. З такого заколоту лиш диявол має потіху, бо тоді діти слухають не того, кого треба, а того, кого їм догіднійше. Ще гірше діється в державі, де кождий на свою руку хотівби старшувати. А колиб таке настало в Христовій Церкві, то тоді вона, замість вести людей до неба, запропащувалаб їх на віки. От тому, щоб Христова Церква була така сильна, як той будинок, що ставлений на фундаменті з твердої скали, щоб її не пере-

могли пекольні сили, Ісус Христос дав одному св. Петрови ключі царства небесного, значитьс я його одного зробив найстаршим понад всіми Апостолами. Про власть ключів говорить Ісус Христос образово. бож прецінь годі думати, щоб царство небесне відчинялося або замикалося людськими замками. Це значить, що з Божим царством, отже з Христовою Церквою, мається подібна річ, як у великім господарстві: у кого ключі, в того й найбільша власть.

Вмер св. Петро, та не вмер уряд, що був у його руках. А св. Петро мав уряд єпископа римського і як такий поніс смерть на хресті. Тому можнаб сказати, що св. Петро жиє до нині в своїй гідности римського єпископа. Тож по його смерті головою Церкви стає той, хто є наслідником в його уряді, значитьс: кождохасний римський єпископ, або — як тепер говоритьс — римський Папа, або Святіший Отець. А що є лиш один римський єпископ, то він один є головою Церкви. І за такого уважають його всі католики, деб вони не жили, тоді, коли в інших церквах, пр. в лютеранській, англіканській і в православної справа мається цілком відмінно: Кожда з тих церков має окремого голову на кожний край чи державу, значитьс: в тих церквах не одна голова, а стільки, скільки держав чи народів до котрої із тих церков належить. От тому про ті церкви не можна сказати, щоб у них була єдність, бо там нема одного зверхника. Тимсамим ті церкви не є правдиві, бо в них нема найважнійшої прикмети — одної голови.

2. Друга назва Христової Церкви — свята. Що Церква католицька веде до святости, на це найкрасший доказ, що вона виховала повно святих мучеників, ісповідників. Котраж інша церква може похвалитис таким жнивом? Колиж нема другої такої, то ніодній іншій церкві назва святої так справедливо не належитьс, як католицькій Церкві.

3. Третя назва правдивої Христової Церкви — соборна. Коли Ісус Христос вислав своїх Апостолів і учеників у світ, то так їм сказав: „Ідіть і навчайте всі народи“ (Мат. 28. 19), значить: Хотів Ісус Христос, щоб в його церкві були зібрані всілякі народи, отже вона мала бути соборна або по грецькій вимові: католицька. І Апостоли так робили, як звелів їм Ісус Христос, тай стали пригортати до Христової Церкви насамперід Жидів, потім Греків, Римлян, Халдейців, Арабів і всі знані тоді народи. І так є воно по нинішний день, що правдива Христова Церква веде до небесної ціли не лиш якийбудь один вибраний нарід, але належать до

неї Італійці, Французи, Еспанці, Німці, Українці, Чехи, Поляки, Мадяри, а навіть Китайці таї Мурини. Одним словом: в с я к і народи, які лиш живуть по божому світі, можуть належати й дійсно належать до католицької Церкви. І подібно, як колись Апостоли і ученики Христові розсіялись по цілому світі, так і нині католицькі місіонарі розїздяться по всій землі таї своєю наукою пригортають до пізнання Божої правди в с і х людей. Всі прочі церкви, пр. англіканська, лютеранська, а врешті й православна, ограничуються на один або два-три народи, і тому всі вони разом не мають стільки вірних, що одна католицька Церква. — Видно, вона єдина є правдиво соборна, отже й так називається католицька.

4. Врешті правдива Христова Церква є апостольська. Щоб зрозуміли ви цю назву, то нагадайте собі той час, коли Ісус Христос зачав свою прилюдну науку. Він вибрав тоді зпоміж своїх учеників дванадцятьох Апостолів і підготовлював їх до великої праці над основанням Божого царства на землі. А перед своїм вознесенням пригадав Ісус Апостолам їх обовязок отсими словами: „Ідіть отже, навчайте всі народи, хрестячи їх в ім'я Отця і Сина і святого Духа, навчаючи їх заховувати все, що я заповідав вам. І се я а вами по всі дні, до кінця віків.“ (Мат. 28, 19—20). Ці Ісусові слова Апостоли глибоко заховали в своїх серцях і після того, як зійшов на них в часі Зелених Свят Св. Дух, стали поширювати Божу науку і в тій цілі розсипались по цілім світі. Кождий з них пішов деінде. І так пр. про св. Апостола Андрея оповідають, що він, проповідуючи Боже слово, зайшов аж на те місце, де нині стоїть Київ, і прорік славну будучість народови, що колись на тій землі поселиться. З часом число християнських учеників так зросло, що Апостоли не були вже в силі всіх обслужити. Тому стали на своє місце покликувати єпископів і передавали їм ту владу, яку самі дістали від Ісуса Христа. А коли Христовими вірними став заповнятися світ, то встановлені Апостолами єпископи передавали свою владу дальше. І так іде аж до нинішнього дня і так буде аж по кінець світа. Тому можнаб сказати, що теперішні єпископи є посліднім звеном в тім непереривнім ланцусі пастирів Христового стада, який зачали Апостоли. А так воно дійсно є з єпископами католицької Церкви, що їхня власть іде безпосередно від Апостолів. Тому їй слушно належиться називати себе апостольською.

Так очевидним стає, що єдиною правдивою Христовою Церквою на цілім світі є католицька Церква, бо вона одна має повне право на ті чотири назви, про які говоримо в Символі віри.

Остерігавколись Ісус Христос: „Бережіться ложних пророків, що приходять до вас в овечій одежі, а в нутрі вони є хижими вовками“ (Мат. 7. 15). А такі ложні пророки вже й у нас почали з'являтися. Не повалять вони Христової Церкви, бо й пекольні сили на це за слабі, але зависник-діявол хоче якнайбільше людських душ відвести від неба, тому підходить до чоловіка ніби з побожною міною. Та нінащо й це йому не придасться, бо добрий християнин не піде й на таку принаду, памятаючи погрозу Христа для таких пророків: „Многі скажуть мені: Господи, Господи, чи ми не твоїм іменем бісів виганяли, і не твоїм іменем многі чуда творили? І тоді заявлю їм: Я ніколи не знав вас; відійдіть від мене ви, що чинете безаконня.“ (Мат. 7, 22—23). Впрочім до них відносяться ще й інші Христові слова: „вони сліпі проводирі сліпих, а коли сліпий веде сліпого, оба в яму впадуть“ (Мат. 15, 14). Зате наша св. Церква є тим світлом світа (Мат. 5. 14), що розганяє найбільшу пітьму на дорозі до нашого спасення. Амінь.

.....

о. Др. А. Ішак

Неділя о митарі і фарисеї

Глаголю вам, яко сниде сей оправдан в дом свій паче онаго: Яко всяк возносяйся смирится, смиряяй же себе, вознесетя (Лук. 18,14).

Др. Бр. Христос був передсказаний пророками і очікуваний ізраїльським народом у часі, коли появився в людським тілі. А прецінь „Він прийшов між своїх і свої його не прийняли“ (Ів. 1,11). Що більше! Виноградарі „викинувши його з виноградника, убили“ (Лук. 20,15). Провідники жидівського народу викинули єдинородного Сина Божого зі старозавітного божого царства і вбили його. Однак деякі прості люди, митарі і грішники прийняли його і признали. Заходить питання: як се сталося? Відповідь на те питання дають нам Євангелія. Ми бачимо звідси, що фарисеї, які опанували ціле релігійне життя народу, не очікували Спасителя, що визволивби їх з гріхів, але з римського ярма. Вони не очікували Месії, який обіцяв їм небо, але Месії, що давби їх народови пановання на землі. Тому не бажали вони собі Месії в убожестві і понижень, а Месії в світ-

лости і славі. Ще в цвітну неділю виділи многі в Ісусі Спасителя, якого собі уявляли, тому кликали: „Осанна“; в великодну Пятницю, коли бачили Христа пониженого і терплячого, заведені в своїх надіях, кликали: „Розпни його“. Причиною такого наглого звороту був гордий і самолюбний дух „фарисейства“. Се фарисейство, як також противну йому чесноту належно оцінює Христос в нинішній притчі о митарі і фарисеї.

Двох людей увійшло в храм помолитися, один фарисей, а другий митар. Фарисей, стоячи, так у собі молився: Боже, дякую Тобі, що я не такий, як інші люди, рабівники, несправедливі, чужоложники, або як сей митар. Пошу двічі на тиждень, десятину даю з усього, що маю. А митар, здалека стоячи, не хотів і очий звести до неба, а бив себе в груди, кажучи: Боже, милостив будь мені грішному! Кажу вам, що сей відійшов у свій дім більш оправданий від того; бо кождий, хто виносить себе, буде понижений, а хто понижає себе, буде вивисшений. (Лук. 18,9-14).

Звернім Др. Бр. увагу 1) на фарисея, 2) на митаря, 3) на основну християнську правду, яка випливає з сеї притчі, т. є. на покору.

1. Насамперед представляє нам Христос загально двох людей, котрих нутро будемо докладніше оглядати. Двох людей, між якими лежала велика різниця в суспільнім становищі, пішло в храм помолитися. Митар належав до найбільше зненавиджених і погорджених жидами людей через те, що запряг себе добровільно в службу ворогів жидівського народу, Римлян, і здирав своїх земляків. Фарисей зазнавав найбільшого поважання серед жидівського народу то через знання, яке мав в старозавітних книгах, то через особисту запобігливість, з якою фарисеї старалися о почеси для себе. Вони любили займати перші місця, вони казали себе називати учителями „раббі“, вони і своєю зовнішністю хотіли показати мудрість і ученість в законі. Приймаючи буквально припис Мойсея (Ісх. 13,16, Втор. 6, 3), щоби закон божий мали перед очима і в серцю, привязували собі на ремінці пергамінові карточки з виписаними важнішими місцями закону до лівого рамени і втикали над чолом, щоби в той спосіб мати закон перед очима.

Таких двох людей, з двох противних собі кляс пішло після опису Христа в храм помолитися. Представляє нам їх Христос в часі молитви, коли найліпше можемо вглянути в їх нутро. Бо в часі молитви показується, хто якого є духа. Хто цілком не молиться, той не узнає Бога, хто зле молиться, той не дбає за Бога, хто молиться щиро, той перебуває в Бозі і Бог у нім.

2. Якже молився фарисей, а як митар? Фарисей став по середині і молився так: „Боже, дякую Тобі, що я не та-

кий, як другі: рабівники, несправедливі, чужоложники, або як сей митар. Пощу двічі на тиждень, десятину даю зі всього, що маю. Вже зверхна постава при молитві зраджує фарисея. Після старинного звичаю стояли жиди при молитві і підносили до гори очі і руки. Втім не вирізнявав себе фарисей нічим від других. Ріжниця лежала в способі, в який він став на молитву: гордий, відділений від других, став фарисей по середині храму, щоби показати, що він не те, що другі. Що видно з його постави, те саме виходить з його молитви: „Дякую Тобі, Боже, що я не такий, як другі“, молиться фарисей. О, колиби фарисей дякував Богови за всі ласки і добродійства, якими Сотворитель обсипує створіння. Колиби дякував, признаючи свою низькість, а Божу велич, доброту і любов, то така молитва певно булаби Богу мила. Але слова подяки в устах фарисея є лиш словами хвальби на свою власну адресу. Бо за що дякує Богови фарисей? За те, що не є такий, як другі, за те, що він є ліпший від других. „Боже, дякую Тобі, що я не такий, як інші люди: рабівники, несправедливі, чужоложники, або як сей митар“. В гордій зарозумілості накидується він на непокликаного суддю других людей і міряється з ними. Колиби він хотів пізнати свою правдиву великість, то не потребувавби мірити себе з іншими людьми, він повиненби поставити міру між собою і Богом, і тоді пізнавби свою низькість і в тім пізнанні зробивби він крок до правдивої внутрішньої великості.

Коли похвалився фарисей перед Богом, яким він не є, починає вичислювати свої діла: „Я пощу двічі в тиждні і даю десятину зі всього, що лиш маю“. Певно в власних очах є він великим чоловіком, бо він більше робить, ніж вимагає Мойсей в закон. Мойсей приписує лиш раз у році строгий піст, в день примирення з Богом, фарисей постить понадто ще два рази в тиждні, в понеділок і четвер, на пам'ятку, що в понеділок пішов Мойсей на гору Синай по заповіді Божі, а в четвер вернув з гори назад. Також на удержання левітів приписував закон Мойсея десятину зі збіжжя, оливи і вина, а фарисей дає більше, ніж приписує Мойсей, бо дає десятину зі всього, що лиш має. Чомуж не повинен бути фарисей висшим і ліпшим від других? Чи ж не справедливо вважає він себе взірцем для других? Так! Але як далекою є його хвальби від того духа старозавітних псалмів: „Не починай у суд з рабом твоїм, Боже, бо перед Тобою не оправдається ніхто з живих!“ Як дуже відбіг від правди: „Сім раз падає праведник“ (Мудр. 24, 16) або від засади: „Праведник обвинює себе перше!“ (Мдр. 18, 17). Ціле внутрішнє єство фарисея пусте і порожнє, віддалене від правдивої побожності, як небо від землі.

Запитаймо себе отверто перед Богом, чи ми є перед

його всевідучим оком вільні від такого фарисейського успосіблення, а коли знайдемо найменший слід, тоді винищуймо його, бо таке успосіблення затроїть наше внутрішнє життя.

3. А тепер придивімся, якою була молитва митаря. „Митар, здалека стоячи, не хотів і очий звести до неба, а бив себе в груди, кажучи: Боже, милостив будь мені грішному“. Отже і митар став на молитву, але зі стиду став він здалека. З першого погляду пізнаємо, що він є свідомий своєї маленькості і грішності супроти нескінченної Божої величї і святости. Перед найсвятїшим Богом видається йому злоба його життя незвичайно великою, а все добре, що він зробив, без значіння. Тому не сміє він піднести своїх очий в гору і бється в груди. Се знаки глибокого жалю і сокрушення, а прості слова „Боже, будь милостив мені грішному“, хоч короткі, повні змісту. Як багато в них відбивається туги за ласкою і божим помилуванням! Так, той чоловік пізнає гріх тим, чим він є, і признає себе грішним. Він не мірить себе з другими людьми, про котрих думає, що вони гірші ніж він, щоби в тім шукати потїхи і успокоєння. Він ставить міру між собою і Богом. В його душу паде відбитка божої святости, і з глибини його жалем перенятої душі виривається просьба. Він вважає себе за страченого без божої ласки. Але чим менше він себе цїнить, тим більше цїнить він безконечне божє милосердя і уповає на нього. Бо справді він не моливсяби, колиби не уповав на божу ласку і не очікував звідти прощення і спасення для своєї душі. І в тім він не ошибнувся. Ісус Христос представляє дальше, який наслідок мала молитва обох перед божим престолом. Він каже: „Сей відійшов в дім свій більш оправданим від того.“ Митар, що просив у Бога ласки, одержав від Бога ласку, яка маже гріхи і освячує чоловіка та підносить його до божого синівства. Він, що понизив себе, став вивисшеним. Фарисей не шукав ласки, бо він в своїй гордості вважав її непотрібною для себе. Тому він не одержує ласки. Тому є йому відмовлене те, що могло його одиноко перед Богом зробити великим. Покора стала вивисшена, гордість понижена.

4. Покора є основним законом християнської праведности. Виходить се ясно зі слів: „Кождий, хто виносить себе, буде понижений, а хто себе понижас, буде вивисшений.“ Так! Хто лиш у своїх очах являється знеслим і великим і хто вивисшас себе перед людьми, той приписує собі великість, яка не є внутрішню його, і тому не може піднести своєї душі до Бога. Ся уроєна великість може хиба якийсь час освітлювати людські очи, але не обманить всепроникаючого божого ока. Вона остане лиш тою мраковиною, яка

розходитьсЯ в ніщо перед сонцем вічної правди. Тоді душа, покрита такою привидною великістю, стане перед нашими очима в своїй малenькості, грішності і пониженню, бо хто себе вивисшає, буде понижений.

Цілком інакше виглядає той, хто представляє себo малим перед божими й власними очима. Він має в своїй душі основу, на котрій при допомозі божої ласки осягає правдиву душевну величину. Так збудована великість розростеться в тривалу і вічну величину, бо хто себе понижав, буде вивисшений.

Тому запам'ятаймо собі, Др. Бр., що лиш правдива покора дає правдиву внутрішню великість. Коли хочемо на правду внутрішню рости і звестися аж до Бога, то мусимо руководитися покорою: покорою в наших думках, покорою в наших словах і ділах. Мусимо нищити найменший прояв фарисейського духа, а вціплювати в нашу душу духа митарового униження, котрим визнати маємо свою грішність і уповати на божу ласку і помилювання. Початок мудрости страх божий! Будьмо покірні, а будемо правдиво великі. Амінь. *(За Яковом Штефеном: Parabeln des Herrn 323 — 36)*

о. Д-р Андрій Ішак

Неділя по Просвіщенію

Відтоді почав Ісус проповідати і говорити: Покайтеся, бо наблизилося царство небесне. (Мт. 8,17).

Др. Бр. Перестав лунати голос старозавітних пророків, що передсказували Месію. Ніюдин з них вже не появлявся на улицах Єрусалима, щоби накликувати людей до прийняття Того, котрого чекали народи, бо передсказаний Месія, сам Бог у людськiм тілі, вже появився на землі і жив скритим життям у Назареті. Замовк і той, що останній замикав чергу старозавітних пророків, хоч належить до Нового Завіта, св. Іван Хреститель, який громовим, кожде серце проникаючим, голосом взивав до покути і поправи та вказував на Месію, „котрого лопата в руці його, щоби перечистити свій тік і зібрати пшеницю в свою стодолу, а полову спалити огнем невгасаючим“ (Лк: 3, 17). Сей предтеча Христа, пустинник і святець у верблужій одежі, оперезаний ремнем, що живився саранчею і диким медом, пожив вже смерті з рук царя Ірода, котрого картав за грішне життя. Така доля всіх пророків!

І тоді, як каже св. Матей, виступив Ісус зі своєю наукою. Опустив місце свого укритего життя в Назареті

і пішов на північний схід над генезаретське озеро до міс-точка Капернаума, щоби вздовж ріки Йордан іти звідтам на полудне аж до Юдеї і Єрусалима і проповідати слово бже: „відтоді зачав Ісус проповідати“ (Мт. 8,17).

Що проповідав Христос? Відповідь на се питання не-хай буде претметом нинішньої науки. Переняте було серце Христа великою і надзвичайною любовю до всіх людей, тому Христос проповідав сю лю б о в і т в о р и в ді л о лю б о в и за час своєї трьохлітньої діяльності.

1. Колиби нам було можливо вглянути в людське сер-це, то побачилиби ми, що воно раз бє живо розбурхане ріжними вражіннями і чуттями, другий раз бє припізненим темпом. Що за ріжнородні чуття гнізяться в тім людськім серцю! Коли поминемо мовчанкою думки і похоти, які ви-явлені на зверх, мусілиби викликати румянці стида на лиці, як часто знайдемо в людськім серці зарозумілість, заздрість, ненависть і цілий ряд інших почувань проти любови ближ-нього. Хоч не раз поверховність чоловіка видається мила і лагідна, хоч уста повні підлещування для ближнього, то серце повне мерзких гадок, заздрісних почувань, діаволь-ського підступу.

Порівняймо з тим людським серцем серце божестве-ного Спасителя. Воно переняте лиш одним чуттям любови. Свобідне від самолюбства, шукає серце Христа все і всюди нагоди, щоби вилляти свою божествену любов на всіх, що її бажають. Звідси се співчуття, яке виявляв Ісус на вид людської неволі. Звідси ті діла любови, про котрі каже св. Матей, що Христос лічив кожду недугу серед людей. Одного разу прийшов Ісус до овечої купелі Витесда в Єрусалимі, де лежало много хорих, що чекали на звору-шення води. Раз у рік сходив Ангел до купелі і ворухив воду і хто перший ввійшов до води, ставав здоровим. Між хорими, що чекали на зворушення води, був один чоловік, що вже 38 літ терпів на параліж. Але даремно очікував він свого уздоровлення, бо все хтось випередив його, і перший вступав у воду. Аж Христос прийшов йому в поміч. Зараз приступив до нещасливого і запитав його: „Хочеш бути здоровим?“ І не зважаючи на облудне згіршення фарисеїв, які за зле брали те, що Христос уздоровлює в суботу, за-кликав до хорого: „Встань, бери твоє ліжко і йди!“ Іншим разом стрічає Христос перед містом Наїн умершого молод-ця, одинака у матері-вдови, котра оплакує свою гірку долю. Зворушений нещастям жінки, звертається до неї зі словами потіхи: „Не плач!“ А потім кличе до мерця: „Молодче, встань!“ І встає умерший, і віддає його Христос урадованій матері. Іншим разом облягає Христа тисячна товпа народу ! слухає через три дні його науки так, що забуває про їду.

Але Христос тямить і про те. Тому каже: „Жаль мені людей“, і чудесно насичує їх п'ятьма хлібами і трьома рибами. Любов Христа до людей така ніжна, що витискає йому сльози на очах, коли стає над гробом Лазаря, щоби його воскресити. А іншим разом, коли застановляється над будучністю Єрусалима, сеї столиці жидівського народу, що пишалася своєю святинею, але містила в собі фарисейську гниль, безсоромність і гріх, коли Христос видить ясно день його кари, то смутком покривається лице Спасителя на вид тої недолі. І хоч знає Христос усю ганьбу і терпіння, які понесе в сім місті від несправедливого суду — аж до хрестної смерті, то не ворухиться в його серці чуття ненависті. Він плаче з жалю над страшною судьбою міста. Хто не бачить тут серця повного любови? Не було хорого нещасливого, сумуючого, на котрого недолю булоби Христове серце нечутке.

Як дуже віддалені ми від тої досконалости Спасителя! Скільки недолі і нужди бачимо ми нераз довкола, а не маємо для ближнього співчуття, ані не знаємо помилування! Нераз з зимною кров'ю мучимо і переслідуюмо нашого ближнього і ще хвалимося, що робимо те, що наказує нам справедливість. О, якби ми мали хоч іскру любови, яку відчувало Твоє серце, божествений Спасителю наш!

2. Коли Христос обявляв стільки любови ділом, то чи міг не голосити її словом? Безнастанно проповідає він любов, а його проповідь є така горяча і потішаюча, так підносить і будує людське серце, що через довгі віки аж до нині не лишається без відгону на слухачах. Бадьорись, донько, твоя віра спасла Тебе (Мт. 2, 22). Кріпись сину, відпускаються тобі твої гріхи (Мт. 9, 2). Бадьоріться, я побідив світ (Ів. 16, 33). Бесіда Його не лиш є любовю, але Він учить нею про закон любови. „Се заповідаю Вам, щоби ви любили один одного“ (Ів. 15, 17). Ся заповідь виступає на верх у всіх приповідках і притчах. Христос дає сам з себе примір найбільшої любови, про котру каже: „Більшої від сеї любови ніхто не має, щоби хто свою душу положив за своїх друзів“. (Ів. 15, 13) Любов ближнього після науки Ісуса Христа має бути така загальна, що ніхто не може бути від неї виключений, ні чужинець, ні грішник, ні навіть наш ворог. Любіть ваших ворогів, каже виразно Христос бо „коли любите тих, що люблять вас, яка для вас заслуга, атже й грішники люблять тих, котрі їх люблять“ (Лк. 6, 33). Ся любов ворогів є також конечною умовиною, що без неї не можемо надіятися прощення власних гріхів, як учить Христос у молитві Господній.

Дальше жадає від нас Христос поєднуючої любови. Коли приносиш жертву і пригадаєш собі, що Твій брат має щонебудь проти тебе, лиши жертву той твій дар перед

вівтарем, і йди помиритися перш зі своїм братом (Мат. 5, 24). Се є причиною, чому Христос виступає так остро проти гніву: „Кожний, що гнівається на свого брата, стане перед судом; а хто скаже своєму братови: рака, стане перед радіою; а хто скаже: безуме, заслужить на пекольний огонь (Мат. 5, 27). Жадає Христос любови, котра все прощає: „А я вам кажу, не противтеся злу; але коли тебе хто вдарить в твоє праве лице, поверни до нього й друге; а тому, хто хоче судитися з тобою і твою сорочку взяти, полиши йому й свиту“ (Мт. 5, 39). Жадає Христос такої любови, на доказ якої навіть наш справедливий, але строгий, суд маємо усунути від ближнього: „Не судіть, щоби вас не суджено“ (Мт. 7, 1). Любов уважає Христос за найважнішу прикмету своїх учеників: „По сім пізнають всі, що ви мої ученики, коли любов матимете між собою“ (Ів. 13, 35). Врешті, коли зближалася година Його смерті і коли на останній вечері прощався Христос зі своїми учениками, то полишив їм в завіщанню: „Перебувайте в моїй любови“ (Ів. 15, 10) і „се моя заповідь, щоби ви любили один одного, як я полюбив вас“ (Ів. 15, 12). Тоді лишив нам Христос Тайну великої любови, Нсв. Евхаристію, якою затіснив лучність між собою і нами. Тоді молився ще на відході до Оливного городу о єдність між своїми учениками і між всіми вірними, що має полягати на любови, на такій великій любови, яка заходить між Ним і Отцем.

Де шукати в світі подібної любови, як та, яку голосив Христос? Нині говориться про гуманність, яка має відноситися до всіх, про рівність, свободу і братерство всіх людей, але радше брехнею видаються нам всі ті пусті слова супроти дійсности. Бо в дійсности панує вирафінований підступ і обман, що йде в парі з гнобленням і поневоленням слабшого сильнішим. Богатший використовує біднішого, замість йому допомогти, торговець і промисловець, що є сильнішим, забиває своєю конкуренцією і капіталом слабшого і тшиться, що потрафив його знищити. І так в безконечність іде насильство, гнет, варварства, завзятість і жажда відплати в сучаснім світі, що хвалиться своєю гуманністю і культурою.

3. Але Христос не лиш був перенятий любовю до людського роду і проповідував скрізь любов. Він також творив діло любови. Від сього великого діла не відстрашувало його ніщо: ні людська невдячність, ні фарисейська злоба, ні гидка хвороба, ні спрага, голод або умучення. З десяти прокажених, яких Христос уздоровив, заледви один прийшов подякувати Спасителеви за велике добродійство, інші цілком не показалися.

Згори знав правдивий Бог у людським тілі, що десять прокажених, крім одного, не зложать чести належної Бо-

гови, а всежтаки уздоровлює їх на їх просьбу. Міг Спаситель за кару привернути їм знов проказу, однак не робить сього, коли раз їм допоміг. Хоч негодували фарисеї з приводу уздоровлення розслабленого в суботу, то се не поздержує Спасителя, щоб увільнити хорого від довголітньої хвороби. Він виганяє злих духів, хоч закидують йому, що робить се силою діавола. Він дозволяє явній уличниці умити собі ноги, хоч знає злобні гадки учасників гостини, які посуджують Христа, що пристає з грішниками. Що більше, сокрушену грішницю бере Христос в оборону перед фарисеями і каже, що їй буде найбільше відпущено за те, що дала доказ великої любови до Христа.

Проказа є найогиднішою хворобою, бо хто діткнеться прокаженого, заражується. А прецінь Божественний Спаситель не уникає прокажених, які заходять йому дорогу. Ні голод, ні перемучення не здержує Його, коли ходить о те, щоби поучити Самарянку про почитання правдивого Бога. Іншим разом, коли родичі принесли дітий до Спасителя, а ученики уважали за потрібне відганяти їх і робити викиди родичам, каже Христос: Дозвольте дітям прийти до мене і не бороніть їм, бо їх є царство небесне! Навіть ворожа постава слуги Малха на Оливній горі, котрому Петро відтяв ухо в обороні Христа, не уменшила великої любови Спасителя. Петрови уділяє Христос нагану, а Малхови прикладає знов відрізане ухо.

Так дав Христос за цілий час своєї діяльності доказ загальної любови, що відноситься до всіх людей без різниці віку, пола, стану і народньої приналежності — любови щирої і безінтересовної, що не знає власної користи, любови не із сього світа.

О, як мало між людьми сеї любови, якої навчає нас Спаситель! Замість неї повно між людьми несправедливости, клевети, упередження і всякого іншого бруду, яким один другого затроює життя. Скільки людей не знає ліпшого заняття, як обмовляти, обчернювати і оклевечувати ближних! О, ті язики, якими робиться болючі рани, що їх не годен загоїти! Ворожнеча, недовіря і всяке інше зло се наслідки злого язика. О, якби ми могли наслідувати Христа в голошенню засад любови і творенню любови, щоби можна на нашім нагробнім камені написати: Він перейшов, творячи добре!

Амінь.

ПРОПОВІДИ**БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО Ч. 2***о. Д-р Андрій Ішак***Неділя о блуднім сині**

Зібрав все молодший син і відїхав в далеку країну, і там розтратив свій маєток, живучи блудно (Лк. 15, 13).

Др. Бр.! Кому з нас не знана історія блудного сина, що розтратив батьківський маєток далеко на чужині, де віддався блудному, гулящому життю? Знана вона кожній дитині зі школи, знана кожному вірному з церкви, бо рік річно читається отся притча в церкві на пару неділь перед великодним постом. І хоч образи блудного сина, так загально знаному, бракує свіжості і новості, всетаки містить він у собі глибоку правду про незглибиму божу любов і милосердя до грішного людського роду, що все іде далеко на бездоріжжя гріха і все відновляє неугасиме бажання повернути з дороги гріха до дому доброго, небесного батька. Незглибиме боже милосердя і глибокий, внутрішній, щирий жаль чоловіка, що пізнав свою блудну дорогу, се два угольні камені божого царства, котрих ніколи не потрафить захитати царство сатани. Бо хочби чоловік не знати як далеко пішов по дорозі гріха, хочби не знати як упав і своїм злим поведінням скріплював пановання царства злого духа, то велика божа ласка і милосердя пригорне його знов до царства божого, коли тільки жаль і скруха знайдуться в серці упавшого грішника. Перебрав міру гріх, але перевищася всяку міру гріха ласка. А правду сю пояснив нам Христос, той учитель над усіх учителів, як не можна яснійше в притчі о блуднім сині.

1. Блудний син у домі батька.
2. Блудний син на чужині.
3. Нужда на чужині.
4. Туга за домом і постанова повороту.

Один чоловік мав двох синів. І молодший з них сказав до батька: Батьку, дай мені часть маєтку,... яка на мене при-

падає. І поділив батько поміж них маєток. Так починає оповідати Христос притчу. Видно, має на гадці заможного чоловіка, що зі своїми двома синами, з челяддю і слугами завідує своїм добром, яке ще не поділене так, що може сказати до своїх синів: все, що має, є також ваше (Лк. 15, 31). Однак з часом стає молодшому синові тісно і не вигідно в домі батька. Йому не подобається карність, обов'язок і праця, якою він зв'язаний в батьківському домі. Його не вдовольняє вигода, яку там має, йому не вистарчає батьківська любов. Життя в домі батька видається йому невиносимим ярмом. Він шукає самотійности, ще більше, неограниченої свободи, неспутаної волі в уживанні. Його уяву запрятує фальшивий образ свободи, фальшиве щастя бере в цілковите посідання його душу. Тому говорить він: „Батьку, дай мені частку майна, яка на мене припадає.“ І нічого не помогли просьби, перестороги, може й сльози батька. Він мусів поділити між синів маєток, щоб дати молодшому жаданий спадок.

Що бачимо в притчі в домі багатого батька, те саме діється разуром в царстві небесного батька, бо відносини чоловіка до обох синів є образом відносин Бога до людей. В злученні з Богом, в божій любові і ласці повинен чоловік сповняти тут на землі свою задачу, як божє дитина, повинен працювати над ублагородненням і моральним піднесенням своєї душі, повинен стремити до досконалости і святости, щоб заслужити собі на участь у вічному щасті, в небесній божій мешканні. Така є божє воля. Але як молодшому синові в притчі, так стає нерозумно чоловікові в божій мешканні. Закон божий: Будьте святими, як і я святий (Лев. 11, 44), і поодинокі заповіді, що є тільки розширенням сього закону, видаються йому нестійними і неможливими до виконання. Його добродійства, його ласки не смакують чоловікові. Любов небесного батька видається йому гіркою. Одним словом: будяться в його серці дрімаючі пристрасти, жажда світа, і тому все здається йому в мешканні божій замале, затісне, завбоге, затишке й невиносиме. Він тужить за свободою і уживанням, яке йому обіцяє світ. Він хоче бути самотійним, незалежним, паном самого себе, „автономічним“: „Батьку, дай мені частку майна, яка на мене припадає“. Батьку! я хочу бути незалежним від віри, від твоїх заповідей, я хочу йти за свобідним поривом мого серця. Ось тут початок і жерело гріха. Правда, Бог просить, напминає, остерігає через голос совісти, через своїх заступників на землі, побожних родичів, добрих учителів, любих приятелів. Але серце, наповнене жаждою уживання, має одну відповідь: „Батьку, дай мені частку майна, що припадає на мене“. Воно запоморочене привидом фальшивої свободи, фальшивого щастя. Однак небесний бать-

ко не перешкоджувє робити те, чого не хоче допустити.

Як сліпа жажда уживання, непоздержливий наклін до незасисимости і неограниченої свободи відзивається вічно і безпереривно в поодинокім чоловіці, так відзивалася вона колись серед людскости, перед приходом Христа. Бо ся людскість обдарована вірою в одного правдивого Бога і наділена обітницею Спасителя, мала після божої волі творити одну родину. Перебуваючи в божім мешканню, спочиваючи при божім серцю, мала людскість дозрівати, аж доки не сповниться велика обітниця Спасителя. Але змислова природа, примана зовнішнього світа опутала велику часть людства у свої сіти. Чоловік жадав від небесного батька спадку, який йому належить по Адамі: природного розуму і змислового серця, щоби уживати одного і другого вигідно на землі в независимости від Бога і в неограниченій свободі та в непоздержливій пристрасти. І дозволив Бог, щоби ся часть людства „ішла своїми дорогами“ (Діян. 14, 16). Була се година народин поганства.

А новочасний світ? Ах, і він подібний до блудного сина притчі! Він мігби жити в божім мешканню, в його святій Церкві. Він мігби спочивати при батьківському серці. Але ні! Він також хоче бути независимим від Бога. Він жадає свого спадку, якого йому боронить, на його думку, „пануюча“ і „шукаюча пановання“ Церква та „жадібне власти“ духовенство. Новочасний світ кличе до Бога: „Отче, дай мені часть майна, яка мені належить!“ В імя природного розуму противиться він надприродній вірі. Віру посуджує він о несправедливе задержання природного спадку, тому виповідає Богови віру і бере свій спадок у власний заряд. І нині також дозволяє Бог їти людскости тими блудними дорогами, якими пішов блудний син притчі. Се народини новочасного поганства.

Однак повернім до притчі і розгляньмо:

2. Віддалення і відчуження сина від батьківського дому.

„І після кількох днів зібрав все молодший син і відїхав в далеку країну, і там розтратив свій маєток, живучи блудно“. Отже син дістав свій спадок, став самостійний. Тепер ледви кілька днів остає при батькови. Він іде на чужину, опускає гостинні пороги батьківського дому. Йому привиджується розкіш: в посіданню грошей і добра буде свободний від надзору батька, буде щасливий, що позбувся прикрої опіки. Бути свободним — що за щасливе почування! Він іде „далеко в чужину“. Там цвите правдиве щастя! І в самій річі! Тут усе для нього нове і приманчive. Ніколи він так не уживав життя, ніколи не снілося йому воно таким принадним. Приятелі знайшлися скоро. Не памятаючи про минувшість, не турбуючися будучністю, жив він тепе-

рішністю весело і блудно. Є се пристрасть, самозабуття в пристрасти.

Також і тут є блудний син образом грішника. Можемо на нім перейти історію гріха в цілім його розвою. Бо коли раз зачне чоловік відкидувати боже право, як тяжке ярмо, коли він жадає від Бога спадку т. є. щоби його природний розум і його свободна воля не підлягали впливови Божого обявлення, тоді душа його уходить з родинного дому і зі своєї вітчизни далеко в чужину і усувається від Бога. Вона попадає щораз більше в світський дух, про котрий знаємо з нагірної проповіді Спасителя, що є далеким чужим краєм для божих синів. Бо між духом, що походить від Бога, а між духом світа існує бездонна пропасть. А коли душа впаде в дух світа, то видається їй з початку, що зійшло для неї цілком нове чудове життя. Вона почувається нічим незв'язаною, свобідною, вільною. Вона думає собі: „ось тут моє щастя!“ Серед щастя і оп'янілости змислів гаснуть дуже скоро останні спомини красних днів невинности і щасливости в домі батька, в божій вітчизні. Душа віддалася з правдивої вітчизни, відчувилася від батьківського дому, опустила свого Бога і Пана. Вона жиє розпустно, спішить від гріха до гріха, від змисловости до змисловости.

Погляньмо також і на історію людства. а побачимо, що ціле поганство було запоморочене пристрастю. Бог дав поганству належну йому частину спадку; Він полишив поган їх розумови і їх змисловому серцю; Він не впливав на них своїм обявленням, як на жидів. І скоро пішло поганство зі своєю спадщиною в далекий край забуття Бога, і старалося уприємнити собі життя на сім світі. Неосвічуване світлом Божої ласки, неогріване батьківською любовю, позбулося цілковито віри в одного правдивого Бога. Жило розпустно, віддане ідолопоклонству. Безмірно далеко було віддалене поганство від батьківського дому і правдивої вітчизни.

Що бачимо в початках історії людства, те саме переживаємо і в наших часах. Оскільки новочасний світ виповідає Богови послух і неначе блудний син бере в неограничене посідання свій природний розум, остільки замість одному правдивому Богови служить ідолам. Замість обявленої віри, признає він блудні привиди власної фантазії. На місце вічного і незмінного Божого закону ставить він вигаданий собою моральний закон. Людство наших часів дуже віддалилося від свого батьківського дому, відчувилося від своєї правдивої вітчизни. Однак чи людство, віддалене від Бога, знайде щастя, якого бажає, за яким тужить, до якого стремить? Пригляньмося блудному синові, а знайдемо відповідь на се питання.

3. Нужда на чужині стрінула його. Се власне образ тої нужди, яку зносити мусить людство далеко від батьківського дому, на чужині. „Колиж прожив усе, настав великий голод в тій країні“ (Лк. 15, 14). Дуже скоро стратив для нього чужий край красу і принаду. Щастя і виставність життя скінчилися. Голод і нужда виглядали з лица мешканців краю, і скоро почував він недостаток на власнім тілі. Був се цілком новий досвід для дитини багатого батька. Гріш і добро змарновані, приятелі розвіялися. Опущений лишився він в чужім краю, самотній, зубожілий. Він почав відчувати недостаток. Чи має повернути? Алеж сього не може зробити! Атже має ще сили запрацювати собі кусень хліба на чужині. Алеж працю знайти в краю, де панує голод, дуже тяжко, подвійно тяжко для чужинця. Одначе він мусить шукати праці, бо мусить жити. Отже що робить? „Пішов і пристав до одного з горожан тої країни“. (Лк. 15, 15). Син заможного батька іде на службу. Легке ярмо батька здавалося йому твердим, він хотів бути вільним і свободним; а тепер стає простим наймитом на чужині. І ще яким стає наймитом? До найнищих послуг: „і той післав його у свій хутір пасти безроги“ (Лк. 15, 15). Щоби зрозуміти низкість сеї служби, мусимо звернути увагу на те, що Христос говорив до жидів, а для жидів найогиднішим сотворінням була свиня. Отже блудний син не міг винайти більш огидної служби. Одначе що не робить чоловік, щоби уникнути голоду? Всетаки навіть праця не охоронила його перед докучливим голодом. Він „бажав наповнити свій живіт лушпинням, котре їли безроги, та ніхто йому не давав“. Він вийшов гірше ніж свині, бо сі були ситі, а він ні! Він бажав неограниченого уживання, а тепер не знайшов навіть свинської поживи.

Бідний, бідний, блудний сину! — А ми можемо сказати: Бідний, бідний грішнику, бо блудний син се цілком твій образ. Його недоля се недоля Божої дитини, що заблудила в чужині грішного світа. З якими смішними надіями вийшла заблудивша божя дитина з батьківського дому в чужину похоти, гріха та забуття Бога. Він думав, що на чужині самостійно, незалежно від Бога, свobodно в уживанню світа лежить його щастя. І з початку неначе все так складалося. Але опісля мусів він глянути глибше, і чим глибше розглянувся, тим яснійше пізнав, що нема на чужині правдивого щастя. Питайте найзнаменитших людей світа, письменників, мудреців, політиків, котрих світ обожає і котрі найліпше знають світ, а всі вони, якщо чесні, скажуть, що не зазнали щастя туг, де хоче його знайти блудний син. Тут зачинає і нещасливий блудний син терпіти недостаток. Розкоші і приємности світа тратять свою принаду, вони показують свою темну сторону, а серце почувається бідним,

безгранично бідним. До бідноти прилучується неволя. Свободи шукає дитина божя, а знаходить нестерпиме, тверде, понижаюче ярмо пристрасти місто ярма Христа, котрий каже: Прийдіть до мене всі обтяжені, прибиті, і я вас успокою; беріть ярмо моє на себе і навчіться від мене, бо я є лагідний і покірний серцем, а знайдете успокоєння ваших душ: „ярмо моє є солодке, а тягар мій легкий“. Він стає наймитом своєї пристрасти, наймитом духа сього світа, діавола. Він шукав уживання світа, але в міру, як душа віддалялася від Бога, для котрого є сотворена, прийшло найбільше зубожіння, пустка нужда і великий, страшно великий голод душі. Така є нужда заблудившої Божої дитини на чужині сього світа.

Образ заблудившого сина в нужді на чужині є також влучною ілюстрацією найбільшої нужди, в яку попало поганство. Відпавши від одного правдивого Бога і віддане рукотвореним божкам пожирало воно всі моральні сили, які остали ще з ліпших часів. З часом попадає воно в усі страховища ідолопоклонства. Постійно і безупинно жене воно від одних розкошей до других, до заспокоєння пристрастей. Притім убожіє воно на всім, що підносить морально і ущаслиблює людство. Воно починає терпіти недостаток. Глибока недостача, прикрий недостаток всього земного починається серед розкоші. А сей недостаток заплутує його ще більше в сіті гріха. Без своєї волі піддається воно духови пекла, що його надуживає. Воно тоне в глибині морального упадку. Що каже Овідій в своїй поезії, се може відноситися до цілого поганства: „Колиби так міг я, булоби ліпше, але моїй волі опирається сила. Що іншого радить пристрасть, а що іншого розум. Виджу добре і не відказую йому признання, але іду за злим“.

Не інакше, Др.Бр., діється і в сучаснім світі, коли жадає неограниченої свободи і незалежності від найвисшого Пана і його закону, стремління до неограниченого уживання світа, яке тепер огортає широкі маси людства беруть верх над царством божим і його правдою. Вже множаться в модернім світі позначки, що заведуть напевно на чужину, в якій нужду терпів блудний син. Упала віра, а з нею вдоволення, щезло правдиве щастя. Сучасна суспільність стала на службу гордості і зарозумілості, похотей і пристрасти, а на устах многих чується слово: „Так дальше не може бути“! О, тримаймося сього слова і глядім, в якій спосіб може бути інакше, коли розважимо:

4) Тугу блудного сина за домом і постанову повороту.

Зубожілий, самотній, в неволі і соромі, в крайній нужді знаходиться блудний син. Є се гіркий овоч його легкодущности. Він не слухав досвіду люблячого батька, і тому перейшов в життя школу терпіння аж до найвисшої кляси.

Ілюзія щезла. Дійсність стала перед його очима. Зі зовні нема ратунку — він мусить прийти із внутр. „Він ввійшов в себе“. Дотепер був він поза собою, тепер, коли наоколо нього настала тишина і самота. „ввійшов він в себе“, зачав задумуватися над собою. З непоборимою силою насувається йому спомин про вітчину і родинний дім. Він каже до себе: „Скільки слуг є в домі мого батька, і всі мають подостатком хліба, а я тут гину марно з голоду“. Коли порівнує батьківщину з чужиною, то видить, що за добро там, що за біда тут! В нім відзивається пекуча туга за домом. Почуття глибокої вини огортає його, а з тим і почуття жалю. Однак все те булоби неvistарчаюче і булоби тільки прискіпшило його смерть, колиб не піддержала його віра в батьківське добре серце і надія на прощення. Щойно в тій вірі і надії приходить він до потрібної постанови: повернути до батька, признати свою вину, відбути покуту. Верну до мого батька, упаду йому до ніг і скажу: „Отче, я согрішив на небо і перед Тобою, і негідний я більше назватися Твоїм сином але приймай мене за найнижшого слугу“. Так наступив в критичній хвилі життя зворот до доброго.

Такий є образ блудного сина, що іде на дорогу до покути. Зубожілий, самотний, винуждений через гріх, заведений у всіх своїх надіях, згадує він батьківський дім вітчину, доброго Бога. Щаслива хвиля, коли він був ще під батьківським оком! Як тоді було все інакше! Правда, він мусів бути послухний, але послух сей відносився до заповіді, що мала на цілі його щастя. Далеко від Бога панув під позором свободи неволя і право гріха, що містить у собі жале горя і болю. Правда, там треба було працювати, але солодка любов батька, що говорив: „Прийдіть до мене всі струджені і обтяжені горем і я вас успокою“, осолоджувала труд і тягар. Тут є праця, але без нагороди, без помилування, праця в пониженню і ганьбі. О, скільки учиться не один блудний син в далеких світах, скільки зазнає горя. Пекуча туга за Богом огортає його душу, а з тугою почуття вина, а з почуттям вини глибокий жаль. Але свідомість вини моглаби блудну дитину загнати в зневіру, колиб не віра в божє милосердя і не надія на прощення. В тій вірі і в тій надії щойно доконується покута. „Я піду до мого батька“ — не значить нічого іншого, як: я хочу відвернутися від гріха і від всього, що веде до гріха, та хочу повернути до Бога. „Отче, я согрішив на небо і перед Тобою“ — значить не що іншого як: Я хочу відбути щирі і повну покуту без пощади і скидування з себе вини. „Не є я достойний зватися Твоїм сином, приймай мене за найнижшого слугу“ — значить: Я є готов цілковито піддатися божому судови, взяти всю покуту, яку Бог на мене накладає. Так і тільки так повернеться внутрішня криза блуд-

ного сина на добре. Лиш так може він повернути до батьківського дому.

Ся туга за Богом, се почуття нескінченного убожества у все, що надає людському життю вартости, гідности і святости, се почуття вини і се несвідоме зітхання за божою помічю і божим обявленням, се була дорога, по котрій поганство з тьми божого забуття повернуло до Бога через Ісуса Христа, котрий сказав: „Я є дорогою, правдою і життям“. Ох, коби і новочасний світ повернув чим скорше в почуття зубожіння і туги за домом з дороги зітхання і шукання до Бога. Коби він пізнав, що нема іншої підстави щастя для дочасности і вічности, як віра в Бога і в його єдинородного Сина Ісуса Христа.

А ми відновім у серцю присягу, яку ми складали устами наших кумів при св. хрещенню, що вирікаємся діавола і гріха і хочемо лишитися в батьківськім домі, злучені з ним вірою і любовю.

Аміль.

о. Остап Гайдукевич

С л о в о

**над могилою бл. п. о. Ярослава Стеткевича
пароха Божикова дня 26. VI. 1928 р.**

До рідних могил, що сумують на отсьому місці тихого спокою прибула нова! Прийшов у гості внук до дідів своїх, син до батьків, брат до сестри, парох до своїх парохіян.

Не на хвилину веселої гутірки, не тому, щоб на лоні дорогої рідні забути хоч на хвилю злидні, не тому, щоб шукати у них помочі і розради, прийшов він сюди! — Знесилений борнею життя — ляг на шляху, — а на ссинілих його устах завмерло німе прошення-благання «жажду спокою»!

68 літ життя-боротьби виссали його животні сили; а неможлива смерть, заскоро перетяла пасмо його страдального життя!

Бо доля була йому мачохою! Вдаривши в заранні смертносною стрілою в його подругу, лишила його самого з дрібними дітьми безрадним сиротою... А потім прийшла праця, сполучена з журбою о виховання дітей, і неспокій і туга, що черваком надідала корінь його життя. Нескупило йому Провидіння ще й того, щоб на старости вже літ, у часі страшної хуртовини всесвітньої війни, тинявся він на чужині, серед непевного завтра й серед горя, злиднів...

Щойно перед шести літами затужив він за рідним селом і прийшов сюди як парох. — «Приходжу — сказав тоді до мене покійник — щоб останки моїх сил посвятити на службу моїй рідній парохії і зложити мої кости біля могили моїх батьків».

Чи чуєте, браття?! Не за маєтками, не за славою, не за бажанням уживання він сюди прийшов! Туга за могилами рідних, бажання зложити свої кости біля костий батьків сюди його привели. Бо він сам небогато потребував для себе.

Та чи всі ми зрозуміли сердечні його бажання?! А в першій мірі — ви діти духовні, ви парохіяни покійного?!

Не вміняйте мені сього за зле, дорогі і рідні мої брати, що в тій повній суму хвилі, серед отсих тихих могил я відважуюсь поставити оттаке питання. Якщо воно незгідне з духом хвилі, простіть мені! Я бажавби лише дати свідоцтво правді, яке булоб страшним мemento — памятай — для нас й для дітей наших на будуче.

Така вже людська природа, що від другого чоловіка вимагаємо досконалости, а самим нам так дуже до тої досконалости далеко. Судимо других, а нас нема кому судити. Забуваємо про слова Христа: вийми наперед поліно з твого ока, а щойно потім шукай скалки в оці твого брата.

Шість літ тому прийшов до вас ваш покійний о. парох. До своїх прийшов, а свої його не прийняли! Бо й такі були!

Вони бажали Ангела з неба, а то прийшов чоловік з хибами людської природи. Самі далекі від досконалости, бажали досконалости в других. А він був тільки чоловік.

Чи не було таких між вами? А коли були, то чи здавали вони собі з того справу, що місто обов'язку помощи в тяженькій праці душпастирства своєму парохови, вони ранили його чутливу душу, підривали його стирані сили, приготавливали поволі та певно страшний посів смерті. Чи розуміли вони, що ставали наємниками клича, ворожого Церкві «поражу пастиря і розбіжуться вівці стада».

— Не судіть других, щоб самі не були суджені — не судіть строго, безоглядно! Не шукайте провин, де дуже часто навіть її тіни нема. Суд над нами в руках найсправедливішого судді-Христа. Він судити нас буде з кожного діла, з кожного слова, з кожної найтайнішої нашої гадки. Та суд сеї буде справедливий, бо найсправедливішим є сам суддя Христос!

Покійник любив вас, служив вам по змозі своїх сил, за вас приносив безкровну жертву і молив Христа за блага для душ і тіл ваших.

А нині його вже нестало. В неділю ще, останками своїх сил, прийшов до Церкви, приніс ще в останнє найсвятішу жертву за вас, за рідних своїх і за себе, як жовнір на стійці держав оружжа до кінця, а по полудні замкнув очі до вічного

сну. Неуступчивий, що не вмів гнути шиї за життя, остав таким до смерті!

А тепер останнє слово до вас, діти, затьо, невістки і внуки покійного: Нестало в живих вашого тата й дідуня! Ся страшна правда зморою лягла на ваші душі, і рве ваші серця. Нестало вашого тата й дідуня, такого дуже-дуже для вас доброго, що так щиро, так сердечно піклувався вами, вчив життя, що вивів вас в люди, що не поскупив вам ніколи нічого, що все передше памятав про вас, чим про себе. Не було жертви, яку він завагавсяби був понести, щоб лише в чомунебудь вам допомогти. Так тішився він вами, так бажав ще внуків на своїх становищах побачити — та не ялося! Господь судив інакше! Хайже Його свята воля допоможе вам згоїти рану, яку завдала вам його смерть! Хай безмежна Божа доброта і ласка осолодить вам ваші терпіння! Моїми устами благословить вас в останнє ваш батько-дідуньо і кличе в останнє: — Прощайте!!

І вас від імени вашого брата прощаю в останнє, високо-достойні браття покійника. Дякую вам від нього за ніжню вашу братерську любов, яка ясністю ранньої зірки світила йому у тяженькій мандрівці життя. За раду, за поміч, за ясні хвилини, завдяки вам пережиті, хай надгородить вас Христос — податель всяких благ.

І вас, дальша рідне, від покійного в останнє прощаю! І вас, Всч. Отці нашого і чужих деканатів, прощаю від того нашого брата в Христі, що нікого з нас ніколи не обидив, що все щиро-серечно до кожного відносився, що радо кождому з розрадою і помічно спішив. Дякую вам за віддавану йому любов і поважання за його життя і за останню прислугу нині і горячо поручаю його душу святим вашим молитвам.

Остали ще одні ви, дорогі мої браття, парохіяни покійного вашого отця пароха.

Чи забув за вас покійний ваш отець духовний, чи може загнував на вас?

О ні, браття, ні одно, ні друге! Не забув, бо ви все були зіницею його ока, о яку він за життя так старався, якою так дорожив. Не загнував, бо він слуга Христа, який учить: Як хто тебе ударить в праве лице, настав йому ліве.

І вас він прощає в останнє. Там зпоза тлумни хоче ще простягнути руку, щоби в останнє вас поблагословити, а його душа так, як за життя на землі, і нині молить Христа за блага ваших душ і тіл.

Усім прощає, все прощає! Памятає добре, не памятає злого! І молить Царя царів, щоб нагородив добре, а не памятав зла.

А якщо кого чимнебудь оскорбив, покірно просить в імя великої любови християн о прощення. А остання його просьба

до вас: Жийте все після науки Христа, яку голосили вам його немічні уста через шість літ: будьте чесні в життю, любіть Бога над все, а ближнього як самого себе, а за душу пастиря ваших душ моліть Христа, щоб милостив був йому в судний день. Амінь.

.....

о. П. Яросевич

Про св. Тайну Покаяння

І став Ісус проповідати...

Покайтеся.

Покайтеся! Отсе перше слово, яке проголошує божеств. Спаситель, виступаючи публично з наукою. Коли труд, який отсе підймаю задля вас, має бути успішний, коли зерно науки, яке кину на ниву вашої душі, має дати багато жниво, а моя гірка страсть має вам відчинити небо, то покайтеся.

Покайтеся! — промовляє Христос і до нас. Виж Адамові діти, носите в собі зароди гріха, що, наче ржа залізо, розточить вашу душу, якщо не будете відчищувати її щирою покутою. Кайтеся — накликає нас св. Церква тепер протягом великого посту — бо тепер ближше вас боже милосердя, чим коли іноді. Кайтеся, кличу до Вас і я, бо життям житиме безбожник, коли навернеться від своєї безбожності. Колиж не покається, всі погине.

Кайтеся, бо йде час божої милости. З хреста кличе вас Спаситель вмити душу сльозами щирого жалю в купелі св. великодної сповіди, та повною пригорщею зачерти з отвореної рани Його божеств. Серця ласку прощення і помилування.

Знаю, д. браття, що й без кликання всі приступите до св. великод. сповіди; вірю, що сей християнський обов'язок схочете відбутися з щирим, нелукавим серцем, тож хочу поспішити вам з підмогою. А саме хочу відновити в вашій пам'яті щонайпотрібніші речі про св. Тайну Покаяння; хочу пригадати, а кого треба, то й повчити, як до сеї св. Тайни приступати, щоб приймати її з справдішним пожитком для душі.

Нині скажу вам дещо загально про св. Тайну Покаяння; відки вона? нащо вона? та які користи приносить нашій душі?

I.

Коли Г. Бог сотворив чоловіка, то злучив його з собою немов золотою ниткою освячуючої ласки, по якій

вали на чоловіка усі добра душевні і тілесні. Завдяки ласці божій освячуючий чоловік зажив в раю повним щастям, не підлягав ніяким слабостям; хіснувався великим розумом та безсмертністю тіла.

Але недовго витревав перший чоловік в стані божої ласки. Зависний сатана, вживши підступу, струтив чоловіка з високого становища божого приятеля: Їжте зборонений овоч, а „будете як боги“ — підшепнув чоловікови, і довів до того, що чоловік переступив божий приказ, зів зборонений овоч, а через те перервав золоту нитку ласки освячуючої, що лучила його з Богом, і від Бога відлучився. Тепер скінчилася приязнь з Богом; скінчилося спокійне уживання райського добра; стратив чоловік нетлінність тіла та пребогаті дари душі, а на їх місце прийшов божий гнів; повисла над чоловіком страшна грозьба: „Смертю умрете!“

Довго-предовго остала вирвана нитка незв'язаною, бо хтож мав мирити чоловіка з Богом? Аж коли прийшла повня часу, Богом в раю заповіджена, зійшов з неба на землю єдинород. Син божий; прийняв людське тіло, і проливом своєї найсвятішої крові злучив наново чоловіка з Богом. Христос своєю кровавою страстю помирих чоловіка з Богом; вернув йому втрачену ласку освячуючу; вернув чоловікови боже синівство і право до небесного дідицтва, а видимим знаком сього невидимого добродійства установив св. дієства, що звуться св. Тайни. Значить: щоб чоловік, що знаходиться в стані гріха, міг одержати ласку божу і всі з нею злучені дари для душі, мусить прийняти означені дієства, що звуться св. Тайни.

Першою Тайною, в якій чоловік, змазаний первородним гріхом, дістає ласку божу освячуючу, отже примирюється з Г. Богом та набуває права до неба, се Тайна Хрещення... Коли хто не родиться водою і духом, не може ввійти у царство боже. Всій Тайні відпускається чоловікови гріх первородний, а коли хреститься чоловік дорослий, то й всі передше поповнені гріхи, і щедро спливає на душу ласка божя освячуюча. І колиб чоловік видержав в тім стані, в яким знаходиться після прийняття освячуючої ласки в Тайні Хрещення до кінця життя, тоді усе життя бувби в приязні і в ласці у Бога, а після смерті пішов би до неба, не потребуючи приймати більше ніякої Тайни. Але чи крім людей, Богом вибраних, жив коли який чоловік, щоб витревав усе життя в ласці божій, на св. Хрещенню одержаний?

Ніколи такого не було; бо зароди гріха заєдно лишаются в чоловіці, бо в первісний стан непорочности чоловік не верне ніколи; бо хоч Христос зломив пановання діавола над чоловіком, але лишив йому можливість чоловіка кусити і зводити. Тим то й чоловік, оновлений в Хрещенню до

життя в божій ласці, як тільки прийде до уживання розуму і свободної волі, підкушений дияволом, не маючи на стільки сильної волі, щоб опертися, попадає в гріх і прориває сполучуючу його з Богом нитку, тратить освячуючу ласку божу; тратить божє синівство, право на небесне царство, і опинюється там, де був перед св. Хрещенням: в цілковитій власті диявола. І колиб тепер не було для чоловіка ратунку, то мало не для всіх людей небо було би страчене на все, мимо христової Хрестної жертви.

Алеж Христос всевідучий Бог. Він знав, що сама Тайна Хрещення людей не втрачує для неба. Тому для тої самої цілі установив ще другу Тайну, Тайну Покаяння, в якій можуть наново відроджуватися в ласці божій ті, що після Хрещення тяжко згрішили. Отже як без Тайни Хрещення ніхто не може бути спасений, так знов без Тайни Покаяння не спасеться той, хто, охрестившись, тяжко згрішив. Тайна Покаяння се друга дошка ратунку після розбиття корабля ласки божої освячуючої, як каже св. Єронім. То значить, після утрати ласки божої прародичами в раю ми рагуємося вперед в Тайні Хрещення, а коли в друге утратимо ласку божу з власної вини, допускаючися гріха, то від затоплення в пекольних глибинах можемо ратуватися тільки покутою, приймаючи св. Тайні Покаяння, бо другий раз хреститися не вільно.

Тепер знаєте, хто установив св. Т. Покаяння та нащо? Установив її Ісус Христос, а установив на те, щоб охрещений чоловік, попадаючи в тяжкі гріхи, не гинув марно і на віки, але щоб міг за кожним разом з гріхів очищуватися і відзискувати ласку божу освячуючу, доконечно потрібну до життя заслугуючого на небо. О, якаж неперебрана доброта нашого Спасителя! Яке велике божє милосердя! Ми нашим зіпсованим розумом цілковито поняти і вивізнати їх не зможемо. Алеж просім Спасителя, щоб просвітив наш затемнений розум, щоб ми пізнали Його доброту, та хоронилися від зневажування сеї св. Тайни, приймаючи її недбало, без належного підготовлення.

Кинув нам Христос дошку ратунку від вічної погибелі, установляючи св. Тайну Покаяння, але ратунок сей утруднив нам, обставивши його деякими умовинами, від покаяння яких зробив наш ратунок зависимим.

В Тайні Хрещення — тому, що приймаємо її як діти — очищуємося від гріха без нашого співділання, а в Тайні Покаяння користуємося божою ласкою тільки тоді, коли з Христом співділаємо. Тут священник в імені Христа відпускає грішникови гріхи, але лише тоді, коли грішник з них сповідається, коли жалує, що їх допустився, коли має рішучу волю поправитися та нагородити кривду, заподіяну Богови і ближньому. Такими труднощами утруднив нам

Христос оправдання, від того, як ті умовини виповнимо, залежить, чи доступно прощення гріхів, чи ні. Тож не гадай собі, брате, що досить буде тобі клякнути перед священиком, та бовкнути слово-друге, щоб оправдатися перед Богом та доступити божого милосердя. О, ні! сього мало, тут треба щиро сповісти всі до одного тяжкі гріхи, не щадячи і не звиняючи себе, треба присмирити свою буту, здавити гордість жалем, що походить з повного відчуття своєї вини та нікчемности, треба мати сильну постанову: до давних гріхів більше не вертати, треба бути готовим нагородити кривду, вчинену Богови та ближньому, хочби з власним застидженням чи шкодою. Як сі умовини, брате, виповниш, таке тобі прощення; виповниш їх сумлінню, можеш мати надію, що після розрішення священика і Христос тобі просить; злукавиш, брате, перед священиком і не доповниш поставлених умовин, знай, що Бога не ошукаєш; знай, що тоді, коли ошуканий священик вимовляє слова розрішення, все небо видає на тебе страшний засуд вічного прокляття, вічної смерти, і ти відходиш від сповіди гіршим грішником, як прийшов єси, відходиш проклятим Юдою Іскаріотом, злодієм святости, злодієм божої ласки. Так, брате, в св. трибуналі сповіди твоя власна доля в твоїх руках. Куди повернеш вагу, чи в бік милосердя, чи в бік справедливости, туди й впадеш; а впадеш на віки! на віки!

Коли, так скажеш, коли з моєї сповіди — чи вона добра — судить мене, крім священика, ще й Г. Бог, то пощо мені йти до священика сповідатися? Я висповідуюся сам перед Г. Богом.

Щож, дорогий брате! Не моя воля, ні не твоя! Тут муситься стати по волі божій! Бог Отець віддав весь суд Синові, а Син передав його св. Петрові і Апостолам, т. є. Церкві і священикам. Зовсім ясними, недвозначними словами сказав до св. Петра: Отсе даю тобі ключі небесного царства; все, що звяжеш на землі, буде звязане на небі; а що розвяжеш на землі, буде розвязане на небі. А до Апостолів сказав: Кому відпустите гріхи, тим відпустяться; а кому задержите, задержаться. Отже відослав всіх вірних по божу ласку до Церкви т. є. до священиків, віддаючи їм право судити совість вірних. Сила сього права у священиків та саміська, яка була у Христа, коли відпускав гріхи Марії Магдалині, розслабленому та розбійникови на хресті; не однакова лиш свідомість розположення каянника; бо коли Христос — всевідучий Бог — знає розположення кожного: чи він варта розрішення чи ні, то священик мусить се розпізнавати із зверхних ознак; мусить вірити на слово каянника; а сі зчаства милять; тому і часто уділяє розрішення недостойному. Отже коли грішник злукавить перед священиком, і він в добрій вірі уділяє йому розрішення

тоді Христос з висоти небесного престола кличе: А я про-
клинаю тебе, бо ти лукаво виманив від мого слуги мою
ласку. Сповідайся проте, брате, щиро; отвори твоє серце
перед божим слугою так, якби мусів отворити перед всеві-
дучим Богом, збуди в собі щирий жаль і сильну поста-
нову: до давних гріхів не вертати; а священник — хоч може
й сам грішник — уділить тобі тої самої і стільки ласки,
якої і скільки уділив би тобі сам Ісус Христос.

II.

Якіж пожитки для душі дає нам Тайна Покаяння?

Перший пожиток, який подає нашій душі Покаяння,
се відпущення гріхів. Сього добродійства досту-
паємо тільки і єдино в Тайні Покаяння. Поза нею нема ні-
якого способу, яким можна би очиститися від гріха. Хочби
виплакати з жалю очи, хочби усе життя завдавати собі
тяжкі покути, хочби весь маєток роздав грішник бідним,
щоб за нього молилися, то на дармо підуть всі ті умер-
твелення і жертви, доки не визнасть гріхів у св. сповіди.
Один жаль совершенний відпускає гріхи і без сповіди; але
тільки тоді, коли священника нема, і каючийся не може ви-
знати гріхів у сповіди. Але й тут є обов'язок: при найблиз-
шій нагоді висповідатися. Впрочім ніхто, хто після св. Хре-
щення тяжко згрішив, не може допустити відпущення грі-
хів, як тільки через Тайну Покаяння.

Тому, д. брате, черпай з тієї керниці „живої води“
щиро й правдиво щоби досягнути спасення.

Амінь.

о. П. Яросевич

Про піст

Великий піст се час для нашої душі найважніший
в цілому році. В сім часі маємо сумлінно обробити ниву
нашої душі, а разом відбуту душевне жниво. В св. великод.
сповіди маємо докладно і сумлінно очистити нашу душу
від всякої гріховної хопти і бруду, які протягом довгого року
її занечистили, в св. великод. причастю маємо скріпити
плідність нашої душі Христовим Тілом і Христовою Кров'ю.
І в сповіди і в причастю маємо здобути духовню поживу
на весь рік, засилуючи нашу душу божими ласками, по-
трібними до успішного і правильного сповнення нашої ро-
боти. І хоч маємо строгий обов'язок у кождім часі дбати
про нашу душу і заєдно бути зоруженими в усяке оружжя

супроти діявольських спокус, то сей час св. вел. посту надається до сього найкрасше, бо власне сей час до тої цілі якнайліпше приноровлений.

Одним з середників, які в отсім часі мають бути нам помічними в праці над душею і для душі є заховання св. посту. Тому йдучи за гадкою і бажанням св. Церкви хочу вам докладно розказати про 1) обовязок і 2) заховання св. посту.

Звідкиж пішов обовязок постити?

Обовязок заховування посту, як його заховуємо нині в різних порах року, є установою св. Церкви. Але св. Церква не з власної волі, не задля догодження своїм забагам завела піст. Св. Церква пішла слухняно за волею Бога. Бо піст установив і людей до нього зобовязав сам Г. Бог. Коли? Вже в раю. Тоді, коли сказав до Адама: „з усякого дерева в саді можеш їсти, а з дерева пізнання добра і зла — не їстимеш з нього“. Тими словами установив Г. Бог піст уже для перших людей в раю. Нащо? Щоби, зобовязуючи їх тим приказом до послуху Собі, удержати їх у залежності від Себе; щоби, повинуючись Богови, мали засідно в тямці, що вони не самі, але що над ними є необмежений пан і повелитель і їх Сотворитель — Господь Бог. На жаль, не ослуhalися наші прародичі божому приказови, зломали піст, а за те постигла їх люта кара — страта життя в раю.

Також в пізнішому часі, установлюючи для жидівського народу закон, Г. Бог зобовязував жидів до заховання посту. В наданім ізраїльському народови законі Г. Бог означив докладно, яких звірят мясо не вільно їм споживати і коли мають постити. Що піст установив сам Г. Бог, се видно ще й з того, що всі народи, також і поганські, заховують своїй вірі відповідні пости.

Так отже, встановлюючи піст, св. Церква не робить сього по власній волі, лиш наказує своїм вірним те, до чого зобовязував людей від початку світа сам Г. Бог. Наказуючи нашим прародичам у раю піст, мав Бог в тім тільки одну ціль, а саме: удержати чоловіка в залежності від Себе, а св. Церква, установлюючи піст і розкладаючи його на різні пори року, крім сеї цілі має ще й інші цілі. Піст потрібний доконче чоловікови до того, щоби чоловік міг зажити духовним життям, щоби душа чоловіка могла взяти перевагу над тілом, а в слід за тим, щоби чоловік міг тим легше усовершеншися по заповіті Христа: „будьте совершенні, як і Отець ваш небесний совершенний“; щоби на крилах посту, наближаючись до Бога, міг досягнути мету, йому від Бога назначену: відзискання повного щастя в раю.

(Докінчення буде)

ПРОПОВІДІ

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО Ч. 3

о. П. Яросевич

Про піст

(Закінчення)

Тіло й душа, які становлять людське ество, стоять до себе у відношенню прямо протизнім: чим буйніше тіло, тим слабша душа; чим тіло смиренніше, тим душа сильніша. В добре годованому, ситому тілі душа немічна, неспосібна до ніякого спасенного діла; вона приглушена преріжними норовами і пристрастями, находитися або в стані замерта або дає лише слабонькі знаки життя; а коли стараємося догоджувати душі, а не тілу, тоді душевні сили чоловіка розвиваються гарно, душа сильна та дужа, спосібна до великих діл розуму і волі.

Крім сього піст зносить перепони, які не дозволяють грішникови поєднатися з Богом. Їх є дві. Гріх і кара за нього. Отже — якраз піст приспособлює чоловіка дуже добре до прийняття божої ласки освячуючої; якраз піст задосить чинить за провини і сплачує Богови довги, зятягнені через гріх. „Пости, чоловіче — каже св. Йоан Златоуст — бо согрішив еси; пости, щоби не согрішити“.

Так отже піст, захований в дусі правдивого умертвлення і покаяння, сполучений з іншими добрими ділами, в першій мірі з молитвою і милостинею, є визначним середником до переблагання божого гніву і до одержання повного прощення гріхів. На те маємо в св. Письмі примірів багато. От напр. подія з жителями Ниневії. Ниневія — було се незвичайно велике і дуже багате місто. І якраз тому, що мало непереврані багатства, тяжкий гріх мерзкої розпусти розпаношився між його жителями всевладно так, що Бог порішив сих людей тяжко покарати. Отже посилає до них пророка Йону і приказує йому заповідати в місті божу кару. Божий післанець приходить в місто, і проходжуючи вулицями, накликує: „ще сорок днів, а Ниневія стане румови-

шем". І прислухувались Ниневитяни голосови пророка і повірили і налякались. А їх цар, як лиш про те довідався, зійшов з свогого престола, скинув царські ризи, надягнув покайну верету і приказав усьому містови строгий піст. Всі жильці міста надягнули покайні верети, сіли в поїл і покинувши грішне життя, перебували в пості. „Хто знає, говорили, може дасть Себе умолити Бог і відверне від нас свій гнів і не погинемо“. А Бог, побачивши їх щире покайння і добрі вчинки, пожалував наслати на них те лихо, яким їм грозив і не наслав. (Йона III).

Постом спокутували свої гріхи і всі великі каянники Н. Завіта. Пізнавши докладно свій грішний стан і щиро постановивши покаятися, вони починають покайння від посту. Удаються в уєдинення, понайбільше в пустиню; і тут діймаючо томлять своє тіло. Завдають собі тяжкі умертвлення: відмовляють свому тілу всякої, хочби найзвичайнішої вигоди, не приймають ніякої ліншої поживи, живуть сухим хлібом і водою, дикими ягодами і корінцями-зіллям. Завдяки такому постови вони не тільки спокутовують свої гріхи, але ще й доходять до великого совершенства і святости. Вони стають наче ангелами в тілі. Ось так, при помочі посту, вони відзискували рай, який перші люди стратили тільки тому, що не постили. І ми, коли хочемо відзискати наше право на рай, мусимо добиватися його при помочі посту.

Та піст потрібний не тільки до спокутовання гріхів і їх прощення; він необхідний для нас задля удержання в стані божої ласки освячуючої.

Річ зовсім природна, що тільки тоді оставатимемо в божій ласці, коли наша душа держатиме верх над тілом. А тільки постом зможемо зануздати наше тіло; тільки піст зможе держати в карбах і в уяглости всі його злі наклони і пристрасти. Строгий піст се бич — страшний похотям тіла, се сильний оборонний мур проти нападів зовнішніх ворогів: діавола і світа.

Та стерігтися гріха — се ще не вся наша повинність. Нам треба ще поступати дорогою совершенства; мусимо збогачуватися богацтвами божої ласки. Наша остаточна мета: зєдинитися з Богом після смерти; наша дочасна мета: стояти якнайближше Бога. Могучим середником до осягнення сеї мети (як одної, так другої) попри молитву є піст. Чим більше будемо одуховлені, тим ближше будемо Бога, а тим більше будемо одуховлені, чим суворійше будемо постити. Духово кріпшати і розростатися зможемо тільки при помочі посту. „Пости, каже св. Йоан Златоуст, щоби ти одержав, а одержане задержав.“ Всі великі мужі Старого і Нового Завіта, не виключаючи і самого божого Сина,

Ісуса Христа, постили. Постив великий подвижник божий і проводир ізраїльського народу Мойсей; сорок днів пробував у строім посту, коли мав одержати з божих рук таблиці з заповідями; постив пророк Ілія, сей справдішній ангел в людському тілі, живцем з тілом в небо взятий; сорок днів в повному пості перебув наш Спаситель І. Христос на пустині. Читайте життя святих угодників божих, а переконаєтеся, що ні один з них не увінчався вінцем небесної слави без томлення свого тіла постами.

Так і ми. Тільки на крилах посту зможемо підлетіти до Бога, тільки піст вбере нас в сніжно-білу одержу божої ласки, в якій одній зможемо пробувати в близькій присутності Бога.

II.

Та ніде правди діти! Якби наш нарід перестерігав інші заповіді божі і церковні в тій мірі, в якій заховує піст, посідавби доволі високий ступінь совершенства. Одначе тих святих наслідків, що їх піст має дати, не дуже видно в нашій життє. Душа наша заєдно однаково тверда, як засохла шкіра, тяжкі, мерзенні гріхи заєдно однаково дають нашу душу.

Чомуж воно так є? Тому, що постячи, зде постимо. Бо піст є двоякий: піст для посту і піст для постячого. Піст для посту є тоді, коли здержуємося від скорому тай взагалі від їдженнє тільки тому, що такий приказ Церкви, без ніякого доброго наміреннє на дальшу мету. Такий піст не є ні добрий, ні злий; він не є ні чеснотою, ні пороком, з нього нема ні хісна для постячого, ні слави для Бога. Піст для постячого є тоді, коли постимо не тільки тому, щоби задосить учинити церковній заповіді, але ще більше тому, щоби з посту витягнути якнайбільше хісна для власної душі. І якраз такий має бути наш піст. Тільки з такою метою відправлюваний піст вийде на здоровля нашій душі: нам принесе багато духовної користи, а Богови приспорить слави.

Однак щоби ми могли вповні використати піст для нашої душі, то 1) мусимо провести його без ніякого тяжкого гріха; а) мусимо бути в час посту постійно видержали в добрім; 3) мусимо в нашому пості шукати єдино божої слави.

Мабуть що непотрібно сього доказувати, що піст мусить бути проведений без гріха, коли має дати нам сі користи, про які була висше бесіда. Що більше! Щоби наш піст мав повний успіх, то мусить бути відправлений в божій ласці; себто: заки ще зачнемо постити, мусимо очиститися з усіх тяжких гріхів. Та що про те говорити! Деж є той білий крук між христіянами, який, починаючи піст, починавби його з чистою від смертних гріхів душею? Кіль-

кож то тих розумних христіян, які постячи, вистерігалисяби тяжких гріхів? Постиш, брате, на те, щоби відпокутувати за зділані гріхи і доступити їх прощення, а враз з тим грішиш дальше тимиже самими, тяжкими, смертними, плюгавими гріхами. Робиш так, як говорить Господній Мудрець: „що один поставить, то другий звалить; якаж з того користь, тільки даремний труд“ (Сир. 34, 23). Що постом поставиш, то гріхом звалиш; чиж не даремний твій труд? Чиж не міриш воду ситом? Чи не сиплеш червінців в мішок повний дір? Бо постиш — і кленеш; постиш — і обмовляєш; постиш — і зо всіма сваришся; постиш — і гніваєшся; постиш — і кривдиш ближнього; постиш — і крадеш; постиш — і впиваєшся; постиш — і розпустаєш; постиш — і дня святого не шануєш; постиш — а Бога в церкві зневажаєш. І хочеш, щоби отсе твоє умертвлення принесло тобі користь? Коли такі постники, почувши на страшнім суді суворий вирок, питають Суддю-Бога: „защож нас так караєш, Господи? Атжеж ми постили, миж умертвляли смак нашого тіла“ — то мабуть почують таку відповідь словами пророка Ісаїї: „в дні вашого посту ви вволювали вашу волю“ (58).

Ах! стережімся ми такого посту, памятаймо, що тільки без гріха відправлений піст може нам вийти на користь і божою ласкою збогатити нашу душу.

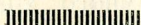
Крім того, що наш піст мусить бути, так сказатиб, освячений боговгодним життям, він мусить бути ще проведений не як якась прикра повинність, неначеб з примусу, але зовсім доброохотно з доброї і неприсилуваної волі, бож час посту се „время благоприятно“, се приємний час спасення; тай Г. Бог любить тільки доброохотного дателя. Тож зле робить той, хто, постячи, ходить злий, тому що голодний, і своє зле розположення дає відчувати усій челяді; зле постить той, хто вишикує собі ріжні причини до не пощення і користує з всякої нагоди, щоби не постити. Нині не може постити, бо слабкий, завтра не може постити, бо в дорозі, коли інде має тяжку роботу, іншим разом не має нічого іншого до їди, тож мусить їсти скоромне. Взагалі зле постить той, хто піст уважає за важкий тягар, не уважаючи на те, що воно, хоч може й тягар, та не залізний, а золотий, якого чим більше прибуває, тим більше чоловік багатіє. Заховуючи піст, мусимо бути і веселими і привітливими і охотними до всього, як сього і вимагає від нас І. Христос, коли каже: тиж, коли постиш, не ходи нахмарений, як облудні фарисеї, але помасти голову і лице твоє олійю“ (Мт. 23). Ми мусимо бути постійні і видержали в доброду почині; мусимо здержуватися від зломання посту навіть тоді, колиби деякі позори нас виправдували, нпр. легка хвороба, подорож, тяжка праця. Коли в 545 р. в Царгороді

панував дуже тяжкий голод, цісар Юстиніян в часі великого посту приказав був продавати мясо, бо борошна в місті зовсім не було. Однак ні один християнин не купив мяса, не хочучи зломити посту; вони воліли радше з голоду вмерти, як свідчить про те Никифор, чим переступити заповідь посту. Ось се значить бути постійним і видержалим у доброму. Колиб то у нас хоч дрібка такої постійности була!

Третя умова доброго і святого посту та, щоби ми постили для звеличення божої слави. Ми повинні наш піст посвячувати і жертвувати Г. Богу. В захованню посту маємо шукати не власної похвали, не задоволення своєї гордості, але виключно божої слави.

Отже маємо постити не зі звичаю, не тому, що другі постять, не тому, що нам не дають скромної страви, але тому, щоби нашим постом сповняти волю Божу.

Ось така наука св. Церкви про св. піст. З того, що ви чули, певно зрозуміли, що піст се дуже важний чинник у праці над нашим освяченням і усовершенням. З того, що чули, певно набрали переконання, що тільки через розумне і постійне заховання посту зможемо досягнути ту ціль, задля якої він установлений, і відзискати рай, який утратили наші прародичі тільки тому, що піст зломити. Тож освячуймо наш піст боговгодним життям, постімо не з мусу, не зі звичаю, не тому, що другі постять, не тому, що час посту, але в хосен і пожиток нашій душі, а Богови во славу. Тоді певно потрапимо на багату вечерю небесну, якою радуватисьмо заєдно і яка не навкучиться нам крізь усьо вічність. Амінь.

о. Николай Вояковський

Начерки

проповідий про умовини, потрібні до доброї сповіди

Іспит совісти

Аще бо быхомъ себе разсуждали, не быхомъ осуждени были.
(І. Кор. XI, 31)

Обраховувати совість значить пильно і уважно пригадувати собі гріхи від послідної, добре відправленої сповіди, іншими словами: застановлятися над тим, у чім і як часто образили ми Г. Бога, які заповіді Божій, церковні ми переступили, щоби пізнати себе самого, пізнати стан своєї душі.

Отже будемо нині роздумувати про те:

- 1) що обрахунок совісти є важний і конче потрібний;
- 2) як робиться обрахунок совісти;
- 3) чого треба уникати при обрахунку совісти.

I

1. Прикметою мудрого чоловіка є: вести докладний рахунок своїх приходів і розходів (н. пр. купець, господар). Отже й прикметою розумного христіянина є пізнати себе самого — як стоять рахунки з Богом, які користи і які духовні втрати.

Як око бачить інших, а себе не може видіти, так є і з нашими гріхами. Пізнати правдивий стан своєї душі перепиняє нам: А) наше самолюбство, котре все старається знайти оправдання для наших гріхів. Б) Діявол, котрий знає, що на пізнанню себе самого полягає добра сповідь, а тим самим поєднання грішника з Богом.

2. Треба обрахунку совісти, бо се перший крок на дорозі до поправи життя. Земські справи наче чорні хмари заслонюють нам Бога, а обрахунок совісти є наче тим ясним, соняшним промінням, що просвічує нашу душу, і ми бачимо в його світлі зневажені Божі заповіді, надуживані св. Тайни,

недбало відмовлювані молитви, відкинені Божі ласки. Чоловік бачить душевними очима Христа на хресті розязного, котрого смерть не принесла йому користи. Бачить ласки Св. Духа, котрі він змарнував. Бачить любов Бога і ближнього, якою він помітував, а може і в ненависть замінював. Тоді неможливо, щоби не закликав з блудним сином: „Отче, я згрішив на небо і перед тобою!“

3. Треба обрахунку совісти, бо обрахунок совісти доводить людей до високої святости. Отже обрахунок совісти є потрібний і конечний перед сповіддю. На сповіді маємо визнати з жалем усі гріхи, які ми поповнили, а якжеж се можливо зробити, коли докладно не обрахуємо своєї совісти? „Прежде суда іспитай себе і в час посіщення обрящеши очищення“ (Сир. XVIII, 20).

II

1. Пізнання себе самого є потрібне. Воно дуже тяжке, длятого потребуємо помочі, ласки Божої. Як при сьйіві соняшного проміння видно в хаті і найдрібнішу порошок, так і при стітлі Св. Духа спостерігаємо всі плями у нашім серцю, всі поповнені похибки мовою, думками і ділами. Длятого перед обрахунком совісти треба змовити молитву до Св. Духа: „Царю небесний“ у наміренню, щоби Св. Дух просвітив наш розум, щоби ми могли лекше пізнати всі свої гріхи.

2. Для такого обрахунку совісти треба перервати на якийсь час свої звичайні заняття. Треба віддалитися від гамору світа, від забав, розривок. Треба знайти собі якесь самотнє місце: в церкві, чи в хаті, чи на дворі, чи в якімсь іншій самотнім місці. „Ти же, егда молишися, вниди в кліть твою, і затворив двері твоя, помолися Отцу твоему, іже в тайні“.

Як ти вистерігався людей тоді, коли ти грішив, щоби не бачили тебе, так і тепер, до обрахунку совісти знайди собі тихе — самотнє місце. Тут розглядай усі свої думки, слова і діла. Переглянь всі найтайніші закутини свого серця. Представ собі, що ти вже не живеш, але стоїш перед престолом Справедливого Судді, Господа Ісуса Христа, котрий питає тебе, які ти гріхи зділав.

3. Заки пригадаєш собі свої гріхи, нагадай собі наперед свою останню сповідь. Чи була вона добра? Чи не забув ти визнати якого гріха? А може задля фальшивого стида або страху затаїв ти який гріх? Чи все те сповнив ти, що приказав тобі сповідник?

4. Тепер пригадуй собі гріхи від останньої сповіді. Тижень за тижнем. Думкою переходи місця, де ти був і пригадуй собі: чи ти де в тих місцях не згрішив?

5. Думкою переходить десять Божих заповідей, шість церковних заповідей, сім гріхів головних, дев'ять гріхів чужих, шість гріхів проти Св. Духа, чотири гріхи, взиваючи до неба о пмсту.

6. Обрахунок совісти роби не тільки зі злих діл, але й з добрих, котрі ти занедбав зробити. Тут пригадай собі милосерні діла для тіла і душі. Застановися над усіма ласками Божими, котрі ти змарнував і з них не користав. Занедбувати добрі діла є великим гріхом. То так, якби ти мав слугу, котрий виправді не вживається, не краде, не клене, але зате великий лінох, пізно встає, скоро йде спати, до роботи не береться, про худобу не дбає... Чи ти не нагнавби такого слуги? Так і ти, брате, хочби ти й нічого злого не робив, але і нічого доброго не робиш, знай, що ти є непотрібним слугою Божим, і Бог на віки відкине тебе від себе.

7. При кождім тяжкім грісі треба пригадати собі число гріхів, а також і всі обставини: коли, де, як і з ким зробив ти сей гріх?

Коли скінчивши в сей спосіб обраховувати свою совість, тоді поглянь на весь сей час, з якого ти робив обрахунок совісти, і запитай себе: котрий з тих гріхів є твоїм налоговим гріхом, котрий найчастійше поповняєш? Як довго триває сей наліг? Чи став ти гіршим від останньої сповіді? Яка причина такого стану твоєї душі? Що маєш на будуче уникати, в чім поправитися? Чи твій наліг збільшується чи зменшується? Якщо робиш поступ у добрім — дякуй за се Господу Богу, якщо ні — проси о поміч вирватися з кайданів гріха.

III

При обрахунку совісти не будьмо байдужими і не потішаймо себе, що щи не маємо ніякого гріха. Бо є такі люди, що кажуть, „та я нікого не забив, не підпалив, нічого не вкрав“... Тут пригадується нам той „бремзер“ при залізниці, що вوسی від вагонових коліс смаує олієм. Він може цілком певно сказати, що на його убранню нема ніяких плям, бо воно ціле блистить затовщене олієм і виглядає так, мовби було ушите з чорної блискучої матерії. З початку, як те убрання було нове, видно було на нм плями, але пізнійше вже не було на нм чистого знаку. Отже і тебе, що говориш: що ти нікого не забив, нічого не вкрав і нікого не підпалив, можна порівнати з таким „бремзером“.

Як ти був ще малим, то ти дуже багато гріхів умів на своїй душі доглянути, а тепер, коли ти дійшов до літ, коли душу занечистив гріхами так, як той бремзер своє убрання, тобі здається, що ти святий...

Таку бесіду осудив сам Христос в притчі о митарі і фарисей.

Закінчення. Брате милий! Пильно і старанно обреховуй свою совість. Господар сіє чисте збіжжя, але і бурян сходить. Бурян виполосе, щоби не заглушив збіжжя. І на твою душу священник сіє чисте зерно Христової науки, а чому ж не приносить твоя душа овочів? Для того, бо бурян — гріхи — заглушують у твоїй душі те, що добре.

Виполи сей бурян, вирви з корінем і викинь ті гріхи, а що добре, затримай, тоді принесеш гідний овоч покаяння. Бо по таких докладнім обрахунку совісти стануть тобі перед очима всі гріхи і мимоволі душа твоя заплаче — зариде і жалем залється, що ти Бога, найвище добро, образив і через свій гріх Його утратив. Що через гордість, через гріх, ти втратив небо і заслужив на пекло. Що задля короткої приємности ти утратив вічну славу в небі. Тож памятаймо пересторогу св. Апостола Павла: „Колиби ми самі себе судили, не булиби суджені“. Амінь!...

Жаль за гріхи

Жертва Богу духъ сокрушень,
сердца сокрушенна и смиренна Богъ
не уничижить. (Пс. 50, 18)

Найважнішою умовиною Тайни Покаяння є жаль за гріхи, бо без жалю не може бути відпущеним ніякий гріх. Щож се є жаль за гріхи? — Жаль за гріхи се біль душі і обридження собі заподіяних і взагалі всіх гріхів.

Нині розважимо:

- 1) потребу жалю;
- 2) прикмети спасенного жалю;
- 3) в який спосіб викликати жаль за гріхи.

I

1. Я сказав, що без жалю не може бути відпущеним ніякий гріх, бо де нема жалю, там не може бути бесіди ані о наверненню, ані о поєднанню з Богом. І найліпший обрахунок совісти без жалю за гріхи нінащо не придасться. Без жалю сповідь є неважна і святотатська. Сповідь без жалю за гріхи — се нова образа Бога і погорда Богом.

2. Жаль є конче потрібний з огляду на самих людей. В жалю за гріхи грішник знаходить потіху і супокій. Приміри: Ап. Петро, Марія Магдалинка, цар Давид. Брак жалю доводить людей до розпуки. Приміром: Юда Іскаріот.

3. Жаль є конче потрібний з огляду на Г. Бога. Гордістю розуму і серця чоловік віддаляється від Г. Бога, а покорою розуму і серця, т. зн. правдивим жалем наvertsється назад до Господа Бога. Приміри: Французький король Ген-

рих IV. дуже любив князя Бірона за його хоробрість. Але раз видалося князеві, що король обійшовся з ним несправедливо. Тому розлютився на короля і почав приготувати проти нього революцію. Написав листи до короля Іспанії і сабавдського князя, щоби допомогли йому своїм військом проти короля Генріха IV. Однак ті листи переловлено, і вони дісталися до рук короля. Король був добрий і милосердний. Завізвав князя Бірона, взяв його приязно за руку і сказав: „Приятелю, знаю, що робиш проти мене ворохобно. Коли щиро признаєшся і пожаляєш того, що так зробив, я готовий тобі все простити“. Князь не хотів признатися, а тим самим жалувати за свій учинок. Тоді король виняв з кишені листи, які князь написав до неприятелів короля, і зрадника-князя засудив на смерть. Так само і Господь Бог готовий простити нам усі гріхи, якщо визнаємо їх перед Його заступником, священиком, і коли щиро будемо жалувати, що тими гріхами ми образили Г. Бога.

II

1. Жаль за гріхи має бути внутрішній, т. зн. що грішник має жалувати за гріхи не лише словами, але в серцю повинен бридитися ними і щиро бажати, щоби їх більше ніколи не поповняв. „Расторгните сердца ваша, а не ризы ваша, и обратитесь ко Господу Богу вашему“ (Йоїль II, 13). Замало сказати на сповіді: жалую; замало: битися в груди; замало: стогнати; треба в серцю бридитися гріхами, з глибини душі і серця заплакати ревними сльозами — такого жалю треба нам у сповіді.

2. Жаль за гріхи має бути великий над усе; грішник має уважати гріх за найбільше зло і бридитися ним більше, як кожним іншим злом. Отже сей жаль мусить бути більший від жалю по утраті батька, матери і т. д. „Иже любитъ отца, или матеръ паче мене, и ѿстъ мене достоинъ“ (Мат. X, 37). Більше треба жалувати, що ми гріх зробили, як за тим, що ми втратили для себе найдорожшу і найліпшу річ: „Кая бо польза чловѣку, аще міръ весь приобращеть, душу же свою отщетить?“

3. Жаль за гріхи має бути загальний; грішник має жалувати за всі гріхи, а передовсім за всі смертні гріхи. „Наверніться до мене з цілого серця вашого, творіть покаяння з усіх беззаконій ваших — творіть собі серця нові і духа нового“ (Єз. XVIII). Якщо ти за всі гріхи свої жалувавби, а тільки за один — ні, то такий твій жаль є облудою, лицемірством. І не лише, що такий жаль нічого не помагає, але є новою образою Господа Бога — є святотатством. „Никтоже можетъ двѣма господинома работати, не можете Богу работати и мамонѣ“ (Мат. VI, 24). А Ап. Яків каже: „Хтож за-

ховає увесь закон, а прогрішиться проти одного, стався у всіх винуватий" (Як. II, 10).

4. Жаль за гріхи має бути надприродний; грішник має жалувати з надприродних понук, а саме: що образив Бога і став невдячним Ісусови Христови, що втратив Божу ласку і небо, а заслужив собі на пекло і інші кари та що кождий гріх є мерзкий перед Г. Богом. Природний жаль не має перед Г. Богом ніякої вартости. Щоби ви могли зрозуміти різницю поміж природним і надприродним жалем, послухайте: До тюрми замкнено двох людей, що ще ніколи не були караними. Оба з жалю розплакалися. Перший сказав: „Що за ганьба для мене; як я міг допуститися такого діла, що аж дістався тут“. Він думав про стид на своїй славі, але не думав про Бога. Одначе другий власне думав про те, що своїм ділом, задля котрого дістався до тюрми, образив Господа Бога. Він сказав: „О мій Боже! Я дуже жалую, що я образив Тебе, Твої св. заповіді переступив“.

Жаль першого — природний; жаль другого — надприродний.

5. Надприродний жаль є двоякий: совершенний і несовершенний.

А) Жаль совершенний є тоді, коли грішник жує, що своїми гріхами образив Г. Бога і став невдячний Христови. Жує за гріхи тому, бо дуже любить Бога. Через совершенний жаль одержуємо відпущення гріхів вже навіть перед сповіддю, однак мусимо постановити собі висповідатися якнайскорше. Ми повинні збудити в собі совершенний жаль:

а) в небезпеці смерті;

б) коли приймаємо якусь тайну живих, а не маємо нагоди висповідатися;

в) скільки разів поповнимо тяжкий гріх, а не можемо зараз висповідатися;

г) щодня вечером при іспиті совісти.

Б) Жаль несовершенний є тоді, коли грішник жує за гріхи тому, що втратив через них Божу ласку і право на небо, а заслужив собі на вічну кару в пеклі і інші кари на землі. Коли маємо несовершенний жаль, Г. Бог прощає нам гріхи аж тоді, коли добре висповідаємося.

Щоби ви добре зрозуміли різницю поміж жалем надприродним совершенним і надприродним несовершенним жалем, послухайте слідуячого приміру. Хорий батько післав двоє дітей до аптики по лікарство. По дорозі побачили вони штукара з медведем і довго дивилися на ті штуки, які він показував. Перед хатою розплакалися обоє. Одно плакало, бо боялося кари від батька. Друге плакало, що своїм недбалством зробило прикрість доброму батькови. Перше жалувало з боязни — се образ несовершенного жалю. Друге жалувало з любови — се образ совершенного жалю.

III

Матірю і учителькою жалю се любов. Як довго не почувеш тої любови до Бога, так довго не затужиш за втраченим небом, не настрашишся пекла, не зогидиш собі гріха — одним словом: не будеш мати жалю. Треба просити о Божу ласку, щоби ми могли лекше збудити щирий жаль; а) треба представити собі пекло. Роздумай, які там страшні муки. Подумай собі: за свої гріхи я заслужив собі на те страшне пекло. Дятого жалую за свої гріхи. б) Відтак представ собі небо. Що око не виділо і ухо не чуло і що на серце чоловікови не прийшло, те приготував Г. Бог тим, що його люблять. А то небо я втратив через свої гріхи. Якжеж жалую, що я грішив і через свої гріхи утратив небо. в) Опісля піди думкою на Голготу. Там на хресті висить Ісус Христос. Приглянься йому, як Він терпить: „Боже мій, Боже мій, чому ти мене оставив?“ Подумай собі, що твої гріхи були причиною мук і смерти твого доброго Спасителя.

Таке роздумування прошиє твоє серце наче огниста стріла, і тоді почувеш щирий жаль, що ти своїми гріхами Бога образив, тоді постановиш собі: більше не грішити, бо пізнаєш, яким мерзким є гріх.

Закінчення. Браття милі! Бачите, як дуже важним є жаль за гріхи в св. Тайні Покаяння. Без жалю не простить нам Бог гріхів. І як Христос прокляв смоківницю тому, що не мала овочів, так відкине Христос і сповідь вашу, якщо не будете мати правдивого жалю.

Сповідь без жалю, як каже св. Григорій Великий, подібна до чоловіка, що відкрив рани, але не прикладає до них ніякого лікарства. Дятого уважайте на се, коли зробите добрий обрахунок совісті, збудить по нім правдивий жаль, бо він є садиноким ключем до Божої ласки. Скажм собі так: О мій Боже! я дуже жалую, що образив Тебе Найсвятійшого, а мого найліпшого Вітця і Добродія. Став я невдячним Ісусови, що терпів і вмер за мене на хресті. Кличу до Тебе, як митар: Боже, будь милостивий мені грішному! Через мої гріхи втратив я небо і заслужив на кару в пеклі. Негідний я називатися Твоїм сином, але, наймилосердніший Боже, змилуйся наді мною. Постановляю поправитися, стерегтися гріха і всякої нагоди до гріха. Пречиста Діво Маріє, молися за мною! Амінь.

Постанова поправи

Иже бо умрохомъ грѣху, како
паки оживемъ о немъ. (Рим. VI, 2)

Третя умовина до гідного прийняття св. Тайни Покаяння є рішуча постанова поправи.

Що се рішуча постанова поправи? Рішуча постанова поправи се сильна воля поправитися і більше не грішити.

Як вода з жерела, так рішуча постанова поправи випливає з правдивого жалю. Одначе як довго не відірветься воля від гріха, доти гріх не може бути відпущений. Можна вправді мати постанову поправи і без правдивого жалю, але ніхто правдивого жалю не має, хочби й найревнійшими сльозами заливався, якщо має серце бодай до одного тяжкого гріха привязане, і не хоче з нього повстати і щиро поправитися.

До доброї сповіді і до одержання прощення гріхів не вистарчає лише якась охота до поправи, не вистарчає лише само бажання поправи, але мусить бути щира і рішуча воля поправитися і більше не грішити.

І якщо чуєш і пізнаєш, що сеї правдивої, рішучої волі поправитися і більше не грішити не маєш, і поправитися не хочеш, ліпше не іди до сповіді, бо така сповідь нічого тобі не pomoже.

Щоби ви добре пізнали ту третю умовину до доброї сповіді, скажу вам нині про те:

- 1) З чого маємо робити постанову поправи,
- 2) яка має бути та постанова поправи,
- 3) що обіймає постанова поправи,
- 4) як робити постанову поправи.

I

1. З чого маємо робити постанову поправи? Маємо робити постанову поправи з усіх наших тяжких гріхів. Хто грішить нечистотою — з гріхів нечистоти. Хто грішить пиянством — з гріхів пиянства. Хто грішить проклинами — з гріхів проклинання. Хто опускає в неділі і свята Службу Божу — з тих гріхів і т. д., одним словом: з усіх тих гріхів, які ми поповнили і в обрахунку совісті пригадали собі.

2. Богословська наука каже, що Г. Бог і повседневних гріхів нікому не простить без жалю і постанови поправи. Тому хто не має ніякого тяжкого гріха, і сповідається тільки з самих повседневних гріхів, мусить бодай до одного гріха повседневного мати сильну постанову поправи, або з давнішого життя додати якийсь тяжкий гріх, з котрого ми вже сповідалися і постановити поправу з огляду на нього. Треба уникати повседневних гріхів, бо інакше тяжко остерегтися смертного гріха: „Хто погорджує малими річами, помало впаде і в великі“. (Еккл. XXIX, 1).

3. Хто хотівби дальше бодай одним смертним гріхом ображати Г. Бога, то сповідь такого чоловіка є неважна і святотатська. Як довго не постановиш собі рішучо поправитися з всіх своїх гріхів і більше ними не грішити, хочби вони були для тебе наймилішими, доти нічого тобі не по-

може, і дармо дуриш себе, що Бог простить тобі гріхи. Як рільник, що сіє на неурожайній ріллі, даремно працює, так само даремно священик розрішує тебе, коли ти не маєш заміру виректися всіх своїх гріхів. Для того, хто при сповіді не скаже собі рішучо: „більше ані одного тяжкого гріха не зроблю“, такий не має потрібної постанови поправи. А які були дотепер твої постанови поправи? Якщо певно знаєш, що не були твої постанови поправи такими, якими дійсно повинні бути, то знай, що всі ті твої сповіді були злі, і що в тих сповідях ти не доступив відпущення гріхів. Ісус Христос, скільки разів відпускав кому гріхи, завсіди йому говорив: „Іди і більше не гріши!“

II

Яка має бути та постанова поправи? Постанова поправи має бути: рішуча і сильна.

1. В першій мірі постанова поправи має бути рішуча, то зн. має бути не тільки охотою і бажанням, але волею і постановою. Не один хотів би постанови поправи, бо боїться пекла, але неширо, і все знаходить якусь вимівку, котра здержує його від рішучої постанови поправи. Диявол, власна любов, привязання до гріха шепчуть йому: „Господь Бог добрий і милосердний, а чоловік уломний, не може обійтися без гріха; а ось як багато людей грішать, а я ще не вмираю, ще колись поправлюся“ — і тим подібні охоти і обіцянки висказують язиком, але не постановляють рішучої поправи. А така постанова не є тою, якої Г. Бог вимагає в сповіді від нас.

2. Відтак постанова поправи має бути сильна, на ціле життя. Як хто сильно вбє в стіну цвях — не легко його звідти вийме, але як цвях лише кінчиком вбитий у стіну, то його двома пальцями легко витягнеш. Так і з постановою поправи, коли вона не є сильною, то вона подібна до тої трави в лузі, куди вітер повіє, туди вона й гнеться; або до тої миляної баньки, що лише дмухнеш на неї, а вона сейчас трісне. Постанова поправи мусить бути сильна. Сильну постанову поправи мала: св. Марія Магдалина, Ап. Петро, св. Августин і інші. Та на жаль, багато є і таких, котрих постанова поправи не є сильною. Богато є таких, що по сповіді при першій ліпшій нагоді знова повертають до тих самих гріхів так, якби ніколи Г. Бога не перепрошували і не обіщували поправи. Се власне доказ, що такі люди не мали сильної постанови поправи. Стараймося, щоби наша постанова поправи була сильна.

III

Що обіймає постанова поправи?

1. Уникати нагоди до гріха. Нагода до гріха є то особа

або місце, або якась обставина, котра звичайно доводить або побуджує нас до гріха.

Не один каже: „не хочу більше грішити“, але дальше пристає з тою особою, котра його вже не один раз привела до гріха, і знова може легко до нього довести. Чи можна сказати про такого чоловіка, що він має рішучу постанову поправи? Хто хоче поправитися, а не вирікається нагоди до гріха, сей подібний до чоловіка, що змітає павутиння, але не убиває павука, тому павутиння зараз знова появляється. Люди, що не уникають по сповіди злої нагоди, попадають звичайно в ще тяжші гріхи. А може подумав собі тепер хто з вас, що задля нашої слабкої людської природи неможливо остерігтися всякої нагоди до гріха? Може хто думає, що людська душа така вражлива на спокуси, як солома на огонь, длятого тяжко остерігти її від гріха?! А я запитаю тебе, брате, що так думаєш: а чому твоя stodola, соломою пошита, стоїть вже кільканийцять літ і ще дотепер не спалив її огонь. Ти відповіш мені: „А тому, отче духовний, що я старанно уникав нагоди і не крутився коло стріхи з огнем!“ Отжеж уникай нагоди до гріха, то не згрішиш! Спаситель виразно сказав: „коли твоє око соблазняє тебе, вирви його і кинь від себе: ліпше тобі з одним оком у життє увійти, як маючи двоє очей, бути вкиненим у пекольний огонь“... т. зн. хочби тобі якась особа або річ була така мила і потрібна, як праве око, або права рука, але як та особа або річ веде тебе до гріха, то відкинь її від себе, уникай її, бо як довго ти не хочеш покинути нагоди до гріха, так довго ти гріха не хочеш покинути, а тоді і розрішення від гріхів, хочби тобі і дав священник, Господь Бог тобі не дасть.

Отжеж застановися добре перед св. Сповіддю, чи і ти не маєш якої такої близької нагоди до гріха? Учися розуму від звірят: звірина, хоч нерозумна, уникає чоловіка і місце, де їй щось злого сталося. А для тебе нагода до гріха була причиною твого найбільшого нещастя, за котре ти ніби жалував і обіцяв поправитися, а помимо того нагоди до гріха не уникаєш і сам її добровільно шукаєш. В св. Письмі читаємо: „Хто любиться в небезпеченстві, в нім згине!“ (Сир. III, 2). Памятай, що хто не хоче уникати нагоди до гріха, то тим самим вже грішить. А якщо ти так поступаєш, подумай собі тепер: які були твої постанови поправи і що варта всі твої сповіди.

2. Відтак мусимо постановити собі: уживати тих способів, які є конечно потрібні до поправи, а передовсім все те сповнити, що нам у сповіди прикаже сповідник. Коли хочемо щиро поправитися, то горячо молимося о се, просім Г. Бога, Пр. Д. Марію о ласку витривалости в добрім. Ча-

стійше приступаймо до св. Сповіді і до св. Причастя. Хто тільки раз у рік сповідається і причащається, такому трудно встати з гріхів і поправитися. Подумай лише, брате милий, колиб ти тільки раз у рік мився, як ти виглядавби? Хочеш щиро поправитися, то обмивай часто свою душу св. Покаянням, а не будеш дивуватися, чому ти такий слабосильний у своїх постановах поправи і уломний на гріх.

3. Далше мусимо постановити собі перепросити людей, котрих ми образили і направити кривду, яку ми зробили. Та кривда може бути на душі — задля згіршення, або на тілі, на здоровлю, на маєтку, на славі і т. д. Отжеж знай, що якби ти не хотів сеї кривди направити, то та кривда остане при тобі. Пам'ятай, що надармо ти сповідавсяби, надармо розрішення дістававби, якщо ти не хотів направити кривди, направити згіршення, звернути чужу річ, не хотів направити слави, яку ти другому відобрав обмовою або очерненням. Хочеш мати добру сповідь і дістати розрішення гріхів, то постанови собі всі кривди направити і то якнайскорше, сей час по сповіді.

IV

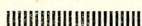
Як робити постанову поправи?

1. Скажи собі: я можу поправитися. Могли і можуть інші, чомуж не мігби і я поправитися? Можеш поправитися і не будеш сього жалувати. А жалувавби ти на віки, як жалують прокляті, якщо не навернешся і не покинеш гріхів.

2. Скажи собі: я хочу поправитися. Рішучо хочу, бо від того „хочу“ залежить, чи будеш на віки в небі, чи на віки в пеклі. А якщо сього „хочу“ не чуєш у собі, проси Бога о ласку розкаяння. Інші просили о се, і випросили, випросиш і ти, а відтак клякни собі перед кивотом і молися щиро: „Ісусе, Спасителю мій, я вже більше не хочу грішити!“...

3. Скажи собі: я мушу поправитися. Або — або. Або небо — або пекло. Вибирай!... Ісус Христос сказав: „коли не покаєтеся, всі так само погинете“ (Лук. XIII, 3). Вложи руку в огонь, а коли почуєш біль, подумай собі: „як я в пеклі витримаю, коли я сього малого земського огня одну хвилинку не можу витримати! А вічний огонь очікує мене, якщо я не поправлюся рішучо!“ Побачиш, що тоді скажеш собі: а мушу рішучо поправитися!...

Закінчення. Запам'ятайте собі, браття милі, що третя умова до доброї сповіді се рішуча постанова поправи, т. зн. сильна воля поправитися і більше не грішити. Чи тяжко тобі навернутися і покинути гріх? Ах, милі браття, тяжше буде вічне прокляття, вічна погибель, вічна мука в пеклі. Дятого скажім собі в душі: Хочу і мушу навернутися і рішучо поправитися. Боже, допоможи мені! Пречиста Діво Маріє, випроси мені ласку навернення. Амінь.

ПРОПОВІДІ

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО Ч. 4

о. Николай Вояковський.

Сповідь

Аще исповѣдаемъ грѣхи наша,
вѣренъ есть и праведенъ, да оста-
вить намъ грѣхи наша.

(І. Іоа. І, 9.)

Четверта умова до гідного прийняття св. Тайни Покаяння є сповідь. Якщо ми вже зробили обрахунок совісті, збудили в собі жаль за гріхи і постановили рішучо поправитися та більше не грішити, ідемо тепер побожно до Церкви, щоби сповідатися. Щож се значить сповідатися? Сповідатися значить щиро і з жалем виявити священникови всі свої гріхи, щоби нас розрішив.

Отжеж нині скажу вам:

- 1) Якою має бути наша сповідь;
- 2) що треба зробити, коли ми з власної вини замовчали який смертний гріх;
- 3) як відбувається сповідь.

І

Наша сповідь має бути: А) щирою, Б) точною.

А) Сповідаеться щиро тоді, коли покірно і з жалем виявляємо гріхи так, як ми зробили їх і пригадали собі, нічого не промовчуємо, не зменшуємо, ані не складаємо вини на других.

Для того не можна на сповіді оповідати річій, котрі зі сповіддю не мають нічого спільного, але маємо себе обжаловувати з гріхів і то так, як перед Господом Богом почуваємося до вини. Треба так виявляти свої гріхи, щоби священник міг усе добре зрозуміти. Однак не вільно повторяти в сповіді нечесні і плюгаві слова. В сповіді маємо говорити прилично і виразно. Сповідь се не є поліційне слідство, тому треба себе самого щиро обвиняти, а не примушувати свяще-

ника, щоби силою з нас видобував гріхи. Чи можна назвати таку сповідь щирою, коли священник остільки пізнав наші гріхи, оскільки сам їх вгадав. Памятаймо про те, що на сповіді не маємо до діла тільки з самим священником, але і з Богом, котрий є невидимо присутним при нашій сповіді. Бог дивиться на нас, слухає нас, читає в нашій серцю і в нашій душі всі наші тайні і явні діла. Чи отже не маємо щиро і покірно виповісти всі свої гріхи? А всетаки многі викручуються і уневинюються; щось скажуть, але не все; не так, як було; вину звалюють на спокуси; на пристрасти. Неодина каже: „Я не знав, що то гріх“. Але запитай сам себе, чи то правда. Чомуж тебе совість задля того гризе, а ти вмовляєш в себе, що ти не знав, що се гріх. Неодна каже: „я не хотіла“. Якби ти дійсно не хотіла — ти не згрішилаби, ти борониласяби, не малаби уподобання в грісі, і не зробилаби його. Але коли ти гріх зробила, а про нього говориш, що ти не хотіла зробити, то знай, що така твоя сповідь облудна і фальшива.

Інший каже на сповіді: „Я мусів, мене до сього присилювали“. Так приміром говорить той, що в пісний день їв мясо, або той, що упився. Чи вони взяли тебе за руки і за ноги і пхали тобі в уста мясо, або ляли тобі в горло горівку? Ти сам брав у руки і сам їв і сам пив. А чомуж говориш на сповіді, що тебе присилювали?! Вистерігаймося таких і їм подібних вимівок, бо через таке уневинювання наша сповідь не буде щирою. А ми маємо щиро, покірно, з жалем виявляти гріхи. Як назвати тих людей, котрі на сповіді майже зі сваркою боронять свої гріхи, що вони мусіли так робити, або інші їх присилювали?! Щож варта така сповідь, коли промовчимо або зменшуємо свої провини, або на інших складаємо вину за свої гріхи? Запам'ятайте собі, браття милі, що така сповідь є нещира, а тим самим неважна.

Б) Сповідаеться точно тоді, коли виявляємо всі свої гріхи, котрі ми пригадали собі, а передовсім всі свої тяжкі гріхи, і подаємо їх число та всі обставини, т. зн. де, коли і з ким зробили ми ті гріхи. Хто не може собі точно-докладно пригадати, скільки разів зробив якийсь тяжкий, смертний гріх, то треба подати число тяжких гріхів бодай загально, в приближенню.

Які обставини маємо виявляти на сповіді? Такі, котрі 1) змінюють гріх простительний на гріх смертний; 2) котрі змінюють рід гріха; н. пр. інший гріх вкрастив чоловіка, а інший в церкві.

Отжеж такі обставини і їм подібні, треба визнати на сповіді. Ми маємо визнати стан того, хто є співником нашого гріха, чи та особа мешкає далеко від нас чи в тім самім домі, що і ми, але не маємо говорити, як та особа називається. Також не треба обжаловувати на сповіді других.

Приміром, що твій чоловік недобрий, як то він проклинає, або яка то свекруха прикра, або невістка недобра; або які то злі діти, або яка то сусідка незгідлива, така, що навіть тобі спокійно не дасть дороги перейти. Якщо твій чоловік недобрий, то він сам мається з цього сповідати; як невістка недобра, то вона сама мається з того сповідати, і як свекруха зла і сусідка незгідлива і діти недобрі, то вони самі будуть сповідатися зі своїх гріхів, а ти сповідайся сам чи сама зі своїх гріхів, а на сповіди не говори сплетень о других людях і не нарікай на інших.

Щодо прощальних (повседневних) гріхів, то хоч не маємо обов'язку їх визнавати на сповіди, однак спасенно є і з них сповідатися.

II

Що треба зробити, коли ми з власної вини замовчали який смертний гріх на сповіди? Коли ми з власної вини замовчали на сповіди який смертний гріх, тоді треба якнайшорше повторити цілу сповідь і сказати затаєний гріх. Колиби ми замовчали його на кількох сповідях, треба повторити всі ті сповіди та ще сказати, чи не причащалися ми з тим гріхом — особливо перед Великоднем — або чи не приймали ми ще і інших св. Тайн. А то тому, бо така сповідь, на котрій ми з власної вини не висповідалися, хочби тільки з одного смертного гріха, є неважна, і ми робимо новий смертний гріх. На такий сповіди не відпускається ані той гріх, котрий замовчимо, ані ті гріхи, котрі виявляємо. Хтось має десять тяжких гріхів, дев'ять виявив, а один замовчав. Чи думаєте, що тих дев'ять гріхів відпущено йому? Ніколи! Ані один гріх не відпущено йому; але ще поповнив замовчанням гріха на сповіди, новий гріх святотатства.

Якто нерозумно є таїти гріх на сповіди! Якби так хто упав і зломив собі обидві ноги, закликав лікаря і давби зложити собі тільки одну ногу, а не признавсяби, що і друга нога зломана. Що сказалиби ви про такого чоловіка? Дурний! — сказалиби ви всі — що з того, що одна нога направлена, коли в другій буде гангрена і через се умре! Таким є і той чоловік, котрий на сповіди один гріх виявляє, а другий таїть. І що ж йому з того, що священника ошукає, колиж Господа Бога, всевідучого і всезнаючого не ошукає! Несчастий чоловіче, котрий на сповіди неправду говориш, який жеж ти облудний. Ти кажеш: „більше не памятаю!“, а ти власне найбільший гріх памятаєш і укриваєш!... Або кажеш, що ти менше разів зробив сей гріх, а добре памятаєш, що ти більше разів поповнив сей гріх. До такого чоловіка, котрий замовчав гріх на сповіди, треба промовити словами св. Апостола Петра: „чого опанував сатана твое серце, щоби

ти зіграв Духови святому... Нащо ти поклав те діло в твоїм серці? Ти не зіграв людям а Богу". (Дія. V, 3—4). Для того, браття милі, не затаюйте гріхів в св. сповіді, але все сповідайтеся точно з усіх своїх смертних гріхів.

а) Не треба стидатися ані боятися, бо священник нікому не скаже твоїх гріхів; священникови під тяжким гріхом, під найтяжшими церковними карами не вільно виявити твого гріха. Прим. св. Іван Непомук.

б) Священники також сповідаються, вони є людьми, а не ангелами.

в) Ліпше одному священникови визнати гріх в сповіді, як на суді при кінці світа перед всіма бути застидженим.

— Щож маеш, брате, зробити, коли ти замовчав на сповіді якийсь гріх? Мусиш визнати священникови в сповіді, на кількох сповідях замовчав ти сей гріх, ще раз повторити всі ті гріхи, які ти на святотатських сповідях визнавав, чи причащався ти з тим гріхом, або чи не приймав ти ще і інші св. Тайни.

Одначе коли без нашої вини не висповідасмося з якогось гріха, треба висповідатися з нього на слідуючій сповіді. Але коли трошка тільки памятаємо, а не сповідаємося, або хочемо себе переконати, що ми забули який гріх, і в такий спосіб замовчуємо його на сповіді, все одно чи зі страху чи зі встиду, тоді ми є облудниками, а наша сповідь святотатська, замість на наше спасення — на ще більшу нашу погибель...

III

Як відбувається сповідь?

Сповідь відбувається так: заки приступимо до сповідальниці, відмовляємо молитву по тихо: „Я грішний чоловік“... Відтак приступаємо до сповідальниці і кажемо: Слава Ісусу Христу! Відтак говоримо: Я сповідався послідний раз... (коли?) Покуту відправив. (А як ні, то чому?) Ніякого гріха не затаїв. (А якщо затаїв, сказати який?) Відтак кажеш: Слідуючими гріхами образив я Господа Бога... І говоримо свої гріхи. Щиро, ясно, точно. Не можна сповідатися так, щоби при кождім грісі говорити слово: „може“. Що то значить: „може?“ Авжеж се не можливе, щоби кождий гріх був: „може“. Гріхи свої мусимо сказати певно: коли, де, як, з ким, скільки разів. Коли вже вичислимо всі свої гріхи, ще раз збуджуємо в серцю жаль за гріхи і рішучу постанову поправи. Потім священник повчає і упоминає нас та накладає покуту, яку треба собі запам'ятати і побожно та точно сповнити. Потім відмовляє священник молитву розрешення, а ми бемося в груди і кажемо: Боже, милостив будь мені грішному. — Коли священник скаже нам: „Иди в мирі і більше не согрішай“, хрестимося і відходимо від сповідальниці.

Закінчення. Приступаймо до св. Сповіді так, як про се навчає нас св. Церква. Покірно піддаваймося ви рокови священника, котрий нас сповідає, а котрий має обов'язок гідному дати розршення, а негідному не дати його. Стараймося про те, щоби ми все були гідними розршення — відпущення гріхів. А певно будемо гідними, коли добре обрахуємо свою совість, коли будемо мати правдивий жаль за гріхи і коли постановимо рішучу поправу, коли щиро і з жалем виявимо священникові всі наші гріхи і коли в життю старатисьmemo добру постанову переводити в діло. Амінь.

Надоложення

Сотворіте убо плоды достойны покаянія.
(Лук. III, 8).

Пята умовина до гідного прийняття св. Тайни Покаяння є надоложення. Що се є надоложення? Надоложення є се сповнення покути, наложеної священником у сповіді.

Нині скажу вам:

- 1) нащо накладає нам священник покуту;
- 2) як треба сповнити наложену покуту;
- 3) які були в давнині покути, і
- 4) що треба нам робити, щоби уникнути дочасні кари.

I

Нащо накладає нам священник покуту? Священник накладає покуту, щоби ми поправилися і відпокутували дочасні кари. Коли сповідаємося щиро і маємо потрібний жаль, і коли священник нас розрешить, то відпускає нам Господь Бог гріхи і вічну кару, т. зн. пекло, але не завжди відпускає нам Господь Бог рівночасно й дочасну кару. Маємо на се приміри в св. Письмі. Коли Давид згрішив, а опісля жалувал за се, пророк Натан сказав йому: „Господь простив тобі гріх, однак син, котрий уродився тобі, умре“ (II. Цар. XII, 13—14). Мойсей і Арон згрішили, бо сумнівалися в доброті Божій; не повірили, чи схоче Бог збунтованим жидам у пустині дати воду зі скали. За кару не увійшли до обіцяної землі. (Числ. XX, 12).

Длятого накладає нам священник покути, щоби ми відпокутували сю дочасну кару, котра по розршенню звичайно остає. Якби ми сеї дочасної кари не відпокутували на землі, то мусілиби відтерпіти її в чистилищі.

Священник накладає покуту і на те, щоби ми поправилися. Св. Іван Золотоустий пише: „Зраненому замало виняти стрілу з рани, треба ще, щоби рана, котру зробила стріла,

загоїлася". Так само замало, щоби гріх був відпущеним, але треба ще, щоби ми через покайні діла поправили свої блуди і відвикли від гріха.

II

Як треба сповнити наложену покуту? Наложену покуту треба сповнити:

- 1) якнайскорше, а якщо можна, то зараз по сповіді;
- 2) точно так, як наложив нам священик.

Коли не дочекаємо, або не зрозуміємо, яку покуту наложив священик, треба запитатися ще раз. Треба покутувати якнайскорше по св. Сповіді, щоби ми були ще в стані Божої ласки.

А як хто вже при сповіді перед одержанням розрешення мав замір не відправити покути, то така сповідь є неважна. Такий чоловік не має рішучої постанови поправи, отжеж не має і правдивого жалю. Хто мав ширю волю відправити покуту, але з власної вини сього не сповнив, такий чоловік робить через се новий тяжкий гріх.

III

Які були в давнині покути?

В давнині, т. зн. в перших часах християнства, покути були дуже строгі. Покути були явні, а до того нераз тревали дуже довго, приміром: 2, 7, 10 років, а навіть і ціле життя. Каянники розрешення не діставали доти, доки не відбули покути. Перед притвором стояли босі, в волосінницях, з відкритими головами, нераз на дощі і снігу. Зі сльозами в очах благали прощення.

а) Такі покути сповняли не лишень прості люди, але і царі. Теодозій IV, за часів св. Амброзія, покутував публично за те, що в Солуні його жовніри убивали винних і невинних людей, усмирюючи бунт.

б) В XII ст. покутував публично англійський король Генріх II за те, що невідповідно висказався про св. Тому, котрого через се вбили його дворяни.

в) Польський король Болеслав Смілий (1058—1079) за се, що вбив св. Станислава, строго покутував в монастирі в Каринтії як звичайний послугач і аж при смерті виявив, ким був.

Такі тяжкі і строгі були колись покути чи то надолуження. А чому нині священики накладають такі малі покути? Тому, що настали часи малої віри, а великої байдужности і великого лінивства в службі божій. Колиб священики наклали великі покути, багато людей уникалоби св. Тайни Покаяння.

IV

Що треба нам робити, щоби уникнути дочасних кар?

1) Треба додавати ще покутні діла до наложеної священиком покути. Приміром: відмовляти собі молитви, давати милостиню, постити.

2) Терпеливо зносити терпіння, які зсилає на нас Господь Бог. Не нарікати на них, не знетерпеливлюватися в них, але терпеливо згоджуватися з Божою волею.

3) Старатися досягнути якнайбільше відпустів. Ви знаєте, що відпуст се є власне даровання тих дочасних кар, які по одержанню розрешення і по відправленню наложеної покути ще лишаються при нас. А відпусту легко досягнути. Скільки то є таких молитов з відпустами, навіть у ваших книжечках до молення! А ті, що належать до Братства Найсв. Тайн, Христового Серця, скільки мають нагоди досягнути відпусту, навіть кілька разів до року можуть досягнути і повного відпусту. Не згадую множества частних відпустів. А і про те памятаймо, що коли жертвуємо відпуст за померші душі, то се милосердя над душами в чистилищі почислиться нам за заслугу і причиниться до відпущення нам дочасних кар, до помноження ласк і до вічної щастливості в небі.

Закінчення. Ісус Христос сказав до Апостолів: „що звяжете на землі, буде звязане в небі, а що розвяжете на землі, буде розвязане на небі“ (Мат. XVIII, 18). Тими словами дав Ісус Христос власть Апостолам і їх наслідникам накладати покуту тим, що каються. Для того широко каймося і сповняймо покайні діла. Св. Євангелист Лука виразно і недвозначно взиває нас до сього ось тими словами: „Сотворіте убо плоди достойні покайня“. Амінь.

О. П. Ярославич

Неділя о розслабленім

Нинішнє св. Євангеліє оповідає нам про велике чудо, яке Ісус Христос зділав при купелі Витесда у Єрусалимі.

В Єрусалимі була купіль, до котрої сходив в своїм часі Ангел божий і калумутив в ній воду. Хто перший з хорих людей увійшов і скупався в тій скаламученій Ангелом воді, виходив з неї зовсім здоров. Тому багато хорих і калік різного рода лежало коло тої купелі і чекали дуже терпеливо своєї черги, щоби скупатися, надіючись на Бога, що їх уздоровить. Між ними був один чоловік, хорий на таку слабість, що вже через 38 років не міг ходити. Того чоловіка уздо-

ровив І. Хр. всемогучим своїм словом: встань, возьми свою постіль і ходи. І той чоловік встав, взяв на плече постіль, на котрій перед хвилию лежав, і пішов домів.

Дорогі! Ті терплячі люди, що чекали своєї черги, щоби скупатися й поздоровіти, се образ нашого життя на сім світі. Як замля велика, скільки мільонів людей живе на ній, так нема між тими мільонами ні одного чоловіка, котрий в своїм життю не зазнавби якогось клопоту, слабости або нещастя. Кождий, хто тільки народився на сей світ, мусить піддатися терпінням ріжного рода; в одностайнім щастю, весіллю, гаразді ніхто ще не пережив цілого свого життя. Чому то так? От бачите, дорогі браття, сей світ уже так упорядкований, що на нім нема нічого певного, постійного, але вічно перемінюється: по зимі йде весна, весна перемінюється на літо, літо уступає місця осені, осінь знов уступається зимі, а по зимі знов йде весна і так далше; день - ніч, зимно - тепло, радість - журба, здоровля - хвороба, щастя - нещастя. І нема нікого і нічого на світі, що від тієї переміни булоби вільне. Журби, клопоти, слабости, нещастя чіпляються так само цісарів, королів, великих панів, богачів — так самісінько, як і послідних бідаків, останніх жебраків. Одним словом: у життю чоловік зазнає досить клопотів і журби, а все щасливим на душі і тілі ніхто не може бути. Колиж воно так, то випадає нам ось нині призадуматися над тим: як ми, християни, маємо заховуватися в тих терпіннях чи то душевних чи тілесних, як ми маємо зносити всі ті нещастя, які в сім життю на нас приходять?

Передовсім треба вам знати, що хоч як тяжко приходитьсь нам зносити всі ті терпіння, яких зазнаємо, то однак вони нам дуже потрібні і пожиточні. Всі ті терпіння зсилає на нас Г. Бог на те, щоби наше серце відтягнути від сього світа, а звернути до неба, щоб нас опам'ятати в нашім грішнім життю й пригадати нам покаєння, дорогу спасення. Колиб терпіння були лиш самим злом і не мали ніякої доброї сторони, то будьмо певні, що тоді Г. Бог, наймудріший, найдобротливіший і найсправедливіший управивитель сього світа, не допускавби їх на нас. А коли стільки всякого терпіння є між людьми, коли той найліпший Батько зсилає їх на нас, своїх дітей, то видно з того, що вони мусять бути добрі, що вони мусять бути для людей спасенні. Як у літі конечна потреба дощу, щоби змочив, оживив землю й рости, як потрібні блискавиці, громи, щоб вичистили воздух, так і терпіння, які Г. Бог на нас зсилає, мають нас хоронити від злого; а тим, що вони упірні і прикрі, пригадують нам наше призначення: що ми не призначені до сього марного життя і його втіх, але до життя ліпшого, до життя небесного, до життя вічного.

Отже коли терпіння і нещастя сього світа від Бога походять, коли вони мають служити для нашого добра, то

булоби великим нерозумом зі сторони чоловіка противитися сьому порядку, Богом означеному. Дуже слабим, німічним показується чоловік, коли в яким нещастю чи то слабости дуже журиться, гризеться, або навіть попадає в розпуку.

Коли попадеш, чоловіче, в яке нещастя, коли маєш якийсь клопіт, коли захоруєш, і тобі приходитьсь терпіти, пригадай собі терпіння, які перейшов І. Христос, пригадай собі терпіння св. апостолів та інших угодників божих. Приведи собі на память бичовання, катовання — всі ті муки, котрі перетерпів божественний наш Спаситель, припімни собі тих нещасливих, що їх живцем в огні пекли, тих, що їх дикі звірі роздирали, пригадай собі тих святих мучеників, китрих живих на кусні краяли. Що за страшні були їх терпіння! А як вони їх зносили? Чи може кричали? може проклинали ворогів, катів? може нарікали на Бога, що їм дає так тяжко терпіти? може просили у Бога смерть собі, щоб скорше їх муки скінчилися? чи може виреклися Христа Господа, як того жадали від них їх вороги кати? О, ні! Всі ті муки, всі ті страшні, невисказані болі перенесли вони з надлюдською терпеливістю, спокоєм, ні одно слово не то прокнуло або нарікання, але навіть слово болю не вийшло з їх уст, але уста їх усміхнені шептали слова молитви до Г. Бога. Місто плакати, нарікати, проситися у своїх оправців, вони молилися, щоби Бог дав їм сили і витревалости, щоб могли мужно, відважно перенести ті терпіння Христа ради.

Ось на тих угодників божих, св. мучеників дивімсь і зносім терпіння, які Г. Бог на нас зсилає, зносім їх так само витревало, терпеливо, як зносили їх святі божі. Не треба зараз, як лиш стріне нас яке нещастя, журитися, нарікати на людей, а може навіть, як то дуже часто буває, і на Бога; не треба клясти, ні проклинати. Наріканнями, проклинами не відженеш від себе, чоловіче, нещастя, але стягнеш на себе ще більше нещастя. Грішними словами твоїми стягнеш на себе гнів божий і кари божі, і чим більше будеш нарікати, чим страшніше будеш проклинати свою долю, тим гірші нещастя будуть на тебе валитися одно за другим, а все на те, щоби тебе опам'ятати, щоб тобі пригадати Бога, щоб тебе навчити, як маєш у нещастю захищуватися, щоб тебе змусити склонити покірно голову перед Всевишнім Богом, щоби твої уста, місто викидати грішні, Бога ображаючі слова, вишептали покірні слова молитви до Господа Бога. Так, побожний християнине, тільки одною молитвою зможеш відвернути від себе нещастя, лиш щира, горяча молитва має ту силу, що вибавляє людей із найбільших клопотів та нещасть. Отже хто терпеливо, покірно, з цілковитим підданням божій волі, з щирою молитвою на устах зносить терпіння, які на нього Г. Бог зсилає, той і в найбільшій нещастю не буде почувати себе опущеним, той ніколи не попаде

в розпуку; бо уповання, надія на Господа Бога додасть йому сили; додасть йому духа відваги й витривалости до снесення його терпіння; а коли вона мине, дні щастя й долі видадуться йому тим веселішими.

Однаке коли говориться, що надія на Бога додасть сили до терпеливого і покірного зношення всіх терпінь, які чоловік в тім життю мусить переходити, то з того не виходить, щоб чоловік, попавши в якесь нещастя, сидів бездільно, спустившись зівсім на Бога. „Бога взивай. а рук прикладай“ — каже наша приповідка. Проси Бога, чоловіче, о поміч, о силу і витривалість, але старайся й сам вийти з свого нещастя; бо коли не будеш співділати з ласкою божою, то сам Господь Бог тебе не виратує; але ще гірше покарає тебе, бо надмірна надія на милосердя божє се тяжкий гріх проти св. Духа. Коли терпеливо й покірно будемо зносити всі допущення божі, а горячою, щирою молитвою будемо благодати Всемогучого, щоб нам силою своєю поміг вийти з нещастя, тоді скоро по чорних днях смутку настануть для нас ясні, веселі дні радості.

І таким людям, що терпеливо і піддані Богови зносять свої терпіння, довго світить сонце радості в сім дочаснім життю. Господь так винагороджує їх за їх терпеливість і витривалість. Супокій серця й совісти — о, се дочасна нагорода божа за те, що перенесли; а вічне щастя, радість небесна в раю, вічне оглядання божого лица в небі се нагорода в другім життю. Чи ж не варта, дорогі браття, перетерпіти на сім світі, хочби і літ сто, щоб за наше терпіння бути так щедро винагородженим! Отся нагорода куди більше варта, ніж наші терпіння. Тепер уже знаємо, як нам треба зносити всі терпіння, зіслані на нас Богом, щоби дістати нагороду божу. Зносім усі наші терпіння, покірно, піддані волі божій, без нарікання; не кленім, коли впадемо в яке нещастя, але благаймо Бога о поміч; а Бог нам допоможе, й виведе нас із цієї „долини сліз“ у своє царство небесне. Амінь.

О. П. Яросевич

Сошествіє св. Духа.

Утішитель же, Дух Святий...
той научит ви всему. (Йоа. XIV, 26.)

Гарно виглядають нині наші села. Гарно замасна зеленим вінцем кожда хата; повні зелені й усі наші церкви. Всюди, куди оком поведемо, бачимо свіжу зелень; тут зе-

лень, що показує дійсне життя природи. Чому якраз нині прибираємо в свіжу зелень наші домівки? Бо сей знак життя природи, як не можна ліпше, вяжеться з нинішнім святом. Нині обходимо пам'ять сеї великої хвилі, коли св. Церква одержала життя правдиве, повне життя, що проявлюється ділами. Тим життям св. Церква раз наділена, живе заєдно, ділає, повна життя, ні трошки не ослаблена переважними ударами лютих, вікових ворогів.

Коли Господь Бог творив чоловіка, то найперше зліпив з глини землі людське тіло, а опісля, як каже св. Письмо, „вдихнув в лице його подих життя, і чоловік став живою душею“. Подібно зробив і Бог Відкупитель. З земної глини, т. є. з найбірнійших, нікому не знаних кюдий, із звичайних рибаків утворив предивне тіло своєї Церкви. А по трьох роках, коли довершив діла, вдихнув в нього Св. Духа і Церква ожила Божим Духом. І сей час обявилося в ній божє життя божими ділами; і пізнав світ, який Дух у тім тілі живе. Незчислена товпа народу з усіх кінців світа заповнила того дня Єрусалим, щоби спільно відсвяткувати припадаюче тоді свято. Серед тої товпи стають Христові Апостоли, і починають проповідати Розп'ятого Христа. На велике здивування кождий народ чує з уст Апостолів свою рідну бесіду. І сей час тогож дня повстає перша христ. громада, що обіймає 3000 душ. А недовго опісля ділять Апостоли поміж себе землю, і як благовіщуючі Ангели розходяться по всім світі; усьому світови вщиплюють Христову віру. Христова Церква духом росте і кріпшає.

Надурно пекло висилується припинити розвій Церкви; надурно, сильні сього світа добувають меча і запалюють костирі; на дурно людський розум намагається преріжними способами перемудрувати науку Христа; на дурно людські пристрасти буряться на ярмо хреста; серед противностей і насильств, серед зневаг і мучеництва Церква росте і росте; чим сильнійше її давлять, тим вона сильнійша, чим тяжше в неї б'ють, тим вона повнійша життя, бо в ній є зарід безсмертного життя, бо її душею є Св. Дух. Отся нерозривна зв'язь між Св. Духом і Церквою є дуже важна для кат. Церкви; пізнати ту зв'язь і добре її вирозуміти — се річ для нас дуже позиточна і потрібна. Проте хочу нині виложити вам, по можности ясно і зрозумімо, відношення між Св. Духом і Церквою та наші обов'язки, що впливають із свого відношення.

Нащо Ісус Христос установив Церкву? Щоби вела і розвивала діло, задля якого Христос на сей світ прийшов. А якеж се діло? Відкуплення, спасення світа!

І. На що Спаситель установив Церкву? Єдиною ціллю, для якої Ісус зійшов з неба на землю, було спасення світа, як то вже виражає само його ім'я Ісус, т. зн. Спаситель.

В тій цілі справував троякий уряд: священика, царя і учителя, що знов виражає ім'я Христос, т. зн. Помазанник, бо в Ст. Зав. священиків, царів і пророків помазувано. Ісус був священиком, бо приніс жертву, котрою відкупив світ і освячував людей, відпускаючи їм гріхи та роздаючи ласку божу. „Ти єси єрей во вік“, кличе псалміст. Ісус був і царем, що правда, не з цього світа, але на сім світі, бо силою своєї найвищої влади установляв права і ними казав зобов'язувати всі народи: „Дадесья ми всяка власть на небеси і на землі, шедше убо научите вся язики... блюсти вся, елика заповідях вам“ (Мат. 28, 18). Ісус був і учителем бо проповідував тайни царства божого і вказував дорогу життя: „Аз єсмь путь, истина и живот“ (Іван 14, 6). Але Спаситель лиш кілька літ сповняв той троякий уряд на землі видимо, а світ все потребував священства, все потребував духовної управи, все потребував науки. Тому лишив Ісус Христос на своїм місці Церкву, котрій передав свій троякий уряд. Дав їй своє священство, щоби жертва, раз на хресті сповнена, відновлялася щодня; віддав їй власть відпускати гріхи і в св. Тайнах роздавати ласку божу. Дав їй власть, щоб Церква рядила людьми в ділах спасення, щоб установляла права, відповідні тій цілі і потребам кожного часу. Дав їй власть навчання, щоби ту правду божу, яку Спаситель між жндами проповідував, голосила по цілім світі і всі народи під солодке Христове ярмо притягала: „Шедше во мір весь, проповідите Євангеліє всей твари“.

II. Господи! То людям кажеш управляти душами людськими? То люди мають навчати правд спасення? А деж знайдеш на старших Твоєї Церкви людей, котрі не підлягають пристрастям і загально людским блудам? Може їх наука збочить від тої правди, якої Ти учив, а тоді хтож без застереження увірить їй? Хто піддається під слово людське? Хто увірить в науку, ними голошену, так кріпко, що і кров за неї схоче пролляти? Господи, як лиш відійдеш від Твоїх учеників, як вернеш на небеса, Твоя Церква згине, бо люди все лишаться лиш людьми.

Щож на те відповідає Христос? „Не оставлю вас сиры! (Не лишу вас сиротами!)“ Як відійду, „умолю Отца, і іного Утішителя дасть вам, да будет с вами во вік. Духа истины, — той научит вас всему“. Дійсно Церква, маючи сповнити ту задачу, яку їй Христос повірив, не могла складатися з самих людей. Власть над совістю в руках самих людей, наука віри, повірена лиш людям, одним словом Церква чисто людська се недорічність. Церква Христова, щоби сповнити своє божє післанництво, мусить мати в собі божу основу; люди можуть бути тілом Церкви, одні головою, другі членами, до різних чинностей

призначеними, але душею того тіла мусить бути Св. Дух. Як душа володіє тілом і, хоч невидима, обявляє свою присутність в тілі життям і ділами, так Дух божий мусить невидимо рядити видимою Церквою. Він через неї мусить рядити, освячувати, навчати людскість. Лиш таку Церкву можна зрозуміти, тільки така Церква є ділом свого Оснувателя, воплощеної Мудрости. Як Христос є Богочоловіком, так і Церква мусить бути божесько-людською установою.

Так бути мусіло і так є дійсно, як свідчить Євангеліє. Чули ви щойно, що Христос прирік зіслати Церкві Духа свого. Послухайте ще, на що їй дає Св. Духа: 1) Щоби в Св. Дусі справувала священничий уряд: „Прийміте Дух свят, имже отпустите гріхи, отпустятсья їм“. 2) Щоби в Св. Дусі рядила: „Дух Св. постави єпископи пасти Церков Господа і Бога“. 3) Щоби в Св. Дусі цілому світові голосила науку Христову: „Приймете силу нашедшу Святому Духу на вас и будете ми свидітеліє во Єрусалиміи и во всей Юдеї і Самарії, даже до послідних земли“.

А в Св. Дусі навчати, мати Духа істини, значить при допоміж Св. Духа заховувати і голосити правду без блуду, непомильно — такою, якою її Христос переказав.

Отже в голошенню і заховуванню тої правди Церква милитися не може. Бо колиб Церква могла милитися, навчаючи правд віри, то нащож Христос даваби їй Духа істини? Колиби Церква могла милитися, то пекло моглоби привести її до збочення від Христової науки, а тим самим струтити з тої підвалини, на якій стоїть. А Христос виразно каже, що і врата адові не преодоліють її. Колиби Церква могла милитися, то не тільки нерозумною, але просто неможливою булаби віра, оперта, непохитна на її науці. Тоді Христос не мігби нас зобов'язувати до такого завірнення їй. А Христос говорить: „Научайте вся языки; иже не имет віри, осужден будет“; а zarazом ручить за вірність науки Церкви, коли говорить: „Хто вас слухає, мене слухає“. Словом, Св. Дух даний Церкві на те, щоб нею правив у всім, що належить до спасення. А даний він не тільки Апостолам, але і всім їх наслідникам, бо Господь виразно говорить, що Дух істини остане з ними на віки.

III. Якже нам розуміти те ділання Св. Духа в Церкві? Чи папі римському і єпископам, коли хочуть чито навчати, чито установляти права для Церкви, зявляється Св. Дух і каже їм: як і що мають робити? Чи може Св. Дух говорить через них, як колись говорив через пророків?

Таку науку хотілиби в нас вмовити вороги Церкви! Але не так учить сама Церква о діланню Св. Духа в ній. Церква не приписує собі нового обявлення, а лише каже, що Св. Дух чуває над нею, стереже її перед похибкою. Не

Св. Дух говорить устами папи римського і єпископів, коли вони навчають або видають закони для Церкви. Вони се роблять самі з себе, способами загально людськими. Св. Дух стереже їх лише, чуває над ними, щоби вони не відійшли від правди. Папа римський, коли має промовити як Намісник Христовий, єпископи разом зібрані, щоби рішити якусь справу, не чекають обявлення Св. Духа, але людськими способами шукають правди, застановляються, радять, досліджують Св. Письмо і церковне передання, а коли те роблять, Св. Дух — після найпевнішого приречення Спасителя — стереже їх і так кермує їх розумом і способами, яких уживають, що остання гадка, на яку всі згодяться, не може бути блудною, з наукою Христа незгідною і, хоч є плодом людського розуму, то zarazом є і ділом Св. Духа. „Изволься бо Святому Духу і нам“ (Подобалося Св. Духови і нам), так зачинаються рішення Собору Апостолів у Єрусалимі.

Та правда, що Св. Дух є в Церкві, кермує її наукою та не може допустити, аби Церква в своїй науці зблудила. Та правда була все підвалиною католицької віри. Вона є тим знам'ям, яке відрізняє католицьку Церкву від всяких інших, еретичних вір, котрі не визнають навчаючої власти і кожний вірить так, як йому сподобається. Та правда надає нашій вірі тої єдності, якої ніяка інша релігія не може мати, бо вона є власністю єдиної правдивої релігії; такої єдності, що всі народи по всі часи вірять в одні і ті самі правди, а нинішні місіонарі між дикими народами проливають кров за ті самі правди, за які проливали свою кров перші християни.

IV. Така є наука нашої віри про її відношення до Св. Духа. Щож з того слідує? Те, що, хто ту науку відкидає, той не є католиком; хто не знає в Церкві божої поваги, той не належить до тої Церкви, котра має Духа істини, той може бути всім іншим, лише не католиком. Католик не може говорити: Бога почитаю, але о Церкву не дбаю; в Бога вірю, але людям улягати не буду, нічого не хочу чути о постах, богослуженнях церковних і інших „попівських“ вигадках.

Боже мій милий! Як часто можна почути таку бесіду між нашими людьми! А кому ж ті люди противляться? Чи людям? Ні. Св. Духови, котрий є душею Церкви! Вони не хочуть слухати Церкви? Не Церква їх виклинає, але сам Спаситель вичеркує їх з числа християн і каже їх уважати за виклятих! „Аще хто Церкви не послушає, буди якоже язичник і митар“. Хто не хоче слухати Церкви, нехай буде рівний поганинови! Виразно так читаємо в Євангелію св. Матея.

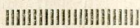
Ми піддаваймо наш розум Церкві, віруючи кріпко тій науці, яку вона нам голосить. З пошанованням, не сперечаючися, приймаймо закони, які вона на нас накладає. Не лю-

ням маємо піддавати наш розум, але Св. Духови, і власно те наш розум убагородняє і вивисшує.

Піддаваймо також і наше серце Церкві, люблячи ту обручницю Христову, котру Він так возлюбив, що як каже св. Письмо: „себе предаде за ню, да освятити її“. Любим її науку, її св. Тайни, її священство, її закони — словом усе, що до неї належить, бо все те намазане кровю Спасителя, те все ясніє його сльозами, зі всього того віє Духом божим.

Навчимося розрізняти людські уломности від того, що до Церкви належить, що Церкву становить. Коли сам Спаситель їх зносить до часу, чомуж ми грішники, маємо ними зражатися? Обіймим ту нашу матір, св. Церкву, обома раменами, бо тепер верем'я люте — часи тяжкі, бурливі, хто її кріпко не держиться, того буря відорве. А як покинемо Церкву, деж підемо шукати другої матери? Чи на бездоріжжя невіри, в болоті радикальним чи яким іншим? — Боже, хорони вас від того!

О Душе Святий! За твоею ласкою ми є членами того тіла, котрого Ти є душею! Зєдини нас сильно з тим тілом, щоби ми на все при ній витривали! Оживляй нас тим життям, яким живе твоя Церква, щоби ми не були її мертвими членами. Зділай, щоби ми, почитаючи твою Церкву, почитали Тебе, щоби ми Тебе слухали, віддаючи послушенство Твоїй Церкві, щоби ми Тебе любили, люблячи Твою Церкву, а тою вірністю і любов'ю для Твоєї Церкви, щоби ми заслужили собі на прийняття в причет Святих у небі, котрі Тебе прославляють з Отцем і Сином во вся віки. Амінь.

о. Петро Яросевич

Празник Св. о. Николая

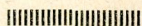
Рік церковний се наче прекрасний городець-цвітник. Дні церковного року — се грядки в тому огородці, а святі, яких пам'ять обходиться кожного дня, се прекрасні цвіткі, що красуються на тих грядочках, що красять собою весь огородець. Богато грядок у сім огородці церковного року, бо аж 365; багато на них різного цвіту, але неоднакового цвіту. На одних грядках бачимо цвіти буйніші і красші, що вибуяли понад інші та розцвили великою, розкішною китяхою. Вони своєю красою відразу так і б'ють в очи, перед ними никнуть інші цвіти. Сі цвіти, се великі угодники божі, що вставилися своєю святістю понад інших, яких пам'ять обходимо торжественно. Там і тут красується розкішний корч сніжнобілої лелії; се празники непорочної Діви Пресв. Бого-

родиці. На інших грядках зацвіли буйні корчі мов кров червоним, величним цвітом — се празники одного-другого великомученика: Юрія, Димитрія... На інших знов грядках розцвіли милими цвіточками братчики, фіялочки; розстелився свіжозелений барвінок — се пам'ять св. пустиножителів, святителів, ісповідників, непорочних дівиць, що в своєму життю цвили, не відцвітали любовю Бога, любовю ближнього, вдячними трудами над спасенням власної душі.

І нині святкуємо пам'ять такої все зеленої, свіжої, та все рясно цвітучої цвітки, що з укриття наповнює весь світ своїм милим запахом. Се пам'ять великого ділами, але тихого і покірного Святителя о. Николая. Він — прибраний отець усього українського народу — нині торжествує, йому віддати честь і поклін ми нині зійшлися у св. храм сей. Але „киїми похвальними піснями увязем Святителя“, з яких похвал сплести нам вінець, щоб гідно увінчати чоло того, що нужно і неустрашимо стояв за правдою, і всею силою свого могучого серця ненавидів кривду і лож. Де нам знайти слів, щоб гідно похвалити великого Святителя, що видить ген далеко перед собою, що весь світ назирає, від смерти ізбавляє, в бідах і скорботах помагає. Нема вінців, щоб ними гідно увінчати Святителеву голову; нема слів, щоб ними гідно похвалити його горячу любов правди, його ревність за божу славу та за спасення ближніх; нема похвал, щоб ними достойно звеличати доброту його великого серця.

Зберім лиш всі добрі діла його життя в одну вязанку, а дістанемо образ його, як жар, горячого серця, що палахкотить любовю до Бога і ближнього; зв'яжім у другу вязанку всі його умертвлення, пости, молитви, його смирність і покору, а дістанемо образ ревного, неструдженого робітника на ниві своєї власної душі. Усе життя трудився він для Бога і ближнього, але й усе своє життя не спускав з ока спасення власної душі. Сею дорогою ступав він, туди ступали і всі прочі Угодники божі, що поняли і зрозуміли превелику ціну своєї душі. І добре робили, бо нині тішаться в небесній хвалі, їх почитає, до них молиться весь христ. світ. Вони показали нам дорогу, куди нам іти, коли бажаємо собі бути там, де вони є. Але ми, невдячні, покидаємо їхні сліди, справу, яку вони зробили цілєю своїм життям. Спасення душі ми кладемо на сам кінець, якби се справа не нагла, мало значуча, ба навіть зовсім викидаємо її із круга наших діл, якби якусь непотрібну заваду, що спиняє свободу наших рухів, що нам перешкоджує в уживанні світа.

(Докінчення буде)

ПРОПОВІДІ**БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО Ч. 5**

*О. П. Ярославич***Празник св. о. Николая**

(Докінчення).

За душу не дбає багато християн і стільки, що за той чобіт з ноги, бо коли чобіт хоч раз в неділю обшкрабаємо з болота і вичистимо, то до справ спасення душі ми цілими роками байдужні і рівнодушні; займаємося нею тільки, що торічною зимою, що сміттям, з хати виметеним. Що кажу правду — постараюся вам доказати.

Се суша правда, що нині християни байдужні в ділі спасення. Бо коли нас щось обходить, то ми про те гадаємо собі, говоримо, довідуємося, радимося мудрійших людей, якби се зробити, щоби було добре. „От преізитка серця уста глаголють“, що на мисли, те на язичі. Чи ми говоримо коли про нашу душу? Чи ми питаємо, радимося коли, якби то жити, щоб нашій душі вийшло на здоров'я? Чи ми, що рахуємося письменні, прочитали хоч одну духовну книжку? Не чути нічого такого. У св. євангеліста Луки читаємо, що нарід, зрушений проповіддю св. Івана Хрестителя, йшов до нього і питав: „Что убо сотворим?“ Приходили люди прості, і питали: що нам робити? йшли митарі, і питали: учителю, скажи, як нам жити? приходили жовніри, і кликали в покаяння: а нам що робити? Чи нам коли щось подібного хоч крізь гадку перейшло? Ні — ніколи! Про душу ніколи не думаємо, бо ніколи о ній не говоримо. У нас стільки всеї бесіди, що про справи світові, про господарство, процеси, весілля, різні сплетні, обмови, гідкі жарти, нечисті дотепи, пусті забави, сміхи — але про душу? Пощо собі тим колотити і так прикре життя, каже той, кого журби, клопоти присіли; пощо думками про спасення душі псувати собі веселу молодість — каже парубок чи дівчина. Чи не сушу правду кажу, що ми байдужні на спасення душі? Що не дбаємо про душу і тільки, що про сірак чи спідницю?

Не журиться душею той, хто ніколи о ній не думає; але й той про неї не дбає, кому хоч деколи припаде така спасенна гадка, то мимо сього нічого не робить, щоби спастися. Такий звичайно відсуває на завтра таку роботу — коли буде вільний час, начеб упорядкування своєї душі була собі оттака дурничка! Піддасть тобі Бог спасенну гадку — піди, висповідайся за свіжа; сього тижня кілька разів ти тяжко согрішив, — а ти: Е — кажеш — нині тільки пхаться до сповіди — піду іншим разом. Прийде неділя, свято — требаби до церкви погадаєш: ей, ще нині ні — худоба в хліві мориться, треба вивести попасти, поки є на чім; або кажеш: Я спрацьований, ліпше буде відпочати, бо завтра знов тяженька робота! Можеби дати на Службу Божу? Е — кажеш — тепер нема добре звідки, треба грейцара на ярмарок. І так воно йде одно за другим!

Скажім тепер: чи се в нас важна річ — спасення душі? Чи то на пізнійше відсуваємо важні справи? Та ні! На пізнійше лишаємо справи маловажні — річи дрібніші! Коли сусід кличе тебе на почаствунок, то покидаєш цій у стодолі, сокиру серед обійстя, і летиш до флящини, коли кличуть на хрестини, весілля чи яку іншу гостину, то лишаєш на весь день худобу ні годовану, ні поєну, покидаєш роботу, хочби й як конечну, і йдеш погоститися; коли наймають в неділю на фірманку, то худоба не потребує відпочивати, тай ми не змордовані... Що з того виходить? Що нашу душу ставимо низше їди і горівки; низше пустої забавки, низше нечистих, плюгавих жартів та дотепів. Ох так! Нема в нас ні іскорки любови ні милосердя для нашої душі; значить: для себе самих.

Не хочу вже говорити про тих, нерозсудних що журбу о душу відкладають аж на старість, або на той час, коли прийдеться покидати сей світ. Як можна працювати на душу тоді, коли і очі не довиджують і уха не дочувають і пам'ять не дописує, стареча неміч не дає до церкви піти, коли задля немічного тіла мусить і дух знемічнати. Як можна правдиво каятися, щиро висповідатися тоді, коли все тіло діймаючо болить, коли „задуха лапає“, коли мучить тяжка смертельна хвороба і тіло і душу конаючого. А ще коли грішно жив, до церкви ніколи не ходив; цілими роками до сповіди не приступав, такому думати про душу, якої не знає, ратувати її від вічної затрати ніяк неможливо. Не є неможливо — каже оден церковний Учитель — в послідній хвилі щиро покаятися. Але се річ вельми тяжка, бо чоловік, жиючи заєдно в тяжких гріхах, доходить до щораз більшої закамєнілости серця.

Колиж ми не дбаємо про душу, о ній не думаємо, нічого для неї не робимо, нею зовсім не интересуємося, так тим наглядно показуємо, що ми християни тільки з імені,

далеким і непевним сподіванням. Бог вислухав їх молитву, ласкаво прийняв їх труд і найвищим достоїнством поблагословив їх сина. Тому тиждень висвячено його на священика, а нині він служить між нами і за нас своєю першу св. Літургію.

Радуються приявні нині на цьому святі священики, бож це нова сила, молодший їх брат, зі щирим св. завзяттям вступає в ряди неустрашених працівників над поширенням царства Божого в людських душах і в людськiм життiю.

Всі ми спільно радуємося нині.

Тільки сам Всч. о. Григорій сумний і поважно задуманий. Його ум здає собі докладно справу: Який це тяжкий і дуже відповідальний обов'язок спочив на його слабосилих плечах.

Над вагою цього обов'язку нехай нам дозволить милосердний Господь в нинішній науці застановитися.

I.

Дорогі! Ми знаємо, що священик не дістає свого уряду від держави, ні від народу, ані від громади, але безпосередно від самого божественного Первосвященника Ісуса Христа. Сам Господь вибирає собі, кого хоче, і покликуює до своєї служби при престолі. Христос спочив своїм ласкавим зором на молодім хлопчині та лагідно і таємно вже зарання кликав його: „Іди за мною“. Передав його духовному настоятельству на виховання в св. науках і чеснотах, щоби протягом років перемінилося людське серце кандидата на серце священиче. В духовній Семинарії звертався часто підчас студій, підчас розважань і молитов божественний Спаситель до молодого Григорія: „Сину! Чи зможеш пити чашу, яку я питиму?“ (Мат. 20, 22).

По п'ятих роках надуми відповів він: „Господи, зможу пити цю чашу, коли Ти будеш при мені й допоможеш мені!“ Тоді щойно заяснив на душі кандидата незнищимий образ вічного Первосвященника, став він служителем Божого престолу як „священик повки по чину Мелхиседека“. Добровільно прийняв молодий о. Григорій чашу Христового священства, якої змістом є: освячувати, навчати і пасти повірену собі громаду. Тим самим прийняв він на себе строгу відповідальність перед небесним Суддею за життя і спасення частини людства, яку повірить Ісус Христос його душпастирській печаливості.

На кожній Службі Божій бачуть християни, що священик стоїть між престолом і вірними. Він передає жертву людий Богови, а дари Божі людям. В цій жертві складає він Богови найвищу славу і честь за своїх парохіян. Бож не всі в парохії віддають Сотворителеви належну честь своїм

життям і поступованням у приватнім, родиннім чи суспільнім життю. Деякі й щоденно знеславляють Божу велич і всемогучість. За тих злих і за всіх священик наче ця вічна лампа палає перед лицем Господнім день у день у церковних богослуженнях і в священничих молитвах непорочною полумінню слави Божої. Вся земля і ціле небо невислі віддати такої чести Богови, яку приносить священик кожною своєю службою Божою, коли кличе: „Се єсть тіло Моє“, „Сія єсть кров Моя“, „Твоя од Твоїх, Тебi приносим“, „Да святиться імя Твоє, да прийдець царствіє Твоє“. Здорові ви, родять ваші ниви, щасливі ви в родиннім пожиттю, вдатно розвиваються ваші діла? Все те незаслужений дар неба. За все те винен світ покiрну дяку милосердю Божому. На кождiй Сл. Б. несеться ця подяка відданням: „Благодарім Господа“ і відповіддю народа: „Достойно і праведно єсть поклонятися Отцу і Сину і Св. Духу...“ Де є нині та парохія, відки кожного дня не підносився би бунт проти Бога? І що проклин неба не заливає повинню нещастя наших парохій, це спричинює щоденна перепросьба, яка кожного ранка піднімається ясним промінням з наших престолів аж до стiп найвищої Любви: „Остави нам долги наша“. За гріхи своїх парохіян підставляє священик Божій справедливости непорочного Агнця, який на себе прийняв всі людські провини. Священик не перестає молитися за все, що тільки необхідне для життя нашої душі та для нашого тіла: „Хліб наш насущний даждь нам днесь... і не введи нас во іскушеніє, но избави нас от лукаваго“. Благально витягає руки, щоб щастя, здоровля і ласка Божа лучами тепла і світла обсинували парохію, щоб Боже змилювання засіяло в серцях заблудших і вернуло облудних синів, повних сокрушення на лоно доброго Вітця в небі. Немовлят хрестить на дітий Божих, ставить їх в ряди наслідників небесного царства, бо: „Хто не родиться з води й Духа, не може ввійти в царство Боже“ (Ів. 3, 5). Захлиснулись нещасні люди трутиною гріха, прийшли вони перед очі священика, відкрили перед ним у щирім розкаянні таємні скритки своєї совісти, і він — сам немічна людина — силою Божої власти відпускає їм гріхи: „Разрiшаю ты от всіх гріхов твоїх“. І вже поконана неволя дiявола, розірвані кайдати пекла свободно і легко відітхнула людська душа на вольностях Божого синівства. А зробив це священик силою Божого мандату: „Прийміть св Духа. Кому відпустите гріхи, тому відпустяться...“ (Ів. 20, 23). Голодних справедливости і жадучих істини кормить і гасить їх спрагу словом Божим. Між згромаджених вірних розділює небесну манну, Тіло і Кров Господа нашого Ісуса Христа, як завдаток вічності: „Я хліб життя, що з неба зійшов. Коли хто їсть сей хліб житиме во вік; а хліб, що я дам, се тіло моє, що я дам за життя світу“ (Ів. 6, 51). Хоче пара

новоженців звязатися вузлом любови на досмертне життя? Священик благословить їх і уділяє ласки неба на основини щасливої родини. „Чи хто не здужає між вами? Нехай призове пресвітерів церкви, і нехай моляться над ним, помазавши його оливою в ім'я Господнє; і молитва віри спасе недужого, і підійме його Господь; а коли гріхи вчинив, відпустяться йому“ (Як. 15, 14—15). Вкінці умерших силою заупокійних богослужень з чистилища визволяє, до небесних радощів доступ їм відкриває.

Отже священик безупинно оживлює благословенням неба цілий світ, підносить з упадку людські душі, рятує їх від пекольної загибелі, лікує всякі немочі душ і освячує кожду людину доброї волі. Наче стрілець на стежі стоїть він на чолі парохії і не бачить ні богача, ні нуждаря, ані пана, ні слуги — тільки бачить дорогих своїх братів, котрі часто підпадають нуждам і гріхам, а котрі призначені до вічного життя в небі, та голосом евангелія старається їм вказувати правильний шлях до ласкавого Бога. Він не забуває слів св. Павла: „Всякий бо архієрей із людей узятий для людей поставляється на служення в тому, що Боже, щоби приносив дари і жертви за гріхи, котрий може мати співчуття для нетямущих і блудячих“ (Євр. 5, 1—2).

Бачите? Власть священика границь не знає, щодня брами неба відчиняє, Царя слави на престолах церков саджає, грішників у святців перемінює. Без священика можна дійти до майна, до значіння в людей, але до неба ніколи. Така є виразна воля Бога.

Відси то випливає та величезна відвічальність кожного священика. Така його служба, що він відповідає за благословенну дочасність і спасенну вічність тисячок людей.

А прецінь природа його така квола й хитка, як першого ліпшого чоловіка. Це саме сумом і переляком наповняє душу священика. Хто знає, що його в життя стріне? Священик часто життя своє перемучує в глухій закутині, навіть без можливої хати. Часто терпить брак найконечніших середників до життя і мусить безпомічно глядіти на діймаючу нужду своїх найблизших. Часто переносить тяжку кривду й переслідування від тих, над котрими ціле своє життя працює, яким бажає неба прихилити. Заєдно лякається він цієї страшної відвічальности за спасення людських душ задля своїх власних сил. Оця нерівність, яка існує між званням священика і його особистою убогістю та немією, захмарили радість нинішнього торжества на чолі неопресвітера Григорія.

II.

Другим обовязком священика є навчати людей. „Ідіть по всьому світу й проповідуйте евангелію усякому твориву“

(Марк. 16, 15). „Ідіть отже навчайте всі народи, навчаючи їх додержувати всього, що я заповідав вам“ (Мат. 28, 20). Отсим поручив наш Спаситель учительський уряд своїм апостолам і їх наслідникам, якими є єпископи та їх помічники, священики.

Надармо людський дух старини шукав за своїм Господом і Сотворителем. Розщипався він у глибоких філософіях за найвисшою Мудрістю. Але щож? Не довелося йому на довгім своїм шляху знайти відвічної Істини. Тому дав нам старий світ у спадку великі цінності в мистецтві й науках, але в пошукуванні за Богом, за безсмертністю, за оконченою ціллю людини лишився нам сам тільки хаос. А це прецінь найважніша справа: „Сеж життя вічне в тому, щоб знали Тебе, єдиного правдивого Бога, та кого післав еси, Ісуса Христа“ (Ів. 17, 3). Наглядно переконатися можемо, що коли від світської науки залежить ведення війни, лікування хорих, будова залізниць, камениць, гостинців і т. п., — то від Христового євангелія зависить вічна щасливість, щасливість людської душі та справедливі міжлюдські, соціальні відносини, які становитимуть все суть щастя людини чи народу в дочасности. Своім маленьким розумом ніколи не булиб люди дійшли до тих релігійних і моральних понять, які нині мають навіть анальфабети завдяки Христовій науці, голошений священиками. Сам Спаситель каже: „Обявив я імя Твоє людям“ (Ів. 17, 6). А апостол народів додає: „Всяк бо, хто призове імя Господнє, спасеться. Якже призиватимуть Того, в кого не увірували? Якже віруватимуть, про кого не чули, якже чутимуть без проповідуючого? А якже проповідатимуть, коли не будуть післані?“ (Рим. 10, 13 — 15). Оце ті післанці св. Церкви, священики навчають людей: хто це Бог та яке відношення людини має бути до Нього? Зясували нам Боже провидіння на основі: „Тай волосина з голови вашої не загине“ (Лук. 21, 18). На нужду й терпіння впливає наука небесного Вчителя слова потіхи: „Блаженні сумні, бо такі втішаться“ (Мат. 5, 4). Перед тягарем життя додає відваги: „Бо ярмо моє любе, й тягар мій легкий“ (Мат. 11, 30). Оголошує заповідь любови: „Возлюбиш Господа Бога твого... Люби ближнього твого, як себе самого“. Послідовно навчає євангельська наука переводити в практику любов ближнього через діла милосердя: „Голодного накормити, нагого приодіти і т. д.“ За виконування діл милосердя обіцяє небо в притчі про Страшний Суд. Щоб людський захланности та нахабности поставити греблю, кличе наука, голошена Христовими священиками: „Щож за користь чоловікови, хочби світ увесь здобув, а душу свою занапастив? або що дасть чоловік у замін за душу свою?“ (Мат. 16, 26). Щоби чоловік пізнав вартість своєї душі, представляє нам євангельська наука дорогоцінний ви-

куп цієї душі аж страстями і смертю Сина Божого, доказує вона вічне існування людської душі появою вмерших Мойсея та Ілії при Преображенні, також воскресенням Лазаря, з Наїн та доньки Яіра, а найбільше славним воскресенням молодця Госп. Іс. Хр. Дітям загрожує прокляттям за кривди, за невдячність і непошанівок, заподіяні родичам. Примірами Христа Господа і св. Мучеників навчає жертвенного героїства за друзів. Наука Христова вже за ап. Павла затарасовує прірву між рабом і паном, між жидом і римлянином, греком і варваром. У стіп Розп'ятого відвічні вороги подають собі братню долоню, всіх оживляє одна віра, яка пепорочним звеном любови зв'язує всіх правдивих учеників Христових без огляду на вік, на расу чи віддаль в одну рідну родину. Слушно тому кликали апостоли: „Господи, до кого йти нам? У Тебе слова життя вічного“ (Ів. 6, 69). Фактично ніхто більше від священика не працює над систематичним навчанням народа. Він ціле життя, кожної проповіді й катихизації звертає очі дорослих і дітей, образованих і простих на відвічну Правду і примінення людського життя до неї у всіх його проявах.

Євангельська наука являється однаково необхідною для всіх суспільних шарів кожного народа на світі й для всіх часів. Вона, як наука Божя, ніколи не переживається, а всіх людей на землі однаково обіймає глибиною свого змісту та ублагороднює їх. Будьмож все вірні Христовій науці, а рішучо не згинемо! Бо „Бог і мертвить, Бог і живить; Він зводить у глибіню і в гору підносить. Ноги праведних Він стереже, а безбожники в темряві потонуть; бо не своєю силою кріпкий чоловік“ (І. Сам. 2, 6 і 9).

Таку це важку науку Божу підіймився голосити людям о. Григорій.

III.

За приміром Христа Господа обов'язаний священик глядати крізь—усюди заблудшої овечки. Відси то кождий священик повинен з обов'язку бути вітцем для обездолених, порадиником у сумнівах, потішителем у смутках. Де нужда — там поміч і розраду вносити має; де незгода панує—там галузку мира; де біль — там Розп'ятого; де борба за слухність — там силу Божу.

Нераз говорять вороги Церкви: „Роля духовенства вже відіграна, вже безповоротно минулися часи священиків, нині люди обійдуться без їх опіки, в новітнім житті нема місця для них“.

Вірте, дорогі християни, що саме це новітнє життя конечно домагається скрізь праці й присутності священика. Ще ніколи в бурливім житті народа не був священик так необхідно конечний, як саме тепер.

Там, де розпука груди болем роздирає, де серце з надміру горя в стрипці рветься, де шпитальні зойки скиглять вічну жалобу, де смерть на людину засіхає—ох, там скрізь нині зовсім так само, як перед сотками літ, треба й то дуже треба незаступимої помічі священика. Тисячі рук найбільшійших, часто зовсім опущених, осиротілих, простягається за священиком, десятки тисяч очей шукає його, сотні тисяч голосів кличуть його на рятунок кожної хвили дня і ночі. Цей могутній стогін недолі, якого не чують люди цього світа, безнастанно гомонить в ухах священика, втискається в його серце, не дає йому ні спокою, ні відпочинку. Каже священикови спішити там, де убожество голодом і холодом панує, де страдаюче серце лютим болем стогне, де вдова на лиху долю плаче, де сирітка за материнською опікою шукає, де самотній хорий смерті очікує, де нещасний грішник спасення потребує. І він наче євангельський Самарянин скрізь кріпить, гоїть, спасає. Навіть на чужину біжить за своєю овечкою, щоб там тобі тугу за рідним краєм облекшити, зі злої дороги завернути, не дати занідіти в твоїм серцю пам'яті про Бога й твою родину.

Христос Господь переходив землю за свого чоловічого життя, добро творячи людям. Нам лишив наказ: „Люби ближнього твого, як себе самого“. (Мат. 22, 39). „Хто не любить брата, пробуває в смерті“. (1. Ів. 3, 14). „Більшої тієї любови ніхто не має, як щоб хто душу свою положив за друзів своїх“ (Ів. 15, 13) каже Христос, а народня приповідка говорить: „В біді найкрасше приятеля пізнати“. Пригадайте собі, що в народнім лихолітті все наша Церква несла рятунок суспільности, а в приватній нужді найскорше знайшли ви серце і поміч таки у вашого священика. Вже майже дві тисячі років доказує кат. Церква своєю працею для найбільшійших свою ширю любов до них, і тому то з тих найнижших верств рекрутувалися вже в перших віках християнської ери найчисленніші та найгорячіші ісповідники Христової віри, які свої переконання часто оплачували дорогою ціною власного життя. Вкінці не сміє укр. кат. священик забути про ще один свій важний обов'язок супроти рідного народа: про зєдинення укр. православної Церкви з Апостольською Столицею. Єдиноспасительною Церквою є. безсумнівно тільки кат. Церква, на чолі котрої стоїть римський Папа. Тільки їй приобіцяв Божий Син, що буде з нею до кінця світа, і тому навіть ворота ада не переможуть її. Щасливий нарід, який побудував своє існування на тій незнищимій скалі.

Порівняймо цевковно-народну працю гр. кат. духовенства в Галичині з такоюж працею правосл. духовенства за сокальським кордоном, а віч на віч переконаємося, що навіть дочасне спасення укр. народа рішучо лежить у якнайскор-

шім зєдиненню нашого народу з св. Апост. Столицею. Розуміли цю Божу й спасительну силу кат. Церкви великі проповідники України на її історичному ході, тому старалися нераз через св. Унію налагодити тісні звязки з римськими Папами: король Данило, митроп. Григорій Цамблак, митроп. київський Ізидор, митроп. Іосиф Солтан, творці Берестейської Унії і др. З гетьманів знова: під кінець свого життя Богдан Хмельницький, Виговський, Мазепа, Орлик — як це твердить проф. др. Мик. Чубатий („Нива“ 1916). Нині св. Апост. Столиця пильно стежить за церковними подіями на Вел. Україні. Здається, зближається переважна історична хвиля: Україна зєдиниться з кат. Церквою. Українське серце зпоза Галичини прагне спасення, Божої правди, й щасливішого людського життя. Крик їх серця мусить відбитися живим відголосом у серцю нашого гр. кат. духовенства. З братніми почуваннями понесемо католич. правду на Схід, щоб нею пронизати ціле життя всіх українців на спасення і величню майбутність нашої батьківщини

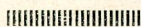
*

*

*

Такі важкі й відвічальні обовязки лягли тягарем на слабосилі рамена молоденького о. Григорія. Чи не оправдана його нинішня сумна задума? А за цими обовязками криється незнана, таємна стежка його особистої будучности. Може священиче життя принесе йому самі хрести? Сам Христос прецінь не обіцяв своїм наслідникам догідних достатків, а заповів: „Не більший слуга пана свого. Коли мене гонили, і вас гонитимуть“ (Ів. 15, 18). Тому нині лучім наші молитви з першою Службою Божою молодого неопресвитера і молимся, щоб ні в благодатних днях мирної праці, ні в лютих днях переслідувань не опускав о. Григорій всемогучого Христа Бога, але щоби жеврів в його серцю вічний вогонь ревности та посвяти за кат. Церкву, за зєдинення з кат. Церквою цілого укр. народа, за спасення людських душ. Побажаймо, щоби праця о. Григорія родила скрізь між повіреними йому людьми щирю побожність і високу моральність. Нехай там, де він працюватиме, лучаться найширші верстви народа зі своїм Спасителем в частім св. Причастю, нехай буйним життям розцвітуться церковні брацтва й христ. стоварищення, нехай здорова просвіта і добробут та дочасне щастя запанує скрізь, де падатиме ревний посів о. Григорія.

Перед тобою, о. Григоріє, записала наша історія не одно імя великих наших священиків на незабутню пам'ять. Найдеш там взори, гідні наслідування. Іди за їх приміром, якщо хочеш у спокою совісти ждати на Божий суд і осягнути вічну нагороду за незмарноване життя. Амінь.

О. Й. Осташевський

Про любов до свого народу

„Прийняв ізраїля, слугу свого,
згадавши милосердя своє, як говорив
до батьків наших,
Авраама й насіння його по віки“.
(Лук. 1, 54).

Сповнилася обітниця, дана Богом ще в раю. В убогу кімнату Назарету злітає з небесних висот архангел з благовістям до Пр Діви Марії, що з призначення небесного Вітця має стати матірню Сина Божого, нашого Спасителя і Відкупителя.

Преважна хвиля в історії світа. На неї ждали цілими тисячами років бурливі моря і високі гори зі своєю маєстатичною повагою, віковічні ліси з їх таємним шепотом та зелені коври землі, пронизані багатством квітня, деревина, обсипана щедро золотим овочем, і вся природа, повна розкішного гамору співучих пташок та засіяна тисячами зірок. Але найбільше нетерпеливо ждав цієї хвилі чоловік. Саме до цих тисячів народів, які по вічні часи замешкуватимуть землю, мав прийти Спаситель, їх мав Він спасти від пекла, їм мав Він принести успішний лік на всі їх рани, болі й немощі. Для людей мав божественний Месія оснувати царство любови і справедливости на землі, а небо вислужити на вічність. Зближалася благодавна перемога неба над темним прокляттям пекольних сил. Важнішою хвилею не переживав світ. І в цей преважний момент лине зі зворушеного серця Пречистої гимн величання й подяки за те, що Господь „приймав Ізраїля, слугу свого, згадавши милосердя своє, як говорив до батьків наших, Авраама й насіння його по віки“. Пренепорочна дякує Богови, що сходить з небесного престолу милосердний Спаситель і вибирає нарід Марії Діви за свій нарід, а її рідний край за свою земську вітчину, що приносить спасіння насінню Авраама.

На віки лишиться цей гимн Пречистої заохотою для нас, що кождий християнин повинен молитися за свій рідний нарід, за його дочасне й вічне спасіння.

Преблагословенна Діво, поможи нам у нинішнім розважанню.

I.

Дорогі! Цілковита загибель готовилася Ниніві. Пророк Йона заповів знищення міста й народу за грішне життя. Здрігнувся тамошний цар і видав приказ: „Щоб ні люди, ні скотина, ні воли, ані вівці нічого не їли й не пасли тайводи

не пили; та щоб люди окриті були вереттям, і скільки сили, взивали до Бога, та щоб кожне покинули ледачу дорогу свою й несправедні вчинки рук своїх. Хто знає, може Бог ще змилюється й відверне від нас палаючий гнів свій, і ми не погинемо“ (Йон. 3, 7-9). На таку покуту й мольбу післав Бог у відповідь своє милосердя: „І побачив Бог їх учинки, що вони покинули свою ледачу дорогу, й пожалував Бог наслати на них те лихо, яким їм був загрозив і не наслав (Йон. 3, 10).

Біблія розказує, які то тяжкі часи доводилось нераз переживати ізраїльтянам. Єгипетські фараони оголосили лютиим указом загладу жидам: щоб топити у воді кожного новонародженого ізраїльтянина; щоб силою цілих поколінь ізраїля будувати височезні піраміди, розкішні святині, величаві палати, довговікові гробівці, небезпечні греблі й гати над Нілем та провести наводнення цілих країн. Під такт нагайок і проклонів єгипетських наставників двигав нещасний ізраїль неблагану свою долю. Здавалося, прийдеться вибраному народови сконати в твердих кайданах, в жорстокій неволі.

Нераз пустіла жидівська земля, в руїнах опадав св. Сіон. Тисячами виводили вороги синів ізраїля з їх вітчизни назагибель, на винародовлення, а рідний край колонізували чужинцем. Віками дужався ізраїль зі своїми ворогами, століттями кровавилися в жертвеннім завзаттю його найлюбішні сини. Кількома наворотами томився жидівський нарід у лютих неволях сусідських царів і їх сатрапів, карався в крайній поневіріці та невиносимих злиднях. І ніхто не вглядав в його тілесні рани, ніхто в його болі душевні. Нераз здавалося: Згине ізраїль!

Але ні! Найпобожніші та найревнійші зпоміж ізраїля роками покутували й благали в покорі Бога, щоб визволив вибраний нарід із нещастя. А Бог у найбільшій скруті посилав спасіння потомкам Авраама. Кожний раз ласка й милість Божа залежали від поправи життя і від молитви народа. А молитва народа була повна свідомости провин, повна жалісливої покорі та надії на многомилостивість Божу.

Пречудний примір такої молитви за нарід находимо в Ст. Завіті: „Господи Боже небес, Боже великий і страшний, додержуючий завіт і ласку тим, що люблять тебе й перестерігають заповіді твої! Нехай будуть уші твої уважливі й очі твої отворені, щоб вислухати молитву слуги твого, якою я тепер день і ніч благаю тебе за синів ізраїлевих, слуг твоїх, і сповідаюся з гріхів синів ізраїлевих, якими согрішили ми перед тобою, согрішили і я і дім вітця мого. Ми проступились перед тобою й не додержали заповідей і постанов і законів, що дав еси Мойсееви, слугі твому. Але

спогадай на слово, яким заповів еси Мойсееви, слугі твому, кажучи: Коли провинитесь, розсію вас поміж народами; колиж обернетесь до мене й держатиметесь заповідей моїх і виконувати їх, то хочби ви були вигнані на край неба, я звідтіль зберу вас, і приведу вас на місце, що вибрав собі, щоб імя моє там пробувало" (Неем. 1, 6-10). Не міг Господь пропустити мимо такої ревної молитви Неемії, вислухав її, бо ось ненадійно цар Кир дозволяє ізраїлеви вибратись у рідний край на відбудову сіонської святині та незабутнього Єрусалима.

II

В Нов. Завіті остане на все для християнської душі звершеним приміром у всіх життєвих проявах наш божественний Учитель. Скрізь зазначає Він свою релігійну і народну приналежність до ізраїля. На жидівські свята спішить до єрусалимської святині молитися за свій нарід. Як учитель навчає і робить чуда тільки на жидівській території, бо хоче, щоб жидівський нарід став основою царства Божого на землі. Боліє, а навіть плаче над близьким упадком Єрусалима й рідного народу. В поході на Голготу, вгинаючись під тягарем хреста, забуває власне терпіння, а оточуючим його і спочиваючому йому жінкам вказує майбутню недолу ізраїля: „Не плачте надо мною, але самі над собою і над вашими дітьми“. Безперечно, що докладно розумів науку Іс. Христа, найревнійше поширював її між ріжними народами та найкрасше поясняв її в своїх геніяльних листах св. апостол Павло. А прецінь бачимо і переконаємося з його посланій, що наука Христова не боронила йому бути горячим жидівським патріотом, любити свій нарід і молитися за нього. Сам він признається: „Великий мені смуток і безустанний біль у моім серці, бо я сам бажавби бути відлученим від Христа за братів моїх, рідних мені по тілу“ (Рим. 9, 2-3). То знова, видячи народню нерозкаяність і упадок жидівства, кличе: „Браття, бажання мого серця і молитва (йде) до Бога за ізраїля про спасення“ (Рим. 10, 1).

III

Така вже воля Божа, що людство ділиться на ріжні народи, які мають свої держави, свої рідні мови, свої питомі обряди і способи величання імени Господнього. Навіть у небі — евангелиста св. Івана — будуть ріжні народи оточувати престол Сотворителя: „Поглянув я, і ось пребогато людей, котрих ніхто не міг перелічити з кожного народу і роду людей і язиків стоїть перед престолом і перед Агнцем, зодягнені в одежі білі, а пальмові вітки в руках їх“ (Откр. 7, 9). Кат. Церква, яка є непомільним провідником на дорозі до неба, навчає, що на підставі 4. заповіді Божої треба

любити свій нарід навіть більше від рідних родичів, і треба бути карним членом свого народу, треба ідейно працювати для нього, а як зайде слухна й справедлива потреба, тоді обов'язком нашим покласти на народнім жертвеннику навіть жертву власного життя. А передовсім кождий, від дитини до старця, від найбіднішого до найбогатшого, від малограмотного до високовченого, від сірого робітника до народного провідника, чи слабкий чи здоровий, хто тільки живе і причисляє себе до якогось народу, повинен щоденно молитися за свій рідний нарід і за його долю. Щоб спонукати людей до ідейної праці та до ревної молитви за рідний нарід, величає кат. Церква старозавітних богомольців-патріотів — Мойсея, Ісуса Навина, суддів, пророків, Юдити, старця Елеазара, матір Макавейську, Юду Макавейського божими угодниками та й ставить їх життя і ділання за примір людям усіх віків і народів. А навіть сама кат. Церква бере чинну участь у народних святах своїми відправами, благословеннями, молитвами і процесіями. Сама кат. Церква настановляє покровителями кожного народу його рідних святих і поручає в них заступництва шукати. Не забороняє по храмах молитовно-народних пісень співати, як пр. „Боже великий, єдинийни...“

Або: „О Мати Божа, о райський Цвіте,
Тебе благають вкраїнські діти“...

Врешті, коли нависнуть над народом грізні лихоліття та й загрозять повинню руїни всьому народньому доріткові і безпощадною загладою навіть життю-буттю народа, тоді кат. Церква ханається наймогутнішого свого середника, якому імя: молитва. І тоді заряджує по всіх храмах публичні молебні та спільні молитви, щоб Вседержитель відвернув „время всенароднія скорби і злого обстоїння“.

IV

Дорогі! Коли приходить ся згадати наш рідний нарід, то серце крається з надмірного болю.

Мовби дивився пророк Єремія на нашу гірку долю, описуючи: „Гляньте, придивіться, чи є біль такий, як мій біль, що на мене впав, що післав на мене Господь у день палаючого гніву свого?... Учинив мене бідним та мучить мене день поза день... Господь обезсилив мене. Очи в мене від сліз потемніли, нутро моє буриться в мені, жовч із печінок летиться на землю задля погибелі дочки народа мого; бо й діти й немовлята при грудях мруть із голоду по улицах... Глянь, чи вони (вороги) сидять, чи встають — про мене в них все — глумлива пісня... Рана бо твоя, мій народе, мов те море, широка; хто здоліє загоїти її?“

Страшна кара! Защо таке нещастя впало на наш нарід? Хиба тільки за наші власні провини і за провини наших батьків.

Тому то навіть ті дикі людські племена, що живуть у далеких закутинах нашої землі, до яких не дійшло ще світло Христової віри, на свій спосіб шукають Бога і на свій спосіб знаходять Його; самі собі вирізують з каменя, роблять із золота та срібла і моляться до Нього, величають Його. Але не лишив Господь Бог всіх людей так, щоби самі шукали собі дороги до Нього. Він, як той найліпший Батько, післав нам Сина Свого одинака, що відкупив нас з неволі гріха, навчив божої правди, а також доброї молитви. Тому молитва християнська це найкраща, наймиліша Богови молитва! — Тож застановімся нині над тим: 1) що таке молитва, 2) якою вона повинна бути та 3) чому чоловік повинен молитися?

Молитва, як учить нас катихизм, це піднесення думки до Бога; значить, кожда думка, піднесена до Бога; для Його звеличання, є вже молитвою. Як видно, молитва — це річ дуже проста і для всіх все доступна. До неї не треба ні високої науки, ні красної вимови, ні майна, ні гроша ні навіть здоров'я (бо й недужий на ліжку може молитися), ні великої сили не треба, вистарчить знати Бога і себе, знати: хто Він, а хто ми, який Він могучий, добрий та милосердний, а які ми слабі, немічні і потребуєчі. Вистарчить лиш подумати про Бога, полинити до Нього гадкою та порозмовляти з Ним щиро й сердечно. А предметом тої розмови — молитви може бути або прохання за щось, чого ми потребуємо, і така молитва зветься благодаренна, або перепрошення за провини — молитва примирительна, або прошення — молитва просительна, вкінці звеличання Бога за Його велич доброту, достоїнство — молитва славословна. — Молитва — це розмова з Богом. Дорогі Браття. Подумайте лиш трохи, яка її гідність: розмова з Богом! Яке це велике щастя для чоловіка! Таж ми нераз, бачучи славних, великих, високопоставлених людей, або коли чуємо про них, чи читаємо в книжках та часописах, так і мріємо, якби то нам було можна заізнатися з ними, поговорити, зазнати тої чести. А тут у молитві ми зближаємося до самого Бога, Творця і Пана всього всесвіта.

З самим Богом розмовляємо, Він немов знижується до нас, наклонює своє ухо та слухає наших слів. Ох! Якаж це велика честь, яке щастя, для бідної слобої людини — ми на авдієнції-послухання у самого Бога! Колиж таку ласку дає нам Господь в часі молитви, то подумаймо над тим, як ми повинні ту ласку приймати, як ми повинні молитися. — Сила молитви дійсно могуча, але певна у наслідки лиш тоді, коли добре молимося.

(Дальше буде)

ПРОПОВІДІ

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО Ч. 6

* * *

Про молитву

(Докінчення)

Як молитва наша не все вислухана, то вина того не по стороні Бога, а по наших боці, як каже св. ап. Яків: „Просите, але не дістанете, бо зле просите“. Щоби наша молитва була добра, мусить мати ось які прикмети. Передусім ми повинні молитись 1) уважно. Головна тут річ, щоби молитися з увагою, значить звертати увагу на те, що говоримо. Возьмім примір: коли маємо комусь щось важного розказати, то уважаємо, щоби добре і ясно це представити, тим більше, як це високопоставлена особа.

Друга річ це 2) бажання, щоби Бог нас вислухав. Від бажання бути вислуханим залежить наша ревність у молитві, бо кождий з нас те знає, що, коли чогось щиро бажає, о те і ревно просить. І ніколи не забракне нам тої ревности у молитві, як лиш будемо пам'ятати про те, що всяка хвилинка нашої розмови з Богом, є все чимсь великим, поважним, та що важне для нас і те, о що Бога в молитві просимо.— По третє наша молитва мусить бути 3) покірна. Сила прохання лежить у покорі, й тому, чим прохання покірнійше, тим сильнійше. Возьміть приклад із себе, із щоденного життя. Якби хтось прийшов до вас просити о щось, що йому цілком не належиться і просив гордо, бундючно, з легковаженням, чи прихилилисяби ви до його прохання, далиби бажану річ? Або примір, який дав нам Божественний Учитель Іс. Христос у причті про „митаря і фарисея“. Хто вийшов з церкви оправданий, кому простив Бог гріхи, чию молитву вислухав? Чи гордого фарисея, що на переді, на виднім місці вихваляв свої заслуги й немов кликав: „Видиш, Господи, який я добрий, праведний, щедрий, нагороди мене за це, бо мені то слушно належиться“? Ні! Господь вислухав покірної молитви митаря, що клякнув незаметний у притворі, відчував тягар гріхів своїх та залежність свою від Бога, бився в груди і просив

прощення. Знаймо, що коли Бог нас вислухує, то чинить це самотньо з ласки; а що ласка не знає ні права, ні обов'язку, тому в правдивій просьбі нема місця для гордості.

Ми маємо бути покірними при молитві не лиш у серці, але, як митар, також на зовні. У св. Письмі кажеться: „Бог гордим противиться, а покірним дає ласку“. — Далі молитва мусить бути 4) повна довіря. „Колиби ви мали віру, як те зерно гірчиці — навчає Іс. Христос — і сказали тій горі: двигнися і кинься в море, вона кинуласяби“. На іншій місці: „нехай буде вам по вашій вірі“. Тай: „Все, чого просите у молитві віруючи, одержите“. Ось Бог обіцяв, що не відійдемо без заплати, коли з вірою будемо до Нього прибігати. Ба що більше! Він приказав нам просити, бо знає, що у всіх ми лиш на нього здані, Він нашим Паном і Батьком. О, коли земський отець не відмовляє синові, як о щось потрібного просить його, то оскільки певніше не відмовить небесний Батько своїм дітям того, що з вірою будуть його благати. Та буває, що наші гріхи, наше грішне життя захитують в нас довіря. Пам'ятаймо тоді, що чим більше є почуття нашої негідності, тим красший підклад для Божого милосердя. І молитва грішника мила Богови, коли лиш є у нього бажання повернутись до Бога і поправитися. Однак Бог тим певніше вислухає нашу молитву, чим чистіше наше серце та чим ревніше заховуємо його заповіді. Це одна основа тої надії, що Бог вислухає нашу молитву, а друга є тоді, коли ми самі милосерні, коли радо спомагаємо наших ближніх, мирно з ними живемо та прощаємо їм всякі урази, кривди. Навчає Ісус Христос: „Коли станете на молитву, відпускайте, коли що маєте на кого, щоби ваш Отець на небі відпустив вам ваші провини“. 5) Пята прикмета доброї молитви це витривалість і постійність. Дуже рідкі випадки, щоби вислухав кого Господь зараз і дав йому те, о що просив. Тому многі тратять скоро охоту до молитви та довіря, і кажуть: „Я хіба цілком не вмію молитися, коли Бог мене не вислухує“. Не все воно правда, молитися вміє кождий, але мало хто вміє молитися витривало, а лиш така молитва могутча перед Богом. Примірів у св. Письмі на витривалу молитву є багато, однак найкрасший примір витривалості, і так сказатиб „упертої“, просьби до Бога та користи з Божої провелоки у вислухання подає евангеліст Матей (15, 22—28): „Ісус відійшов в сторону Тиру і Сидону. І се жінка хананейська вийшла з тих сторін і кликала, кажучи: Помилуй мене, Господи, Сину Давидів, моя донька тяжко біснується. А він не відповів їй ні слова. І приступили його ученики та благали його, кажучи: Відпусти її, бо кричить за нами. А він у відповідь сказав: Мене післано тільки до погибших овець дому Ізраїля. А

вона приступила і поклонилась йому, кажучи: Господи, поможи мені. Він же у відповідь сказав: Не добре відбирати хліб дітям, а кидати псам. А вона сказала: Так, господи, алеж бо і пси їдять кришки, що падають із стола їх господарів. Тоді сказав їй Ісус у відповідь: Жінко, велика твоя віра, нехай буде тобі, як ти хочеш. І одужала її донька від тої години“.

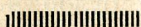
Довга і холодна видається нам відповідь Ісусова та вона пліла не лише із милосерного, а також і всевідучого серця, що бажало дати їй більше, як просила, бо не лиш здоров'я її доньці, але й зріст у покорі та вірі для її власної душі. Цей примір нехай нам завжди буде перед очима, коли проволока у вислуханню знеохочує нас і відводить від продовжування молитви, бо коли Бог зволікає, то лиш для більшого нашого добра. Як ми не устаємо в молитві, хоч навіть Бог не дає того, о що просимо, то вже через те саме, що більше молимося, багато зискуємо, бо держимося Бога і віримо йому, а се не остане без нагороди; Бог не є нашим слугою, щоби сейчас подав те, о що просимо, і як нераз у земських справах треба довго знаходитися, щоби щось досягнути, так і тут. Та крім того кожда молитва таки богато випрошує у Бога, лиш не все ми бачимо те вислухання, бо замалий наш розум та наше знання, щоби ми могли доглянути, у чім нам поміг Господь. Те Боже вислухання, яке часом оком побачимо або відчуємо душею, це лише мала капля супроти непроглядного моря невидимих висших діб, котрими нас Бог обсипує задля нашої постійної витревалості, доброї молитви. Аж тоді, коли побачимо Бога лицем у лице, зрозуміємо також, що нам дала молитва, і будемо почувати себе безмірно щасливими. 6) Ще треба нам молитися в ім'я Ісуса Христа, т. зн. покликуватися на Його заслуги і головню о річі конечні для нашого спасення, а не лиш о земські, бо сказано: „Шукайте вперед царства Божого, а все доложиться вам“. 7) На кінець нам треба часто практикувати молитву, щоби навчитися добре молитись, бо коли нам молитва тяжко приходить, то одною з причин є те, що замало молимося. Стараймося полюбити молитву, то вона стане для нас легкою і час на неї все найдеться. Хто що любить, на те має час!

А тепер спитаймо: чому нам треба молитися? — Перша причина це наказ самого Бога. Вже в Ст. Завіті приказав Бог що семий день святкувати. А те святкування ґрунтується на Богослуженню та Богопочитанню, що якраз проявляється молитвою чоловіка до Бога. Ісус потвердив цю старозавітну заповідь і своїми прикладами та словами накладає на нас обов'язок молитви. Він виразно навчає: „Просіть, а дасться вам“. „Моліться, щоб ви не попали у напасть“. Христос дав нам взір чудової молитви в „Отченаші“ і сам дуже часто

молився. — Далі чоловік повинен молитися до Бога із почуття вдячності за ті добродійства, які він дістає від Нього. У життю то так водиться, що один другому дякує за кожду прислугу, за якебудь зроблене йому добро. А чейжеж те добро, яке ми дістаємо від людей, і порівнати не можна з тими великими і нечисленними дарами, які ми дістаємо від Бога. Бог дав нам життя, дав ласку, що належимо до св. кат. Церкви, дає нам хліб і одежу і світло і тепло, все, що тільки маємо, чого лиш тільки уживаємо, що піддержує наше життя. Отже, коли людям дякуємо, оскільки більше ми повинні дякувати Богови. — Наконєць ми мусимо молитися, бо цього вимагає наш власний інтерес. Ми самі зі себе слабі, немічні, склонні до злого більше чим до доброго, ми тяжкі, оспалі в справах нашої душі, її спасення. І якщоб не помагав нам Бог своєю ласкою, якщоб не піддержував, не вів, колиб лишив нас власному знанню, власним силам, то скоро дійшли би ми до найбільших упадків, а то і до вічної заглади. Оповідають про одного ірляндського державного мужа, що він мав звичай кожного року виїжджати до монастиря і там через кілька днів віддавався молитві та розважанню вічних божих правд. У тому часі він нікуди не виходив і нікого у себе не приймав. Але коли раз той державний муж виїхав до монастиря, почалися у парламенті наради в справі визволення Ірляндії. Зажурилися тоді політики, бо нестало між ними провідника, а він міг зробити дуже багато, бо мав у парламенті дуже великі впливи. Посилають вони тоді до нього послів у монастир з проханням, щоби він негайно прибув на наради. А він ось що відповів послам: „Не приневолюйте мене переривати мою молитву, а радьте спокійно самі; самі добивайтесь наших прав, а будьте певні, що Ірляндія стане вільна, бо я тут буду молитися за те, а моя молитва більше допоможе, чим мій розум і рада в парламенті“. І справді так сталося. — Ось бачите, дорогі браття, яке велике зрозуміння молитви мав той справжній ірляндський патріот! Такого зрозуміння треба і нам усім особливо тепер, у тих тяжких часах та невідрадних відносинах. В кожній справі нам треба молитися, у вічній і дочасній, приватній та суспільній, бо добра молитва все може.

Колиж така велика сила молитви, то треба нам молитися багато, дуже багато. Не треба обмежуватись на молитву лише в неділі і свята, як приходимо до церкви, коли беремо участь у Богослуженні. Ні! молитися треба завсіді: рано, як встаємо із сну; вечір, коли кладемося на спочинок; перед їдою і після неї, бож той хліб та страва, що її споживаємо, це божий дар. Чиж не годиться за нього подякувати? Часом це тяжко, часом чоловік дуже зайнятий або змучений, різно буває. Але всетаки стараймося хоч малу хвилинку посвятити Богови. Одно „Отче наш“, „Богородице Діво“ не потребує.

довгого часу, ані великого зусилля. — Життя правдивого християнина повинно бути життям між небом і землею; воно повинно бути немов те дерево, що виростає із землі, але своїм верхів'ям купається високо у чистому воздуху. Воно повинно цвісти великими живими цвітами, що лучилиби чоловіка з Богом. А одним з найкрасших цвітів це молитва, це глибоко всепрймаючий дух молитви, що має проймає душу чоловіка у кожний час, у кожду хвилину. А духа молитви має той, хто молитву високо цінить і на ділі показує, що він глибоко переконаний в її необхідній потребі, та має сильну і непохитну віру в її всеуспішну силу. Як довго сей дух молитви в нас живе, так довго Бог і все, що добре, має в нас сильну основу і трівку підвалину. Людина, що має духа молитви, у всіх своїх ділах молиться Богови. Така душа все є гадкою при Бозі і з Богом. В терпінні вона жаліється Господеви, в радості співає йому і славить його, в нещасті шукає у Нього помочі, в гаразді дякує йому. Так жили всі праведники мужі, жінки й діти, мученики й ісповідники. Вони дали нам своїм життям взір, який ми повинні наслідувати, бо і наша ціль та сама, що і їх: Слава Божа і йти до Нього дорогою заповідий, щоби колись у щасливій вічності досягнути його на все, і в безмежнім, нескінченім щастю співати йому похвальну пісню, молитву у вічні віки. — Амінь!

о. Онуфрій Гайовський

Неділя VII. по С. Д.

(Про словні гріхи)

„І як вигнав (Ісус)
біса, то німий заговорив“
(Мат. 9, 33).

Нема на світі такої науки, щоб почислила всі Божі сотворіння. І хто зна, чи знайдеться коли такий ум, щоб дав собі раду з їх числом, родами та дарованнями. А такий великий людський розум! Та покищо той розум каже нам усім згодитися на одну правду. Між усіми дарами, якими Господь Бог обсилав свої сотворіння, дар мови це найбільший дар, але цей Божий дар це виключна власність корони Божого сотворіння — чоловіка. І колиб не мова, то людський розум не змігби був дійти до такого великого розцвіту, до якого він тепер дійшов. І тому не диво, що німий чоловік уважався завсіди за дуже нещасливого. Нинішнє євангеліє

саме розказує нам про такого чоловіка. Був час, що він говорив, бесідував, як і інші люди, та склалось нещастя: Опутав його злий дух і попри інші лиха, якими він йому безнастанно пакостив, відібрав йому не тільки розум, але й мову. Та знайшлись добрі люди, що привели того нещасливого перед Ісуса. І змилосердився над ним Христос і прогнав з нього біса. І в тій хвилі став німий говорити. І можна цілком певно сказати, що перші слова його мови, це була сердечна подяка для Христа за одержане добродійство. Можна також певно догадуватися, що від того часу той чоловік уживав своєї мови так, щоб нею ніколи не обидити Господа Бога і не скривдити свого ближнього.

А ми, Мої Дорогі, від дитинства, відколи стали приходити до розуму, тішилося цим великим Божим даром мови. А яка то була радість у наших родичів, як вони почули від нас перше слово?! Не знали, що в нас подивляти: чи те, як ми складали свої дрібні уста, чи наш голосок. Не було там багато тої мови, а вони не могли ані її нахвалитися, ані її наслухатись. Нічим щебіт соловія! А самі ми не раділи, коли вже мовою могли порозумітися з найближчими? А як широко, хоч і нескладно, вимовляли ми перші слова молитви? В ній була правдива Божя слава. Це чули ми серцем! Таке дійсно було колись з нами, та згодом стало коїтись що іншого. Згодом стали приходити хвилі, коли ми в щирому жалю признавалися, що краще булоб мовчати. Нині сумно про це згадувати, бо треба згадувати про всі ті нещастя, які в нашої душі спричинила мова. А ще сумнійше буде воно в день Божого суду, коли зажадає Христос рахунку з наших слів, коли прийдеться відповісти за ті слова, якими ми

1. ображуємо Господа Бога і

2. робимо кривди нашим ближнім.

Саме про ці гріхи буде нинішня наука.

I

Одному вченому наших днів приснився сон, що ніби десьто він стрівнувся з ученим зперед тисячу літ. Тай став теперішній учений хвалитися, до яких то здобутків дійшов вже людський розум. А найбільше захоплювався він тими винаходами, що в одній хвилі переносять людську мову на тисячі миль далеко: „Вистарчить — говорить він — щоб хтось станув і заговорив при відповіднім приладі, а його бесіду почують сотки тисячі людей, хоча б вони находилися й на другому боці землі“. „Гарно“ — каже на це колишній вчений. „Але дозвольте вас спитати: А чи ваша мова вже дійшла до тої досконалости, що ви нею не ображуєте Бога і не кривдите вашого ближнього?“ „Ні, під тим оглядом — відповідає перший — в нас не конче гаразд“. „То в такому разі — кінчить колишній вчений — не маєте чим хвалитися“.

І добре сказав, бо вага всіх здобутків людського ума не в тому, щоби вони прославляли той ум, але щоби вони пособляли чоловікови на дорозі до його остаточної ціли. А та дорога визначена короткою заповіддю: Люби Господа Бога понад усе, а ближнього, як себе самого.

А відома річ, що навести когось на добру дорогу, або-завернути з хибної можна звичайно і перш усього словом. От з цього слідно, що людська мова то правдивий скарб, якого не слід марнувати, і тому остерігає нас Спаситель:

„Говорюж вам, що за кожде слово пусте, котре скажуть люди, відповідать за нього в день суду“ (Мат. 12. 36.).

А за котріж то пусті слова жде нас Божий суд?

1. Найстрашнійше те, яке називає св. Дух словом безумного: *„Нема Бога“* (Пс. 13). Невжеж не дивно, що тоді, коли *„небеса голосять славу Божу, а про діла рук його звіщає небозвід“* (Пс. 18), чоловік свого слова уживає на те, щоби Бога заперечувати і Його безславити? Бо шож сказалиб ви про сина, колиб він найкрасший обід, яким ви його частуєте, кинув в помії? Навіжений! А що сказалиб ви про сусіда, якому ви позичили плуга, а він тим плугом переорав вам найкрасшу пшеницю? Невдячний! А що скажете ви про чоловіка, якого Бог обдарив мовою, а він тою мовою його заперечеує і злословить? На це нема слів!

2. Та бо й ті люди, які визнають Бога, не лучші. Це богохульники, кривоприсяжники і прокльонники. Це переступники другої Божої заповіді, це зневажники Божого імени. Богохульники, значить: ті, що глузують та насміхаються з Божої мудрости, всемогучости, справедливости, з Божих установ, з Божих заповідей, з Христових тайн, що вже навіть декуди прийняли офіційальну назву безбожників — всі вони після св. Григорія Наз. гірші від злого духа, бо злі духи дрожать перед іменем Христа Господа, а богохульники не бояться його зневажати.

Кривоприсяжникам Господь Бог загрожує страшною карою: *„І прийде клятва в дім присягаючого на лож моім іменем і пробуде серед його дому і погубить його“*. (Зах. 5, 4).

Та найбільш поширена пошесть, що заражує людську душу, це проклони. Колиб ми так мали можливість зібрати і поставити на вагу всі слова, що їх деякі люди вживають до молитви і до проклонів, то дуже требаби боятися, чи видержалаб та терезка, на котрій зложено проклони. О, під оглядом проклонів ми дуже щедрі! Тепер тяжкі часи, бо важко за добру ціну, важко за гріш, важко за спокій, але за проклін ніколи не важко. В чімже лежить злоба проклонів і чому ми ними ображуємо Господа Бога? На це відповідає св. Августин: Злоба проклонів походить відти, що

проклинаючий неначе бажає, щоби Бог з най-лучшого тата перемінився в ката.

3. Якщо йде про те, коли ми своєю мовою найбільше ображуємо Господа Бога, то треба сказати, що цього допускаємося неприличними і безстыдними бесідами та жартами. Св. Апостол говорить: *„Ані розпусники, ані чужоложники царства Божого не досяплять“* (І Кор. 6, 9—10.). Та Ісус Христос з безстыдними вчинками зрівнав також нечисті гадки, бажання й пожадання: *„Я кажу вам, що кождий, хто спогляне на жінку з пожаданням, вже вчинив прелюбодійство з нею в серці своїм“* (Мат. 5, 28.). Колиж після слів Ісуса Христа нечисті пожадання є тяжким гріхом, то тимбільше треба це сказати про такі слова й бесіди, бо з *„переповні серця промовляють уста“* (Лук 6, 45). Коли св. Апостол заборнює навіть згадки про нечистоту і безстыдність (Еф. 5, 3), то яке оправдання знайде для себе той, що масними бесідами, жартами й піснями чваниться на весіллях, на хрестинах і при їді, особливож при шклянці і при праці і при забаві? Нещасний, та сама бесіда, що викликувала розперізаний сміх у тих, що тебе слухали, та сама бесіда доходила до слуху Твого Спасителя, але не усміх, а смуток вкривав його лице, а уста говорили: *„По своїх словах будеш осуджений“* (Мат. 12, 37).

За щож буде тебе Господь Бог судити? На те відповідає св. Іван Золотоустий: *„Ти дістав язик, щоби Бога славити і йому дякувати“*. Бачиш, яке святе й велике призначення нашого язика, а в тебе він не почувается вдоволеним, доки не влізе в болото! Але, Мій Дорогий, подумай ще над одною невдячністю. До твоїх уст дозволив Добрий Спаситель вкладати своє Найсв. Тіло і Кров, що дає вічне життя. А ти чим ті уста прикрашаєш? Поганню і отруєю! Чи не страшно тобі? Чи не лучше булоб для тебе вродитися німим?!

II

Є різні злочинні шкідники людського добра на світі. Кривдить той, котрий у ночі закрадається до чужої комори, котрий забирає чужі снопи з поля, котрий обманом приходить до чужого майна; страшний той, котрий з ножем у руці вибирається по чуже добро, котрий з димом пускає людську кєрвавицю. Та всі вони при добрій волі можуть менше або більше заподіяну шкоду направити. Але ті, котрі кривдять свого ближнього словом, неподібні до ніодного з них, бо рідко хто з них почувается до обовязку заподіяну ближньому кривду направити.

1. Попробуйте намовити до цього обовязку такого, що через ложне свідцтво в суді довів свого ближнього до втрати. На всі просьби, на всі напiмнення і вияснення в нього

одна відповідь: „Яж не вкрав“! Так, майна не вкрав, але ложним словом зрабував віру в правду, а неправда робить кривду людям.

2. Словом можемо скривдити свого ближнього не лиш на майні, але й на чести, а заподіяну шкоду на чести і доброду імени ближнього часом мимо найкрасшої волі годі направити. Таку кривду спричинюємо: зневагою, обмовою й очерненням.

Що таке зневага? Це всякі згідні імена й прізвиська, якими люди себе взаємно частують при сварках. Нераз при них аж позахриплюють, так собі доказують, хто з них „ліпший“. А Христос це чує й говорить: *„А я кажу вам, що кождий, хто скаже своєму братови „безуме“, заслужить на некольний огонь“* (Мат. 5, 22).

А обмова? Нею грішать ті, котрі відкривши в ближнього якийсь блуд чи брак, зараз біжуть до сусіда, щоб тим похвалитися. І радіють тимбільше, чим чесніший буває чоловік, на якому той брак їх око відкрило. Забувають нещасні, що сказав про них Ісус Христос: *„Чогож ти бачиш скалку в оці твого брата, а поліна в своєму оці не бачиш?“* (Мат. 7, 3).

Хто любить ближнього обмовляти, тому вже не важко попасти в ще гірший гріх, в очернення. Хто привик займатися чужими, хочаб і правдивими блудами, тому не важко вже прийдесться побільшити й неправдою ту діру, яку він радий був би бачити на чужій чести. Це дуже поганий гріх, перед яким остерігає Христос: *„Не осуджуйте, а не будуть і вас осуджувати“* (Лук. 6, 37).

3. Та всі ці гріхи, хоч які тяжкі, наносять кривду тільки на дочаснім добрі ближнього, а така кривда, хоч її важко, а часом неможливо направити, всетаки дочасна. Алеж словом можна заподіяти кривду ще страшнішу, бо на душі ближнього. Це кривда гірша від найгидкішого рабунку, бо це рабункові вічного щастя ближнього. Така кривда більше жорстока чим найбільш звірське убивство, бо це убивство душевне. А можнаж словом довести когось до такого нещастя? Послухайте:

Дорогою йде молодий чоловік. Серед спеки, виснажений голодом, мучений спрагою добуває останніх зусиль, щоб зайти на час до далекого міста, бо там завтра його розправа в суді, розправа, від якої залежить його доля, а може й дальше життя. Остав сиротою і поки тиняючись по чужих людях, дійшов до літ, „добрі“ опікуни розкрали ціле майно. Тому спішить, щоб на час зайти. А при дорозі весело забавляють пастухи. До щастя мало їм бракує. Череди розійшлась по широкій оболоні, нема потреби її дуже доглядати, тай тільки в них клопоту, щоб нові збитки придумати. Заглянули по-дорожного й запрошують його до себе. Та в нього нема

часу задержуватися, він спішиться. „Алеж нема потреби — кажуть пастухи. Сідай з нами, покріпнися, відпочнеш, а ми тебе справимо короткою дорогою. Підведемо під ліс, а там в холодку зайдеш на час“. І послухав нещасний. А веселі збиточники завели його на таку стежку, що він блукався по лісі, аж доки не заскочила його там ніч; а коли зі сходом сонця заглянув правильну дорогу, то вже було запізно зайти на час до суду, і програв. Програв все, програв остаточно. Програв, бо дав звести себе на манівці. Здорово зажартували пастухи! Правда?

Хтож це той подорожний? Це молоденькі, недосвідчені люди, часом діти, але такі, що мають намір по тяжкій, одначе певній дорозі святости зайти до остаточної цілі. Та на своїй дорозі стрічають людей, що радіби їх розвеселити. Вони самі не бачуть перед собою цілі і не обходить їх чужа ціль. Ім весело. А їхня радість то не всміхнене сонячко, то не жемчужна гра ранньої роси, то не веселий спів птичок. То сміх з Божих намірів, то наруга над людськими святими зусиллями. То засада: „їдж, пий, веселися, а про завтра не журися“. То мудрість: „вживай світа, поки служать літа“. А як вони „гарно“ вміють розказувати? Слухаєш і не наслухаєшся; що слово, то сміх. Веселі люди. Але в їх радості повно гадючої отруї. Бо це бесіди повні плюгавства, це жарти в яких без пощади допчеться стидливість і невинність. А молоді, недосвідчені слухають, і поволі забувають за свою дорогу, а там йдуть у ліс грішних розкошій. А коли опам'ятаються, то вже запізно. Хтож поносить вину за звихнення молодих душ?

Часом сам не знаєш, чому дивуватися. Дитина чесних родичів, з молоду привикла до молитви й побожності, а там не мине рік два, стала приходити до літ, підростати, і виросла на таке, що гідко глянути. Відки воно таке склалось? А от зачув одно два слова на пасовищі, там знов розмову, як дома гостилися старші, часом „веселу“ пісеньку на забаві, відтак смілий жарт на музиці, а в кінці насмішки тих, що вже давно зійшли з дороги, тай стидливості, побожності і невинності слід застиг. А ті, що до того своїм словом довели, сміються, так сміються, що навіть не чують Христових слів: *„А хто соблазнить (згіршить) одно з цих малих, що вірають в мене, краще булоби йому, якби завішено на його шию млиновий камінь і якби утонув в морській глибині“* (Мат. 18, 6-7).

Соблазнь-згіршення (воно приходить по найбільшій часті бесідами) це один з найбільших гріхів. Це переступство п'ятої Божої заповіді, яка говорить: Не у бий.

Отже що доброго робите ви, безсовісні, неперебірчиві в словах люди? Родичі ломлять руки, коли глянуть, що сталося з їх доброю дитиною, ангели над ними сумують, сам Бог відвернув від них своє лице, а ви смієтеся, що весело вмієте

говорити? А я вам говорю, що краще булоб для вас, колиб ви ще перед тим, ніж звели когось з доброї дороги, були зацікавлені, бо нині не лишається вам ніщо більше, як камінь на шії...

Десять гріхів чужих — ви знаєте їх — цеж ви допустилися їх мовою. З десяти Божих заповідей ви не щадили своїм язиком ані одної. Ви гірші вовка, бо він, вкравши з отари вівцю, бодай сам нею поживиться, а ви своєю безбожною мовою, зрабувавши вічну радість у своїх ближніх, запропастили і своє спасення.

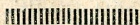
Та може у вас ще тліє дрібка милосердя над собою і над нещастям своїх ближніх? Лячно вам перед вічною карою? Не бажаєте опинитись поміж засудженими? То гляньте на небо. Там Божі ангели і вибранці безнастанно величають Бога і співають йому: Свят, Свят, Свят Господь Саваоф... Вони бажають, щоб ви своїми голосами злучилися з їх піснями, бо там ваше місце. Не тужно вам за ним? Важко вам повірити в це? Отруя ваших бесід заразила вас віддих? То вийдіть зі мною в поле. Наберемо в груди чистого воздуха. Підемо в зелений гай, розбуджений раннім промінням. А він аж лящить від птичих голосів. От маленькі, сірі сотворіння — одні свистом, другі цвірканням, треті щебетом, четверті тьохканням, а п'яті вигуками злучились в один могутий хор і завели пісню, що всмі збудити найбільше приспане серце. Чуєш, як радісними хвилями котиться їх голос? Це все на Божу славу! А ти своїм голосом яку славу співав? І не жаль тобі, що безмовне сотворіння тебе застидало? Не ворухиться у тобі серце?

Сльози в твоїх очах? Плачеш?

Хайже промовляють твої уста:

"Стерегти буду доріг моїх, щоби не згрішив я язиком моїм" (Пс. 38)

Амінь.

Микола Думанський

Чотири матери в життю християнина

Мати! Яке дороге, любе приємне се слово! Воно святе у всіх народів. Подумайте лише, яке немичне, кволе приходить на світ мале дитятко. І хто тоді про нього дбає? Хто ним опікується? Хто з рук не спускає? Хто старається догодити у всім малесенькій дитині у перших днях її життя? Його

рідна мати! Вона й у вечері й досвіта, все коло дитини. Головоньку йому змиє, сороченьку білу щодень божий надіває, грається з ним, співає, сама не доїсть і не допе, дитинку нагодує.

Дитятко росте. Маленьке, безмове нераз терпить тяжкі болі, а тоді мати часто тільки з плачу дитини читає її нутро, щоби запобігти її болям. Часто серед ночі прикрие, перехрестить, тихо заколише, мати чує, як дитина дише.

Минають літа. Дитина підростає під оком матери; мати запопадливо старається все усунути, що стоялоби на перешкоді розвою її дитини. Нераз сама вирікається всяких життєвих вигод, щоби тільки могли їх придбати для своєї дитини.

А коли дитина захоріє і майже на очах догорює, хто інший всилі доложити тоді стільки старань, щоби вдержати дитину при життю, як не мама? Вона забуває про себе, не їсть, не спить і рішена на найбільшу жертву, щоби лиш ратувати життя дитини. Наруги, а навіть тяжкі докори переносить вона з пайбільшою покорою, щоби тільки ратувати дитину. Ось приклад: Ісус зближається зі своїми учениками в сторону міст Тиру і Сидону. Йому заступає дорогу хананейська жінка і горячо просить, щоби Господь виздоровив з тяжкої недуги її доньку. — Та Ісус мовчить! Жінка терпеливо просить далше. Ісус відповідає їй досить різко, бо каже: „Не годиться відбирати хліб дітям, а кинути псам!“ Але мати далше покійно благає: „Господи, і пси їдять окрушини, що падуть зі стола пана!“ На се Христос здержується, прилюдно хвалить велику віру нещасної матери й творить чудо: Недуга доньки хананейської матери в один момент уступає. — Чи бачите, що значить жертвенна любов матери? Чи бачите, яких діл вона dokonує?!

Та чи тільки до одної дитини обмежує мати своє піклування? Ні! Вона таким самим почуванням любови, посвяти та жертви палає до всіх своїх дітей. — Всіми однаково радіє, над усіми однаковісінько боліє. І тоді, коли одним отся дитина менше подобається, а другим більше, материнське серце не робить між ними ніякої різниці, воно рівно чутливе для одного і другого. Природна мати огортає — в щасний, чи лихий долі — під крила своєї любови всіх своїх дітей — цілу родину.

А чи є якась любов понад родинами, любов, котра їх лучилаби, огортала в свої обійми? Так! ми маємо ще одну матір, котра про нас дбає, а се наша мати вітчизна. Як наша природна мати безпосередно печалиться й дбає про одну рідню, так мати вітчизна усупільнює всі рідні, творить з них одну велику сімю, а зібраних у ній своїх дітей творить нацією. Всіх їх обіймає вона однаковою любовю. Дає їм мову, дає обичаї, творить історію, літературу, витискає на них

трівке знамя, яким вони займають відповідне становище в ряді народів світа.

Обі сі матери обдаровують своїх дітей в першу чергу природними дарами: добробутом і славою, значінням і шаною в світі. Та є ще в нас третя мати, котра зі своєї скарбниці переливає преобильні духові добра на своїх вірних діточок. Вона всіми даними їй засобами намагається виховати нас на дітей Божих, спадкоємців неба, братів самого Господа Ісуса Христа. Ся мати се св. кат. Церква.

Ось приходить на світ дитина пригнітена тяжким покривалом первородного гріха, а ся наша мати, св. кат. Церква, спішить до неї і святою тайною хрещення змиває її з гріха прародичів і не питає, чи пан, чи бідак, а всіх приймає в члені своєї сімї. Согрепить хто тяжко супроти небесного Вітця, Церква-мати має для нього чудесну купіль святої сповіді, якою обмитий відзискує знов утрачену ласку і Боже синівство. А скільки інших ласк спливає на нас якраз ізза доброти святої матери нашої кат. Церкви? Її завдячуємо, що можемо називати себе воїнами Христа. Її завдячуємо, що можемо пізнати й зблизитися до самого Бога, присвоїти собі найвисші і найсвятійші правди, дати відповідь на найважніші питання: хто я, пощо на світі живу, яка моя мета, що робити, а чого позбуватися, щоби почуватися правдивою людиною тут на землі, а відтак по смерті перебувати в чудових палатах небесної країни. Ся дорога наша Мати не робить різниці між своїми дітьми, а однаковісінько дбає про душі всіх, щоби їх тільки, прибраних в білу одежу божої ласки, перевести зі сеї долини нарікання там, де нема ні плачу, ні тяжких стогонів, де ясніюче лице Христа Господа являється найбільшою заплатаю і щастивістю небесним мешканцям.

І там біля Господнього трону в країні вічного щастя і радощів глядить на нас своїм всемилостивим оком ще одна, четверта з ряду мати, Мати материй, живий ідеал матірньої любови: Небесна ненька, Пречиста Діва Марія. Хто з нас не чув про неї? Хто не дізнав її ласк? Хто досягнув того вершка страждань та болю, який вона перенесла з любови до нас?

„Се раба Господня“ висказує покійно і годиться на сей страшний меч, що аж сім разів пробити має її пресвяте серце, щоби вкінці довести її терневою дорогою на Голгофту де її розпятий Син умирає за нас на хресті. Кого з нас не проймає до глибини душі згадка про сю страшну картину, як многострадална Божа Мати стоїть під хрестом, щоби своїми терпіннями і ревними сльозами стати співвідкупителькою людського роду? І як природна мати своєю ніжною любовю огортає свою родину, а мати вітчизна членів одної нації,

а Мати св. Кат. Церква всіх своїх вірних, так наша Небесна Ненька своєю безмежною любов'ю обнімає увесь світ, усіх людей, не лиш праведних, але й грішних. Усім зсилає поміч, всім подає ласки. Одному ласку наревлення, другому витревання в добрім, тому пільгу в тілесних терпіннях, сьому в душевних, для всіх стає ласкавим прибіжищем і все-сальною заступницею — покровом.

Мої Дорогі! Чимжеж ми можемо віддячитися всім тим чотиром матерям, а особливо Небесній Неньці? Правда, всі три перші матери, тобто наша рідна мати, мати вітчина і мати св. кат. Церква, горять до нас великою любов'ю, але чи може їхня любов рівнатися тій любові, якою палає до нас Пречиста Діва? Чи Вона своєю любов'ю не огортає ще й тамтих материй? Так! Вона своїм всесильним покровом обіймає всіх нас і тамті три матери. Вона радується їхніми благородними радощами, а сумує над їхнім правдивим горем. Тому, чи всіли ми віддячитися вповні нашій Небесній Матері за сі незчислимі добродійства, які Вона нам подає? Ні! В цілості сього зробити не можемо, але бодай в часті сповнимо сей наш обов'язок, якщо віддамо Її ціле наше серце. Бо лиш тоді, як щиро любитимемо нашу Небесну Неньку, Вона розпалить у наших сорцях любов до тамтих наших материй. Лиш тоді зрозуміємо, яке се велике добродійство і гідність, що належимо до св. кат. Церкви. Відчуємо, яку велику вдячність повинні ми мати для матери кат. Церкви за те, що ми є членами містичного Христового тіла й повними пригорщами можемо черпати незчислимі добродійства і ласки, які нам Божественний Основник Церкви полишив.

А матір нашу вітчину чи зможемо краще любити, як не у злучі зі серцем Пречистої Матері? Лиш любов Небесної неньки, просьба о Її заступництво і праця, совісна праця на всіх ділянках народнього життя зможуть вляти проміння радости в зажурене серце матери вітччини. Тому добре сказав колись знавець людської душі, Тома з Кемпіс: „Богато ділає той, хто дуже любить. А добре робить той, хто більше служить громаді, ніж своїй власній волі“.

Але й любов до рідної матери, зрозуміння її посвяти, її терпінь і відданости для нас відчуємо вповні, коли щиро любитимемо нашу Небесну Матір. Справедливо тому кличе св. Берnard: „Такою є воля Того (Ісуса), котрий хотів, щоби ми все одержали через Марію“.

Любім проте Небесну Матір! Любім усі чотири наші матери! Щирим серцем любім! А радіти буде наша рідна мати, красшої долі діждеться наша вітччина, а Пречиста Мати з радісною усмішкою і розпростертими руками привитає нас по туземній мандрівці там у палатах свого Сина.

Аміль

Проповідь на честь Пречистої Діви Марії

(Ікони Матери Неустаючої Помочі)

„Се бо от нині ублажать мя всі роди“.
(Лука 1, 48.)

Це пророцтво Марії сповнилося ще за Її життя і до сьогодні сповняється. Ще за життя Марії одна невіста, коли Ісус учив людей сказала дуже голосно до всіх: „Блаженно чрево носившее тя, і сосца, яже еси ссал“. (Лук. 11, 27.) А по воскресенню Христа Марія стає осередком, довкола якого гуртуються Апостоли. Колиж Апостоли в часі переслідувань розбрились по цілм світі, поширюючи віру Христа Господа, поширювалася й слава Преч. Діви Марії. Правда, повставали блудні науки-ереси, які виступали проти Її Божого материнства, проти Її „приснодівства“. Однак вони не при-тьмили Її слави, навпаки ще причинилися до розширення Її почитання. В Її обороні виступають цілі ряди св. Отців, які своїми письмами, піснями звеличують Богоматір, називаючи Її „Богородицею“, чеснійшою від Херувимів і славнійшою без порівняння від Серафимів. А наш східний обряд визначається особливим культом Марії; чи буде це Служба Божа, чи вечірня чи утрєня чи яка наша відправа — всюди, знайдеш пречудні похвальні пісні в честь Небесної Цариці. І як колись Марія стояла побіч Ісуса на Голгофті, так і тепер у наших богослуженнях і в наших молитвах Вона все стоїть біля Ісуса, Сина свого. Чи в церкві, чи у наших хатах все побіч образу Христа бачимо образ Його Матери. Здається, що чогось бракувало би у наших хатах і в наших молитвах, колиби ми не молилися до Матери Божої, колиби ми не почитали ікони Марії.

І ось я за благословенням Божої Матери хочу сьогодні звеличати Її образ, що зветься „Матір Неустаючої Помочі“.

Пригляньмося проте ближше цьому чудотворному образу Неустаючої Помочі та застановімся глибше, яку він нам подає науку.

Перш усього розважмо, що бачимо зображено на тому образі-іконі? — На позолоченім, блискучім тлі бачимо, як Преч. Діва Марія тримає дитя Ісуса. Її голову, накриту синім серпанком, окружає широке золотисте сяйво, так звані авреоля, прикрашена прегарними рисунками. Поза авреолею, по обох боках голови витиснені чотири перші букви двох

грецьких слів, що означають по нашому: Мати Божа. Боже Дитятко сидить на лівій руці Своєї Матери. Але замість дивитися на свою Неньку, Ісус відвертає голову в ліву сторону від якоїсь річи, котра певно його перестрашує, бо на солодкім лиці Божого дитяти видно знаки якогось переляку, а з правої ноги звисає сандалиць, який злетів мабуть з наглого дрожання. Двома маленькими рученятами тримає Ісус праву матірню руку, якби благав від Марії помочі. Коло голови Ісуса ясніє сяйво, а трохи висше, як ліве його рамя, начеркнені грецькі букви, що означають: Ісус Христос. — Але що за причина, що на лиці Ісуса пробивається тінь страху? Чого Ісус задрожав? — Легко догадатися, бо ось дещо висше, на лівій стороні видно Архангела Гавриїла, який тримає в руках хрест і немов подає його дитині Ісусови разом з чотирма цвяхами. По правій стороні Марії зображений Архангел Михаїл, що держить в руках копіє і тростину з губкою. — Але особливо вражає на іконі саме лице Преч. Д. Марії. В погляді Марії на людей чути гейби якийсь неописаний, дивний смуток, разом з ніжним почуванням. Вона також бачить хрест, показуваний Синови; Її материнське серце стискає біль, але видно, з яким спокоєм, з яким небесним піддаванням волі Божій Вона все те приймає. Так виглядалоби, що перестрах Божого дитятка перед катівським оруддям, котре ангели їй показують, пригадує Божій Матери, що Вона має на землі ще й другі діти: людей терплячих, пробуваючих в смутках і в сльозах і дуже части перестрашених видом хреста. Видно, що Марія безмірно відчуває їхнє горе і здається немовби Її уста отвірлися, щоби нам сказати: „Майте довіря! Прийдіть до мене! я також терпіла, я вмію співчувати; я могуча, відчуваю ваше горе, я можу вам допомогти. Ви всі, котрі йдете слідом за Ісусом; майте довіря, я є Мати Неустаючої Помочі!“

О, якже милим для нашої душі те слово „неустаючий“! Неустаюча любов, неустаюча пам'ять, неустаюча вірність, неустаюча приязнь — якже до серця припадають нам ці слова! Бо й навіть помершим, нашим найдорослим, у хвилині нашої найтяжшої розлуки з ними співаємо над їх гробом „вічна пам'ять“. Ці наші останні слова до них означають те саме, що „неустаюча, безнастанна пам'ять“. Наше серце бажає чогось сталого, незмінного, непереминаючого; а як тужить і плаче, коли утратить щось милого, приємного! Щож, коли така вже наша доля, що тут на землі не має нічого сталого, хіба те, що хвилі моря нашого життя кидають нами з одного терпіння в друге. Якже мило серед такої змінчивості нашої судьби почути, що є хтось, що за нас памятає! Якже мило бути свідомим того, що є хтось, що нас стало любить, навіть тоді, коли й найблизші перестають і згадувати про нас!

(Докінчення буде)

ПРОПОВІДІ

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО Ч. 7-8

* * *

**Проповідь на честь Пречистої
Діви Марії**

(Докінчення)

А як ще цей хтось безустанно нам помагає, тоді стає любимцем нашого серця. В світі, повнім клопотів, трудів і терпінь, якже приємна гадка про неустаюче джерело потіхи-помочі.

„Поміч“. Як любим та милим є це слово, знає цей, хто тої помочі потребує. А кому ж з нас помочі не треба? Властне тому вона так приємною для нас, бо її заєдно потребуємо. Немає на світі чоловіка, котрий міг би обійтися без помочі другого, якоїнебудь вона не булаб. Таж неміч є початком і кінцем чоловіка. Немічним лежить чоловік у колісці в день свого приходу на світ, ще немічнішим лежить він у гробі, і ця неміч витискає сльози навіть у тих, що їх називають людьми камяного серця. Неміч, слабість і злидні є нашим щоденним кормом і як би не Ісус і Марія, думав би ти, брате, що неміч є й твоїм призначенням! Та бодрись, християнська душе! Марія показує тобі красше призначення, красшу ціль. Вона твою неміч, свою слабість чи смуток замінить у непоборну силу, у радість, бо Вона Мати Божа й Мати наша. „В мірі скорбні будете, но держайте, аз побідих мір“ (Ів. 16, 33).

Тому ще солодшим для тебе є імя „Мати Божа“. Марія сильна, бо вона є Мати Всемогучого, котрий одним словом сотворив небо і землю. Твоя неміч перетвориться у невідступну силу через неустаючу поміч Марії. Не бійся! Марія є Мати Того, котрого сила не вичерпується. На одно її слівце „Сину“ ставить Христос на її услуги своє без кінця всемогуче „хай станеться“. Марія сильна, бо коли Бог дав їй повноту ласк і наділив непонятним достоїнством своєї Матери, хоч Вона цього не просила, то тим більше тепер все станеться, о що Вона попросить Свого Єдиного

Сина. Марія є Мати Божа, але й Мати наша; ми Її діти. Вона нас любить безмірною любовю, бо Вона є Мати Того, що „возлюбив своя, до конца возлюби їх“ (Ів. 13, 1.). З Її безмірною любовю лучиться й бажання все нас берегти від зла, опікуватися нами та помагати нам у всіх прикростях і злиднях цього життя.

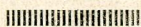
Ось послухайте! Около половини XV-го ст. Турки напали на краї полудневої Європи. В тому часі на острові Креті жив чесний і побожний купець. Він дуже почитав Божу Матір, а найдорожшим скарбом на землі був для нього чудотворний образ Неустаючої Помочі, перед котрим він що-рана і вечора відмовляв свої молитви. Коли Турки загрозили нападом на остров, де жив наш купець, мешканці того острова постановили втікати перед Турками до Італії. З ними вибрався й цей побожний купець; але як дома, так і в дорозі й на чужині був він вірним Матінці Божій, і тому взяв з собою образ Небесної Цариці, щоби Турки його не зневажили. Та вже вкортіці нагородила Преч. Діва довіря свого слуги до своєї особи. Кілька годин по виїзді, коли вжебули на повнім морю, небо захмарилося, настала страшна буря і великі морські хвилі стали кидати кораблем мов лупинкою на всі сторони. Даремно моряки боролися зі схвильованим морем. Здавалося, що всіх жде неминуча смерть... Та в тій хвилині купець пригадав собі свою Небесну Помічницю і певний того, що Марія прийде з помічу, вирятуює їх від смерти, показує морякам ікону Неустаючої Помочі і завзиває до молитви. Сам клякає перед іконою Неустаючої Помочі і починає проводити горячу молитву. На вид образу вступила надія в серця других подорожніх і всі почали просити Марію, щоби ратувала їх з тої небезпеки. І ось ще не докінчили молитви, а буря устала, море стає тихе... гладке... і корабель без перешкоди причалив до пристані.

Мої Дорогі! І ми пливемо через бурливе „житейське“ море; хвилі спокус і терпінь бють о наш корабель, кидають нами на всі сторони. І щож маємо робити? Куди звертатись? Передовсім до того, котрий одним словом може утихомирити бурю. „Житейское море воздвигаемое зря, ко тихому пристанищу твоему притек, воіпю ти“ (кан. на утр. гл. 6, п. 6). А коли чуємося негідні вислухання ізза наших гріхів, то даймо на коліна перед нашою Небесною Ненькою, перед образ Неустаючої Помочі, а певно переможемо наші життєві прикрости, або знесемо їх з християнською терпеливістю. Спішім до Марії у всяких злиднях нашого життя. Бо ось як кличе св. Бернард: „...Від віків не чувано, щоби когонебудь, що під Твою покрову прибігає і Твоїє помочі благає і Твоєго заступництва просить, Ти опустила“ — Але чи Марія лише в дочасних потребах охотно нас спомагає? А вжеж над голод тіла, над тяжку хворобу, гіршою є хвороба душі.

Біднійший є той, що позбавлений ласки Божої, як той, що немає хліба. Чи й грішник найде в Марії поміч? О, багатом грішникам Марія випросила ласку навернення.

В Америці, в Зєдинених Дєвжавах, є захисти для старих, знемошїлих жїнок, якими піклуються монахинї. До одного такого захисту приїхав місіонар сповідати. Всї висповідалися, крім одної жінки. Коли вона приїхала до цього захисту, сказала відразу настоятельцї: „Слухайте: молитися не хочу, сповідатися не буду, врештї не хочу навіть їти до каплицї, анї не хочу знати, де та каплиця знаходиться“, — „А чомуж то?“ — питає настоятелька. — „Бо я мала двоє дїтей, сина і доньку. Син втік від мене і взяв з собою половину могого майна; донька вийшла замїж, а зять вигнав мене на старість з хати. Тому я їх прокляла і проклинаю. Ходила я раз до сповїди, не хотїла їм простити й не дістала розрїшення... менї вже все одно. Простити дїтям не хочу і розрїшення не потребує“. Настоятелька розказала про все місіонареви. Сей перед своїм відїздом сказав до настоятельки: „Я хотїв би ще раз з тою жїнкою поговорити; може є яка надїя. Закличте її сюди!“ Приїшла старушка, але при перших словах священника вона перебила йому: „Досить! Я сповідатися не хочу. Я прокляла і проклинаю свої дїти“! — „Може хочете прийняти памятку від мене?“ — сказав вкінцї священник і подав їй медалик Матери Неустаючої Помочі. — „Хай буде, але сього досить. Я вже йду!“ — І пішла, та в коридорї, коли задивилась на медалик, зблудила. Замість зайти до кїмнати, де мешкала, пішла в другу сторону, отворила двері і... нараз станула в каплицї. Там перед нею стояла з отвертими раменами велика статуя Матери Божої. Коли бідна грішниця побачила Її образ, впала на колїна перед Марїєю і зі сльозами жалю промовила: „Хочу навернутися! Хочу сповідатися!“ — В кїлька хвилин потїм священник висповідав її, дякуючи Марії, що вона в одній хвилині вчинила те, чого ніхто досї не мїг вчинити.

Мої Дорогі! Носїть все на грудях і в серцї образ Марії Неустаючої Помочі, глядїть на нього з повним довірєм, згадуйте про нього часто в часї вашої життєвої мандрівки, а певно „Неустаюча Поміч“ заверне ваші кроки зі шляху гріха на дорогу Божих заповїдей. Молїмся часто й сердечно перед іконою Марії Неустаючої Помочі за своїх родичїв, за своїх товаришїв, ближнїх, за Церкву і за наш безталанний нарід. Наш нарід потребує тепер може бїльше як колинебудь передше помочі Божої Матери. Вона, Мати Неустаючої Помочі, одинока може нас спасти. У Неї, й тїльки у Неї знайдемо всї світло в темряві, поміч у спокусах, полекшу в терпїннях, прощення в гріхах, надїю при смертї. Амінь.

Неділя XI. О царю і довжниках

В притчі о довжниках показує нам Ісус Христос на примірі, яким дуже милосерним є Цар наш, Г. Бог, для нас, своїх довжників, але і як тяжко карає нас, коли не маємо ми милосердя над тими, що провинилися супроти нас. — Великоможний цар рахується зі своїми довжниками. І от приводять перед нього одного довжника, що був царевинин „тму талантів“. Але що бідак той не має відки віддати, тому цар каже його запродати з жінкою і дітьми, щоби свої гроші відобрати.

Тоді падає той нещасливий до ніг царевині і просить — благає: „Господи, погоди мені ще трохи, я все віддам“. І цар, видячи його великий жаль і глибоку покору, не тільки пускає його на волю, але ще й дарує йому весь довг.

Властивий і повний рахунок з життя нашого будемо здавати перед Царем нашим Богом аж в хвилі смерті на божім суді. Одначе Бог, щоби показати свою найвисшу власть і силу над нами, покликуює нас ще за життя перед свій суд, — чи то через св. сповідь і проповіді, чи то через гризоту сумління, або ласкою порушає наші серця до застанови над собою, чи то нарешті через різні нещасливі випадки, журби, клопоти, слабости. Хочє тоді Бог, щоби ми порохувалися, що ми Богу винні і по силах наших з того довгу виплатилися. А скількиж ми Богу винні? Чи тму талантів? Ми Богу винні безконечно більше, ніж могли би колинебудь віддати. Бо порохуй, брате, якщо можеш, всі ті ласки, які ти в життю від Бога відобрав; дорохуй до того всі гріхи, якими ти Бога образив, то вийде з того така велика сума, що о власній силі з того довгу ніколи й ніколи ти не виплатився би. Які великі і без числа ті добродійства, що їх чоловік від Бога дістав! З нічого створив Бого чоловіка, дав йому красне, здорове тіло, в тіло вдунув безсмертну, розумну душу, собі подібну. А коли чоловік послухав намови диявола, і гріхом заваляв той образ божий, Єдинородний Син Божий зійшов на землю, і образ той наплавив; обмив тебе з гріха своєю кровю; погодив з Богом, справедливо загніваним, навчив правди і чесноти; через тайну св. Хрещення зробив причасником всіх своїх заслуг, освітив нас світлом віри, оживив у нас надію на вічне життя в небі; запалив у серці любов до Бога і не перестав нас на різні способи до себе притягати, щоби ми не згинули. Гляньте, браття, довкола себе! Що бачите в сім домі божім? А ось проповідальниця, відси нас Ісус навчає устами своїх

послів; а там сповідальниця — при ній гріхи відпускає, ласкою наділяє; престол — на ньому день на день жертвується за нас Вітцю Небесному.

Ось се коротко зібрані способи, якими нас Іс. Христос до себе накликає. Всі ті дари щедрости божої спільні всім християнам-католикам. А щож говорити о тих безконечно великих дарунках, які кождий у нас окремо від нього дістає? Хтож їх счислить? Хто їх гідно оцінить? А се власне ті таланти, які кождому з нас Бог щедро роздав, щоби ми при їх помочі вірно йому служили. Отже чи ми не довжники у Бога — і то дуже великі — за ті дари без міри й без числа?

Але то ще не все! Порахуй-но ще, брате, що ти з тими талантами робиш? Як ти їх уживаєш? Може на розпусту, на сваволі, на зневажання Божої найвисшої величі? Ото гірко запрацьований гріш несеш в корчму і віддаєш жинові за смердячу трутину, що її звеш горівкою чи тим гараком, і заливаєшся до безтями. Пеш в корчмі, пеш по хатах, пеш при роботі, пеш при забаві, на гостині, пеш на хрестинах, пеш на весіллі, пеш на похоронах, пеш і пеш, і нема кінця, нема спам'ятання. Пеш і так марнуєш великий дар божий, котрого за ніякі гроші не купиш, життя і здоровля; марно пускаєш з тяжкою мукою і напруженням зароблений гріш; тратиш добробут твоєї родини, маєток — і так невеликий. А слідом за тим ідуть проклони, сварня, бійка, плач жінки, плач дітей. І що то тебе так тягне до тої горівки? Нерозумна звірина валяється в болоті; але то їй іде ще на здоровля; худоба, як пасеться, то наперед понюхає кожде зілля, заки його зірве, чи не трутина яка; а ти, чоловік розумний, пеш трутину-горівку, свідомий її страшних наслідків для тебе; і топишся, ріжешся самохіть; тратиш здоровля; вкорочуєш собі життя. Чи ж не правда, що пияк не варта і за звірину? А рядом з пиянством йде розпуста. Так, бо розпуста то рідна сестра пиянства. Дав тобі Бог, молодче, неоцінений дар чистоти, а ти його тратиш безповоротно через розпусту — через гріх нечистоти. Якій тяжкій наслідок того гріха! Недавно, ледви пару днів тому, винесли на цвинтар невинну жертву матери розпусниці. Гониш за кавалірами, а як прийде на світ свідок твоєї ганьби, стараєшся конче зі світа звести його. О Боже, чи є гірша звірина на світі, як така людина? Сука боронить своїх щенят зажерто; скалить зуби, нікому не дасть до них доторкнутися; а мати християнка морить свою дитину, дає їй живцем гнити, щоб тільки скорше позбутися того тягару; тої колоди для неї при нозі, що їй заваджає дальше розпуступати. О душегубко, пекольніце! Вернися з твоєї дороги, бо земля твого трупа не прийме! Живцем зігниєш, як твоя дитина! Страшлива кара божя не мине тебе! Дивіться, дівчата, б

чого веде розпуста! До душогубства! Беріть собі страшну науку! Може хоч те відведе вас від того страшного гріха.

О Боже! Як же дуже росте наш довг у тебе задля наших гріхів! Гріхи наші й числа не мають, і зі сльозами му-симо признатися за пророком, що їх маємо більше, як во-лосся на голові. А тяжкість кожного гріха є дуже велика, бо ним ображуємо безконечну велич божу; знасилюємо його найсв. права; гордимо його найсв. волею, допчемо най-дорожшу Кров Христову і віддаємо на вічну погибель нашу душу, кровю його відкуплену. Ах, який безмірний довг той, що ми його зтягнули у Господа і Бога нашого. Як з нього виплатимось? Таж ми нічого не маємо, що могли би Богу жертвувати, як і той слуга царський.

І зовсім природно, що, поки чоловік в тяжких гріхах, доти висить над ним страшний вирок божий, який запроде- його в неволю діавола. Якже повинні ми боятися, щоби той страшний вирок на нас не сповнився! Але доки жиемо, можемо все направити. Зтягли ми довг, як той слуга, благаймо ж і о прощення з такою покорою і жалем, як то він зробив. Переляканий страшним ви роком царя, впав йому до ніг і просив: Господи... Не сказав я тобі: нічого не ви- нен; але признався до вини, з сердечним жалем і великою покорою благає о милосердя, о час до поправи і напевно обіцяє все віддати.

Так і ми! Знаючи свій превеликий довг і страшний вирок на нас, чуючи голос, що кличе до покаяння, рятуймося поки час. Зі всею щирістю отворім наше серце перед Богом і його заступником на землі; признаймося до всіх злочинів - гріхів наших, нічого не таючи, не виправдуючися; скажимо шире правду, робимо то з сердечним жалем, з болем у душі, з прав- дивим смутком, з застидженням нас самих, що ми відважилися марнувати той дар божий і уживати його на збещення, обіцяймо поправитися, до давних гріхів ніколи не вертати, вести від тої хвилі інше, правдиво християнське життя. Ко- ли з таким жалем і упокоренням приступимо до св. сповіди, будьмо певні, що Цар небесний відпустить нам усі гріхи, весь наш довг. Бог не хоче смерті грішника, але хоче, щоби грішник навернувся і жив.

Слуга той, отримавши таку ласку від свого царя, зди- бав одного зі своїх товаришів, що був йому винен 100 соти- ків. Мав добру нагоду показатися вдячним і гідним тої ласки, яку від царя одержав, відпускаючи довг своєму довжникови. Бо що ж значило тих сто сотиків в порівнянні до превели- кого довгу, який йому цар дарував. Та ні! Він чіпився бідака: віддай та віддай!! А коли той просить ще йому почекати, ловить за горло, дусить, кричить: Зараз віддай, що винен! Тоді цар, довідавшись о тім нелюдськiм вчинку слуги, при- кликав його до себе і каже: Ти рабе лукавий! то я тобі дару-

вав весь довг, бо ти просив мене; а ти не хотів змилюватися над твоїм довжником? І віддав його цар на муки, аж доки не віддасть всього довгу.

Таке саме лучається часто і нам. Нераз, як лиш вийдемо з церкви, по проповіді, дуже часто по св. сповіді і Причастію, по відпусті саме в той день, коли ми дістали найбільше ласк від Бога, ми не даруємо найменшої провини нашому ближньому, не знесемо одного прикрого словечка, нам здається, що якби ми не віддали з процентом, то не пережилиби того... За яку останню дурницю скільки то натвориться гріху, скільки проклонів, слів обридливих, сварки навіть і бійки. Верне жінка трохи пізніше з церкви, скаже яке прикре слівце, ого — вже муж сердиться, ціле пекло зрушує проклинами хвороби, холери, громи закликає і на голову жінчину і на церкву і на священика. Боже мій милий! Яке се навернення! Яка невдячність для Бога!

Та не досить того! Придивімся, як то ми приймаємо просьби, перепрошення, упокорення ближніх наших. Чи не так, як той слуга? Мені ніщо до того, я того не знаю, мені має бути і вже! А як не буде, то попам'ятаеш... І відкиж тая закаменілість серця у нас береться? Іс. Христос каже виразно: Коли той слуга вийшов від царя, тоді зробив таке нелюдське діло, на яке при царю ніколи не бувби відважився, Так і ми! Лиш тоді сердимосся, лиш тоді ми затверділи супроти ближніх, коли вийдемо від Бога; або коли забудемо про Бога. То причина, що раз нераз попадаємо в ті самі гріхи. А щож тоді Бог з нами зробить? Ой, завівзе нас знов перед свій суд. Але те завізвання буде вже інше; не таке, як те щоденне, котрим нас накликає до покаяння, — то буде позов останній, страшний, грізний! Всі будемо мусіти слухати його, багаті і вбогі, пани і слуги; цісарі і піддані, вчені і прості: то буде глас Господа сокрушаючого кедри і помолить Господь кедри ливанські. (Іс. 28, 5.) І відозветься до нас, як відозвався цар до слуги: Рабе лукавий... Чи чуєш, люди сварливі, що найменшої образи ближньому дарувати не хочете, але їх до сто чортів і на всякі злидні в злості вашій висилаєте і треваєте в гніві місяці, часом цілі роки? — Щож відповісте Господу Богу, коли вам стане викидати вашу злість, загонистість, неужиточність? Коли вам скаже: Я вам дарував, вам — марним червакам — стільки і такі тяжкі зневаги; а ви ближньому вашому не хотіли дарувати легкої урази! Ідітьже прокляті в огонь вічний!..

Кінчить Ісус причту тим важним напінням і пересторогою: Тако і Отець небесний сотворить вам; аще не отпустите кійждо брату своєму от сердец ваших прегрішення їх. — Якеж то богате жерело потіхи і надії для нас! Образили ми і часто і тяжко Бога нашого; страшна кара нас чекає; вирок засудження нашого вже написаний! Але ми ще можемо той вирок подерти. Образили ми Бога, ображають і нас брати

мало ізбраних. Ми всі звані до спасення, але вибраними будуть лише ті, що мають одержати весільну. Тою одежею весільною є ласка божя освящаюча, або святість, ангельська краса душі. Вона одна робить чоловіка гідним небесної гостини; вона рівняє чоловіка з ангелами і його душу так просвічує, що вона подібна до ангельської душі.

Чи ми маємо ту весільну одержати, ласку божу?

Г. Бог, трикратно святий, сотворив і чоловіка святим, бо як сонце ясністю, так душу першого чоловіка обляв блеском святости. Але Адам, зведений Евою, відважився вкусити з забороненого дерева, согрешив і стратив одержати ласки божої. Стратив він, а разом з ним стратили і ми його потомки. Небо замкнулося перед ним і перед його потомками. Але милосердя божє обдумує нам рятунок.

Ото посилає Бог Сина Свого з неба на землю. Він, Син Божий, працею, заходами, заслугою муки своєї купує нам нову весільну одержати і в ту одержати нас вбирає. Колиж то? При св. Хрещенню новоохрещеному дається біла одержати на знак відзискання ласки божої, а з нею права до синівства божого, до посідання неба.

Так отже весільна одержати нашої душі повернена нам назад, та подивімся скільки вона коштує? Віддає нам її св. хрещення. Кілька капелів води. Але тих кілька капелів то ціле море терпіння і заслуг Іс. Христа. Вони стільки варті, що ціле життя Спасителя.

Таким великим коштом відзискали ми ласку божу. На те треба було терпіння, крови, життя Сина Божого. О якаж дорога та одержати весільна нашої душі! Ніякий скарб землі, ніяка цісарська багряниця не може з нею порівнятися. Тож, браття і сестри, шануймо, стережимо, щоби некий ворог знов нам її не відобрав. Він на неї все чатує, він радби її нам відобрати; а як лиш вдасться йому видерти нам ту одержати, то втратимо небо.

В серцю нашім живім все вдячність для Сина Божого Іс. Христа, що нас знов убрав в одержати весільну, що нам вернув ласку божу. Св. Іван каже в своїм обявленню, що святі в небі за те вічно величають Спасителя. І ми з такою самою вдячністю, як вони, згадуємо за той дар білої одержати. Кільки разів стоїмо при святім хрещенню, погадаймо собі, що хрест той святий відроджує чоловіка, вводить його до гурту дітей божих.

Але не досить тільки цінити одержати ласки божої. Навчимося ще, як ту одержати треба носити? При св. хрещенню подає священник новоохрещеному білу крижму і запалену свічку і каже: Прийми ту свічку і старайся в цілім життю твоїм світити християнськими чеснотами, нехай твоє життя буде таке чисте, як та одержати, щоб тим мав з чим стати на страшнім суді Христовім. Біла одержати, горюча свічка пода-

ється новоохрещеному на знак, що при святім хрещенню дістав ласку божу і що ціле його життя має бути таке чисте, незамазане болотом гріха, як та одежа, ціле життя має світити ласкою божою, як та свічка. Памятай, немов каже священник, що та одежа тобі конче потрібна до неба; тож стережи її, щоб не помазалася болотом гріха, бо вона тільки чиста має вартість. Носи її чисту серед трудів життя, серед праці і журби, серед спокус світа і пекла. Коли з чистою тою одежею перейдеш через твоє земне життя, будь певний, що увійдеш до спільної небесної хати.

А чимже можна замазати ту весільну одіж? Що забиває ласку божу в душі чоловіка, що забиває і саму душу? А щож іншого, як не гріх! Тому треба нам все вартувати, боротися з тою змією, уникати злого, стерегтися гріха, се найвисший обов'язок чоловіка, се конечність, котру накладає на нас інтерес життя вічного.

А чи ми зберегли ту нашу весільну одіж чистою? Ой, соромно й лячно признатись нам до правди. Якжеж приступимо до весільного стола без одіжі весільної? Там нас без неї не пустять, виженуть нас і вкинуть там, де плач і скрегіт зубів. Когож не обійме ляк, коли про се спогадає? Браття і сестри! Не допустім до того, не кидаймося добровільно в ту пропасть сліз і скреготу зубів. Застановімся над тою безоднею, що до неї самохіть летимо, обмиймо одіж, гріхом заваляну, в святій тайні Покаяння! А коли її виперемо, коли відискаємо назад ласку божу, не каляймо наново тої одіжі в надії, що знов можна буде її випрати; бо віхто не знає, де йому вмирати, коли йому вмирати! Ніхто не знає, чи буде мати час, ще заки вмере, вбрати душу свою в весільну одіж ласки божої. Тому зі страхом і трепетом дбаймо за весільну одіж небесного царства. Амінь

Неділя XVI.

Рабе лукавий і лінєвий, віділ єси, яко жну, ідіже не сіях, і собираю, ідіже не расточих, подобаше убо тобі сребро мое вдати торжником, і пришед аз, взяв бих своє с лихвою.

Один чоловік виїздивав з дому в дорогу і прикликав своїх слуг і передав їм свої достатки. Одному дав п'ять талантів, другому два, третьому один, кожному по його силі тай поїхав. Так той, що взяв 5 тал. почався ними дорабляти і доробився других 5; той що взяв 2 також доробився других два, а той, що дістав один, закопав його в землю. По-

довгим часі вернув той господар з дороги, закликав до себе тих слуг і зачав з ними рахуватися з того, як вони орудували його маєтком. Приступив до господаря той, що дістав 5 тал. і приніс йому других 5, що їх через той час доробився. Господар подякував йому і сказав: Добре, слуго добрий і вірний, ти був вірним мені в малім, то поставлю тебе над многими. Ввійди в радість пана твого. Потім приступив до господаря той, що дістав два тал. і каже: Пане, ти дав мені 2 тал., я ними доробився других два. Маєш, віддаю тобі їх. І його похвалив господар так само як попереднього: Ввійди в радість пана твого. На кінець приступив до господаря і той слуга, що дістав один талант і каже: Пане я знав, що ти жорстокий чоловік, що жнеш де не сів, збираєш, де не розсипав, я настрашився гніву твого, пішов тай сховав твій талант в землю; От віддаю тобі його назад. Тоді каже до нього господар: Лукавий слуго і лінивий, ти знав, що я жну там, де не сів, збираю, де не розсипав, тож треба тобі було віддати мої гроші міняльникам і я бувби своє відобраз з процентом. Возьми від него талант і дайте тому, що має 10 талантів. Бо кождому, хто має, дасться і надто мати буде, а в того, що не має, возьметься і те, що, як йому здається, має. І вкиньте нікчемного в темряву, де плач і скрегіт зубів.

Що значить притча нинішнього євангелія? Певно вже самі догадуєтесь. Той господар се Г. Бог, слуги — се люди, а таланти — се різні ласки і дари, які Бог дає людям, щоб ними орудувати і дороблятися. Такі дари то очи, уші, чуття, смак, нюх; такі дари то розум, воля, пам'ять; такі дари то гроші, поле, худоба, маєтки; такі дари то те, що ми є христіянами, що маємо де помолитися, що маємо де висповідатися, що чуємо слово Боже. — Се все ті дари, ті таланти, що їх наш Наймогучійший господар, Г. Бог, дає нам, своїм слугам, щоби ми ними орудували, при їх допомозі доробилися вічного життя в небі. Те все дає Г. Бог кождому, одному більше, другому менше. Хто уживає тих дарів на славу Божу і на добро для своєї душі, сей добре ними орудує, сей ще більше дістане і вийде колись у радість Господню в небі; а хто тих дарів надживає на зло, на гріхи, то що буде з ним? Чи дістане він ще більше тих дарів? Чи вийде в радість Г. Бога? Ні! Тим лукавим і лінивим слугам відбере Г. Бог ген усе, що їм дав.

Дав Г. Бог руки, ноги. Нащо? Авжеж на те, аби ми руками тими трудилися, дораблялися, а тим, що доробимося, помагали нашим ближнім, коли того треба, і так причинялися до слави божої, заробляли тими руками на небо. Дав нам Бог ноги на те, щоби ми ходили ними по дорозі заповідей Божих, щоби ми могли зайти до церкви, віддати Богови поклін, помолитися. Колиж ми будемо уживати рук і ніг не-

на те, щоб ними дороблятися неба, але на те, щоб ними зневажати Бога і оскорблювати наших ближніх, відбере нам тоді Г. Бог ті дари. Як відбере? А от послушайте хочби те: Посходилися до одної хати люди та грали в карти. І один з них дуже програвав. Зізлостився за те, хопив кусень хліба, що лежав йому під рукою на столі, і кинув тим хлібом в образ Пречистої Діви Марії, що на супроти нього висів. „Якщо ти Мати Божа, нехай мені та рука всхне!“ — крикнув! Лиш те вимовив, кинув хлібом в образ і нараз викрутило йому руку. Вжив тої руки на зневаження Матері Божої, то покарав його Бог. Дам нам Бог розум, щоби ми пізнавали його святі правди, дав нам пам'ять, щоби ми могли їх собі спам'ятати; дав нам волю, щоби ми могли жити так, як Бог приказав. І се божі дари, що нам мають служити до прославлення Бога і до спасення. Як лиш станемо їх уживати до чого іншого, до злого, до гріха, відбере нам ті дари Г. Бог. Чомуж люди, що запиваються горівкою, мають таку слабу пам'ять і розум і волю? Г. Бог відбирає їм ті дари, бо запитися можна й без розуму.

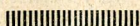
Дав нам Г. Бог бесіду на те, щоби ми нею прославляли Бога, щоби ми могли молитися. Коли вживаємо бесіди не на те, на що вона є, але на хулу, на зневагу божу, відбере нам її Г. Бог, як уже для нас непотрібну. От що сталося недавно. Одного року (1901) оженився був один кальвін з нашою дівчиною. Вона хотіла піти в велику п'ятницю до плащаниці, а він не хотів її пустити, ще й казав їй робити якусь тяжку роботу. Тоді вона проситься в нього: „Пусти, таж я також маю Бога!“ „Аво твій Бог“, крикнув той чоловік і показав на псів, що недалеко кусалися. І як лиш те вимовив, упав на землю, уста йому викрутило і слова вже більше промовити не міг.

Дав нам Г. Бог гроші, поле, маєтки на те, щоби ми їх уживали на славу божу і для спасення душі. А скільки то вже пішло з торбами, бо уживали багатств не до того, на що їм їх Г. Бог. але до злого, до гріха.

Дав нам Г. Бог святу Христову віру; Христос навчив нас правдивої віри; навчив нас молитися; заложив св. Церкву, а нам усім наказав тої Церкви слухати. Церква каже нам що неділі і свята Служби Божої і науки слухати, пости заховувати. Але чи ми слухаємо того? Досить є таких, що не ходять до церкви, ані на Службу Божу, ні на вечірню, науки не слухають. Підчас відправи і науки повно людей поза церквою, при керниці, в саді, цигара курять; не обходить їх Бог, не обходить їх св. відправа. І говориться: Гріх люди маєте, так християни не роблять! Се не рахується, що ви є на Службі Божій, коли на дворі стоїте, хочби тільки через якийсь час, бо Служби Божої треба цілої, від початку до кінця вислухати. Нічого не помагає, говориться як до стов-

пів, своє робите ще й кажете: Або те все правда, що священник говорить? Священик на те, щоби говорив. А ви знов на те, щоби не слухали; а Г. Бог на небі також є, карати буде, коли не схочете слухати. Правда, що вам недавно дві церкви згоріло одна по другій, а хто знає, чому? Може й тому, що Г. Бог, видячи, що до церкви не ходите, замість до церкви до корчми наворачтаєте, забрав одну, забрав другу, щоби на публіку не стояла в неділі і свята порожня. Вимурували ви третю, видно, що такі ще декому з вас на домі божім залежить. Так щож, давний звичай не переводиться. Всюди повно людей довкола церкви, тільки в церкві не видно молоді, не видно дітей. Вважайте, щоби Г. Бог ще й тої не забрав як непотрібної для вас. Неодин може бути в церкві і послухати слова Божого, та йому не хочеться; нехай собі добре запам'ятає, що може прийти час, коли він схоче піти до церкви, але ніяк не зможе, бо впаде в таку слабкість, що все його буде боліти: і руки і ноги будуть мліти і в грудях буде колоти. Всім нам Г. Бог дав свої дари, таланти. І нас всіх Г. Бог закличе до рахунку і ми мусимо виказатися, що ми талантів уживали на добре. Горе тому, хто не буде мати чим виказатися! На віки той буде відкинений в огонь пекольний. Згине для Бога, але жити буде в найстрашніших муках, а сто разів волівби він таки згинув, щоб сліду з нього не остало.

А найгірше для нас, що не знаємо, коли прийдеться здавати той тяжкий рахунок перед Богом. Не знаємо, чи багато ще маємо часу до поправи, до придбання талантів. Тому, хто ще не придбав талантів, хто ще не готов на рахунок божий, нехай возьметься до праці, нехай зараз з тою хвилиною зачне працювати над тим, щоби придбати собі талантів якнайбільше, щоб мати якнайбільше добрих діл і чистої совісті. Се таланти, се скарби! Чим більше будемо їх мати, тим певніша і більша буде наша слава в небі. Амінь.

Воздвиження Чесного Хреста

Слово крестное погибающим убо
юродство, намже спасением сила божія
єсть. (І. Кор. 1, 18)

Нині обходить св. Церква празник Воздвиження Чесного Хреста на ту памятку, як то товпи єрусалимського народу оглядали царицею Єленого віднайдений хрест Господень, той сам хрест, на котрім божеств. Спаситель доконав діла нашого спасення. Всі радувалися, що та дорога серцю кожного християнина памятка віднайшлася. Бо треба вам знати,

що той хрест, на котрім помер божеств. Спаситель, був затратився. Річ малася так: Коли Ісуса здохли з хреста, то хрест закопали після римського звичаю в землю на тім самім місці, де стояв. В перших роках по Христі сходилися до того місця товпи вірних на прощу і тут силою хреста отримували ріжні добродійства. Але чим дальше йшло в літа, тим більше затиралася пам'ять, де хрест Господень закопаний.

Колиж настали гонення християн, а ще в додатку цісар римський Адріян вибудував на тім місці, де лежав хрест, поганську святиню, щоби цілком затерти пам'ять про Христа, тоді вже люди зовсім забули за хрест Господень.

Щойно в 300 літ по Ісусі Христі мати царя Константина, св. Єлена, відшукала хрест Христовий. Вона поїхала до Єрусалиму і тут довго розпитувала у старих людей, де хрест властиво лежить закопаний. Але ніхто не знав нічого певного сказати. Щойно по довгім розпитуванню знайшла старезного жида, і той показав їй місце. Св. Єлена казала розвалити поганську святиню і в тім місці копати землю.

Натрафлено справді на три хрести, і хоч було певним, що оден з них се хрест Христовий, то не знати було: котрий. А коли Бог силою одного з тих хрестів зділав чудо — воскресив мерця, тоді вже ніхто не сумнівався, що сам Христос показав сей хрест, на котрім помер. І поклонилися тому хресту царичі, поклонилися численню зібране духовенство, поклонився нарід. Всі тиснулися, всі хотіли побачити та уцілувати знаряддя смерті Христової. Але задля тісного місця не могли всі діпхатися. Тоді єрусалимський патріярх Макарій вийшов на висше місце, піднімав в гору хрест на всі чотири сторони, а нарід, споглядаючи на хрест, поклонявся до землі і кликав: Господи помилуй. І від того часу установлено нинішнє свято з подібною церемонією. Тож відповідно до нинішнього свята нехай хрест буде предметом нашої уваги.

Чому Ісуса Христа засудили на хрестну смерть? Тому, бо в тих часах розп'яття на хресті було найбільше ганебною карою так, як нині є шибениця. Як нині на шибениці вішають найбільших злочинців, розбійників, так і тоді на хресті вішали щонайгірших людей, котрі неварті були чесної карі. Повиснути на хресті то була найбільша нечесть і ганьба. А що старшина жидівська ненавиділа Ісуса і погорджувала ним з цілого серця, тож і засудила його на ту ганебну смерть, видала вирок: да пролят будет. Через те хотіли жида в зароді убити добре зерно науки Христової, хотіли знеохотити до Ісуса і ту горстку вірних друзів, яка залишилась йому вірною в часі його страдання. Гадали, що коли в той спосіб зганьблять Учителя, то ніхто не поважиться держатися його науки. Але обмилилися. Вони забули, що той, на котрого пірвалися як на найбільшого не-

гідника, був найсвятійшим між всіми, бо був не лише правдивим чоловіком, але і правдивим Богом. Вони не знали того, що Христос повис на хресті не лиш тому, що вони його ненавиділи, але й з волі Отця небесного і з власної. І от від того часу той символ ганьби, хрест, стає найбільшою святістю; всіми погорджуваний — стає найдорожшим кожному християнинові; всіми безчещений — стає найбільше почитаний; всіми униканий — стає вірними християнами пошукуваний.

Ах, справді маємо за що почитати і горнутися до хреста! На нім збулося спасення людського роду; він отворив нам замкнене небо; на нім переблагав і улагодив Христос гнів справедливого Бога і Отця.

Гляньмо очима віри на хрест, а вичитаємо з нього пребогату науку; бо хрест то та книга, з котрої сам Бог навчає, то проповідниця, з котрої говорить предвічне Слово Отця.

Наперед говорить хрест могуче слово про божу справедливість. Щоби пізнати справедливість божу, на те не треба заглядати аж до пекла, не треба приглядатися страшному, ніколи негасаючому огневи. Погляньмо лиш на хрест, а той божеський проповідник далеко більше переконуючо промовить до нашого серця, як хочби і найвимовніші слова. Бо кожд ми бачимо в пеклі? Великих злочинців, до самої смерти закам'єнелих грішників, котрі ціле життя бунтувалися і зневажали маєстат божий тай нерозкаяні і померли. Отже ніщо дивного, що Бог їх так тяжко карає, коли бачимо, які строгі кари вимірює людська справедливість за переступлення людського права. Але коли звернемо очі на хрест, то щойно тут побачимо, якою страшною і строгою є справедливість божа. Бо до хреста прибиті: не злочин — але чеснота, не вина — але невинність, не гріх — але сама святість, не грішний чоловік — але Божий Син, отже сам предвічний Бог. А за що? За те, що взяв на себе тіло, за те, що взяв на своє плече двигати гріхи цілого світа. Зате Отець став невимовним Судією для власного Сина і карає його, як звичайного грішника. Ось якою строгою є божа справедливість, що не пощадила і Божого Сина, коли він прийняв подобу грішника.

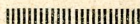
Ах, дорогі браття! Коли Отець небесний скарав так тяжко свого Сина, як аж тяжка кара чекає нас — правдивих грішників? Яка тяжка кара чекає тих, що марно трятять дари божі, тих, що гірко запрацьований гріш міняють з кривою своєї родини у жида за мерзку отрую-горівку? Що при таких нагодах, як христини, весілля, похорони, поминки, замість прославляти Бога і молити його о потрібні ласки, тяжко ображають його пиянством? Як тяжко по своїй справедливості буде Бог карати вас, що нізащо маєте його св. заповідь „не чужолож“, і тримаєте собі по дві жінки, по

двох чоловіків, і ломите ту присягу, яку ви в церкві перед лицем божим складали; вас, що живете на віру, без шлюбу з якимись заволоками, бо і така ганьба в селі лучається. Якжеж тяжко буде Бог карати вас, що здираєте з себе образ божий і служите мерзким тілесним пристрастям? Застановіться над тим, нерозумні грішники! Вдивіться добре в хрест і в Того, що на нім розпятий, а може від невинного, в строгій справедливості Отцем покараного, врозумить вас. Чейже ласка божя прожене тьму з очий ваших і ви побачите те багно, в яким валяється; а тоді певне забажаєте щирим жалем очиститися з тої прокази в св. тайні Покання зачнете нове життя, інше від попереднього.

Хрест говорить нам даліше про превелику любов Христа до нас і учить нас, як ми маємо його любити. Бога боятися, се річ позиточна і спасенна, але се щойно початок мудрости; бо як каже мудрець Господень: *Начало премудрости страх Господень*. Правдиво мудрим є той християнин, котрий стремить до совершенства т. є. старається полчитися з Богом через любов; бо Бог любить єсть. Бог се сама любов, і він хоче, щоби ми його любили. А щож може нас більше побудити до любови Бога, як не вид хреста? Щойно на хресті пізнаємо безконечну любов Бога до нас, коли не пошадив єдинородного Сина свого, але видав його на поганьблення і смерть, щоби тільки уратувати нам життя. Тут видимо серце отворене з горячої любови до нас. А коли чуваємося до вдячності і любови через ціле наше життя супроти того, хто з нараженням власного життя уратує нам життя, якуж горячу любов і вдячність повинні ми відчувати в серці до Того, що з неба зійшов і пожертвував себе для нас, потерпів найбільшу ганьбу і пониження, вилляв свою найдорожшу кров до останньої каплинки, — щоби нас спасти. А о тій його жертві з любови говорить нам власне докладно хрест; він показує нам велич любови Христової і просто змушує нас любити того, що не пожалував для нас своєї божеської особи.

А чи ми віддаємо Ісусови любов за любов? Чи любимо його хочби якоюсь малесенькою частинкою тої любови, якою він любить нас? Чи дбаємо о його честь і славу, чи стараємося о красу божого дому? Чи радо відвідуємо його в церкві? Чи беремо побожну участь в богослуженнях? Чи гідно святкуємо в його честь і славу посвячені дні? Відповіджмо собі на ті питання, але сумлінно. А коли відповідь випаде „ні“, стараймося чимскорше поправитися, змінити нашу байдужність для справи божої в горячу любов, памятаючи, що якою міркою міримо, такою відміриться нам.

(Докінчення буде)

ПРОПОВІДІ

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО Ч. 9.

Воздвиження Чесного Хреста

(Докінчення)

Хрест учить нас і потішає нас. Ото з висоти того хреста промовляє до нас божественний Учитель: Блаженні нищії духом, яко тих єсть царство небесное; блаженні ізгнаннії правди ради, яко тих єсть царство небесное; блаженні плачущії, яко тії утішаться (Мат. 5, 3, 10.). Терпите? говорить з хреста Спаситель. Дивіть: Скільки я натерпівся! Та не розпачайте; прийде час, коли розрадується радістю великою; а радости тієї не перерве вам ніякий смуток, ніяке терпіння.

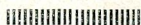
А коли нас трівожить гадка про минувші наші беззаконня, то знов припадім до хреста, а почуємо солодкий голос Спасителя: Успокийся, сину! успокийся, доню! Втопи твої гріхи в мойї крові, а я забуду тобі їх раз на все. А може ти ще затверділий в гріхах, дивишся на хрест байдуже? Припадь же і ти, брате, до хреста; а і до тебе проговорить лагідне слово Спаситель: Я для тебе принявся такої ганьби і пониження, а ти для мене і на найменшу прикрість наразитися не хочеш! Я для тебе вилляв всю мою кров, а твого ока не зросить ні одна сльоза жалю?! За тебе і для тебе я дав себе прибити на хрест, а ти не хочеш зложити мені жертви з твоїх пристрастей? Моя кров сокрушила врата невольні, а твого серця дотепер не змогла зм'якчити!

Коли діавол кусить тебе до злого, коли пристрасті і спокуси шарпають твоє слабе тіло, знов прибігай під хрест, а він віджене від тебе нечисту силу. Коли нетерпеливість, гнів, зависть, жадоба пімсти непокоять твою душу, глянь на Розп'ятого на хресті, а Він навчить тебе терпеливості, Він навчить тебе лагідності, навчить тебе, як прощати з душі-серця тебе лагідності, що за ворогів треба молитися: „Отче! прости їм, не знають бо, що творять“. Він навчить тебе, як заховати спокій серця, годячися все з волею божою: „Не якоже аз хошу, но якоже Ти, Отче!“

Вступаймо в сліди царя Константина, котрий, волі божій послушний, казав перед своїм війском нести хрест

як боєву хоругву, і під тим знаком відніс світлу перемогу над ворогами.

І ми під знаменем хреста йдім сміло до боротьби з дияволом, зі світом, з пристрастями нашого тіла, як ворогами нашого спасення, і будьмо певні перемоги. Носім при собі хрест святий, в хатах наших нехай на першому місці буде хрест. Зі знаком хреста на собі вставаймо рано до роботи, а вечір лягаймо на спочиноу, з хрестом берімся до всякого діла. Всі і всюди, кілька раз побачимо хрест, віддаймо йому належну честь. Не наслідуймо тих підлих християн, що стидуються Ісуса, що стидуються перед хрестом шапку зняти. Ми сміло визнаваймо нашу віру в силу хреста і величаймося тим перед чужими, говорячи зі св. Ап. Павлом: А мені да не буде хвалитися, тільки о кресті Господа нашого Ісуса Христа, імже мені світ розп'явся і аз світ. Амінь.

о. Опустинський Гайовський

Неділя XVIII.

Нарід тиснувся до Нього (Ісуса),
щоби послухати Слова Божого.
(Лук. 5, 1)

Донесуть часописи, що через страшну повінь, яка недавно навістила Китай, около сто мільйонів його населення не буде мати цієї зими що їсти. Богато з тих, що їх пощадила вода, змете з лиця землі страшна язва голоду. Голод! Яке горе несе за собою цей мертвецький блідий гість, про це знають ті, що їм доводилось перебувати перед десяти роками на надніпрянській Україні, де від наслідків кровавої революції, а ще більше від божевільної господарки червоних царів сотки тисяч населення падали як мухи. Матері вбивали і їли власних дітей. Жахом віяло від тих вісток, які плили з того медом і молоком пливучого краю, що колись своїм хлібом годував цілу Європу.

Голод! Нема хліба! Та буває часом голод, хоч хліб є. Це тоді, як люди замкнуть святую правду, а чорна неправда починає панувати на світі. Це душевний голод. А як звичайний голод викликає тяжкі недуги, так за душевним голодом йде недуга людських душ. І страшні тоді часи.

Так було тому два тисячі літ. Це був час, коли Римляни, нарід тоді найбільш могутній, завершував будову великої світової держави, бажаючи зв'язати всі народи одним законом і оперти їх щастя на земському добробуті. Та в рі-

ках людської крові здобута політична єдність, місто об'єднати людей в згоді і добрі, принесла їм тільки єдність загальної недолі і взаємну гризню. Злочини і нещастя зачали шарпати нутро людства. І настало таке, що навіть поганські уми отверто заявляли: „Хиба Бог зійде на землю і принесе ратунок“.

А що ж діялось тоді з ізраїльським народом? Невжеж і його захопила загальна зневіра? Якогож вибрав перед віками сам Бог за свій нарід. Жиди, стративши державну незалежність, не втратили ще віри в Бога, але місце духа й великих правд заняли мертва буква закона, людські вигадки і крутарство. Надія на Месію пішла блудною дорогою. Месія мав бути не Спасителем від гріха, але від політичного гнету і римської неволі. Він залізним жезлом мав пімститися на поганах, зруйнувати їхні царства та віддати під володіння жидівського народу. Такого Месії очікували перш усього провідні верстви народу. Тільки одиниці зпоміж них тай сіра маса очікували правдивої „потіхи Ізраїля“. І діждались.

Сповнився час Божого милосердя і на землю прийшов Христос та став переходити міста і села, навчаючи і проповідуючи євангеліє царства, глянув на товпи і умилосердився над ними, що були опущені як вівці, що не мають пастиря (Мат. 9, 35-36). І пізнав нарід, що прийшов ратунок з неба і тиснувся до Ісуса, щоб послухати слова Божого (Лук. 5, 1), бо в тім слові знайшов лік на недугу, що зїдала тодішній світ, знайшов корм, що ратував від душевного голоду і давав життя вічне (Йоа. 6, 68).

І нинішній світ переживає кризу, новий душевний голод, і як колись шукає ліку на свою недугу. Погляньмо: 1) на об'яви тої недуги і 2) подумаймо, де шукати ліку не неї.

I

Як колишній Рим, поставивши своїми заборами твердий п'ястук на свободі народів, місто добробуту, кинув їх у вертеп визиску, як поганська наука і жидівська законоучительська мертвечина, місто відкрити перед людством світло правди, завели їх у безвикідний кут, так на наших очах зродився двійняк поганського Риму і вирости нові течії людського розумовання, що місто принести світові щастя, кинули його в безодню нужди і в тьму плутанини. Імена тих двох нових завойовників світа — це капіталізм і науковий лібералізм. І затьмарилось людям в очах від дзвінкого голосу першого і від теорій другого. А вислід? Всевладне панування матеріалізму! „І отсе накопичений лихварями-спекулянтами, корпораціями, банками і трестами мертвий капітал, вислід

плідної праці робітників і урядовців, місто служити поступови, стає причиною загального убожества і морального занепаду¹⁾.

Світ заражений новою страшною недугою. Це безоглядна жага негайного зиску, баз ніяких меж, без ніяких оглядів на добро одиниць, громадянств, держав. В свою службу запряг капітал здобутки людського духа: технічні винаходи, досліді науки, нові методи праці. Поставивши в осередку своїх змагань череву, своїм ідеалом життєвську розкіш, валить мільйони людських екзистенцій на дно руїни. Він, висавши до шпіку всі сили робітництва, викинув його вулицю голоду нужди і розпуки. Двацять мільйонів безробітних! А непомірно більше рільників чорноробів, що за здобуте важкою працею збіжжя не всілі обігнати найконечніших потреб, бо капітал збудованими собою машинами довів до такого збору, що обезцінив земні плоди до останньої границі. І отсе він одно лихо хоче направити другим: каже палити пшеницю (Зєдин. Держ. П. А.), риж (Манджурія і Японія), каву (Бразилія), кукурудзу (Аргентина), бавовну (Полуд. Амер.), щоб піднести їх ціну і так ратувати свої вклади. І це тоді, коли мільйони людей не мають що в уста взяти. Він спричинник світового заколоту, він кузнецю смертоносних знярядів. А своїми ненаситними бакціями так перейшов суспільні організми, що люди навіть не відчують злоби, коли складають перед ним найсвятіші почування і найшляхотніші пориви. Поплутавши поняття добра і зла в замотанім клубку тупоумних софістерій, кричить: задуха, хаос, криза, катастрофа, і кличе ратунку. Але дорогу до ратунку вже давно засмітив своїми високопарними кличами рознузданий лібералізм.

А що ж людство (коли ще так можна називати рабів мамони)? Танцює на вулькані! З матеріальної недуги переходить в умову. Біснується! Бо як інакше назвати дикі оргії на згарищах найсвітліших досягнень? Як колишні біснуваті кричали до Христа: „Що тобі до нас, Сину Божий? Ти прийшов сюди перед часом мучити нас?“ (Мат. 8, 39), так і нинішні не хочуть Його видіти на ніодній ділянці людського життя: ні в родині, ні в школі, ні в товаристві, ні в громадянстві, ні в державі. І йде борба всіма найновішими засобами: пресою, кіном, радіом. На одній шестій світа нині безбожництво проголошено офіційною релігією. Але я нині не про тих буду говорити, бо їм вже перестали дивуватися²⁾, а про тих, що ще перед світом сміють називатися Христовим імям, тих, до котрих говоривби Апостол, як колись до Римлян, що „пізнавши

¹⁾ Пражський архієпископ Кордач в Internationale Lehrfilmschau.

²⁾ Про них гл. о. Галушчинського: Царство сатани наступає.

Бога, не як Бога прославляли, бо знікчемніли в своїх думках і затьмилося їх нерозумне серце (Римл. 1, 21).

Першим становищем, яке вороги Божої правди завзялись для свого дикого танку добути — це родина. Страшний образ сумних осягів цього наступу в новітньому царстві сатани мало кого відстрашує. „Хай живе лібералізм!“ Шаленим буревієм від заходу на схід несеться клич: „нових, поступових, згідних з культурою законів для подруж“! Отже розводи? „Вже є там і там, чому і в нас не має бути? Ось у нас вже готові проекти“. А гідність св. Тайни? „А що нас це обходить?“ Страшні наслідки?¹⁾ „Більше свободи для розгульного життя!“ Недоля дітей? „Не треба дітей! Убивати їх в лоні матері²⁾), як хто не вмів вже передтим зарадити їх появі. Спосіб на це вже нині і на селі знають:

„В нас же культура“!

Може зволите бодай лишити нам виховання дітей? „І це ні. Діти власністю держави“! (Мусоліні). А всежтаки бодай дві години науки релігії тижнево в школі. „Нині часи поступу, не середовіччя. Геть з Христом зі школи! Нині-завтра вже закони про те будуть, як вже є в культурних краях.³⁾ Ми заведемо науку світової моралі“. Але у Франції вона дуже підупала. „То обійдеться без неї“

Алеж, панове, гляньте, що робиться з нинішньою молоддю. Де її мрії? — „Модні строї!“ Де її пориви? — „Танці“! Яка її лектура? — „Порнографія“. Якій її домагання? — „Законність пристрастей!“ (Ніцше). Якаж її будучність? — „Надчоловік“. „Так, а тимчасом хай закладає кліби самовбийників і сатаністів“.⁴⁾

Гарний нарібок для суспільности! „Ми вже тим давно перестали журитися“. „Нині не час непокоїтися вимогами релігії, моральности, обовязку, совісти. Чим більше поповниться зла, тимбільше проявиться енергії, тим скорше зявиться надчоловік. Ми на шляху до створення титанів і півбогів“.⁵⁾ „Ми вже і храми їм будуємо“.⁶⁾ „В нас нові ідеали“. Так бачимо: Нажива для наживи. Скрізь у кожній, на око найблагороднішій акції скривається за кулісами холодне вирахування і підступна інтрига, і мотором усіх діл

1) У Франції 1929 р. було 12.554 менше випадів уродин чим смерти.

2) Тамже випадає на рік 275.000—350.000 штучних зігнань.

3) Пр. в Пітбурзі (Ам.) ще 1921. р. 80.000 дітей було без релігійного виховання, а у Відні заборонено в школах перед і по науці відмовляти „Отче наш“ і „Богородице Діво“.

4) У Варшаві м. р. закрила поліція такий кліб. Його члени, переважно студенти, на честь діавола віддавалися диким оргіям розпусти.

5) Ніцше. Цитую за о. Г. Петровом: Євангеліє основа життя.

6) Величавий храм масонів в Лондоні з „вітварем ідеалу“.

є непогамована жадоба грошових зисків. „Зисків же треба, щоби більше уживати¹⁾, а безробітні хай поволеньки вмирають! Впрочім, кому задовго ждати на смерть, може прискіпити її самогубством. Мало метод? Ми богачі теж ніодною не погорджуємо. Читайте часописи“.

„Впрочім у нас нема часу на довгі диспути; в нас великодержавні, міждержавні та міжнародні справи на голові“. Але і політика повинна належати до області католицької моралі.²⁾ „Хто це сказав? о. Др. Зайпель? Смійтеся з цього. Тут Махіявеллі має слово, а демагогія найкрасший засіб заспокоїти жажду влади. О, колиб ви знали, яка примана в тім слові. Тут не можна погорджувати ніяким засобом, при чому ж тут мораль?“

Ось вам маленький звуковий фільм зі „святині“ нинішньої культури, Європи та зевроізованої Америки. Пресою, лектурою, кіном, радіом можете собі доповнити цей образ.

„З нашим релігійним народом — на щастя — ще не є так зле“. Не так зле — то правда, але, що вже зле — це також не пересада. Миж на границі між „культурною“ Європою і „последнім словом поступу“ Сходу. У нас вже є свої „Вікна“, „Нові Шляхи“, „Сила“ і інші амбасадикнязя тьми. Як цього ще мало, то зате яке гарне підложе для інкубації бакцилів недуги, що нею хворіє нині світ: крайня нужда, погорда авторитету, нехтування традиції, нестійність у поглядах, незорієнтованість у настроях, заведені надії!

II

Світ хорий від голоду правди. Деж ратунок? В державнім устрою? Цим нині заняті всі уми, та колиб вони руководилися дочасним добробутом і ладом як засобом до ціли, а не як самою ціллю! Впрочім до борби з моральним злом не мають держави часом сили,³⁾ а часом і охоти.⁴⁾ Деж ратунок? В науці? Вонаж нині на zenіті своїх досягнень, та колиб вона мала змогу запанувати над серцем чоловіка, бо з серця виходять злі думки, убійства, чужоложства, крадежі (Мат. 15, 19). Тимчасом наука має свою

¹⁾ На прашальному бенкеті одного з директорів копалень в Катовицях видано на угощення 40 осіб 8000 золотих, отже по 200 зол. на особу на один вечір. („Правда“, 6. IX 1931.).

²⁾ З промови б. австр. канцлера о. Зайпля на святі св. Емерика в Будапешті.

³⁾ Що осягнено нині в поборюванні такого лиха, як торгівля живим товаром? Предсірник Ліги імiгрантів в Чикаго одержав за 15 місяців адреси 7200 дівчат, що приїхали до Америки. З тих тільки 1700 знайшли працю, а 5500 пропало без сліду — в домах розпусти. Найбільше товару дає Польща. — Бандити в Америці рабують річно 500.000 доларів. На борбу з ними видає держава других 500.000, а успіх дуже малий. То так в Америці, а що деінде?

⁴⁾ Нпр. з алькоголізмом деякі держави.

окрему, дуже поважну область ділання і кожний поступ в ній велике добродійство для чоловіка. Вона може заспокоїти тілесний голод, не душевний, вилікувати тілесну недугу, але не моральну, бо чому наука враз з матеріальним поступом не приносить поправи обичаїв? Вона може розбити скелю, сплескати крицеву брилу, але зм'ягчити тверде людське серце вона не всилі.

Отже де ратунок?

Коли перед двома тисячами літ заборчий Рим завзявся загорнути під свою владу тодішній світ, не було в нікого сили опертися його залізним полкам. Нарід, що визначався великою завзятістю і невимолимою упертістю в своїх змаганнях, а дуже мало мав серця до людських болів, мусів все здавити під своїми ногами. І здавив, замкнувши очі на найшляхотніші пориви, затуливши уха на людські ридання. А тоді, як оп'янілий побідою, Рим ликував, кругом нього йшов стогін людської недолі. Стогнали не лиш покорені чужі народи, але й рідні сини римського народу, яким доля присудила нести в'язкий тягар чорної праці і годувати ненаситних вожнів побідних полків. А Рим був глухий! Оглух не лиш від шекоту зброї, але й від виття диких звірів на аренах цирків і від вигуків знаркотизованої жажливими видовищами товпи. Але якраз тоді, коли велика держава римського народу своїм блеском осліплювала тодішній світ, якраз тоді непомітно та зате невимолимо починав її будинок тріщати у своїх основах. Золото, невідляки та розкоші, що з усіх країв напливали до Риму, сиричили з одної сторони розніжнення та упадок обичайности багатих і можних, з другої ж сторони зубожіння визискуваних. Захоплення влади людьми, дуже часто крайно зіпсованими і нерозумними, принесло гнет і тиранію. Рим не міг і не умів вже правити самим собою, якже міг володіти ще світом?

І от тоді, коли ніхто не думав про силу, яка зломилася би гордість римських магнатів, тоді, коли здавалось, що нема ліку на людську недолу, прийшла нова невідома потуга. Принесли її не окуті залізом воїни, але бідні, ледви одіті рибакі з Галилеї. Не грізні сурми воєнної жорстокости грали перед її походом, а тихе слово любови пліло від тих, що несли людям свободу: Боже Слово Учителя з Назарету.

І задрожали перед ним нездобуті досі мури Риму. І понеслось воно звучною луною по широких римських латифундіях, а не минуло три сотки літ, як розстелилось воно владно по цілій римській імперії.

Боже слово принесло світові ратунок. Як окутана зимовим сном природа будиться під лучами весняного тепла, як вкривається земля зеленню по першім дощику, так двигнулось з упадку нещасне людство, так вкрився

світ новим життям. Місце ненависти заняла любов, місце визиску жертвенність, бо у віруючих було одно серце і одна душа (Діян. 4, 32).

Так нині ратунок в Божому слові, яким Христос вказав дорогу до життя. „Навчіться від мене, а найдете супокій для ваших душ“ (Мат. 11, 29). І люди, почувши те слово, змучені даремним шуканням правдивого ідеалу життя, пішли тисячами в Його сліди, не зважаючи на муки, переслідування, на саму смерть.

Шукайте перш Божого царства і його правди (Мат. 6, 33), кличе Він. Не каже Ісус: шукайте, тільки Божого царства, а за все інше забудьте. Можна дбати і про земський добробут і вигоду, бо сам Він не тільки помножив хліб, але з води зробив вино, а від побожної Марії приймає пахучі олійки І про небесне царство тут Христос не говорить, бо воно вже приготоване для тих, що люблять Бога і його шукати не треба, а на Боже царство тут на землі нам вказує, на основування Божого царства в наших душах, щоб у них царив сам Бог і Його свята правда.

А ця правда така потрібна до життя, як сіль для страви, без якої вона не тільки не смачна, але й скоро псується. Коли ж сіль звітріє, чим осолиться? (Мат. 5, 13). На тій Божій правді росте душевне життя, як хліб на квасі, без якого з найкрасшої муки стане закалець, тим більший, чим більше муки (Лук. 13, 21). На тім заквасі Божого слова кладім усі наші починання в приватному, родинному, громадському, а навіть політичному життю, а тоді виросте новий тип людини, відродиться цілий нарід і усе людство, яке не ганялося би лише за земськими добрими—без жури про Бога і вічність, лише обновило себе на основі Євангелія і християнської любови (Енцикл. „Quadragesimo Anno“).

„Важкі часи і наближаючіся чорні хмари змушують нас полагати на Божій правді“ — говорить Митрополит Андрей, основуючи У. К. Союз.

— — — — —
Світ змучений недугою, а не хоче прийняти самотнього ратунку...

І перед моїми очима такий образок: зима, лютий мороз. Під стріхою хати повтулювались голодні, перемерзлі пташенята, а на дорозі стоїть хлопчина і сипле окрушини хліба і сердечно просить, щоб злетіли до його руки. Та пташки, хоч голодні, бояться. Хлопчина розплакався.

Чиж не сумує Христос, коли даремно нас кличе: „Прийдіть до мене а я успокою вас“. (Мат. 11, 28).

Амінь.

о. Опунфрій Гаїовський

Неділя XX

І дав його матери його. (Лука 7,15)

Вона була вдовою, а він у неї син-одинак, одинока розрада по смерті мужа; одинока поміч у праці, одинока підпора старости. Колись, коли ще була молодого, а він маленьким, життя неодною приманою усміхалося до неї, але вона поза усміхом любої дитини не виділа іншого щастя; потім при його дрібненькім щебеті не чула тягару праці; сама теплим потом обливалося, а дбала, щоби біле личко сина все радістю всміхалося. Колиж він став підростати, лучила з ним всі свої надії-мрії. І берігла його, як ока в голові, та не зберігла. Налягла змора-недуга, відібрала в сина здоровля, а в неї весь спокій, всю радість. Але надія ще лишилась: он у сусідки, в цієї четверо, а в тієї п'ятеро дрібного дробу покотом лежало і всі піднеслись, хоч нема їм що в уста дати. А в неї лікар з хати не виходив і сама від хорого ні на крок не відступала і нічого для ратунку не жалувала, булаб за сему гору, за десяту ріку бігла, коби лиш хто сказав, де цілющої води дістати... І все пропало. А до послідньої хвили, до останнього віддиху хорого не тратила надії, і тою надією трималося, хоч забула, коли що до уст брала, хоч не пам'ятала, коли бодай на хвилину здрімалась. А тепер вже і надії нема, бо вона разом з посліднім віддихом сина вийшла з хати, а на своє місце впустила там смуток і розпуку.

А нині вже несуть його від неї. Не давала мати; виривала з рук тим, що на мари клали, і хоч неживий, хай буде з нею. Просили, а вони були невимолимі, як смерть, що його в неї зрабувала, а з ним і все, що її ще на світі держало. І найкрасше тепер булоб, щоб її разом з сином в темнім гробі лишили раз на все, на віки. Але не допустять! А до гробу вже недалеко. І риданням розпуки не віджене.

Аж тут хтось каже походови стати. Пощо? Може хто з далеких кровних на похорон спізнився? Ні, це чужий, але щож його обходить її біль? Він жеж перший раз її бачить. От тепер так дивно дивиться на неї. А за його поглядом пливуть його ласкаві слова: „Не плач“! Не плач? Якжеж не плакати в такім горю? А щож їй тепер, як не плач, осталося? Тільки її щастя, що сльози. Але вже люди пізнали чужинця. Цеж Ісус! Ах, Ісус! Чому Він вчора не з'явився? Ще мігби був вратувати хорого, навіть умираючого. І щож з того, що нині Він говорить: Не плач?... А може...? Ох, Боже Великий! Щож це? Чи її біль розум забрав? Чи може зі сльозами вже і очі виплакала? Алеж ні, вона ще бачить! Видить, як Ісус бере її сина за руку, вона чує, як приказує

йому встати. О, пеж його слова: „Молодче, тобі кажу встань“. (Лук. 7,14). Ні, це не прочувається їй, божі люди зі страху і з дива заніміли. А її син встає! Живий! Йде й говорить! А от Ісус бере його за руку і веде до неї. Віддає їй сина...

І разом з усім народом прославився Бога, що Він потішив людей своїх.

А чи ж тільки для цієї матери мав Ісус своє милосердя? Алеж таких материй, що ще ниніскають їм серце по страті дорогої дитини, повно. Я їх бачу і між вами. Сама згадка про страшну розлуку витискає їм сльози з очей. І знов отирається давня присохла рана в їхньому серці, родиться новий біль. Алеж у християнських материй, він, цей біль і скоро гоїться. Вони вірять, що і їх діти возьме колись Ісус за руку і віддасть їм знов на вічну радість. Це така надія, що від неї втікає й найбільший смуток.

Тому я нині буду говорити про інші матери і про інші діти. От про тих, що можуть стратити ту надію, бо їх діти бере в свої обійми страшніша смерть, душевна смерть.

Про 1) обяви душевної смерті у ваших дітей і про 2) охорону від неї нині при Божій допомозі розважимо.

I.

В Марсильї скоїлось недавно страшне нещастя, яке загнало одну матір до гробу. Та мати прийшла до поліційного уряду з донесенням, що її найстаршого сина застрілила його наречена. І якраз тоді коли вона це звідомлення передала, привели поліцаї скованого її молодшого сина, який перед хвилиною убив свою наречену. Почувши це, нещасна мати впала мертва. (Місіонар 4/930).

І не диво: тілесну смерть старшого сина вона мала ще силу пережити, але на вид душевної смерті другого сина її бідне серце не видержало.

Кажуть, що на світі нема сильнішої любови над материнську, то й нема більшого болю над біль по страті любої дитини. А всежтаки нічим тілесна страта, коли й душевна разом з нею не приходить. Я знаю матери, що вже не рік і не два при кожній нагоді йдуть на цвинтар пошумувати там над гробом дитини. Жаль мені на них дивитися. Як вони там останками сил, змовивши „Отченаш“, стануть заводити і бити головою об сиру землю. Якби щойно вчора вони там свою дорогу страту поклали. Жаль мені їх. Я знаю батьків, що вже не одно горе перебули, а ще нині їм очі сльозами заходять, як поглянуть на дужих, рослих чужих синів і згадають, що колись і в них такий був, а може ще гарніший, та вже дванадцятий рік минає, як по ньому і слух

загинув. Бідні батьки навіть не знають, де він спочив, чи знайшлась милосердна душа, що сховала його біле тіло під могилою, щоб чорний ворон костий по полі не розносив. Лиш свідомість, що син їх своїм життям засвідчив любов до рідного краю, не дозволяє тим батькам зломатись під великим горем, що їх пригнічує. І тих мені жаль, що їм одним прийшлося понести таку велику жертву тоді, коли другі ще й насміхались над ними.

Але коли гляну на тих родичів, що їм діти живуть, а вони, куди ходять, то або плачуть або руки ломлять, на тих родичів, що в них тільки розмови з дітьми, що сварки, що в них, місто молитви за дітей, то проклони, місто радості, то страх, щоб син чи дочка не счинили якого свіжого клопоту або й ганьби; о, коли гляну на таких батьків, то жаль ваги не має.

І є чого жалувати. От послушайте, що вам прочитаю зі свіжих газет: В селі Полжині пов. Ярослав 26 літний В. Черета убив кількома ударами батька 67 літ (Свобода 2.VIII. 31) В Грабівці під Стриєм 19 літний учень VII гімназ. кл. Г. Вальтер стрілив двічі з револьвера до вітчима (Діло 28.VII. 31). У Слобідці Вусовецькій рогатинського повіту 25 літний Степан Цимбалістий убив залізними вилами свого батька в спорі за землю (Діло 26.VIII. 31). В чортківським суді засудили на смерть парібка Івана Козачка з Вербівця, що вимордував цілу родину, але він не ждав на виконання вироку і повісився в тюрмі (Свобода 9.8 1931). В неділю 16.VIII. 1931. найдено в шуварі за містом Глиняни трупа 17 літньої дівчини з Митулина, яку, як виказує слідство, мав убити син загально поважаного і дуже чесного господаря з Глинян тому, що вона була матір'ю його дитини (Діло 21.VIII. 1931.).

І то ще не всі того рода новинки за час одного місяця. А напади на себе хлопців з сусідних сіл, найчастіше в часі весіль, напади, що кінчаються обезвіченням або й смертю кількох молодих учасників—від таких вісток тепер в часописах роїться.

Алеж не треба аж у часописах шукати за тими дивами, які тепер діються поміж нашою молоддю. Запитаю вас: Скільки тих дітей, що радо клякають до молитви? „Це добре для старших“. Чому стільки порожнього місця в церкві? Бо в літі душно, а в зимі зимно, особливо для дівчат в теперішніх куцомодних, вітром підшитих строях. Хто приступає нині до частих св. Тайн? Хіба не молоді. Де діваються ваші діти, як лиш тільки змеркнеться. Пізнайте по хіхотах і писках. Про що найбільше гризоти по ваших хатах? Про непослух. А про що звичайно оповідають по кождім весіллю? Про бійки між хлопцями, а безстыдності між дівчатами. Ой,

дуже мені вас жаль, бідні батьки таї мами, особливож вас, нещасні вдови.

І якжеж назвати такий моральний упадок нинішньої молоді? Цеж ніщо іншого, як душевна смерть. Смерть далеко страшнійша, як тілесна, смерть, перед якою остерігає Спаситель: Бійтеся більш того, що може і душу і тіло погубити в пеклі (Мат. 10. 28).

II.

Від найдавніших часів аж по нинішній день ідуть безупинні зусилля науки, щоби поконати недуги в чоловіка. І не можна сказати, щоб ці змагання не приносили успіху. Вправді це не з усіма недугами вміють лікарі давати собі раду, а всежтаки нині не те, що колись бувало. От хочби згадати тільки про страшну пошесть чорної віспи, яка давнійше випустощувала не то цілі родини, а й села, а нині рідко де про неї чути. Пробують вже навіть спосіб, якби старого чоловіка відмолодити. Але такого способу, щоби відігнати від чоловіка смерть, не винайшов ніхто і по кінець світа не винайде. Бо є такий Божий закон, що призначено людям раз умерти, а відтак суд (Євр. 9, 27), і цього закону ніхто не всилі змінити.

Але не так воно з душевною смертю. На душевну смерть лік є. його приніс з неба сам Христос. Він же сказав: „Хто слухає мого слова і вірить в того, хто післав мене, має життя вічне“ (Йоа. 5, 24).

А тепер запитаю вас, дорогі родичі: Що ви робите, коли починає вам дитина хорувати? Шукаєте ради насамперед між сусідами, знакомими, а потім таки йдете до лікаря і купуєте лік. І нічого не жалієте, бо перед вами марево смерті. Гадка про безпеку викидає вам з рук роботу, відганяє сон, відкидає їду, відбирає спокій. А що ви робите, коли побачили, що ваша дитина починає щось псуватися? З початку ви не звертаєте на це уваги, згодом махаєте руками, потішаючи себе, що, як дитина підросте, то набере розуму, а потім, як побачите, що зло вже на добре розгнізилось, починаєте... клясти. Тимчасом приходить гріх, а з ним таки зараз душевна смерть. Але вам і це байдуже, поки ви з тої причини не поносите матеріальної страти або поки вас через вашу дитину люди не взяли на свої язика. Аж тоді, як через гріх доньки чи сина вам приходить потерпіти шкоду чи неславу, ви оглядаєтеся за ратуємком і тоді в одній хвилі ви нагадуєте собі, що в селі є церква, є священик, оттой самий священик, на котрого ви колись обурювалися за те, що він смів вам звернути увагу на невідповідне поведення дитини. Одним словом: при душевній небезпеці дитини ви цілком інакше постуєте, як при тілесній.

І тому мені вас так дуже жаль, бідні родичі, бо нічим плач і ридання нещасної вдовиці над умершим одинаком супроти болю серця та грижі совісти задля морального упадку дитини. Страшна та хвиля, коли батько, глянувши на змарнованого сина, говорить гейби на похороні: Нема в мене сина; був колись добрий, слухняний, побожний, але він минувся, а остав якийсь виродок. І де той чоловік, що не приступив би зі словом потіхи до такого батька і не сказав би: „не плач“. Та людська потіха, хочби і щира, не все помічна. Тому, нещасні батьки і матери, коли вже ви дожили того гіркого дня, що прийшлося вам зложити на марах невинність вашої дитини, то ведіть той сумний похід дорогою, котрою переходить Христос і дослухуйтесь до Його голосу. А той голос є і в церковній науці і в добрій книжці і в добрім товаристві, а передовсім у добрім примірі, а найбільше таки у вашому доброму життю. І той Христовий голос скаже вам: „не плач“. І той добрий Христовий голос воскресить побожність, послух, добру славу вашої дитини. Моліть же Христа, щоб взяв вашу дитину за руку так, як молодця з Наїн, щоби підніс його так, як св. Августина, сина вдовиці св. Моніки. Отся мати-вдова вже виговорила всі слова, якими пробувала добитися до серця й совісти грішного сина, вже виплакала всі сльози, якими хотіла зворушити його розпусне серце, а не переставала просити доброго Ісуса о ласку навернення для Августина. Нераз цілі довгі ночі, які він переводив на грішних забавах, вона не підносила з колін і не переривала молитви. І вимолила для нього воскресення. Прийшло воно в часі проповіді св. Амбросія. Божа ласка зробила з найбільшого грішника одного з найбільших стовпів Церкви, св. Августина.

І думаєш, батьку, мамо, що і твоєї молитви не вислухав би Ісус? Він є тим пастирем, що лишає дев'яносто дев'ять спокійних овець, а йде шукати одної заблудшої. Чи думаєш, що нині менше милосердя в Ісуса Христа, як мав він для вдовиці з Наїн, котра його навіть не знала. Йдиж і шукай Ісуса! Дослухайся до його слів. А Він говорить: Сказав мій Небесний Отець через пророка Єзекиїла: „Не хочу смерті грішника, але щоб був він живий“ (33, 11). А я сам, твій Спаситель, тобі кажу: Я прийшов шукати і спасти те, що загинуло, (Лук. 19, 10), я прийшов, щоби життя мали і надто мали (Йоа. 10, 10) Чуєш? Надто мали, отже хочу привернути не лиш утрачене життя ласки, але життя лучше, як те, що ви стратили через гріх прародичів. А за Ісусом говорить Апостол: Де умножився гріх, надмірною стала ласка (Рим. 5, 20).

Йдиж і проси в Ісуса ласки для твоєї дитини і не уставай в молитвах і благаннях і в плачу, доки не випросиш тої

ласки, доки твій син чи дочка в щирому каянні не піднесеться з марів упадку і не дасться Христови взяти за руку.

А коли Ісус вислухає твоєї молитви, тоді по своїй сердечній подяці не забувай про осторогу, яку він через uzдоровленого паралітика дав твоєму синові: „Ще ти здоров, вже не гріши, щоб ти тобі що гіршого не сталося“ (Йоа. 5, 14).

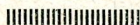
Ісус поступає як добрий лікар. А якуж раду дає добрий лікар, якщо вдалось йому вратувати життя твоєї дитини? Не забувай про свіжий воздух і добрий харч. Не стане тих двох річий, недуга верне другим наворотом і ратунку вже не буде. Та в справах тілесного здоров'я ви часом безрадні супроти такої ради. Як думати про свіжий воздух, коли праця така, що хіба в неділю або свято вийдеш з тісної, душної хати. Як ту думати про здоровий харч, коли кругом така недоля, що про кусок чорного хліба важко.

Не так воно в душевних справах, бо тут свіжим воздухом — це моральне оточення вашої дитини, це ваш власний добрий примір, ваше гарне, згідливе подружжє життя, а доброю поживою — молитва, ласкаве слово, добра наука а в ній на першому місці страх Господень; алеж — на милість Божу — не проклони, якими ви так часто своїх дітей годуєте.

— — — — —
Один чеський душпастир пише таке: До мене прийшла з плачем одна мати і оповіла: „Перед дваццяти роками важко занедужав мені чотиролітній синок. Був уже вмираючим. Тоді я говорила Богови, що ніколи не погоджуся з Його волею, якщоб Він хотів мені сина забрати. А нині по дваццяти роках той син, видертий мною прямо з кітків смерті, вирікся віри, жиє з чужою жінкою, а тепер дістався ще й до тюрми, бо обікрав свого хлібодавця. Чомуж я перед дваццяти роками не згодилася на Божу волю?“ (Posol 1925.).

На жаль таких материй нині є більше. Вони і між вами. Коли над дитиною зависла гроза тілесної смерті, тоді вони готові стати на прю з самим Богом. Колиж їм ту дитину забере душевна смерть, тоді вони крім нарікань не знають іншої ради. А ратунок їхньої дитини тільки в руках Ісуса. Тільки він може сказати: „Молодче встань“. Тільки в Нього сила взяти умершу дитину за руку і віддати її матері.

Амінь.

о. А. Галандюк

Промова до дітей перед першим св. Причастям

Перед сто роками жив славний французький цісар Наполеон. Він зі звичайного чоловіка став цісарем і завоював багато держав, певно пережив багато щасливих днів. Раз запитав він своїх полководців: „Чи знаєте, панове, який день був найкрасший в моім життю?“ Полководці згадували різні виграні битви, але цісар сказав: „Ані один з вас не згадав. Найкрасшим днем у моім життю був день першого св. Причастя“.

Любі діти! Після довгого і нетерпеливого очікування засвітав вкінці день для вас. Святочно одіті згромадилися ви сьогодні тут у божім храмі, і дожидаєте тої хвили, коли подадуть вам св. Причастя. А чи знаєте ви, хто завітає до вас у св. Причастю? Хто загостить до домівки вашого серця? Ніхто інший, тільки сам Ісус Христос, Цар неба і землі, наш Спаситель і Господь. Він замкнеться в ваших грудях і буде у вас, а ви в Ньому. Він полюбить ваші душі й зділає їх такими гарними і святими, що ваші ангели хоронителі з радістю глядітимуть на вас. Ви будете правдивими дітьми і живими храмами божими. А колиб ви зараз по св. Причастю вмерли, пішлиби напевно до неба і бачилиб Ісуса Христа таким, яким є, вже не укритого і захищеного під видами хліба і вина. Та якщо хочете, щоб Ісус Христос радо прийшов до вас, і замешкав у вас, освятив ваші душі Своєю освячуючою ласкою і помагав вам Своїми дійсвующими ласками побожно жити й добрі діла легко творити, мусите щиро полюбити Ісуса Христа. Кождої неділі й свята ви повинні до церкви приходити і побожно вислухати Служби Божої, бо тоді сходить з неба Ісус Христос на престіл і жертвується за вас за всіх людей Свому небесному Отцю. Вам повинно бути жалко, що ви були нераз недобрі, свавільні, а може навіть і злі, зухвалі й уперті. Ви повинні обіцяти, що від сьогодні бажаєте бути добрими, слухняними і чемними, пильними в науці, побожними в молитві, щирими, чесними все і всюди.

Ви чули вже багато гарного і величного про небесного Отця, про Ісуса Христа і св. Духа від своїх родичів дома і від священика в школі. Ви знаєте вже також, що Пресвята Евхаристія, яку вам зараз у св. Причастю подасться, тільки так виглядає, як хліб і вино, але се вже не є більше хлібом і вином, тільки живим Тілом і Кров'ю Ісуса Христа. І бачили ви вже певно нераз, як ваші родичі, браття і сестри, кровні і знакомі з покірно зложеними на грудях руками приймали св. Причастя і, схиливши опісля голову, довго і побожно

розмовляли з Ісусом Христом, молилися до Нього, а по молитві щасливі вертали домів. Ви до тепер могли молитися до Ісуса Христа, говорити з Ним, але приймати Його в св. Причастю ще не могли. Щойно сьогодні ви доступили того щастя, що можете подібно, як дорослі, причастися, бо вже розумієте, що се таке св. Причастя й що воно нам дає. За кілька хвиль завитає до вас Ісус Христос. Не забудьте найперше подякувати Йому за Його велику любов, а потому розкажіть Йому все, що вам лежить на серцю. „Пустіть дітий і не бороніть їм приходити до мене“, сказав сам Ісус Христос. Молитви невинних дітий Ісус Христос радо вислухає.

Любі діти! Дуже щасливий день сьогодні переживаєте! Види хіба і вина подадуться вам у св. Причастю, а буде се сам Ісус Христос, наш Господь і Спаситель. Так сказав Ісус Христос, а перед Його словами мусимо з поклоном схилити голову, хоч і не розуміємо, як воно може бути. Тут діється подібне чудо, як те, що сталося на весіллі в Кані галилейській, де Ісус Христос перемінив воду на вино. Св. Людовикови, французькому королеви, оповідали раз, що в якійсь церкві в Парижі показався Ісус Христос у виді малої дитини в Пресвятій Евхаристії, й просили його, щоби пішов туди і подивився на чудо. Але король сказав, що не потребує ніякого чуда, бо вірить словам Ісуса Христа, і не пішов подивитися на чудо. Словам Ісуса Христа: „се є Моє Тіло і се Моя Кров“, „Я хліб життя“ більше вірив король, як своїм очам. Так сильно повинні й ви вірити, що поданий вам хліб і вино не є вже більше хлібом і вином, тільки правдивим Тілом і Кров'ю Ісуса Христа.

Коли Ісус Христос увійде крізь уста в ваше тіло і замешкає в ньому, перебуватиме у вас і з вами зі Своїм Тілом і Своєю душею, зі своєю божою й людською природою та буде милувати і благословити вас і тішитися вами.

Се треватиме тільки короткий час, так довго, як довго будуть заховані види хліба і вина. Опісля полишиться у вас Ісус Христос вже тільки як Бог зі Своєю ласкою, але не тілесно як чоловік.

Ті короткі хвили, коли Ісус Христос тілесно у вас перебуватиме, повинні ви добре використати, щоби подякувати Йому за Його гостину у вас. Обіцяйте Йому, що будете все добрими дітьми Божими. Моліться також за своїх родичів і добродіїв. Ісус Христос знає, чого бажаєте, але Він хоче, щоби ви просили Його.

Розбудіть віру в своєму серцю. Скажіть Ісусови Христови: „Я вірю і визнаю, що Ти є Христос, Син Бога живого, що прийшов на світ грішників спасти, а з них перший, се я...“ Тіло і Кров Господа нашого Ісуса Христа нехай будуть для вас зародком і запорукою вічного життя. Амінь

ПРОПОВІДІ

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО Ч. 10.

о. Онуфрій Гайовський

Неділя XXIII.

І просило Його (Ісуса) ціле населення гергесинської країни, щоби відійшов від них (Лук. 8, 37)

Не знати, чому більше дивуватись: нерозумови чи невдячності людей, що про них оповідає нинішнє євангеліє. Таку прислугу зробив їм Христос: від клопоту цілу околицю звільнив; ні небезпеки, ні напасти від навіженого вже більше не мали боятися, а вони, місто впасти до ніг своєму Добродієви, кажуть Йому забиратися від них. І защо? За те, що пропало їм стадо безрог! Правда, велике стадо, бо около 2000 безрог (Марк. 5, 13). Велика страта! Але чи даремна? Страта тільки тоді є правдивою стратою, коли одно добро пропадає, а місто нього ніякого иншого добра не осягасмо. Чи ж гергесинці тільки свої безроги утратили, а в заміну ніякого добра не дістали? О, ні! Вони дістали куди більше, як стратили, але не цінили того більшого добра, бо його не розуміли. Вони плакали за своїми безрогами, як плакала би дитина, колиб хто від неї взяв яблуко, а в заміну за нього дав би їй дорогоцінну перлу... Нерозум тай тільки!

Гергесинці певно були поганями, бо жидам не вільно було безрог годувати. Погани своїм божкам любили приносити безроги в жертву, і певно гергесинці за свого життя своїм божкам принесли в жертву більше як 2000 безрог, тай не плакали за ними... Чогож вони хотіли своїми дорогими жертвами здобути? Ласки в божків... Тих ласк певно не здобули від божків, бо божки — ніщо. А ось тут Бог велике чудо зробив між ними, наглядне чудо і добродійство, бо визволив їх від страшного біснுவатого і міг їм отворити двері до царства небесного.

Отже і невдячно і нерозумно поступили ті люди, що не приймали в себе Христа. Одно хіба мають на своє оправдання: не були погани, які не знали, з чим приходить до них Ісус Христос. Алеж коли таке діється ще й нині і то поміж християнами, то воно дуже сумне.

А що 1) нині є християни не раді Ісусови,

і що 2) вони поступають невдячно й нерозумно, то про це розважимо в нинішній науці.

I.

Чужинець, якому довелосяби вперше стрінутися зі здвигами нашого народу на відпустових місцях, глянути на нього в часі процесійних церковних обходів, перейти нашими дорогами, пообсаджуваними хрестами, зайти до наших сіл з гарними Божими домами, відпочати в наших хатах, прибра-них образами святих, такий чужинець не відмовивби нашому народови похвального свідoctва про його релігійність. Але так думавби про нас тільки той чужинець, що не мавби змоги ближше приглянутися нашому життю. Ми і самі не інакшу гадку маємо про своє привязання до св. віри. Чиж не зачинаємо і не кінчимо кожного дня молитвою? Хибаж багато ще нині таких народів, як наш, що не стидається християнського привіту? Невжеж в неділі і свята не повні наші церкви Божого люду?

А прецінь! А прецінь, колиб нам Бог дав таку ласку, що моглиби ми побачити Христа в людському тілі, то хто зна, чи не заглянулиби ми на Його лиці ще більшого смутку, ще ревнійших сліз в Його очах, як тоді, коли прогнали його від себе люди, що їм жаль було стада безрога.

Дивуєтесь? Важко вам в це повірити? То загляньмо до першої лучшої з ваших хат, отак раненько, як тільки на світ Божий стало благословитися. Господар, хлюпнувши на лице дрібку води, стає хреститися і говорити: „Отче маш“. Та не дійшов ще до „іже еси на небесіх“, а вже думає про „хліб наш насущний“ і біжить на обійстя, бо треба челядь в поле випровадити. Дав йому Господь Бог цілий ясний день до праці на хліб, а він жалує для Нього кілька хвилин на спокійну молитву: „Нема тепер часу з Тобою, Христе, говорити і Ти вступиш від мене“. Вийшов господар в поле. Нім узав чепиги в руки, перехрестився, зітхнув до Бога, кличе Ісуса на поміч, а прийшлося заорювати ниву, як зачерепить чужу межу, аж коні стали. Застогнав від сусідської землі леміш, аж совість збудилася. І що? „Вступиш, Христе, від мене, жалкож таку широку межу сусідови лишати“. А тимчасом дома господина, вдаривши поклін, вклякла перед образами, але сама, бо дітий коло себе зібрати нема часу: вони виганяють худобу на пасовище, то вже по дорозі відмовляють молитву. Христос хай вибачить, бож видить, поки би діти в дома молились, то чужа худоба тимчасом найкрасшу траву випаслаби. — Настав Божий день. Піднялось сонце на обрію. В селі і в полі робота аж кипить. Але Христос нею не радується. Його прогнали від себе люди. Богач радби за платню, що наче псови охлап кидає робітникови, послідню снагу з нього витягнути, а й робітник не лучший:

все поглядає, чи сонце ще високо, щоб скорше до вечера. Оба подушили совість і не хочуть Христа бачити кляо себе.

Настав вечір і знов люди моляться. Але й тепер розмови з Христом нема, бо Його місце заняли думки про завтрішний день. А окутала темна ніч село, і тоді Христови хиба лиш у церкві спокій мати. І в ночі Він на заваді тим, що якраз на ніч ждали, щоб коні в чужу пашню загнати, або на чуже по снопи заїхати. І так день за днем.

Але правда: є часом відміна. Це в ярмарок. Тоді люди частійше хрестяться і глибше зітхають і довше моляться, а декотрі і милостині не жалують — звісна річ: християни; а без божої помочі як обійтися в ярмарок?

Алеж вони християнами, поки не вийдуть зі села. А приїхали в місто, то хоч їх усіх халати повбирай і пейси їм приправляй, бо по їхньому християнстві і слід пропав. Не вірите? Хибаж ви не були на торговиці? Ще з далека чуєте крик, галас, зойк. Це так люди одні вияснюють вартість того, що привезли продати, а другі виповідають своє здивування й обурення над „розбоем“ тим, що в них купують. А що слово — то тяжка клятьба, а що два — то проклін, а що три — то зневага ближнього. А не рідко почувеш сміх та глум з Божих правд. Чесно продати, справедливо заплатити? Алеж на ярмарку загально відоме, всіми прийняте правило: як не примастиш неправдою, то не продаш; як не обманиш, то не купиш; а як не висваришся, то й не говори, що на ярмарку був! І це ради чого? Часом задля кількох сотиків, а не цілого стада безрог!

Та може хоч неділю і свята люблять люди більше з Христом перебувати? Часом у декотрих воно так буває, але не все і не у всіх. Загомоніли дзвони і люди подались гуртом у Божий дім, аж серце радується. Але колиб кого скортіло в ту саму пору перейти в поле, то його радість не знати коли і де дінеться. От дивись: тут пастух перевернувся горілиць і любується красою ясного небозводу, а тимчасом його карий с гнідим любуються чужим збіжжам; а там он таки поважний господар завів свою красулю ніби на межу, але що межа трохи вузька, то він вже не винен, якщо нерозумна звірина часом і збіжжа ликне. І взагалі люди „невинуваті“, що в неділю і свято худобина любить попастися. — Але вертаймо до села, бо тут уже Служба Божа починається. Що це? Чуєш гуркіт по дорозі. А то також „поважний“ господар з фірманкою поїхав: трудно було відказатись, а таки нині двох злотих на дорозі не знайдеш. А в неділю по полудні? Дехто по вечірні загляне до читальні, дехто має книжку або часопис у руках. А більшість? Одні таки по хатах сидять, другі пішли до міста, бо саме в неділю визначено там виплат за роботу в лісі, а треті розбрились по шинках „поговорити“ трохи. А тимчасом молодь на картах або на музиці.

А якби так побожна книжка або газета в руки? Нема звідки!

А я знаю одно село невеличке — всього 140 господарств. На зверх християнське і свідоме. В селі є гарна церква, школа, читальня і кооператива, а по коршім вже давно місце травом заросло. Тільки одного року „запобіглива“ управа дозволила продавати в кооперативі пиво. І що показалося? За один рік випили за 1839 золотих. Пяних не було, алеж кожде господарство викинуло пересічно по 13 зл. в болото. Це тільки в кооперативі, а скільки в місті, про це історія не згадує. В кождім разі, як на більше, то певно не менше. Питаюся: кількож побожних книжок спроваджено в тім самім часі до села (поза церковною і читальняною бібліотекою і 14 пр. „Місіонаря“)? Ні одної, бо нема звідки. Ні! Щось воно не так. Колись жаль було людям стада безрог, а нині — шож, тяжкі часи — то і кількадесять сотиків жалко, коли з доброю книжкою хотівби ввійти Ісус до наших хат.

Сумно з тим усім, але про найсумнійше я щойно розкажу. Маю на гадці ту хвилю, коли Ісус — так би сказати — силоміць впрошується до наших душ, а ми задля марниці Його від себе відганяємо. Буває це тоді, коли сповідник вкладає на каянника обовязок винагородити заподіяну шкоду. І жалує каянник за гріх і постановляє поправитися, але про те, щоб кривду або шкоду винагородити, він і не думає; бо як розпрощатися з річю, до якої він привик або вважав за свою? І відходить без розршення. А Христос, що вже так близько коло нього був, повертає зі смутком із дороги до його серця.

І це все я говорю не про тих, що вже давно розпрощалися з Христовою наукою або що з нею всюди і всякими засобами борються, але про тих, що залюбки хваляться, що Христа не проганяють і Христа люблять, бож нікого не вбили, ні зрабували! А прецінь як сумно про них згадувати, як сумно признати, що саме про них сказав Ісус: „Цей нарід устами почитає мене, а серце його далеко від мене“ (Мат. 15,8), бо зі свого серця мене проганяє. Тому слушно жаліється св. Отець Пій XI: Пиха, гордість і захланність вигнали Ісуса з посеред народів і позіставили Йому тільки церкву і кивот на престолі*).

II.

Щоби зрозуміти, яким великим добродійством наділив Ісус те село, яке звільнив від біснуватого, треба усвідомити собі, хто такий біснуватий і скільки пакости він коїв своїм землякам. Біснуваті — це були люди цілковито опутані злим духом, люди без своєї волі, люди, що мусіли лиш

*) Промова на Евхар. конгресі в Римі 14.-4. 1922.

те робити, чого хотів диявол. А звісна річ, що диявол добра людям не бажає. Тому немилосердно мучив він і тих, що ними заволодів, а через них і тих, серед котрих доводилось його нещасним жертвам проживати. Так і тут було. А як далеко йшла злосливість того біскупового, пізнаємо зі згадки, що для спокою треба було його заковувати в кайдани і вязати ланцюхами, бо інакше горе тим, що з ним стрінулись. Не щадив нікого; кого схопив, тим метав, кому міг, тому пако- стив, а хто зна, — чи не одно убійство, не один підпал не був його ділом. Жило село мов під обухом: ні в день роботи, ні в ночі спочинку. Аж прийшов Христос і те все устало. Місто вічного страху непевности, в село повернув спокій і безпека. Але село не вміло цієї Христової ласки оцінити і, випросивши від себе Ісуса, допустилося чорної не вдяки.

А ми, що дивуємося такому поступкови, не хочемо зрозуміти, що заслугуємо на п'ятно ще чорніших не вдяч- ників. Нас же усіх Ісус ще в Тайні хрещення звільнив зпід влади диявола. До того часу ми нічого доброго не в силі були зробити. Ісус вніс спокій до наших душ, дав нам право дітьми Божими називатись (Гал. 4. 6), і тепер безнастанно наділює нас своїми ласками і для нас своє небо отворює. А від нас нічого більше не бажає лиш, щоби ми дозволили Йому ввійти в наші душі і в них замешкати. А ми місто любов за любов віддати, платимо Йому чорною не- вдячністю. Бо так, а не інакше треба назвати ті наші по- ступки, в яких ми для Ісуса жалуємо маленької жертви з на- ших пристрастей, з нашого привязання до наших дочасних користий. Ісус не жалів для нас ні своєї крові, ні життя свого, а ми готові Його стільки разів від себе прогнати, скіль- ки разів приходить за для Його законів маленьку і то ча- сову страту понести.

Нині повно нарікань на не вдячність дітей. Гарували батьки через ціле життя, гріш до гроша складали, щоб дітям більше придбати, щоб легше їм жилось, а прийде старість, діти батькам куска хліба жалують, кута їм у хаті відмовля- ють. Отсе вірний образ нашої відплати за всі скарги душі, які нам Христос зробив.

І відходить Ісус від нас, полишаючи свій докір: Що по- може чоловікові, коли світ здобуде, а свою душу занапастить? (Мат. 16. 26)

Якийже нерозум у нашому поведенні! Христос нам своє царство приносить, а ми за для Нього своєї жебрачої торби шкодуємо, думаючи, що вона — не знати — що варта. І приходять мені на гадку ті недавні ще часи, коли то люди всяких гроший цілі купи мали: корони, марки, рублі і інші паперові міліони. Та до тих гроший треба було мати не тільки спору торбу, але й добрий розум, бо всі вони були

так друковані, що їхня вартість з кожним днем вітрила. Не купив нині вола, то завтра воробця за них не дістав. І були такі розумні, що накупили поля і багатіями стали. А інші складали, сушили, ховали, а нині не знають, чи подушки з них робити, чи стіни ними ліпити, чи долівку вистелювати. А біда, як заглядала їм колись в очи, так і по нинішній день з хати не вилазить. Не вміли думати. Так задурманились у своїх мільонах, що не виділи й не чули, що кругом них твориться. Та нині і вони помудрійшали і хваляться, що в друге вже не далисяби так одурити. А я вам скажу, що й нині у вас усіх повно таких безвартісних гроший, що ви їх без розбору і опам'ятання збираєте. Друкує їх не хтось інший, а відвічний ворог ваших душ, а друкарню заложив чи не в кожній хаті. Отсе всі ті ваші буденні дрібні дочасні користи, ті ваші ощадности на часі коштом молитви, ті ваші редукції Божої хвали, за які ви, проганяючи від себе Ісуса, продаєте найбільший скарб: Боже царство! А подібне царство небесне до скарбу укритого на полі, котрий знайшов чоловік і сховавав, і радіючи тим, іде і все, що має, продає, та купує те поле. (Мат. 13, 44). Ще подібне царство небесне до дорогоцінної перли, що її купує чоловік, продавши все, що мав (Мат. 13, 46). Так говорить Христос. Говорить і сумує над нашою короткозорістю, над нашим невмінням поставити правдиву ціну небесному царству і дочасній марноті.

Славився від давна наш нарід широкою гостинністю. Нераз мав він отворені двері своїх хат для тих, що за його хліб-сіль камінем йому платили. Чомуж тепер той нарід так часто замикає двері, свого серця перед Ісусом, що бажає внести до нього Боже царство? Чомуж перший-ліпший стрічний наводить у нас більше прихильності, а добрий Ісус зі смутком мусить завертати від наших порогів? Невжеж боїмось, щоб та гостина задорого нас не коштувала? Невжеж подібно, як той фарисей Симон, що запросивши до себе Ісуса, не подав Йому навіть води ноги умити (Лук. 7. 44), ми станемо жаліти для свого Добродія і Спасителя того, що ми Його ласкою придбали?

Ні! Ми гляньмо на інший образ, на гостину Ісуса в домі митаря Закхея. З радости і щастя, що Ісус зайшов до його дому, цей колишній грішник і скупар, роздав пів маєтку між бідних, а в четверо винагородив заподіяні кривди. Тому Ісус, глянувши в його віддане собі серце, промовив: Сьогодні спасення зійшло на цей дім (Лук. 19, 19). Дайже, Боже, і вам такі благословенні, солодкі слова почути. Амінь.

Неділя XXIV.

І це прийшов муж, на імя Яір,
і припав до ніг Ісусових (Лук. 8, 41)

А цей Яір був князем*). І щож це сталося, що такий достойник паде до Ісусових ніг? А, бо велике нещастя його стрінуло: До його спокійного, повного тихої радості, дому закралась зрадлива смерть і поставила косу на щойно розцвілу квітку. Його дочка одиначка мала попрощатись зі своїм молоденьким життям. От яке горе вигнало його з дому, казало забути за свою князівську гідність, упокоритись перед бідним Учителем з Назарету, і просити в Нього помочі. Байдужим йому стало, що, коли Ісус ішов і на рід ти-с нувся до Нього (Лук. 8, 42), він, князь, змішався з сірою товпою. Недавно ще і на гадку йому не приходило, щоб дозволити на таке пониження своєї поваги. Вінже князь, а всі князі держали себе осторонь тої товпи, що йшла за Ісусом. Не тільки те: вони — з дуже малими виїмками — погорджували і самим Ісусом, що взяв в опіку той нарід, над яким досі тільки вони мали необмежену власть, і за те, що Він присвоїв собі ключ розуміння закону, яким досі беззастережно вони одні орудували, розуміється, на свою користь. Нині все нараз змінилось. Важкий удар недолі, що мов грім упав на нього, кидає його до стіп Ісуса, а ласка, що її одержав з воскресенням умершої дочки, ставить його в ряді приклонників Христа.

Але до такої зміни треба було аж великого нещастя. Колиб не воно, то — хто зна — чи він, як бувби слідкував за Ісусом, то хіба тому, щоб Його зневажати або й кричати: „розпни“! От таких князів і провідників, що місто згуртувати народ коло Ісуса, повели його проти Нього і через те стали спричинниками упадку Ізраїля, таких князів було досить. Вони і до нині не перевелись. Їх не бракує і в нашому народі.

Саме в оцій науці бажаю 1) вас перед ними остерегти і 2) вказати вам на наших дійсних, одиноких провідників.

Говорити нині про князів серед українського народу — трохи дивне. Довгі сотки літ відділюють наше покоління від часу, як вони спочили в могилах. Лиш при згадці світліших часів нашого минулого відживає їх пам'ять та слава. І з гордістю споминає наш нарід св. княгиню Ольгу, що перша

*) Порівн. Мат. 9, 18.

запалила світло Христової віри на Україні, про св. рівноапостольського князя Володимира, що ту віру зробив вірою цілого народу, про св. князів Бориса і Гліба, що вславились своєю побожністю і про всіх тих князів, а там і гетьманів, що, будуючи величаві Божі храми і піклуючись монастирями, щедрими дарами і своїми трудами і життям ширили Божу славу серед нашого народу.

Нині — на жаль — таких князів вже у нас нема. Та зате є інші. Ні княжий колпак не вінчає їхньої голови, ні золотий жезл не ясніє в їх руках, ні в пишних теремах не поставили вони золотокованих престолів, та зате зарозумілості в них без міри, а жадобою влади не менші вони від гордих володарів. На щастя їх ще не багато. Деж вони? Отсе ті непризнані самозванчі провідники народу, що хотілиб йому силоміць накинати свою волю. А що нема в них ні в залізо закованих полків, ні блискочого золота, то йдуть на закріпощення народу хитрістю. На ліве крило поставили ненависть, на праве принадні кличі, а з центра гримають тараном злоби по святих почуваннях народу. Віра і Церква — це ті твердині, на які найбільше звертається їхня завзятість. Прогнати Христа з людських душ, згасити світло Його віри, щоби в темряві безвірства і в загальному заколоті та в борні всіх проти всіх легко захопити владу в руки — це їхня ціль. А коли Христові слуги отвирають людям очи на небезпеку, то вони, як колись старозавітні князі перед Пилатом, горлають перед світом: це ворохобники, що не хочуть добра народу. — Саміж вони, коли де вдасться їм захопити владу у руки, в'яжуть, важкі тягарі і кладуть їх людям на плечі, а самі і пальцем не хочуть їх рушити (Мат. 23, 4).

Правда, поміж тими, що радіби нині стати в перших рядах народу, не всі є явними противниками Христа. Як колишні жидівські князі, які, приступивши до Ісуса, витали Його: „Учителю благий“ (Лук. 18, 8), а ради Ісуса в своєму життю не слухали, так і нині можна знайти таких, що поверховно визнають Христа, підносять навіть вартість Його науки, радо витають церковні обходи, а на свої запрошують до участі Церкву*), але на тім і кінчиться їхнє християнство. Їх самих рідко коли побачити в церкві, а при св. Тайнах майже ніколи; а про те, щоби вони в своєму приватному чи публичному життю руководилися християнськими засадами, краще не говорити**).

*) Як фарисей Симон Христа.

**) Про невідрадни відносини в цім згляді можнаби багато сказати. Для приміру наведу допис з міста К., де П. С. коопер. назначив нараду на неділю від год. 8-17, відбираючи учасникам змогу бути на Службі Божій. Гл. „Мета“ ч. 27. 3. 1931.

Був колись чоловік між фарисеями, імя йому Никодим, князь жидівський, цей прийшов до Ісуса нічю (Йоа. 3, 1—2), бо явно із за страху юдейського (Йоа. 19. 38) боявся признатись до Нього. Невжеж нині зі смутком не приходитьсь згадати про тих, що—як вони самі без оправдання говорять — не бажають собі надто маніфестуватися перед людьми. Ніякого їм знайтись поміж сірою масою. І тому наші церкви звичайно заповнюються простолюдям, селянами, ремісниками, робітниками, слугами. А деж цвіт народу, його „князі“? Деж та т. зв. сілч народу, що очистилася від чорних мазолів простолюддя завдяки дійсно Божій допомозі? Якже инакше, як не Божим благословенням, пояснити собі явище, що нарід зроджений і вирісший в неволі, оці рільники чорно-роби, оці ремісники - халупники, а хочаб і священники чи урядовці, без великих матеріяльних засобів витворили стільки просвічених верст? Невжеж, дивлячись, хто з них нині величає Бога, не можна повторити за Ісусом: Чи не десять очистилося, а девять де? (Лук. 17. 17).

Як давно злоба і ненависть жидівських князів, поставивши Ісуса на неправедний суд, потягнула за собою багато і тих з поспільства, що колись ішли за Ісусом, так оце повторюється на наших очах. Примір релігійної байдужности декого з провідних верств народу родить послідувачів. І от нині на селі ті, що їх громада виріжнила чи урядом чи становищем в інституції, йдуть слідом старозавітних князів, що любили перші місця при бенкетах і перші сидження в божицях і поздоровлення на торгових (Мат. 23, 6), але на першому місці там, де йде про Божу славу їх рідко коли видно; вони починають уважати за вимогу своєрідної моди показати свою висшість бокуванню від церкви. Буває ще гірше: оті, що вернувши з моря або тільки з міста, замінили сірак чи полотнянку на „панську“ сурдутину, думають, немовби разом з одежою і їхнє суспільне положення так перестроїлось, що їм християнське поведіння вже не до лица*). Хибаж треба дивуватись, що нині хлопець на селі, який затягнув на шию краватку та взув „штильповані“ чоботи, в церкві вже не радо згинає коліно, що дівчина, вистроївшись коштом батьківських мазолів в шовки наче князівна, йде до церкви не на те, щоб там глядіти на Христа, але щоб на неї гляділи, і тому вона вже хоругви до рук не возьме? Або таке явище: давнійше, хто найчився читати, уважав не лиш своїм обовязком, але й гордістю йти до церкви з молитовником; нині це вже при панській одежі ніяково.

*) Першою ознакою в них — це понехання християнського привіту.

А притім усім не брак у нас і Яірів Вони в обличчю нещастя згідні булиб просити Христа о ратунок. Алеж вони, замість без застережень припасти до Христових ніг, задивились на Ідумейця Ірода. Цей князь, побачивши Ісуса, врадувався дуже, бо надіявся якийсь знак (чудо) бачити, що від Нього станеться (Лук. 23, 8). Забув нещасний, що на його руках ще не затерлись сліди крови св. Івана Хрестителя. Отак наші цього покрою „князі“ принялиб Христа, колиб Він на їх поклик творив чуда. Але Христос мовчить, бо для чуд вимагає перш усього віри. Колиж Христос поставить таке жадання, то тоді вони проти Нього.

Невжеж нині, як колись, має грозити Христос: „Горе вам, що зачинаєте царство небесне перед людьми, бо і ви не входите, ані тих, що входять, не допускаєте ввійти! Горе вам, що будете гроби пророків і пам'ятники праведників, а свідчите про себе, що ви сини тих, що вбивали пророків! Горе вам проводирі сліпі!“ (Мат. 23, 13...). Невжеж, як колись над Єрусалимом, має заплакати Ісус над нашим народом: „Скільки я разів хотів при своєму престолі зібрати свої діти, як збирає птиця свої писклята під крила, а ви не хотіли!“ (Мат. 23, 37).

II.

Ізраїльський нарід сорок літ блукав по безплідній пустині, а не загинув, бо вів його Богом даний провідник, Мойсей. А по сотках літ той самий нарід мусів кидати медом і молоком текучу землю, оплакуючи руїну Єрусалиму, з якого не остав камінь на камені, бо його провідники-князі, відвернувшись від Бога, не мали сили, ані не вміли вести народу до добра. Не хотіли мати Христа за Царя, а воліли римського цісаря і від тогож цісаря діждались... заглади.

Отак, як лень пчіл, що, вийшовши на весну без матки не пророкує хісна; як від найсильнішого чоловіка годі надіятися помочі, коли в нього нема розуму; як найбогатша, родина зійде на нужду, коли в ній нема мудрої голови, щоби в усім давала лад, так жаден нарід, хочби найчисленніший і з найбогатшою землею, не знайде гідного місця в сім'ї інших народів, якщо в нього не буде добрих провідників.

Бо провід народу — це велика і важна справа. Уміти запанувати над стремлінням різних станів і клас, погодити з собою нераз противні собі змагання і знати звернути всі сили народу в одно спільне русло загального добробуту — до цього треба мати не лиш великий розум, але й почуття відповідальности: отой страх Господень, який каже творити справедливість, опікуватися визискуваними і вживати влади не на особисту користь, а на добро своїх

ближніх і так творити, як творив Христос, що не прийшов — як сам говорить — щоб послужили Йому, але послужити і дати свою душу за спасіння многих (Мат. 20, 28). Тому передовсім провідники народу мусять тямити Христові слова: „Хто хоче між вами бути першим, нехай буде вам слугою“ (Мат. 20, 26, Лук. 22, 27). Притім не сміють ніколи забувати на Христову остерогу: „Без мене не можете нічого робити“ (Йоан, 15, 6). „Без мене“ — це значить без Христового закону, без Христової згоди, без Христової волі, без Христової помочі, без Христового благословення!*)

Отсі Христові слова і для нас дороговказом, по якім знайти добрих провідників: Хто з Христом з тим і ми, а хто проти Христа — це хижий вовк, що приходить до вас в овечій одежі. „По їх овочах пізнаєте їх“ — говорить Христос (Мат. 7, 16). А ті овочі вже родяться таки на наших очах. А сок тих овочів — це отрута, від якої вуться в судорогах не лиш одиниці і родини, але й цілі народи. А сказав ще Христос: „Коли сліпий веде сліпого, оба в яму впадуть“ (Мат. 15, 14). А хто не видить або не хоче видіти світла Христової правди, той сліпий. І нещасливий той народ, що здається на таких провідників.

Мав український народ князя, великого завойовника, Святослава. Перед ним дрожали сусіди; та він не лиш не збудував великої держави, але мало що не стратив власної землі. А по ньому прийшов його син, Володимир. Він не вів великих воєн, але отворив народови очи на Божу правду і сам не лиш тою правдою жив, але й поставив її в основу свого володіння. І була тоді його держава одною з наймогучіших в Європі, а наймогучіша, яка колибудь була на наших землях.

А нині, в часах руїни і недолі більшої частини нашого народу, ким сильна ця вітка народу, що з цього боку кордону, як не Христовим князем, великим митрополитом Андрієм? Він, вірний Христовому заповіту кинув панські палати, а пішов служити своїм майном, знанням, а перш усього великою любовю тим, що мали лише чорний хліб в руках і подертий дах над головою.

Тому все і всюди нашими провідниками-князями стануть ті, що виберуть собі Христа за Царя. Тому в нашому громадянському і суспільному життю з довірям віддамося тим, які виписали на своїх прапорах могутий клич: „Христос наша сила“. А цей сили й пеколько ворота не переможуть.

*) Не знати, чи чули про це наші вільнодумці, що англійський прем'єр, Мекдональд, перед кожним засіданням кабінету молиться. Гл. „Діло“ ч. 74. 930.

І з радістю треба признати, що в нашому народі по роках плутанини і блукання по манівцях починає повівати здоровий подув ясної дороги. Ось в нашій пам'яті зворушлива прилюдна сповідь одного з чільніших наших провідників. Він, оповідаючи історію свого навернення, відважно признається до колишніх блудів, дає публично вислів своєї радості з того приводу, що відзискав світло правдивої віри. „Даючи свідоцтво правді — говорить він — бажаю допомогти тим моїм товаришам гріховної неволі, що зійшовши на манівці невірства, не можуть віднайти дороги правдивої віри, бо думаю, що той, хто сам блудив по тих манівцях, легше може остерегти других тай і повинен це зробити“^{*)}.

Не менше радісний об'яв уздоровлення наших відносин те, що, коли в часі всенародньої скорби м. р. наш Митрополит проголосив оснування У. К. Союзу, то при ньому зачали гуртуватися найвидніші наші люди. А нам не лише просити в Бога благословення для цих світлих високих починів, але дружно ставати на ту дорогу, на якій наша не лиш вічна, але й дочасна будучність.

На початковому місці церковного іконостасу зображений Христос-Цар, а по правому і лівому його боці дванацять Апостолів. Якуж високу гадку виявила св. Церква в цьому збірному образі. Отсе колишні бідні галилейські рибакі нині як князі оточують царський престол Христа. На підбій світа вибрались вони без золота і срібла, без грошей в поясах, навіть подорожньої торби не брали, вийшли тільки в одній одежі (Мат. 10, 9, 10), а світ їм покоровся, радо піддавшись їхньому проводови. І здобули світ для Христового царства не оружжам, бо йшли як вівці між вовків (Мат. 10, 16), а словом Божої правди промочували собі дорогу до людських душ. І вступилися їм з місця короновані голови. І світ минеться, а їх князівських місць коло престолу Царя царів ніхто не відбере. А коли ще Ісус прийде в славі на цей світ, то Його найблизший почот будуть становити отсі князі Божого царства. (Мат. 19, 28).

А хтож тоді поведе наш нарід перед Ісуса? Хибаж не ті новочасні князі провідники, що тут Ісуса стидаються бо з Ним воюють. Хто зна, чи тоді і вони в обличчю найбільшого нещастя не схочуть впасти до Христових ніг. Та це вже буде запізно, бо то не буде час милосердя, але час справедливості. Тому йдім нині з тими, що тут на землі ведуть нас по Христовій дорозі до дочасного царства, а під їх проводом зайдемо і до Небесного Царства. Амінь.

^{*)} Др В. Охримович: Чому я навернувся. „Нива“ ч. 3., 1921.

о. Онуфрій Гайовський.

Введення в храм Пр. Д. Марії

Ангели, вхождені Пречистія
зряще, удивившася, како Діва со
славою входить во святая свя-
тих (*Припів до 9 пісн.*)

Ні ширший круг люди, ні Єрусалим не звернув своєї уваги на подію, яка одного осіннього ранку відбувалася при вході до святого храму. Навіть ті, що їм прийшлося того дня складати якусь із приписаних жертв, не багато роздумувало над тим, яку жертву приносить отих двоє старушків, що ведуть поміж собою трилітню донечку по ступнях храму. Лиш мала громадка дівчаток, що разом зі священником вийшла на стрічу входячих, усміхненими личками і радісними піснями витає будущу товаришку-сестру, Марію, дочку Йоакима і Анни.

А на ту стрічу в серця стареньких родичів з новою силою вдарив смуток, бо хоч вони були святими людьми і тому радо виконували колись зложений обіт, то й святим не чужі людські почування, людські болі і терпіння. От минуло три роки, як Господь, даруючи їм на старість потіху-донечку, змив із них людську погорду задля довголітньої неплodности. Та тих три роки пролетіли летом блискавиці, а нині по сповненню обіту вони знов лишуться самі, не відаючи, хто обслужить їх на старість, хто потішить в терпінню, хто зможе в слабости, хто замкне їм по смерті очі. Хибаж треба про це довше розказувати вам, родичі, що тільки разів обмиваєтесь рясними сльозами, скільки разів доводиться вам розставатися з дитиною, що її віддаєте з дому?

А тимчасом, коли тут на землі подія входу будучої Матери Спасителя відбувалася для світа непомітно, а для її родичів приносила смуток задля розлуки, то в серці трилітньої Марії знімався радісний огонь щастя: бо, хоч не без долю прийшлося їй прощатися зі старенькими родичами, хоч їхнє терпіння ставало її терпінням, то одначе так вже Бог їй дав, що її молоденьке серце скоро перемогло біль розлуки з найдорожшими на землі, а заповнилось радісними почуваннями задля злуки з Богом. Так вже їй Бог дав! І тому — як співає нині Церков — ангели дивувались, як поглянули на повний слави вхід Пречистої до Божого храму. Безсловесна радість Боговибраної дитини на землі викликала величню пісню радості Ангелів на небі.

А св. Церков при розважуванні тої події приказує нам не тільки злучитися в побожній радості з небесними хорами, але й застановитись над тим, які почування у

людей, а які в Ангелів викликають наші входи в Божий дім особливо ж при 1) св. хрещенню, 2) при вінчанню і 3) при похороні.

Роздумаймо про ті наші входи, а Ти, Пречиста, введи до наших сердець світло розуміння Божої волі і силу добрих постанов.

I.

Вже від найдальших часів існувало при єрусалимським храмі заведення, де виховувалися ті діти, яких їхні родичі посвятили на Божу службу. До такого заведення прийнято Пресвяту Діву по її вході до храму. І не диво, що радість її молоденького серця викликувала подив у Ангелів, бож було чого радуватися. Богато її ровесниць може і знатніших і багатших мусіло проживати далеко від храму, де не мали ні змоги ні нагоди захоплюватися ні величавими торжествами, що відбувались в храмі, ні познакомитись з усіми приписами Мойсеевого закону, що очеркував обовязки зглядом Бога, ні черпати надію в писаннях св. Пророків, ні віддаватися солодкій службі для Всевишнього.

Якжеж від того часу змінилось багато! Нині не тільки вибранцям долі можна виховуватись при Божому храмі. Вправді не багато в нас церков, щоб мали при собі виховні заведення, але над кожною охрещеною дитиною отвірає св. Церква своєї опікунчі крила, кожного, що ввійшов до неї через св. Тайну хрещення, св. Церков привязує до себе солодкими вузлами Христового закону, кожному, хто раз вступив в її св. притвори, св. Церква не лиш дає змогу, але й помагає користати з усіх ласк і добродійств придбаних нам Христом. Що більше: ті, що входять до Христової Церкви, приймають духа всиновлення (Рим. 8. 15), отже всі вони сини через віру, що в Ісусі Христі (Гал. 3. 26).

О, чомуж так мало в нас таких, що розуміють по правді, яке велике щастя їх і їхні діти стрічає тоді, коли вони входять в членство св. Церкви? Чомуж воно так діється, що, коли наша дитина чимсь вславиться або коли її стріне якась почесть, ми не маємо сили не похвалитися тим перед людьми? Бо не можемо скрити тої радости, яка розпирає нашу грудь: хочемо, щоб інші з нами радувалися. А чому в нас так мало радости, коли вводимо дитину в св. хрест? Чиже більша почесть, як стати дитиною Божою? Правда, ми радіємо: кличемо кровних, сусідів, знайомих, щоб при добрім почастунку веселились з нами. Але це не та радість, яка викликає подив у Ангелів, це не та радість, що сплітається в один чудовий вінок з піснями Ангелів наших дітий, які на небесах безнастанно бачать лице Вітця небесного (Мат. 18. 10) Ні, ця радість в одних прикривка журби і клопотів, які вніс зі собою новий член родини, а в других радість

поганина, що відданий тілесним справам, не видить і не доцінює життя душі. І тому ця радість, дуже часто зроджена мокрим почастунком або веселими, але гидкими бесідами, не подив викликає в Ангелів, але сумне здивування, що так багато є людей, на яких сповняються Христові слова про перли, що їх неможна кидати перед безроги (Мат. 7. 6). Цеж багато родичів не здає собі справи з того, який скарб дістала їх дитина при першому вході в Церкву; вони забувають, що всі, які в Христа хрестилися, в Христа одяглися (Гал. 3. 27), одяглися в весільну царську одежу Божої ласки.

А що забувають про ціну і вартість тої ласки в хвилі, коли їхня дитина її в перше отримує, то не відчувають страти тоді, коли дитина через гріх ту Божу перлу ласки загубить. А тимчасом Ангел Хоронитель, якого Бог звязує з життям*) дитини при св. хрещенню, хоч радіє, що прибула нова овечка до Христового стада*), то, прочуваючи, скільки разів прийдеться йому заплакати над упадком повіреної собі душі, радість свою змиває сльозами жалю, що та овечка не все задержить неосквернену одежу*) Божої ласки. Ангелиж знають, що родичі, як дитина стане підростати, дбатимуть, щоби вона мала в що вбратися, але щоби дитина все була прибрана Божою ласкою, про те нераз забудуть. Знають Ангели і про те, як рідко котрі родичі моляться про душевне здоровля дітей, коли про тілесне все дбають. Знають це Ангели і тому сумують.

II.

Ще менше приводу до радості Ангелів дає другий торжественний вхід чоловіка до Божого храму. Це його вхід в часі вінчання. А в людей буває тоді дуже багато радості, часом аж за богато. Цього домагається вже сама назва того входу. Якжеж на весіллю та не бути веселим? Та не булаб ця веселість гріхом, колиб люди радувалися — як каже Апостол — о Господі (Фил. 4, 4). Тимчасом той, комуб дав Бог такий дар, щоби міг заглянути до самого нутра людської душі, заглушивби своїм риданням не лиш веселі розговори весільних гостей, але й найгучнішу весільну музику.

Аби вам дивним не видавалось те, що я сказав, то попрошу вас приглянутися разом зі мною кільком весільним парам. Однак не зближаймося надто ні до молодят, ні до весільних гостей. От станьмо собі дещо здалека і дивімся на них тоді, як вони мають входити до церкви. Гляньмо на першу пару. І він і вона діти багатських родичів. Цеж пізнати зараз по строях. Вона в шовках від голови до ніг; чи їй

*) Порів. молитву при Тайні хрещення по „запрещенню“.

в тім до лица, про те не говорім: не за наші гроші; він, колиб не чорні руки — наче панич з міста. А дружки — наче пави, а гостий стільки — гейби на празнику. Звіснож: перші дуки в селі. Але щож це? Молода усміхається, а на її лиці ще не засохли сліди від сліз? Може воно ніщо дивного, бож котра молода не плаче на своєму весіллі? Але гляньте на молодого. Він ніби всміхається до дружбів, але на свою будучу подругу глядить мовби зпід ока, мовби перший раз нині її бачив. Ага, вже вам звісно: ні він не жениться, ні вона не віддається, але його женать, а її віддають. От, де причина сліз молодой і вияснення дивного zachovannya молодого. Про решту розкажуть вам сусіди або таки весільні гості; пождіть лиш трохи, поки розмокнуть їм язики. Та нам не цікаво знати, що там було, а те, що буде. А про те моглиб вам багато розказати Ангели, що дивлячись на цей вхід, сумують. Вони вже не одну таку пару бачили. Довгими торгами звели їх родичі до купи; донасовуючи морги, не мали часу або таки не хотіли подумати над добром душ, а молоді, хоч прочували, яка доля їх чекає, не сміли перечити. Нині може гості, співи, танці відженуть від них чорні гадки, але завтра прийде перше непорозуміння, позавтра сварка, за тиждень проклін, за місяць гнів, за два бої, а там процес, і одно піде в цей, а друге в інший бік. А ти, старенька мамо, що не вміла дати долі доньці, будеш мусіти над колискою внуків гірко оплакувати свій гордий нерозум.

Та ходім відси; спробуймо пошукати радости на другому весіллі. Тут вже трохи інакше. Ні гостий стільки нема і музика не така славна, хоч люди не такі вже й бідні, а вона то таки на достатках виросла. В інших обставинах вонаб на такого, з яким нині бере шлюб, і не дивилась, але не було вже часу надто перебирати. Вже давно щось люди перешіптувались поміж собою: занадто їх кололо в очі її весела поведіння. І нині не по Боже благословення входить вона до церкви: шлюб має прикрити її ганьбу. Хоч зеленим вінком прибрали її голову, то вона добре знає, як вже давно свій дівочий вінок подоптала в болоті розпусти. А отсе вона на злість людським язикам вибрала першого з краю. А і він не лучший. Колиб не мамині сльози і не масток судженої, ще не один рік погулявби собі в веселому товаристві, але шкода пропустити таку добру нагоду. Не знає бідака, що злоторна жінка губить мужа, як черв дерево (Причт. 12, 4). Йому байдуже, що потім буде, А Ангели на небі, видячи зневагу св. Тайни та недолю дітий, що вийдуть з такого попружжа, — плачуть.

(Докінчення буде)

ПРОПОВІДІ

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО Ч. II.

о. Онуфрій Гайовський**Введення в храм Пр. Д. Марії**

Ангели, вхожденіє Пречистія
зряще, удивившася, како Діва со
славою входит во святая свя-
тых (Припів до 9 пісні).

(Докінчення)

І вам на плач збирається тай — як бачу — охота ходити по весіллях вам відпадає. Та потерпіть ще трошки: от надходить третя пара. Вам вже не цікаво? Ні, так ще зле на Божому світі не є, щоб усі добрі перевелись. От гляньте на молодого. Не пізнаєте його? Не диво; він же щойно недавно до села повернув; по заробітках від дитинства тиняється; і де він не був, куди не гнала його недоля. Але вернув здоровим, поставним і чесним тай дещо гроша приніс зі собою. А як упорядкував батьківщину, докупив кілька куснів поля тай поставив хату, люди стали говорити про нього, а мами звертати на нього увагу своїх доньок. Але він ніби несмілим вродився: В церкві затопиться в молитві, що мало на кого гляне, зате в читальні перший хапав за книжку; часом поміж молодь зайшов, але щось його там не любили, бо ні по теперішньому звичаю масно приповідати не вмів, ні до танців дуже не горнувся. Не в моді нині та його поміркованість; все-би лиш про книжку. І що він там вичитав? Місто вибрати першу богачку, або першу кралу в селі, бере бідну сироту, що крім куска поля і того, що на ній, жадного майна більше в неї нема. І хто йому таке порадив. Ой радили люди та не з цього світа. А їх рада така: „Хто знайде жінку благородну, то така дорожка від дорогоцінного каменя, бо добро для мужа творить через ціле життя.“ (Прип. Сол. 31, 10-12) А нині хоч не багато гостей супроводить оцю пару при вході до церкви, то гляньте, яким щастям ясніють їм очі: злучила їх з собою щира любов, веде їх сильна віра в Боже благословення, огріває їх надія, що Господь сподобить їх обіщаних благ восприятія.*) Радіють вони, а з ними

*) Молитва при вінч. обряд.

радіють і їх Ангели, що сам Христос невидимим пришествієм благословитиме „брак сей“ і подасть їм невянучий вінець слави.*)

І на ваші лиця погода вернула, тому жаль мені вас, що наведу на них знов хмару смутку.

III.

От гляньте: Там несуть на марах умершу дитину, а за марами йдуть її родичі. Батько від горя похилив голову, а мама умліває від болю. Від часу, як вони вперше вводили її до церкви, минуло три роки і мов три хвилини пробігли вони серед веселого щебету їх солодкої потіхи, а отсе їх скарб „яко младенець незрілий от матерних обятій, нині якоже птенець скоро одлетіл єсть“*) і їм приходить ся супроводити його в посліднім вході до Божого Дому. Усі їхні надії, які вони леліяли при першім вході покриє нині чорна могила. Якжеж не плакати, не ридати? Бідні родичі! Чому ви так подались у вашому смутку? Отріть сльози і піднесіть ваші очі до неба! О, колиб ви могли побачити, як радісно витають там Ангели вашу невинну квітку. Цеж від нині вона разом з ними безнастанно оглядатиме лице Вітця небесного (Мат. 18, 10). Викиньтеж смуток із серця, а дякуйте Богови, що не лиш дав вашій дитині долю, якої тут на землі не здадилиби ваші найревнійші і найщирійші зусилля, але й позволив тій дитині стати вашим теплим посередником перед Богом. Правда, ви мали надію, що вона стане підпорою вашої старости, замкне вам по вашій смерті очі, а там стане зі славою господарити на полишеній батьківщині, але Господь інакше дивиться на життя.

Щож з того, що хтось доживе довгого віку? Щож з того, що дочекається внуків і правнуків? Щож з того, що розширить свою батьківщину? Щож з того, що придбає багато приятелів, які по смерті окружатимуть його домовину і у величавім похороні товаришити йому будуть при посліднім вході в церкву? Щож з того, коли в Бога людська старість не многолітня, ані числом літ не рахується, а зріст старости — це життя нескверне. (Прем. Сол. 4, 8-9).

Щож чоловікови з довгої життєвої дороги, коли тоді, як його впослідне вводитимуть до церкви, може Ангели небесні сумувати стануть над змарнованим довголітнім життям і не подив над довгим віком чоловіка буде їх захоплювати, але сумне здивування і гіркий жаль, що за тільки літ той чоловік так мало, або нічого не придбав для спасіння

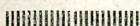
*) Молитва при вінч. обряд.

*) Похор. стихири.

своєї душі і для Бжої слави?! О, цей послідрий вхід чоловіка до Божого Дому буває дуже часто сумним не лиш для людей на землі, але й для Ангелів у небі.

А тепер, М. Д., перенесімся тужними гадками до того величного входу, до якого нас усіх добрий Господь запрошує. Коли настане той час, то вийде нам на стрічу сам Христос в оточенні Ангельських хорів, Апостольського збору і усіх тих Божих Угодників, що за свого земського життя свої входи відбували в супроводі Ангелів і згідно з Божою волею. В коли Христос промовить: „Прийдіть благословені мого Вітця і наслідуйте приготуване вам царство“ (Мат. 25, 34), зачнеться отой найвеличнійший вхід, якого ніколи не виділа земля, а перший раз бачитиме небо. Хтож вийде на гору Господню, хто стане на місці святім його? Не повинен руками і чистий серцем, що не прийняв на дармо душі своєї (Пс. 23, 3-4), хто дбав усе, щоб Господь схороняв кожний вхід і вихід його. (Пс. 120, 8).

І зніметься піднеслий спів Ангельських хорів і вступають на степені небесного Царства Божі вибранці. І стануть входити в небесні притвори, бувши невеличкі побіч царів, бідні побіч богатих, діти побіч старших. І так підуь ряди за рядами, а що крок — то нова струя щастя: І так входитьимуть, аж доки в найвисшій радості і в найсвятійшій захопленню не заспівають: „Які любі прибутки Твої, Господи сил. Бажає і пропадає душа моя за дворами Господніми“ (Пс. 83, 2-6) Амінь.

о. Онуфрій Гайовський

Неділя XXVII.

А старшина божниці, гнівний, що Ісус в суботу уздоровляв, озвався... (Лук. 13, 14)

Що важко всім догодити — про те є вже в нас своя пословиця. Алеж бо є такі люди, яким ніхто не всілі догодити. Все їм не в лад. Підеш на право, вони кричать: на ліво; поступиш вперед, вони тебе завертають назад; покажеш їм біле, для них вийде чорне; подаш їм води, вони хочуть хліба; станеш їм радити, вони образяться; схочеш їм допомогти, зробишся ворогом. А запитаєш, чого вони хочуть, то вони на тебе ще настукають. Хтож це — діти? Алеж ні! Може хорі?

Вола би піднесли! Хтож вони? О, це вже старе покоління. Про одного з його предків згадує й нинішнє євангеліє. Це старшина божниці, якому не подобалося, що Ісус доконав чуда, повернувши здоровля хорій жінці. А що це було в суботу, отже тоді в святочний день, то він вдав, що гіршиться порушенням Мойсеевого закону. Але Ісус нагадав йому те, про що він в горячці облудного гніву забув: що Мойсеевий закон не забороняє в суботу відв'язувати ні вола, ні осла, коли треба їх повести до води, отже тим більше треба визволити від узів недуги хору людину. Почувши таке, фарисей замовк, але не на довго. При найближшій нагоді він знов згіршився. І не він один: всі фарисеї були тої самої породи.

А що їх покоління до нині не перевелосся, то застановімся, чи 1) їх образ 2) не є тим зеркалом, в котрім ми моглиб побачити і справити наші хибні відношення до Христа і Його науки.

I.

Велику кривду заподіяв Ісусови той старшина, про якого розказує нинішнє св. євангеліє: він закидував Ісусови ні менше, ні більше, тільки гріх задля пошанування святочного дня. А може він не знав, ким був Ісус? Може. Але як не знав, то тільки тому, що не хотів знати, бо ж це вже минав третій рік, як Ісус проходив жидівську землю і як на його приказ *сліпі прозирали, хромі ходили, прокажені очищалися, глухі чули, мертві воскресали* (Лук. 7, 22).

Чому він з усім народом не *радувався всьому славному, що діяв Ісус?* (Л. 13, 17). А тому, що він, як усі фарисеї, ненавидів Ісуса задля заведених надій. Фарисеї не такого Месії очікували. На їхню гадку не якийсь бідний, незнаний тесля з Назарету мав принести спасення Ізраїлеви, але князь славний, світлий, могутий, а що найважніше, то такий, який вийшовби зпоміж них і з їх школи, та діявби під їх впливом і на їх користь. Але Месії, що згуртував коло себе бідний народ, а на своїх найближших помічників вибрав бідних галилейських рибаків, а не їх, що мали перші *сидження в божницях* (Мат. 13, 6), такого Месії вони не визнавали, бо на це не дозволяла їх гордість. Гідні нащадки своїх предків, які колись *убивали пророків і камінували Божих посланиців* (Мат. 23, 17), вони задля гордості не узнали Івана Хрестителя¹⁾, а тепер не хотіли прийняти Месії. По якому ж це? Месія без почести для них? Месія, що замість кинути собі, но і їм, нарід під ноги, жадає служби для меншого брата?²⁾ Месія, що, місто обсіпати їх багатствами, вимагає самовідречення?³⁾ Місто вигод, терпіння? Месія, що, місто

¹⁾ Мат. 11, 18. ²⁾ Мат. 23, 11. ³⁾ Мат. 16, 24.

піднести їх до найвисших гідностей, каже їм упокоритись?¹⁾ І перед ким? Перед тою погорджуваною товпою? Перед тими, що не сміли дотепер переступити порога їх палат? Якже це так? І ворогам треба простити? А старе право „око за око, зуб за зуб“²⁾ де? Щож то? Вони учителі народу, не зналиби закону? Чи не вміли його читати, чи може їм очі затьмарились?

На жаль і на велике їх горе: так! Цеж звісна річ, що гордий чоловік і на найблизше оточення і на ширший світ глядить лиш півоком. Впрочім гордість це таке світло, що, місто прояснювати дорогу перед чоловіком, бе його по очах так, що він не бачить, або зле бачить те, що кругом нього твориться. Так воно теж було і з гордими фарисеями. І тому з болем називає їх Христос *сліпими проводирями* (Мат. 15,14; 23,24) на яких сповнилося слово Пророка³⁾, *бо дивлячись, не бачуть* (Мат. 13,13). В Христовій науці, яка ліком стала для схорілих людських душ, не бачили вони *слова життя* (Йоа. 6,18), але дошукувалися в ній слова обвинувачення проти Христа⁴⁾. У відпущенню гріхів вони бачили *хулу*⁵⁾, а в чудах, які свідчили про Ісуса⁶⁾ і за які нарід прославляв Бога, спілку з дияволом⁷⁾.

Та треба сказати правду, що було дещо такого, що фарисеї таки бачили. Як *тілесний чоловік не приймає того, що є Духа Божого* (І. Кор. 2,14), але все і всюди має на оці дочасну користь і тілесну вигоду, так і вони дуже були вражливі на Христову науку, коли від неї загрожувала небезпека для їх шкірних інтересів. Тому не могли вони рівнодушно глядіти, як нарід, що дотепер слухняно двигав важкі тягарі, які вони йому клали на плечі⁸⁾, постійно відвертався від них, *а горнувся до Ісуса*⁹⁾. О, це не щобудь, коли нарід прийме Ісуса за Месію. Це вони добре бачили. Треба було ратуватись. Отже в першу чергу зажадати від Ісуса знаку Його Божого післанництва¹⁰⁾. Але як не раз найбільший хитрун заведеться в своїх рахунках, так і їм тут не повезло. Місто понизити Христа в очах народу мало що бракувало, а тойже нарід бувби кинувся на них самих з камінням¹¹⁾. Треба було шукати іншого виходу зі скрутного положення.

¹⁾ Мойс. 23, 12; 184.

²⁾ П. Мой. 21, 24.

³⁾ Іс. 6, 9.

⁴⁾ Мат. 22, 15; Лук. 11, 24.

⁵⁾ Мат. 9, 3; Лук. 5, 21; 7, 49.

⁶⁾ Йоан 10, 25.

⁷⁾ Мат. 9, 34; 12, 24; Марк. 3, 22.

⁸⁾ Мат. 23, 4.

⁹⁾ Лук. 19, 48.

¹⁰⁾ Мат. 12, 38; Марк. 8, 11; Лук. 20, 2; Йоан 2, 13

¹¹⁾ Лук. 20, 6.

Отже обезцінити вартість Христової науки¹⁾ Алеж і тут завелися в своїх надіях, бо прощоб вони Христа не запитали, то відповідь була така, якій вони не могли протиставити ніякого закиду навіть тоді, коли ходило про обов'язок плачення податку для цісаря-завойовника²⁾.

І так завелися в своїх рахунках; застиджені в усіх спробах, як потапаючий ножа, вхопились одинокого засобу, яким вони так хитро вміли орудувати. Тим їх засобом стало облудне згіршення з Христового життя і поведіння. Отже: не лиш *Христові ученики переступають заповіт старших, бо не вмивають своїх рук перед їдою* (Мат. 15, 2), але і сам Ісус — наїхню гадку — *це прожора, пияниця, друг митарів і грішників*.³⁾ А вже негодування фарисеїв не мало границь, коли Ісус в суботу зробив якесь чудо⁴⁾, от, як і про це говориться в нинішньому євангелію. На їхню гадку *не від Бога цей чоловік, що суботи не шанує* (Йоа. 9, 16). Що за злоба? Посуджувати о гріх Того, хто один мав право про себе сказати: „*Хто з вас докаже мені гріха*“? (Йоа. 8, 46) Дійсно сліпа ненависть фарисеїв перейшла крайні межі Тому Христос без пощади громить їхнє лицемірство за те, що вони привязуючи вагу до поверховності, *залишили що важніше в законі: суд і милосердя й віру* (Мат. 23, 23). Але вони, люди *твердого карку і необрізаного серця* (Дія. 7, 51), таки не стямилися. Тому і не втекли від суду *пекла* (Мат. 23, 33) і сповнилися на них Христові слова: *Це оставляється вам ваш дім пустий* (Мат. 23, 28).

II.

Дев'ятнацять віків минуло вже від того часу, а отсе на наших очах відтворюється старий образ. І нині ми бачимо, що, як з одної сторони велика любов гуртує коло Христа цілим серцем відданих йому прихильників, так з другого боку з закамарків поваленого поганства підносять голову вороги Христової правди. Не люблять вони Христа, ані Його науки, бо вона нівечить їхні надії. Як колишні жидівські провідники не uznали в Христі Месії, бо Він не повернув їм утраченого земського царства, так і нинішні головачі відкидають Христову науку, бо вона ніяк не підходить під їх земські мудрування. Їхнім богом стало тіло, його красі посвячені їхні поклони*), його наживі їхня праця, його вигоди їхні зусилля, його розкоші їхня мораль! Рай на землі — їхні мрії. „А коли тут раю нема, то й Бога не

¹⁾ Мат. 15, 1—20; 11, 19.

²⁾ Мат. 22, 21.

³⁾ Мат. 9, 10; 11, 19; Лук. 7, 40; Йоан 8, 7.

⁴⁾ Мат. 12, 14; Лук. 14, 3; Йоан 5, 17; 9, 16.

*) Конкурси краси з „miss Europa-ми“ і т. п.

треба“.*) Вони, люди *тілесні*, не приймають того, що є *Духа Божого* (І. кор. 2, 14), і тому *жураються і клопочуть про* *многе*, забуваючи, що *мало чого потреба* (Лук. 10, 41). Христові слова: *Шукайте перш царства Божого і його правди* (Мат. 6, 33) — це після них обман. Життя після Христових засад викликає в них сміх погорди, а оборона перед надуживанням тих засад для дочасних справ**) — лють. То так воно між „мудрими цього світа“. Але й на низах часом не веселіше. І там *шукають свого*, „а не того, що *Ісус Христов*“ (Фил. 2, 20). І там церква — для окраси, богослуження — для звичаю, священник — для обрядових функцій і для метрик. („Можна ще його знести в читальні або кооперативи“). Але коли тойже священник посміє стати в обороні подоптаних Божих правд і заповідий, коли забажає заблудивших повернути на правильну дорогу — тоді він ворог, а наука, яку голосить, мовляв перестаріла, або й непотрібна.

Так, „бо нині світ вже не той, що колись був. Нині вже кождий має свій розум. І чого то він не знає? І я — не я, і все те бачив, все те знаю, нема ні пекла, ані раю, нема і Бога, тільки я!“. Так, „я“ гордість тих, що це говорять. Так, бо людський розум захоплений тим, що обчислив віддаль землі від сонця, за гордий, щоби змірити дорогу від колиски до гробу; людський розум, що зважив тягар землі, за гордий, щоби зважити людські вчинки; людський розум, що покоров собі деякі сили природи, за гордий, щоби упокорити себе перед Господом і признати свою безсильність там, де Христос ставить одно домагання: віри! Так, віри, що Він жерелом усєї мудрости. Так, віри, що Він одинокою правдою! Так, віри, що Він остаточною нашою ціллю і щастям. Так, віри, що *вибрав Бог глупе світа, щоби застидати мудрих* (І. Кор. 1, 27)

Та гордість рідко коли сама ходить, але, будучи сама сліпою, побирається за руки з рідною своєю сестрою — засліпленням. От тому людський розум лютий, що заслугу за розв'язку всіх питань треба приписати не собі, але Богови, не хоче видіти, що Христос одинока *дорога, правди і життя* (Ів. 14, 6). І як колись фарисеї не хотіли бачити, скільки добра творив Христос, так нинішні їх нащадки не узнають тих добродійств, які принесла Христова наука. Ні ширення освіти, ні промощування дороги до цивілізації, ні піклування мистецтвами, ні ушляхотнення звичаїв, ні подвиження гідности людини, ні навіть піднесення людського добробуту. Колиж заслуги Церкви бють їх по лиці своєю очевидністю, тоді вони, як фарисеї велзевула в Христових чудах, в праці Церкви дошукуються низьких поривів. Але зате, коли її

*) Ширше про те Др. Костельник: Світ як вічна школа.

**) Зле понятій патріотизм.

голос остороги заглушать дикі вигуки їхньої озвірілости, то вину за лихо видять вони не по своєму, але по її боці.

І тоді вони відходять в табір тих, що гіршаться. А там гіршаться Христовою наукою, бо застиджені, що своїм розумом не всілі розв'язати всіх тайн, кажуть, що це *тверде слово і хто може його слухати* (Ів. 6, 60). Самі без міри честолюбиві, вони, як колись Юда миром Марії (Ів. 12, 5), гіршаться вимогами почести для Божих і церковних установ, хоч самі аж до затрати своєї гідности клоняться там, де чують якусь користь. Гіршаться Божою терпеливістю і милосердям, бо не хочуть бачити в Бога доброго серця, але караючу руку. Не знають, *якого духа вони є, що Син Чоловічий не прийшов людських душ погубити, але спасти* (Лук. 9, 56). Забувають, що, колиб хотів Бог негайно виконати справедливість, то їм першим прийшлося би приймати її строгий вирок. Самі запалені жадобою відплати „зуб за зуб, око за око“, не видять, в яку пропасть падуть не лиш одиниці, але людство, опутане тою засадою*), і гіршаться, що Христос вимагає навіть для ворогів тепла любови. Навчені вганятися через ціле життя за вигодою і валятися в болоті грішної розкоші, гіршаться людським терпінням, забуваючи, що в ньому, як в огні, сталиться людська сила і відновлюється людська душа. Відкидаючи свободу волі, гіршаться людськими невдачами і упадками, не бачучи, що вони перші провідниками на тій дорозі, яка веде на манівці. Пронизані жадобою багатства, гіршаться нерівним розподілом земських достатків, хоч самі в погоні за ними ні не перебирають у засобах, ні не оглядаються на чесність в своїх змаганнях: тай мало коли або й ніколи не подають помічної руки меншому братови. Не задаючи собі труда в поборюванні пристрастей, гіршаться існуванням спокуси, хоч не пропущать ніякої нагоди, щоб кругом себе не розілляти її отруйного солоду.

І так своїм згіршенням намагаються закрити свою ненависть до Христа або негодування чи невдоволення з Його науки. Нещасні вибирають Вараву з його злочинствами, а відвертаються від Христа з Його благословенням.

Отсе нинішня відбитка колишнього образу Христових ворогів. Хайже він стане зеркалом і наших відносин до Христа. Погляньмо в нього, а якщо і себе там віднайдемо, просім Христа, щоби поміг нашому невірству, та завертаймо з дороги, щоби не було запізно; щоби не треба було казатись аж перед самою смертю.

*) Реванж в політиці і теперішня криза.

ються хроби; шкіра відпадає від костей, гниють і відпадають руки й ноги; ціле тіло перемінюється в одну відражаючу рану; чоловік сліпне, глухне, тратить голос і поволі в страшних муках гине далеко від своїх, від рідних, серед такихже нещасливих, як він сам. Страшно!

От про таких нещасливих згадує і нинішнє св. євангеліє. Було їх аж десять. І всі вони, вгледівши Ісуса, стали Його здалека просити, щоби їх уздоровив. А Ісус побачивши їх, не привернув їм зараз здоров'я, тільки сказав: *Ідіть, покажіться священикам*, бо було тоді таке право, що священики мали нагляд над прокаженими і без їхнього дозволу не вільно було зараженим входити між здорових людей так довго, доки не стверджено, що вони вже від прокази чисті. А що Ісус все шанував установи закону, то і тим десятьом нещасливим казав йому піддатися. А коли вони пустилися в дорогу, щоби виконати Христовий приказ, то їхня недуга покорилась Христовій волі і вступилась так, що вони в одній хвилі стали чистими. Якже щасливими почувалися ті люди! Аби вповні відчувати їхнє щастя, треба знати проказу.

А вона є серед нас. Так, і то далеко жакливійша, як у тих бідолахів: Проказа душевна! Це гріх, який далеко страшнійше лихо наносить чоловіки, як тілесна проказа. Але Христос, як милосердився колись над тілесними прокаженими, так ще більше і безнастанно виливає своє милосердя на занепалених душевною проказою. В тій цілі встановив Він св. Тайну покаяння і, як колись, до прокажених, так нині до грішників, що шукають рятунку на свою душу, говорить: „*Ідіть, покажіться священикам*“.

Саме ця наука є призначена на те, щоби ми довідалися: 1) скільки добродійства ми зазнаємо при св. Сповіді, і що 2) Христос установив ту Тайну та віддав її до справування священикам.

I.

1. В липні ц. р. писали часописи про таку подію. З міста В. виїхало молоде подружжя до Парижа на кольоніальну виставу. З собою забрали молоденьку донечку. При звиджуванню вистави подобався їй дуже кіт ангорської раси. І родичі купили його для неї. Коли вернули до дому, склалась — здається — дрібниця. При забаві кіт драпнув дитину в руку. З початку ніхто не звертав на це уваги. Але, коли по кількох днях рана зачала ятритися, віднесли дитину до лікаря. Йому рана показалаось щось підозрілою. Зачали досліджувати. І показалось, що це проказа. Видко наніс її кіт, що походив з тих країв, де та пошесть дуже поширена. Жах упав на родичів. Вони знали, що це значить. Дитину мусіли від них забрати і вивезти далеко за море, на кольонію для прокажених.

Але ви уявіть собі не так біль родичів, як розпуку тої дитини, яку від них розділювали. Вона може вже ніколи не мала побачити тих, що до них так прив'язується молоденьке серце. Якоюж радістю запалало б те серце, коли б так недуга минула, а дитина мала б змогу знов пригорнутись до любих батька-матери. — Отак, як той пустиий кіт, лестючись наніс дитині проказу, подібно діявол вміє приподобатися людині, коли заражує її гріхом. І тоді людська душа мусить переживати гіркі хвили розлуки *без Христа і Бога* (Еф. 2, 12), подібно, як та нещасна дитина, яку розділили від її добрих родичів. Але гез ласку одержану в сповіді ми знову маємо *приступ до Вітця і стаємо співгрожанами святих і домашних Божих* (Еф. 2, 18—19).

2. Та не лиш Бога, але й власну душу ми відзискуємо в св. Сповіді. Прокажені походили нераз і з богатих родин. Але що їм було по багатві, коли вони не могли ним покористуватися. Гидка недуга зрівнувала їх з найбільшими нуждарями, що спільно з ними приходилось їм жити. Так і для грішного чоловіка ніщо з того, *коли він вес світ здобуде, а свою душу занастить* (Мат. 16, 26). Якщо вам годі приймати радість душі, коли вона почує свою чистоту по розрішенню від гріхів, то уявіть собі радість виснажених довгою недугою в хвилі, коли вони нагло почули в себе здоровля, яке дає їм змогу зажити новим, відродженим життям.

3. Нераз до прокаженого дійшла вістка, що він по смерті родичів остався одиноким наслідником величезного майна. І тоді ще більш болючий жаль його охоплював, що він не лиш обняти спадку не може, але й поглянути на нього не сміє, бо огорожа, серед якої уміщено прокажених, без милосердя замикала перед ним весь світ. Якимже нещасним почувавши себе грішник, що в своїому розкаянню затуживши за небом, а рівночасно бувши свідомим, що воно для нього раз на все зачинене. Сама гадка, що для нього нема вже ратунку, ще за життя зрівнувала би його розпуку з пекольними муками. А тимчасом св. Тайна сповіді вертає йому незаперечене право до Божого наслідства. Вже тут на землі в надії на небо відчуває він те щастя, яке має його стрінати по смерті.

4. В царгородській тюрмі мучився князь Михайло Бальбус, якого засудив цісар Лев на смерть. Коли він в тривозі очидав виконання вироку, почув, як хтось зближається до дверей його келії. Душа в ньому застигла, бо був певний, що це вже йдуть по нього його кати. Та його страх нагло перемінюється в радість. Це не кати, лиш післанці народу, що вибрав його своїм цісарем. Таку зміну з пекольного в'язня на власника небесного царства переводить на грішнику св. Сповідь.

5. У чорній нужді жили прокажені. Мало-що не нагі, по печерах, а їду подавали їм на дрючках. Бідні, мусіли вдовольнятися окрухами людської ласки. А де хто з них умів виконувати гарні роботи, може й мистецькі. Так щож, коли від їх творів — хочби і найкрасших — втікали люди, як і від них самих: вони були без вартости, бо вийшли з рук прокаженого. Так і в грішника всі його вчинки не мають вартости перед Богом, бо лиш учинки dokonані в стані ласки рахує Бог в заслугу. А цю ласку, в якій ті вчинки, хочби самі в собі і не дуже великі, набирають блиску величних творів, цю ласку привертає св. Сповідь.

6. Кождий хорий тратить радість і спокій, а вже найгірше буває з прокаженими. Їх охоплює такий смуток і такий неспокій, що жалко про те й говорити. Одно в них бажання: якнайскорше вмерти, але на смерть приходить ся ждати часом і десятки літ. А ще гірше буває з грішником. Про них говорить Пророк (Іс. 47, 20—21): *Неправедні хвилюються і спочати не можуть. Не можна радіти нечестивим.* І невже не буває нераз таке, що грижа совісти доводить до ще тяжшого гріха — до самогубства, бо грижа совісти рабує спокій, а без спокою чоловік таки дуже нещасливий. Якоюж потіхою для нього сповідь! Скільки блаженного укоїння вона приносить! По сповіді чоловік неначе вдруге на світ родиться і в сонці Божої ласки починає наново радуватися життям.

Велике значіння сповіді для життя так одиниць, як і цілих суспільностей починають відчувати ті, які колись ту Тайну відкинули, а тепер намагаються її знов у себе завести.¹⁾

Норвежське місто Фосенванген святкувало в падолисті 1926 р. тридцятьлітній ювілей своєї школи, що її збудував і зорганізував народний учитель Лярс Екслянд. Великі заслуги цього діяча підносили всі краєві газети, а сам король наділив його золотою медаллю. На святочнім концерті в його честь він у своїй промові оповідав, чому він покинув протестантизм, а прийняв католицьку віру і між іншим сказав: „Я хочу мати мир в душі, а того мира я даремно шукав в протестантській науці. Його дала мені католицька Церква“. Тому між причинами, що спонукали його вернути на лоно католицизму, назвав він і св. Сповідь. А це він говорив до тисячок слухачів, з яких далеко більша частина були протестанти.

II.

А хоч такими очевидними, такими надземськими користями увінчана ця св. Тайна, то вона мала і має багато противників. Особливож в останніх часах, коли між нашим

¹⁾ Англіканська церква і протестанти в Норвегії.

народом почали прокидуватися секти баптистів, суботників і інших байбелників, стали ми свідками не лиш нападів, але й глуму зі св. Сповіді. Говорять вони, будьтоби Сповіді не установив Ісус Христос, тільки завела її пізнійше Церква і священики.

1. Отже священики складалоби на себе цілком безосновно найтяжший обов'язок? І в якій цілі? Щоб безкорисно мучитися довгими годинами, а то й цілими днями? Щоб немати спокою в ночі і відбувати не раз утяжливі подорожі серед зимна, плюти і непогоди, коли приходить ся сповідати умираючих? Щоб наражувати своє життя на небезпеку, коли треба сповідати в окопах під час воєнного обстрілу? Щоб виставляти своє здоров'я на заразу, коли випаде слухати сповідий в часі пошесних недуг? Таж статистика виказує, що тільки в двох роках, 1919 — 1920, коли в нас лютувала пошесть тифу, умерло в самій львівській гр.-кат. Аепархії 119 священиків, коли звичайно в однім році умиває там 10 — 13 священиків. Отже близько сотки жертв тифу. якого вони набралися, сповняючи обов'язок, якого не вимагає від них Христос? Кількож нерозуму в такому твердженню противників св. Сповіді?

2. Та кажуть вони: „Церква завела сповідь щойно на IV. лятеранськім Соборі 1215 р.“. Алеж це потворна неправда! Тому, що тоді настав упадок побожності і обичайности, то св. Церква, як добра мати, отворила своїм вірним очі на лік, яким тоді дуже зачали нехтувати, на св. Сповідь і для того установила заповідь про великодну сповідь, а не про сповідь взагалі, бо вона вже існувала, відколи люди зачали зватися християнами.

3. Колиб сповідь заведено щойно в XIII. ст., то не говоривби сто літ перед тим св. Бернард: „Всі гріхи змиваються сповіддю“¹⁾ а св. Анзельм: „Треба сповідатися перед міністром Церкви (себто священиком), щоби одержати прощення гріхів“²⁾. А завернім у ще дальші віки. А там в X. ст. говорить св. Петро Дамян: „Сповідь — то дорога, без якої ніхто не може прийти до Вітця“³⁾, а в VII. ст. св. Клімакс: „Без сповіди ніхто не одержить прощення своєї неправедности“⁴⁾. В V. ст. св. Августин: „Не вистарчить визнати гріхи самому Богови, перед котрим нема ніщо скритого, але конче треба визнати їх Його заступникови священиковим“.

В тім самім століттю св. Єронім згадуючи, що старозавітні священики мали обов'язок нагляду над про-

¹⁾ Sermo I. in festo Sanctor.

²⁾ Homilia II. in S. Lucam.

³⁾ Sermo LVIII.

⁴⁾ Scala Sanct.

казою, підносить висшість новозавітних священиків, які мають право очищувати від душевної прокази, і коли вислухають правди про гріхи, знають кому відпустити, а кому задержати¹⁾. Те саме в IV. ст. говорить св. Іван Золотоустий²⁾. В III. ст. св. Кипріяни: „Визнавайте поодинокі ваші гріхи за вашого життя, поки відпущення гріхів через священика є миле Богови“, а Тертуліян порівнює християнина, що не хоче визнати гріхів до хорого, що стидається показати лікарєви свою рану.³⁾ В II. ст. св. Климентій Папа р.: „Коли вмеремо, не будемо вже могли сповідатися, отже на цьому світі творім покайння“⁴⁾. Так доходимо аж до I. ст. А тут св. Варнава, співтруженник св. Ап. Павла, пише: „Сповідатися мете зі своїх гріхів, бо то є дорога до спасення“⁵⁾.

4. А тепер послухаймо, що говорять самі св. Апостоли. Отже в I. Соборнім Посл. св. Івана Богослова читаємо: „*Коли визнаємо наші гріхи, Він (Христос) вірний і праведний, щоби простив нам наші гріхи. Коли скажемо, що ми не згрішили (отже не будемо сповідатися), робимо Його лгуном*, (I. Ів. 1, 9-10) Тому — як оповідається в Діян апост. (19, 18) *могі з віруючих приходили, визначаючи і виявляючи свої діла*.

5. А що на це скажуть противники св. Сповіді? Цеж вже записано таки в св. Письмі, на якому виключно вони впираються. А тепер зрозуміємо, як св. Павло говорить, що Апостоли дістали від Христа *слово примирення* (II. кор. 5, 18), то сам Христос мусів колись те слово сказати. Отже ходім до св. Євангелія. А там у Йоана 20, 20-22 стоїть виразно, як по своєму воскресенню Ісус, прийшовши до Апостолів, сказав: „*Прийміть Духа святого, кому відпустите гріхи, відпустяться, а кому задержите, задержаться*“. Відкиж могли Апостоли, а відтак і їх наслідники, єпископи і священики знати, кому відпустити, а кому гріхи задержати, коли тільки сам Бог всевідучий. Цеж зрозуміле, що тільки по визнанню тих гріхів могли знати, як слід їм поступити. Так теж розуміли Христові слова вони, як і ті, що — як вже було сказане (про Діян. ам. 19, 18) — перед ними свої діла визнавали.

Що більше? З історії Церкви ми знаємо, що в перших віках християнства сповідь була явна, прилюдна, а проте вірні від неї не відказувалися. Тільки пізнійше, щоб вірним улекшити той тягар, Церква на сповідь наложила загальну і строгу тайну.

1) За Н. Hurter-ом: Theologia specialis.

2), 3), 4) Ibidem.

5) Посл. св. Варнави. Вітці апостол.

В 1926. р. занотували чеські часописи таку подію: До пароха міста Михла, близько Праги, о. Шаха, о 1. год. по півночі прийшов його паламар, повідомляючи, що одна хора жінка просить прийти до неї негайно зі св. Тайнами. Притім подав вулицю і число її помешкання. Священик скоро зібрався, але якеж було його здивування, коли побачив, що двері його помешкання замкнені від середини. Кудиж міг прийти і вийти паламар? Ще більше його здивування його охопило, коли не застав його в церкві, яка теж була замкнена. Не було іншої ради, як самому отворити церкву, забрати Найсв. Тайни і пуститися в дорогу до хорої. Вона теж дуже застановилася, коли побачила в себе священика. Запитана, чи посилала паламаря, відповіла, що ні. Лиш нині в ночі, як у неї дуже змоглася недуга, стала вона просити горячо Бога, щоб задержав її при життю бодай до ранку, коли буде могла попросити священика. А отсе Господь винагородив її побожність і вислухав молитви. В пів години по сповіди і св. Причастю вона померла.

Цей події не можна інакше пояснити, як Божою помічю для тих, що Його люблять. Алеж притім ця подія є сильним доказом на те, що є виразною волею Божою, щоб Його вірні сповідалися. Таж жінка була побожна; колиб не треба було сповіди, моглаби була випросити і без неї прощення своїх гріхів. Та видно, що Христос і нині говорить, як колись: *„Ідіть, покажіться священикам... кому вони гріхи відпустять, будуть відпущені, кому задержуть, задержаться“*.

Амінь.

о. Онуфрій Гайовський

Неділя св. Праотців

І почали всі разом відмовлятися
(Лук. 14, 18)

Невесело нині на землі. Так бодай всі тепер говорять. Чи на селі, чи в місті стільки мови, що про кризу. В котрий бік не повернешся, всюди почуєш те саме: біда! А як біда, то й нема що про веселість говорити. Відлетіла вона від нас, як відлітають птиці у вирій під зиму. І дійсно якась мертвечина зими зачинає окутувати людство. По горячці шалених розгонів відчувається якесь виснаження людського духа. Часом блисне радість мов сонце зпоза хмар, а потім знов сумно

наче в гробі. Щож воно таке? А те, що люди шукають радості там, де вона не росте. От як ті, про яких згадує нинішню притчею, св. Євангеліє. Чоловік просить їх до себе на вечерю, а вони *почали всі разом відмовлятися*, бо в кожного з них, що іншого було на голові: в одного поле, в другого воли, а в третього жінка. А тоді, коли вони сушили собі голову своїми справами, на вечері повним руслом плила веселість. Але вони про те не знали, бо не хотіли знати.

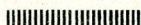
Богато людей і нині не хоче знати, де шукати правдивої радості. Вганяють на всі боки, мовби під ними земля горіла. Щож таке сталося? Шукають солодкості загубленого вдоволення, тимчасом знаходять гіркість заведених надій. І сумують, а не чують, як Цар-Христос кличе: *„Прийдіть до мене ...а найдете спокій для ватих душ“* (Мат. 11, 28-29). А отой супокій душ — це найбільша радість, яку чоловік може мати на землі. А його находимо в св. Тайні Покаяння.

Тому нині бажаю доказати, які подібні до них, що погордили запросинами на вечерю, ті люди, 1) що відмовляються від частоті сповіди і 2) яку шкоду вони через те поносять.

I.

1) Найчастішою і найлюбійшою вимівкою тих, що не мають охоти часто приступати до св. Тайн — це брак часу. І виходить таке, як у тих з притчі. Тамті забули, що їх прошено на вечір, отже тоді, коли ні в полі нема вже роботи, а ці забувають, скільки вони дорогого часу тратять нераз на цілком зайві дрібниці. Є в них час на розривки і забави, є час на мови, розмови і обмови, не бракує теж часу на сварки, зневаги і процеси, але на сповідь часу не стає. А скажіть мені — прошу вас — чи не буває нераз із вами таке, що ви кидаєте найпильнішу роботу, коли до вас усміхнеться часом мала, дрібна користь? Буває! А чи не приходилось вам перервати нераз роботу в найбільшій розгарі, коли прийшов до вас у відвідини любий гість? І це правда. А чому ж у вас нема часу, коли через сповідь ви приходите в посідання найбільшого скарбу, бо божої ласки? Чому ж нема у вас часу привитати в душі найлюбійшого гостя, бо самого Бога, який через сповідь хоче увійти до ваших душ? Алеж ви не йдете до сповіди навіть тоді, як на вас не жде ніяка робота. Кількож з вас приступає до сповіди в неділі і свята, хоч ваш душпастир очікує вас цілі години перед богослуженням? Щож? Тоді ви находите іншу причину на оправдання своєї байдужности.

Докінчення буде.

ПРОПОВІДІ

БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО Ч. II.

о. Онуфрій Гайовський

Неділя св. Праотців

І почали всі разом
відмовлятися (Лук. 14, 18).

(Докінчення)

2. Тоді ти, брате, кажеш: „Або ті, що часто сповідаються, кращі від мене? От вони сповідаються а обмовляють, сповідаються а обмовляють, сповідаються а сваряться, зазидують, нарікають і т. и. Чом, ж вони не стають кращими?“. Не гнівайся, брате, що я тобі на твоє питання поставлю також питання, оте питання, яке задав Ісус лицемірам: „*Чогож ти бачиш скалку в оці твого брата, а бервена в твоїм оці не бачиш?*“ (Мат. 7, 3). Певно, що радуватися тим не можна, ані похвалити тих, що попри часту сповідь вертають до старих навичок або й гріхів, алеж без сповіді вони булиб ще гірші. В кождому разі в них є бодай добра воля до кращого життя або й змагання до борби зі злом. А впрочім не знаєш, брате, що написано в св. Письмі: *Сім разів паде праведник* (Притч. 24, 16). Алеж Господь, що не хоче смерти грішника, радіє, коли той, що упав, хоче підвестися, а сумує і то дуже сумує, і то якраз над тобою, брате. Над тобою, що впав, а не хоче прийняти Його помічної руки, яку Він подає Тобі в Тайні Покаяння.

3. Та ти кажеш, що в тебе нема гріхів. Кажеш, що ти нікого не вбив, не підпалив. Алеж якже це? Чи тобі дав Бог тільки дві свої заповіді? А прочих вісім тебе не обов'язує? А для когоч вони дані? Для тебе також? І всі вони в тебе в порядку? Опускаєш очі? Признаєшся до самообману? Пригадалися тобі слова Апостола: „*Коли скажемо, що не маємо гріха, обманюємо самих себе і нема в нас правди*“ (І. Йоан. 1, 8).

4. З радістю бачу, брате, що ти починаєш розуміти оті слова. А всежтаки тобі важко рішитись на частішу сповідь, бо тобі говорять, що Церква вимагає сповіді тільки

раз у рік перед Великоднем. Так і говорить четверта церковна заповідь. Це правда, але дозволь, що тобі нагадаю одно слово, яке ти в тій заповіді забув, маленьке слово: „бодай“. А це слово дуже багато говорить. Позволь, щоб я пояснив тобі, відки воно там взялось. Обов'язок великої сповіди завела св. Церква тоді (в XIII. ст.), коли в людий зачала дуже занепадати побожність. Були такі христіяни, що не сповідалися по кілька літ, щось як декотрі і тепер. Тому для тих байдужих, недбалих поставила Церква оту заповідь і сказала: „Бодай раз у рік перед Великоднем“. Як добра мати, не хотіла Церква накладати занадто важкого обов'язку, щоби не помножувати зла, і тому домагалася того, що всім було легко сповнити. Але тим вона не сказала, що можна з гріхами ходити цілий рік. Подумай: цілий рік. Щоб ти лиш один раз кожного дня згрішив, то це вже є 365 душевних упадків. А день має 24 години. А багатого з тих годин можеш ти нараховувати, що в них не порушив ти Божої слави? Коли праведник паде сім разів, то щож ти скажеж про себе, якому далеко до праведности.

5. Звичайно не всі малі діти люблять, щоб їх мити. Просто вважають це за якусь муку чи кару. А вже ніяк не можуть зрозуміти, чому старші мають звичай вмиватися щодня рано, хоч вони не бавились ні в порахах, ні не лізли в болото. Отак не дітий, але саме старших разить часта сповідь. Вони не відчують радости з чистоти душі, не відчують щастя в тій Божій Вечері св. Причастія, на яку їх Христос через св. Сповідь запрошує, і — як оті з притчі — відмовляються.

II.

1. І саме отсе є найбільшою шкодою, яку вони поносять. Чоловік, що запросив своїх приятелів і знайомих на вечерю, хотів з ними провести кілька веселих і безтурботних годин, а Христос, що запрошує нас до себе в св. Тайні Евхаристії, наділяє нас постійним щастям, запевняючи нас: „Хто їсть моє Тіло і п'є мою кров, в мені перебуває, а я в нім“ (Йоа. 6, 56). О, коб ви, М. Д., зрозуміли те щастя, яким частує вас Христос! Кількож то пониження, а то й погорди доводиться нам безнастанно зазнавати на цьому світі! Одного вроджена неспокій, другого біднота, третього невисоке становище, а всіх нас незavidна доля спихає на самі послідні місця перед іншими людьми. Майже на кожному кроці стрічає нас якесь упокорення. Нераз крайнє вбожество, а навіть голод і холод не задають нам стільки болю, що ті постійні упослідження. Всі від нас відвертаються, всі нас цураються, навіть ті, що нашим хлібом живуть. Один Христос отвирає перед нами своє серце, бажаючи, щоби ми перебували в Ньому, а Він в нас. І через це кож-

дий з нас має право закликати разом з Апостолом: *Це живу тепер не я, а живе в мені Христос.* (Гал. 2, 20).

І чому ж так мало між нами тих, що розуміють, скільки слави і щастя дає нам Христос в св. Т. Євхаристії? Ми такі лакоми на окрухи людської ласки, за які нераз приходиться нам платити навіть своєю людською гідністю, втікаємо від Ісуса, що бажає поділитися з нами своїм достоїнством, і доводимо Його до гіркого докору: *„Коли ви не будете їсти Тіла Сина Чоловічого, не будете пити Його Крови, життя не будете мати в собі* (Йоан 6, 53). Чи ви добре вважаєте, М. Д.? Каже Христос, що ціле життя, бо вічне життя стратите, коли вам одної години жаль буде через св. сповідь приступити до св. Тайни Євхаристії.

2. А що дійсно через байдужність до св. Сповіді легко втратити вічне життя, це — здається — не треба вам довго пояснювати. Виж самі знаєте, як то легко чоловік до всього привикає, особливо ж до злого. А привичка стає другою натурою. З чоловіком, що рідко любить сповідатися, діється щось подібного, як з тим, якому доводиться жити в постійнім бруді. Він поволі затрачує почуття чистоти; його вже не разить і найбільше заболочення. Так воно буває і з людською совістю, яка довший час зживається з гріхом: вона перестає бути вражливою на зло. Не огрівана розкаянням вона наче застигає. Люди з такою совістю подібні до хорих, які вже так зжились зі своєю хворобою, що не звертають уваги на поради найприхильнішого лікаря. Всі кругом них видять, як поволі, але постійно тахне їх здоров'я, тільки вони впирають в себе і в других, будьтоби їм нічого не хвибувало. А якщо така недуга запанує над душею, то це страшна річ: вона веде до закамінювання. А це вже гріх проти св. Духа: великий гріх!

3. Але є такі слабости, де не вистарчить один або два рази приймати приписаний лік; його треба заживати постійно, бо при найменшій занедбанню недуга відновлюється. Так теж воно буває і з одною недугою душі. На ім'я їй: наліг. Це така недуга, що затроює чоловікові життя й на цьому світі; та не лиш йому, але й усім, з якими доводиться йому жити; от пр. пиянство. Але невже ж треба вам наводити приміти, коли налоги бувають мало що не проти кожної заповіді. Нещасні це люди, що тільки піднесуться тай знов падають. І тут нема іншої ради, як часта сповідь, бо в ній чоловік постійно відновлює добрі постанови і за кожним разом набирає свіжої сили до змагання з гріхом. А нахай він лиш раз відволіче сповідь, то з ним зложиться таке, як із тим подорожним, що вибрався пішки в даліку дорогу. Виходячи з дому, він нароком не взяв з собою багатого поживи, думаючи, що в дорозі надібає людей чи гостинницю. Аж випало йти мало що залюдненою околицею. Запаси ви-

черпались і голод та спрага стали йому дошкулювати. Він останків сил добував, щоб добитися до найблизшого села, але воно було задалеко. Ще зробив кілька кроків, а там обезсилений впав серед дороги. Отак налоговый грішник: далеко сповідь, виснажується зі сил і, місто визбутися гріха, попадає в ще страшніші, і — як говорить Христос — *бувають послідні річи того чоловіка гірші від перших* (Мат. 12, 45).

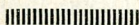
4. Та скаже може дехто з вас: „Мені вистарчить сповідатися раз у рік, бо я до налогових грішників не належу“. Давби то Бог, щоб це була правда. А всежтаки ви самі побачите, що на довго відкладати сповіди не лиш недобре, але й небезпечно; от на таких маленькім примірі: Ви брали товар в кооперативі на борг. Не все, лиш як вам бракло дрібних і не довго, може місяць-два. А там ви прийшли заплатити свій довжок. Але тут ви несподівано побачили, що принесені вами гроші його не покривають. Здивовані питаєте крамаря, відки там набралось на таку суму: певно мусів одну і другу квоту дописати (часом і таке буває). Та крамар привик вже до таких закидів, тому спокійно виймає і кладе перед вас книжку і зачинає вам читати: того дня за такий товар стільки, другого знов за інший отільки і т. д.; пригадує вам докладно ті дрібниці, про які ви забули. І ви подумавши трохи, мусите признати йому справедливність: він же все записував, лиш ви забули, бож чито одно голови не тримається. Самі ви кажете, що забули. А це було за один, найбільше за два місяці і не що дня ви брали на борг, а таки дещо забули. Тепер же поміркуйте: Кожний, що грішить, затыгає довг перед Богом. (Ми так і в молитві говоримо). А перед сповіддю треба зробити докладний рахунок перед Богом, у якого докладно записані всі наші вчинки. І якщо вам тяжко зятимити ваші видатки в кооперативі за один чи два місяці, оті ваші видатки, які ви таки стараєтеся запам'ятати, щоби два рази не платити, то як ви думаєте вишукати в вашій памяті всі свої провини супроти Господа Бога за цілий рік, провини на які ви нераз не звертали уваги, а проте, щоб ви їх записували в своїй памяті, у вас і бесіди нема. Правда при щирій сповіді Бог прощає і забуті гріхи. Але якщо ви забули гріх, якого ви не старалися пригадати, то вже інша справа, бо недбале приготування уневажнює сповідь. А вжеж те саме, що ви сповідаючися раз у рік, вважаєте той обов'язок за мус, то й сповняєте його як з мусу, от аби позбутися. Це у декотрих не потреба серця, не бажання повороту до Бога, але зайвий звичай. І не диво, що по такій сповіді ви не відчуваєте того щастя, яке дає Христос в гостині св. Тайни Евхаристії. Що гірше: через таку сповідь і через негідне приняття св. Пристія ви творите новий гріх — святокрадство і, місто задатку на вічне

життя, стягаєте на себе строгий вирок згідно зі св. Апостолом: *хто їстиме цей хліб або питиме чашу Господню недостойно, буде винен Тіла і Крови Господньої... і суд собі їсть і пє.* (І. Кор. 11, 27-29).

5. Але то ще не все, бо найгірше шойно може прийти. Через легковаження сповіди ви готові довести в себе до такого стану, що недбало відправите ту св. Тайну і тоді, коли від неї буде залежати все, бо вічне ваше життя. Це буде в годині смерті, тоді, коли ви будете обезвладнені недугою, тоді, жаль за життям і страх перед справедливим Божим судом та найбільш завзятий наступ диявола зачне вам відбирати пам'ять. Що тоді буде, коли ви не зможете зібрати гадок, бо одні з них розсіються над неупорядкованим майном, другі будуть коло заплаканих дітей, а треті прикують передсмертні болі? Що тоді буде, як вас в такій страшній хвилі нечаяно постигне смерть? Що тоді буде?! Правда, Боже милосердя не скінчене. Алеж не обманюйте себе надією, що ви собі на те милосердя заслужите своєю байдужністю. Не хотіли ви знати Христа тоді, коли він вас до себе запрошував, відповість і вам Христос: *„Я ніколи не знав вас; відійдіть від мене, ви, що чинили беззаконня“.* (Мат. 7, 23).

Незадовго святкуватимемо світлий празник Христового Різдва. Пригадає він нам ту хвилю, коли Ангел Господень станув перед пастирями і запросив їх перших у гостину до Божого Дитятка. А вони, не гаючись, *говорили один до другого: Ходім до Вифлеєму і подивімся на те слово, котре явив Господь. І пішли з поспіхом і знайшли Марію та Йосифа і Дитя лежаче в яслах.* (Лук. 2, 15-17). Чуєте, М. Д.: з поспіхом пішли. Все оставили, а пішли. І скількиж радости мусіли вони зазнати, вдивляючись в усміхнене лице Богочоловіка. Якже любою мусіла бути для них та гостина?

І ми, М. Д., ще поки колядуючи заспіваємо: *„прийдім, прийдім до шоти, узрім Бога во плоті“* зложім обітницю Ісусови: якнайчастійше через сповідь гостити в Нього, а через Пр. Тайну Евхаристії гостити Його в себе. АМІНЬ.

Різдво Христове

Съ нами Богъ, разумійте, язицы,
и покарайтесь, яко съ нами Богъ.
(Піснь Ісаї).

Отся пісня, що полумям радості запалєє нині наші серця, була проспівана великим пророком, Ісаїєю, 700 літ перед різдвом Христа. А хоч через ті довгі віки не одні уста її співали і неоднo побожне серце шукало в ній відрадипотіхи, то певне, що ніхто в ній не зазнав такої радості, як оті вбогі пастирі, яких памятної святої ночі призвав Ангел до вифлеємського вертепу.

І як ненадійно прийшла до них та радість! Ще кілька годин передтим так сумно їм було!

Приказ римського цісаря стягав до Вифлеему старі Давидові роди. Місто витало гостей. Нісся гомін розгуканої веселости. Там йшов пир, розгорювались забави. Потоками лилось вино. По вулицях розбурханими хвилями котився сміх. Все, що жило, спішило до міста. Лиш на східних його пригорбах розсілася самотна громадка людий. Це вони, пастирі, що сторожили коло стад кіз і овець. Бідні, всіми забуті, споживши свій чорний хліб, окутані смутком, на твердій землі клались до спочинку коло німих тварин. На землю сходила ніч. Привиклі бачити один день сірійший від другого, і в гадці не мали, що саме за цією нічю йде світанок нового, невиданого ще дня. Повні простоти в життю, невібагливі в бажаннях, і мріяти про зміну забували.

А зміна прийшла. І яка зміна! День в самому переломі ночі! Світло серед темряви. Голос серед тиші! Ангел між людьми!

Сон, чи ява? Мрія, чи дійсність?

І злякалися великим страхом. І сказав їм Ангел: Не бійтеся, бо це звіщаю вам велику радість, котра буде всім людям: Що народився вам сьогодні Спас, котрий є Христос Господь у місті Давида. (Лук. 2, 9-11.).

І пішли з поспіхом і знайшли Марію та Йосифа і Дитя лежаче в яслах (Лук. 2, 16).

А припавши перед Ним на коліна, могли з повноти душі заспівати: „З нами Бог“, бо отсе сам Бог у людському тілі спочивав перед ними в яслах їх убогої стаєнки. Боже! І вони перші учасниками тої радості, за якою тужили колись пророки. З ними Бог! Стара пісня надії на їх очах перемінюється в пісню щастя-побіди, бо невжеж може бути більше щастя над свідомість, що з нами Бог!

„З нами Бог“ співає і нині Церква.

Хай же та пісня розвіє і наші смутки і внесе до наших душ ясне проміння радості.

Зближався до свого кінця 390 рік. За цілим християнським світом і місто Медіолян готовилось до гідної стрічі світлого празника Христового Різдва. Заворушилось все, що жило. По домах пробуджувалася радість. Та її гомін мовк на порогах царської палати. Там гірко сумував один чоловік. Це був сам цісар великої римської держави, Теодозій. Отсе минав уже осьмий місяць, як отой, побожний впрочім, володар відбував прилюдну покуту, наложену на нього єпископом Амврозієм за строге покарання солунських ворохообників. Каянник не мав вступу до церкви. Цісар корився, але на силу здавлював колючий біль, що прошибав його серце на згадку замкнених перед ним церковних дверей тоді, коли навіть послідному невільникови і жебракови буде отворений вступ до храму, щоб скласти поклін перед народженим Бого-чоловіком.

Якже могутчо знялась в його пригніченій душі радість, коли в послідній хвилі св. Амврозій, зворушений щирим жалем цісаря, відкликав заборону. Навіть найсвітліша порода, віднесена на полі бою, так не розрадувала почувань цісаря, як ота ласка.

Не лише для могутчих цього світа, але й для звичайних нинішніх людей може дивною видатись причина великої радості найбільш могутчого володаря задля участі в церковному святі. Та це буде дивним лиш для тих, що не хочуть або не вміють відчувати щастя, коли з ними Бог, бо перед душею, яка чує злуку з Богом, ломитися мусить найбільша могутність світа.

Ах, ви всі неволені, гноблені, потурані, визискувані, спихані на послідні місця поза найпосліднішими, обездолені злобою сильних, шукайте одинокого певного Союзника — Бога! Послухайте, як до послідних границь землі несеться владний клич: „Коріться, могутчі, бо з нами Бог“.

Нестрашні нам найзавзятіші ворожі затії, коли з нами Бог.

І даремні змагання налякати тих, що з ними Бог.

Не по одному лиці покотилась вчора сльоза, коли пришлося засісти до святої вечері. Тоді, коли при появі небесної зірки щебетливими голосами переливалась радість ваших діточок, вам хмарою заходили очі: Деж ділись ті радісні хвилі вашого життя, де розсипались ті ярі надії, що ясною зорею присвічували колись на вашій дорозі, де товариші величних ваших колишніх змагань? Все розвіялось мов невчасна мрія, а остав лиш сум і плач і стогін тай важкість життя.

Так було вчора. А і нині я не стелю дороги перед вами звідливими надіями, але заведу вас до вифлеємського вертепу. Гляньте на бідних пастирів, що похилились в поклоні перед воплощеним Богом. Хтож вони? Раби вифлеємських дуків, доптані людською ненаситністю, ще вчора незнані, а нині ті, про яких можна сказати Христовими словами: „Денебудь буде проповідане Євангеліє по всьому світу, скажеться і про те, що вони вчинили“ (Мат. 26, 13). А щож вони вчинили? Пішли шукати Бога! І знайшли. І мали право сказати: „Ми були в Бога, а з нами був Бог“! В отсих убогих простодушних пастирях *вибрав Бог немічне світа, щоби застидати сильне* (І. Кор. І, 27). На них упав один промінь величі Божого Дитяти і цього було досить, щоби вони стали славними, блаженними та дорогими цілому світові. І нині годі нам празнувати, щоби їх не згадати. Та при згадці їх радості просім для себе ласки, щоби з нами все був Бог.

Щоби в надії на Нього ми освятилися.

Щоби в довірію до Нього ми почувли свою силу.

Щоби в любови до Нього ми знайшли свою радість.

Оту радість дітий, що впевнившись у любови батьків, чують щастя в серці.

Згадка про безжурні діточі літа знов звохчує ваші очі. Гей, гей, де ті літа ділись? Де та погода ясного усміху, що осріблював колись невинне лице нашої молодости? Важка праця, клопоти, а найбільше посіяні нинішнім світом злидні заморозили весняний віддих. І застиг усміх. „Не відшвите він, лиш туга остане“.

Не вірте! Це світ так вам говорить! А ви гляньте на Боже Дитя! На недостатки, на важкий труд, на людську невдяку, на кроваві муки і хрест Воно прийшло, але радісно підносить свої рученята до тих, що Йому співають: З нами Бог.

Вам тужно за радістю діточих днів? А чи Ісус безнастанно її не прикликає? „Істинно — отсе каже Він — коли не навернетеся і не будете, як діти, не ввійдете в царство небесне“ (Мат. 18, 3). Колиж перед невинністю дитини отвираються ворота небесного царства — то як думаєте? Не всилі поворот до невинності дітий привернути миру, отже й радості на землі? Цеж певне, що не інакше! Усміх на лице поверне, радість між людей поверне, щастя до людських душ поверне, мир на світ поверне, але хай перше поверне незломне бажання, щоби з нами був Бог.

А тоді пригорне нас до свого серця Христос, як колись тулив до себе ізраїльські діти.

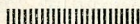
І ми тоді станемо ликувати, що з нами Бог.

Як колись зоряна світлість Ангелів розірвала тьму під Вифлеемом, так від світла великої надії хай пропаде темінь зневіри з наших душ. Хай скріпить нас непохитна певність, що нема такого зла на світі, якого не зломилась ота власть, що на своїх раменах несе її народжений Христос. Він блеском слави освітив убогі ясла, Божою силою зломив силу гробу.

В гору серця: З нами Бог! Владика! Князь мира!

З нами Бог! Хай цей клич стане нашим обопільним бажанням в цей празничний день. Правда, нинішній світ від таких бажань відвик. Алеж ми такі бідні, такі невидні, такі маленькі перед цим світом, як оті пастирі перед Вифлеемом. Кого зі світу обходять наші смутки, наші болі? Де ті люди, що їх зворушують наші стогни?.. Не до міста, а до вертепу йшла дорога пастирів. Не до можних цього світу, а до Ісуса наші ходи. А в Нього всього добра без міри. Він знає, що кому потреба. Вінже Дивний Порадник і Бог Кріпкий. І Бог Добрий! Хайже добром обсипле наші родини і наші бідні стріхи. І дар превеликий для нашого народу в Його руках. І заясніє він, той дар, колись над нами, як зоря над Вифлеемом, і не згасне вже ніколи, як і слава Христового Воскресення, бо з нами Бог.

З нами Бог — співаймо нині, щоб колись перед Вітцем будучого віка на порозі нового, вічного щастя ми заспівали вже разом з Ангелами і Святими: З нами Бог. — Амінь.

о. Опуфрій Гайовський

Собор Пр. Д. Марії і св. Йосифа Обручника

Він (Йосиф) встав, взяв Дитя
Його матір нічо і пішов у Єгипет.
(Мат. 2, 14)

Поступив згідно з Божою волею, яку обявив йому Ангел Господень. Без спротиву, без нарікань, навіть без питань, бо послух для Божої волі зрісся з його життям. Навіть страх перед далекою і небезпечною дорогою не захитав того послуху. А йти треба було пішки через безлюдну пустиню, де на кожному кроці засілась смерть, як

не від хижого звіряти, то від ще більше хижого розбишаки. Посадивши Матір з Дитятком на осла, взяв в одну руку поводи, а в другу клунок зі своєю мізерією і так, шукаючи сліду по морі розжареного піску, клав крок за кроком, ішов день за днем. А тих днів пройшло кільканайцять, доки не відмірив своїм ходом близько 70 миль. Так, це було далеко, дуже далеко. А в тій дорозі покора була його опорою, терпеливість його покріпленням, а довіря в Божу поміч його потіхою. І так було не лиш в дорозі, а й по її закінченню, тоді, як прийшлося жити поміж незнакомими, чужими людьми.

І так було через ціле життя. Покора, терпеливість, довіря в Божу поміч — тільки всього, що мав на землі, коли сповняв Божу вою, але це й вистарчило, щоб зістати святим у небі.

А що ціллю і нашої життєвої мандрівки є небо, а що нас запевнив Ісус, що *той увійде в царство небесне, хто творить волю Вітця, що на небесах* (Мат. 7, 21), то погляньмо ближше, 1) як сповняв ту Божу волю св. Йосиф, 2) аби на його примірі навчитися нам її творити.

I.

Так вже устроїв Господь Бог цей світ, що на ньому люди поділені на різні стани: робітників, рільників, ремісників, промисловців, торговців, урядовців. Між ними бувають молоді, старі, жонаті, безжені, бідні і багаті. І кожний стан має совняти якусь окремішну, собі власну ціль. Але так воно є лиш з нашим земським життям. Якщо подумати про наше друге життя, позагробове, то тут всіх людей, на якомуб вони не були становищі, вяже одна спільна ціль: так служити Богови, щоби осягнути своє вічне щастя.

Колиж глянути, як люди працюють, змагаються, то ціла земля з людьми видається нам не раз якимсь великим муравлищем: такий тут рух, біганина. Уявляються нам якісь шалені перегони, де один біжить на випередки перед другим. І ніщо в тім дивного, бо кожний бажає якнайскорше і найкрасше осягнути свою ціль. Алеж дивним і незрозумілим стає, чому ті люди, такі рухливі і невтомні в своїх земських змаганнях, такі повільні, а то й недбалі, коли річ іде про їхню найпершу і найважнішу потребу, саме про ту спільну ціль усіх людей, про вічне блаженство. О, тут люди з кожного стану починають вимовлятися, що саме їх стан великою перепорою для них на тій дорозі. Алеж це велика похибка, це самообман, бо осягнути не лиш земське, але й вічне щастя значить не що іншого, як сповняти обовязки свого стану совісно, отже після Божої волі. Це

оте, про що сказав Ісус, що воно є потрібне (Лук. 10,42). А що так саме воно є, про це свідчить життя св. Йосифа. Він гідно сповняв обов'язки свого стану.

1. Як муж Пр. Д. Марії. Довідавшись від Ангела, що його Пресвята Обручниця стала Божою Матір'ю, без спротиву приймає її під свій дах як жену. А хоч стає її мужем лиш для людських очей і для захищення перед ними її слави, то тим ревнійше посвячує для Неї труд цілого свого життя. Ділить з нею не лиш важко запрацьований хліб, але й всі свої радості і в покорі переймає від Неї всі терпіння і прикrostи, які Вона задля післанництва Свого Божого Сина мусить переносити. Невигідна і прикра подорож до Вифлеєму, відмова гостини в місті своїх предків, утеча до Єгипту, потім скитальщина в чужій землі не викликають у нього ні одного слова нарікання. Він муж Марії і як муж має з Нею одну душу, одно повне любови серце, стає для неї незаступним порадиником, вірним приятелем, сильною підпорою і відважним оборонцем. І так від шлюбу аж до гробу.

2. Як дійсний опікун, а в людських очах батько Ісуса Христа. А ці обов'язки були ще важніші, ніж попередні. І сповняв їх св. Йосиф чесно і совісно не тому, що його люди вважали за Ісусового батька, але з великої любови і послуху для Божої волі. Він був свідомим того, який великий скарб довірив йому Господь Бог. І того скарбу пильнує, як ока в голові. Щоб його захистити перед кровожадним Іродом, кидає рідну землю і йде в чужину. А там одиною його журбою гадка, як знайти працю і викормити нею і слабосильну Матір і немічне Дитя. А коли прийшов час повороту, веде Дитину під рідну стріху, як колись Ангел Рафаїл молоденького Товію, виратунаного і вільного від усіх небезпек, до дому Його отця. А потім радо бере Молодця з собою до Єрусалину на празник Пасхи і, коли Він остався в храмі, цілих три дні без спочинку шукає за Ним по великім місті. Не здає усього труду і клопоту на Матір і не слова докору, але сердечної потіхи для Неї на його устах. Вертають до Назарету. А там серед важкої праці йде день за днем, рік за роком. Труд праці на викормлення родини, а спочинок на провід молодости Дитини, як у найлучшого батька.

3. Не відмовляється св. Йосиф від обов'язків, яких домагається від нього його стан і положення, хоч він бідний і мусить боротися з недостатками. Як нащадок колишнього царського роду Давида не нарікає на химерну судьбу, яка зрівнала його з чорноробами. І хоч у поті чола приходиться йому працювати на насущний хліб, він вдоводений миром, який дає йому чиста совість. Не зазидує ні слави можнійшим, ні достатків багатшим, а щасливий теплом родинного вогнища.

Йому відомі слова св. Письма: *Щасливий той багатий, що живе без порока і котрий не шукає золота* (Сір. 31. 8). І тому і не думає задля своєї бідноти вважати себе вільним від праці і чесноти, а дбає, щоб якнабільше багатства придбати для своєї душі.

4. Св. Йосиф згідно з Божою волею сповняв обов'язки як вірний син своєї Церкви. Осьмого дня по народженню несе Дитину до обряду обрізання, а сорокового веде Марію до Єрусалимського Храму задля приписаного Мойсеевим законом очищення і приносить відповідну жертву. Як правий Ізраїльтянин ходить рік-річно до Єрусалиму на празник Пасхи. Так само радо і вірно заховував всі інші вимоги Церкви, не питаючи, чому це так. На все мав готову відповідь: Так Бог хоче!

5. Св. Йосиф, підчиняючись приписам Церкви, шанував у них звичаї свого народу, бо любов до того народу була в його крові і костях. Його предки любили той нарід, коли над ними панували, він любив його, коли разом з усіми його синами терпів недолю чужої влади. Кількож то разів, тримаючи на руках Божу Дитину, наповнював своє серце радістю, що вже недалекий день спасіння. А тоді найбільш важка праця і найгострійші злидні ставали для нього солодкими, бо їх ніс він задля Спасителя пригнобленого і погнобленого Ізраїля.

Отак воно було в св. Йосифа. Так теж повинно бути і в нас.

II.

Гляньте ви в погідну ніч на небесний звід. Мільйони зізд розсипав на ньому Творець. А всі вони в безнастанному русі. Кожда з них має визначену свою дорогу, якою від віків іде згідно з назначеним правом. І цим німим послухом — як співає псалмопівець — *Небеса голосять славу Богу, а про діла рук Його звіщає небозвід* (Пс. 18, 2). Так теж повинно бути і з людьми. Кождому з нас назначив Господь Бог якесь місце на землі і кождний на своєму місці мусить виконати те завдання, яке йому Господь Бог поручив, бо *кождий має своє даровання від Бога, один так, а другий так* (І. Кор. 7, 7). Тому кождий з нас мусить чесно працювати на своєму становищі і пам'ятати, що не в тім річ, щоби виконати щось великого, надзвичайного, але щоби зробити те, чого домагається від нас Господь Бог. Отже:

1. Ви жиєте в подружжю стані. Підставою щасливого пожиття Пр. Діви Марії і св. Йосифа були чесноти: взаємне довіря, послух, пошанування, любов, повнення своїх обов'яз-

ків і вірність. Подружжя, що хоче бути щасливим, повинно дбати про ті чесноти. Де їх нема, там нема що говорити про виповнення Божої волі. Там одно на друге глядять, як на ворога, а не як на приятеля і помічника, як це хотів Господь Бог (Бит. 2, 18). З хати, де непорозуміння, сварки, де одно другому робить на перекір, втікає Боже благословення. А коли ще настане скрутний час, впадуть злидні, тоді приходить пекло. Отже несіть згідно, в любови, взаїмнім виrozumінню обовязки, які вложив на вас Господь Бог, а сама св. Родина стане патроном ваших родин

2. Ти є батьком, чи матір'ю. Дав вам Господь Бог діти. Вашим обовязком працювати для них, щоби вивести їх у люди. Не легкий це обовязок — ще і в теперішніх часах. Така важка ваша праця, а так мало поплатна. Не про достатки вже нині люди думають, а про те, якби зі злиднів вилізли. А тут того дробу є! На плач збирається, розпука огортає, журба заснути не дає, коли станеш думати, чим те все нагодувати та бодай як-так прибрати. Та хочаб вам прийшлося ще раз так працювати, а з клопотів ніколи не виходити, то про добре виховання своїх дітей ви не смієте забувати, але — як каже Апостол — *виховуйте їх у карности й напominанню Господнім* (Єф. 6, 4). Добре ведені, в страсі божім зростаючі діти — це благословення на землі, що переходить з роду в рід. Тому згідно з св. Письмом *прикажіть вашим дітям, щоби творили справедливість* (Тов. 14, 11).

3. У вашому важкому положонню і в ваших непосильних трудах шукайте помочі в тім примірі, яким вам світить св. Йосиф. Хто ви? Невільники чорного труду. Богаті недолею, неуспіхом, зрослі зі злиднями і недостатком. Алеж саме цим ви рідні брати св. Йосифа. Бож хто він? Бідний *тесля з Назарету* (Мат. 13, 54). Хайже у вас, як і в нього великим зиском стане побожність із задоволенням. *Бо ми нічого не внесли на цей світ, тож і нічого не можемо винести. Маючи однак поживу і в що одягнутися, цим будемо вдоволені. Бо ті, що хочуть бути багатими, впадають в сіти діавола* (І. Тим. 6, 6-0).

5. Як обовязком вашим, Дорогі Родичі, є дбати про добре виховання дітей, так все ви мусите мати на тямці, що самим вам слід бути добрими дітьми св. Церкви. Часи, які переживаємо, не можна назвати веселими. В багатьох справах вони підходять до часів, в яких жив св. Йосиф. Людство нині подібне до подорожного, що заблукав в густому лісі. В котрий бік не звернеться, всюди бачить перед собою якусь стежку. Та йому важко рішити, котру з них вибрати, щоб вийти на чисте поле. А тим часом з усіх усюд несеться зловіщий голос причаєних хижаків. Його охоп-

лює страх. Аж бачить: до нього підходять якісь люди, цей з сього, той з другого боку. Та він тепер ще більше переляканий. — Хто це ті люди? Чи не розбишаки вони, від яких аж кишить у лісі. На щастя в одному з них пізнає він старого приятеля. З ним до нашого подорожнього вертає спокій: це прийшов кінець його блуканні. Під проводом досвідченого приятеля віднаходить він правильну дорогу. — Отим приятелем, що самотній може блукаючи по манівлях людство вивести на правильний шлях, це католицька Церква. А її непохитний досвід — це непохитні правди Божої науки, над якими вона сторожить. Та дивуватись треба, чому нині так багато людей не звертає уваги на сердечні призови Христової Церкви. Вони наче оглухли від розбишацьких окликів ворогів людської душі, *котрим Бог черве, а слава в соромі їх* (Фил. 3, 17). Та Христос не перестає через свою Церкву взивати: *„Прийдіть до мене, я вас успокою“* (Мат. 11, 28). Тільки непохитно станьте при моїй науці, не лякайтесь мого солодкого ярма вірности дня Мене.

Нині (як і завжди) замало до Христа признаватися, а зовсім замало лиш називати себе християнами. Треба з любов'ю відноситись до всіх установ Христової Церкви, а правди Христосої науки прищиплювати на всіх проявах нашого життя. Будьмо християнами не лише в метрикальних книгах, але в усіх своїх поступках, в родині, в суспільності, перед собою і перед людьми, християнами з життя, а не з назви. У св. Йосифа вмівся послуху для Церкви, у нього просім помочі, *щоби ми ходили достойно перед Богом, в кождім добрім ділі, приносячи плід і зростаючи в пізнанню Бога, кріпшаючи всякою силою по могутности Його слави, у всякій непохитности і довготерпеливості.*

5. У св. Йосифа просім теж помочі в наших обов'язках супроти рідного народу. Це великий і святий обов'язок і за вірне та совісне його сповнення треба буде також перед Богом відповідати. О, колиб нам св. Йосиф вимолив у Божої Дитини ту ласку, щоби ми без нарікань, без спротиву, без огляду на всі перепони вміли нести не лиш усі труди, але й жертви, яких домагається від нас справа рідного народу.

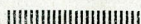
Багато великої радості несуть нам коляди в отсих святочних днях. Та радіючи з Христового Різдва, звернім увагу і на те, як радо

Йосиф старець послуги сповняє

або як послушно

Йосиф старець Марію піймає
І до Єгипту з Христом утікає.

Отак славить і славити не перестане Церква того, що сповняв Божу волю. Слава очікує і нас, якщо в своєму життю тямитимемо Христові слова: *той ввійде в царство небесне, хто творить волю мого Вітця, що на небесах* (Мат. 7, 21). Амінь.

ЗМІСТ

Проповідничого додатку до „Ниви“ за рік 1931.

	Сторона
о. НИКОЛАЙ ВОЯКОВСЬКИЙ:	
Начерки проповідий:	
Іспит совісти	38— 41
Жаль за гріхи	41— 44
Постанова поправи	44— 48
Сповідь	49— 53
Надоложення	53— 55
о. ОСТАП ГАЙДУКЕВИЧ:	
Слово над могилою о. Яр. Стеткевича	24— 27
о. ОНУФРІЙ ГАЙОВСЬКИЙ:	
Христова Церква	1— 8
Неділя VII (про словні гріхи)	85— 91
„ XVIII	114—120
„ XX	121—126
„ XXIII	129—134
„ XXIV	135—140
Введення в храм Пр. Д. Марії	141—147
Неділя XXVII	147—153
„ XXIX	153—159
„ св. Праотців	159—165
Різдво Христове	165—169
Собор Пр. Діви і св. Йосифа Обруч.	169—175
о. АНДРІЙ ГАЛАНДЮК:	
Промова до дітий перед першим св. Причастям	127—128

МИКОЛА ДУМАНСЬКИЙ:

Чотири матери в життю христіянина 91— 94

о. Д-р АНДРІЙ ПЩАК:

Неділя о митарі і фарисеї 8— 12
 „ по Просвіщенню 11— 16
 „ о блуднім сині 17— 24

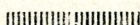
о. ЙОСИФ ОСТАШЕВСЬКИЙ:

Проповідь на першій Службі Божій 67— 74
 Про любов до свого народу 75— 79

о. ПЕТРО ЯРОСЕВИЧ:

Про св. Тайну Покаяння 27— 31
 Про піст 31— 37
 Неділя о розслабленім 55— 58
 Сошествіє Св. Духа 58— 63
 Празник св. о. Николая 63— 67
 Неділя XI 100—104
 „ XIV 104—106
 „ XVI 106—109
 Воздвиження Чесн. Хреста 109—114

* * *
 * * *
 Про молитву 79— 85
 Проповідь на честь Пр. Д. Марії 95— 99

1,65

ПРОВЕРЕНО
с/о. 1984

1760
S. 100

ИЛ 22 658
1931

НИВА

1931